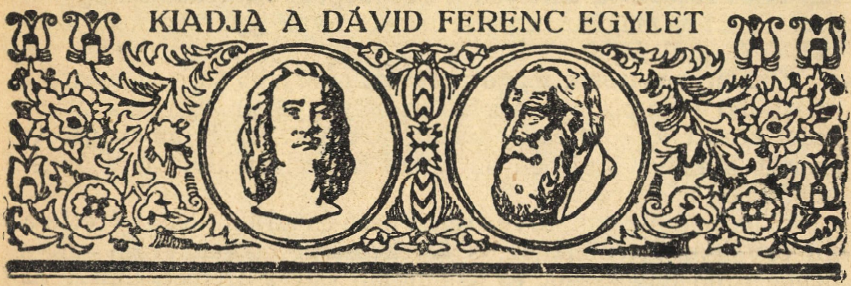
LII. évfolyam. Kolozsvár, 1942. január. 1. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Újévi szózat.

(Az összes unitárius gyülekezetekben és távoli szórványokban lakó Híveinkhez.)

Jelige: „Új eget és új földet várunk az ő ígérete szerint, amelyekben igazság lakózik."

2. Péter III., 13.

Kedves Atyámfiai az Úrban!

Első ízben szólok Hozzátok az Újesztendő reggelén, mint az egész magyarországi Unitárius Egyház püspöke. Szeretném, hogyha egyszerű szavaim útat találnának a Ti szívetekbe; mert akkor bizonyára megértenők egymást, mint ősi Anyaszentegyházunknak bátor hitvallói és imádkozó gyermekei. Megértenők egymást, mint az újjáéledő magyar Haza hűséges polgárai, akiknek a kötelességteljesítés parancsszavára egymással nemes versenyre kelve kell forgolódnunk a szolgálattételben, az áldozathozatalban.

Templomaink — égre néző tornyaikkal — ezt magyarázzák. Reá mutatnak az örök Teremtőre, akit a mi hitelődeink a századok folyamán lélekben és igazságban imádtak s ebben az áldott evangéliumi szellemben hagyták reánk a szent örökséget, amelyet nekünk, mint késő utódoknak, meg kell becsülnünk.

Iskoláink — a bennök buzgólkodó és növekedő gyermeksereggel — szintén erre köteleznek. Ha ezeket sok küzködés között, a nehéz próbák ideje alatt, Isten segedelmével fenn tudtuk tartani, — most az újabb magyar világ örvendetes idején, csak annál inkább tegyünk meg mindent azok fennmaradása és továbbépítése érdekében.

Négyszáz éves múltunk amellett tanuskodik, hogy amikor

324.Nagyt.Benczédi Pál tanár ur
Unit.Koll.

az Isten házáról és az iskoláról volt szó, minden egyes Hívünk meghozta a maga áldozatát a köz javára és Isten dicsőségére. El nem titkolható örömmel szemléltük a távolból is a Kultúrházak emelkedését, amelyek a falu népének társadalmi egybeforradását és magyar nemzeti érzésben való gyarapodását szolgálták és szolgálják.

Önkényt vettétek magatokra ezt az újabb terhet; mert az apostollal Ti is bizonyára lelketek hő vágyában, szívetek titkos redői között *új eget és új földet* vártatok, amely az Ő ígérete szerint a maga idejében az isteni kegyelem különös ajándékából meg is érkezett.

S ha már itt van, örvendjünk neki és adjunk hálát érette a mi egy igaz Istenünknek, s igyekezzünk magunkévá tenni a benne rejlő üdvösséget és salaktalan tiszta örömet, amely az igazság gyökerébe meríti a maga boldogító erejét.

Kedves Atyámfiai! Nem lehet közömbös előttünk az a világhelyzet, amelyben a reánk szakadt újabb világháborúval szemben állunk.

Fiaink a fronton, vagy a hazai vártán, fegyverrel védekeznek az egész keresztény civilizációt elsöprő szennyes áradattal szemben. És a belső fronton is mindenkinek készen kell állania s vigyázással és rendtartással, fegyelemmel és odaadással kell vállalnia mindazt, ami eleddig reánk nehezedik. És pedig az egyesekre és családokra, az intézményekre és az egész magyar nemzeti társadalomra.

Aki egyebet nem tehet, az ám imádkozzék; de oly buzgón és oly meggyőzően, hogy annak ígérete szerint meg is láthassa az *új eget, új földet,* amelyben igazság lakózik. Igazság, az Úr ítéletének lánglelkű bajnoka, aki mint az Újkor Messiása, már nem ígéret többé, hanem élő valóság.

Aki pedig az imádság mellé odacsatolhatja áldozatos lelkének jó cselekedeteit, vegye fontolóra, hogy amikor jót tesz, egyúttal sajátmagával szemben gyakorolja a legnagyobb, a legszebb jótéteményt.

Szükségeink nagyok. Minden oldalról kiáltanak felénk. *Odaát* is elhangzik egy-egy elfojtott sóhajtás: meddig, Úram, meddig? —A sok elfojtott sóhajtásból itt és amott nagy zivatar támad... Isten kegyelméből talán éppen ez hozza meg majd azt az *új eget, új földet,* amiért dolgoztunk s amiért imádkozni és dolgozni meg nem szűnünk soha.

Ilyen értelemben, boldog újévi jókívánataim mellett fogadják az egyházi és világi Hívek, kicsinyek és nagyok, szegények és gazdagok egyaránt, főpásztori üdvözletemet.

Kolozsvár, 1942 január 1.

Szeretettel:
JÓZAN MIKLÓS s. k.
püspök.

Irányelvek az egyházközségek életében.

A protestáns egyházakban az egyházi élet irányítása az egyházi és világi elem testületei által történik.

A lelkészek a hitélet irányításában hivatásszerű tevékenységükkel a nyájnak valóban vezérei, lelki pásztorai, de viszont az egyházigazgatás terén a világi elem nagy erkölcsi erejét a testületi tevékenységben lehet és kell értékesíteni.

E tekintetben az egyház alkotmánya az „Egyházközségi Közgyűlés"-ben rendszeresítette a hívek közreműködését.

A közgyűlés tagjai: az összes egyházközségi tisztviselők s az egyházközségnek minden nagykorú bérfizető *férfi* tagja.

Választásoknál szavazati joggal bírnak az özvegyek és önálló nők is (13. §.).

Egyházközségi közgyűlés évenként rendesen kétszer, rendkívüli esetben a szükség szerint többször is tartatik.

Az egyházi élet rendszerében kifejlődött, hogy *a közgyűlés határoz* a kebli-tanácsban elfogadott évi *számadás és költségelőirányzat felett.*

Ez rendszerbelileg akként alakul, hogy az őszi (vagy újév előtti) közgyűlés határoz *a jövő évi* költségelőirányzat felett és az újév utáni közgyűlés foglalkozik az előző évi számadással és határoz afelett.

Minden testületben ezek a vagyoni kérdések szabják meg a szellemi élet kifejlesztésének kereteit és ezért az egyházhívek minél nagyobb számban kell, hogy az egyház minden életnyilvánulását megbeszélő közgyűlésen résztvegyenek és az egyház szempontjából fontos gondolatokat mérlegeljék.

A törvény oly fontosnak tartja a közgyűlés állásfoglalását, hogy minden közgyűlési tagnak megadja a jogot ahhoz, hogy az egyház érdekében felfolyamodással élhessen.

A helyes egyházkormányzás tehát azt parancsolja, hogy az egyház ügyei iránt érdeklődő hívek az egyházközségi közgyűlésben való tevékenységre és munkásságra tömörítendők, nem pedig a törvény rendszerével ellenkezően és törvényellenesen a „Kebli Tanács"-ban. Az egyház iránti érdeklődés ily módon fokozható.

A jogokkal szemben azonban kötelezettségeik is vannak. Ezért az Egyházi Főtanács az 1925. évi ftjkv. 56. pontjában a Szervezeti Törvény 13. §-hoz kiegészítésül felvenni rendelte:

„Egyházközségi tisztviselők választásánál csak azok az egyházi tagok gyakorolhatják szavazati jogukat és egyházközségi tisztségre (gondnok, pénztárnok, magtárnok, jegyző, keblitanácsos, egyházfi) csak azok választhatók, akik az előző évi rendes kepét (egyházi adót) a választás napjáig befizették."

Ez az egyházi élet szempontjából még az erdélyi nyomorúságos viszonyok közt is oly nagy horderejű kérdésnek találtatott, hogy a Főtanács szükségesnek látta ezzel foglalkozni.

Arról természetesen szinte fölösleges is szólani, hogy az erkölcsi defektusban szenvedők az erkölcsös élet megvalósítására hívatott egyházban a jelzett tisztségekre meg nem választhatók, jóllehet az egyházi törvény ezt nem vette fel a kizáró szabályok közé.

Még természetesebb erkölcsi követelmény mindenkire nézve a törvények megtartása.

A családapától fel az ország kormányzójáig mindenki az erkölcsi követelmény hatása alatt kell, hogy vallja: a törvényeket (vallási, erkölcsi, családi, egyházi és országos törvényeket) megtartom és másokkal is megtartatom.

A közgyűléssel szemben az Unitárius Egyházalkotmány a „Kebli Tanács" az egyházközség ügyvezető testülete és a közgyűlés legközvetlenebb végrehajtó szerve, ami abban a kötelezettségben is kifejezésre jut, hogy tartozik a közgyűlést érdeklő minden intézkedéséről, határozatáról és általában az egyházközségi életet érdeklő eljárásról a közgyűlés elé *jelentést* terjeszteni (46. §.).

Ez a *„jelentés"* nem az elnök által előterjeszteni szokott apró, s időtrabló „bejelentés", — hanem szerves és iránytmutató „jelentés", amely a hívek érdeklődésének a felkeltésére és a megbeszélés alá kerülő fontosabb kérdések iránti tájékoztatásra is ki kell, hogy terjeszkedjék.

A Kebli Tanács emez ügyvezető tevékenységét juttatja kifejezésre a Szerv. Törvény 27. §. b) pontja is ekként:

„Végrehajtja *a közgyűlés* és felsőbb hatóságok és tisztviselők jogérvényes határozatait."

A közgyűlés azonban arról, hogy a határozatai valóban végre lettek-e hajtva, a Kebli Tanács évi jelentéseiből szerezhet tájékozódást, de természetesen joga van minden közgyűlési tagnak kérdést intézni a határozatok mikénti foganatosítása iránt.

Hogy ez a közgyűlési jog mennyire elhalványult, mennyire illuzórius, mondhatnám fakir-életű jog, azt legjobban igazolná bárhol az, ha évekre visszamenőleg jelentés kéretnék, hogy a közgyűlés határozatai közül melyek és mi okból nem mentek teljesedésbe?

Ezzel csak rámutatok arra, hogyha mi az egyház alkotmánya szerint nem élünk, akkor végeredményben minden homályba merül.

Hogy az egyházi életben a homálynak mik a következményei, azt a vezetőség jobban kell, hogy érezze, mint az egyháztagok.

A „Kebli Tanács" és a „közgyűlés" egymáshoz való viszonyáról és az egyházi élet jelenségeiről részletesebben szólani nem kívánok, kiemelem, hogy van oly irányú protestáns egyházi szabályozás is, ahol az egyházközség presbiteriumának és a képviselő testületnek a hatáskörébe tartozik az egyházi

élet súlypontja. Én úgy nézem, hogyha az egyházhívek a „közgyűlés"-en gyakorolható jogukat ott — ahol az egyházközségi élet ellanyhult — gyakorolni fogják, akkor az unitárius egyházközségek közszelleme máról-holnapra új életre támad.

Ha az egyházhívek a saját jogaik gyakorlásával szemben közönyösek maradnak és a közgyűlések iránt nem érdeklődnek, akkor az egyház vezetésével szemben nem jogosultak kesergő, kuruc-panaszkodásra, hanem különös köszönettel kell, hogy adózzanak, hogy a presbitérium és a vezetőség a közgyűlés széleskörű jogának a gyakorlása nélkül is az „egyházközség hajóját" szélcsendes vizeken kormányozzák.

A valóság szempontjából a legelső feladat az, hogy a rendes közgyűlések a törvény szellemének megfelelően előkészíttessenek, arról a közgyűlési tagok a helyi szokásnak megfelelően kellő módon és kellő időben értesíttessenek, a közgyűlések a parlamentári formák tiszteletbentartásával és a szólásszabadság szellemében vezettessenek és oly időben tartassanak, hogy úgy a hívek, mint az elnökség kellő nyugalommal teljesíthessék kötelezettségüket.

Ma minden egyes egyházközségnek — az időleges, kisebb kérdéseken felül — két kérdés ad gondot: a) az egyházközség vagyoni állapotának rendbentartása, illetve rendbehozása és b) az egyházközség tisztviselőinek és intézményeinek korszerű *anyagi* ellátása. Ez a két kérdés szorosan egymásba kapcsolódik s egyben az egyetemes Egyház irányításával és kormányzásával is szerves összefüggésben áll.

A helyi autonómia jelentősége ily esetekben lép hatékonyan előtérbe, de egyben a közösséget képviselő Egyház gondjai is ilyenkor mutatkoznak.

Mi, unitáriusok, sokkal jobban szeretjük egyházunkat, semhogy egyházunk iránti kötelességünket elhanyagolhatnánk.

Dr. T. Gy.

Jeles mondások.

A magasabbrendű élethez, az elhívatáshoz csak a lelki élet emelheti föl az egyest úgy, mint a nemzetet.

***

A mai társadalmi nyomornak, mérgező bacilusai azáltal tenyésztődnek ki, hogy a legegyszerűbb ember épúgy, mint a társadalom minden rétegének túlnyomó része, különösen a nők — tévesen fogják föl, tévesen értelmezik és tévesen valósítják meg az *élet értelmét.* Ezért oly nagy a boldogtalanság, aminő csak a nagy világrengések korszakában volt.

***

Az unitárius hitvallás puritán erkölcsre tanít és nevel és puritán életfelfogást hirdet. *Dr. Tóth György: Visszaemlékezések.*

Erdélyi híveink Budapesten és a bányavidéken.

A bécsi döntés egyházunk diaszporaproblémáit a magyarországi részeken ismét meggazdagította. A határmegvonás az élet és munkalehetőségek adottságait megváltoztatta, s a munkátkeresőket új útakon indította el. E széleságazatú problémakör két részét ismertetem vázlatosan az alábbiakban:

I. A területfelszabadulás után nem sokkal *megindult a vándorlás Budapest felé.* Az első év tapasztalata után az idei ősz még több embernek adta kezébe a vándorbotot. A vándorlás útiránya leginkább a fővárosba vezetett, ahol legtöbb a munkaalkalom, s ahol a munkátkeresők reménye szerint legmagasabbak a bérek. E munkakereső táborban nagy létszámukkal a legjelentősebb csoportot háztartási alkalmazottnak elszegődött leányaink jelentik, s eddigi becslések szerint számuk jóval felül van *háromszázon,* hasonló vándortömeget jelent az a mintegy *száz* székely legény és férfi, akiknek legnagyobb része szintén csak mint alkalmi munkás keresi meg kenyerét. E csoport tagjai csak átmenetileg telepedtek meg Budapesten s egy bizonyos idő elteltével ismét hazatérnek. Természetes, hogy soraikból jó néhányan örökre ideragadnak.

A budapesti egyházközség és annak kebelében működő Unitárius Nőszövetség sokat tett az elhelyezés megkönnyítése érdekében, de általánosságban azt mondhatjuk, hogy háztartási alkalmazottak könnyen találtak munkát Budapesten, s a székely leányokat a háziasszonyok szívesen felfogadták. Egy kisebb csoportjuk körében a Nőszövetség kezdeményezésére *Bedő* Juliska kezdette meg az egyházi munkát. Az őszi idő beálltával, elsősorban a homorodalmási és karácsonyfalvi leányok és legények kezdtek eljárogatni a Misszió-Ház gyülekezeti termébe, ahol az ifjúsági egyesület ott tartózkodó tagjai szeretettel karolták fel őket. Szent Mihály napján a délutáni úrvacsoraosztáson még csak 12-en voltak jelen, az adventi időben a délutáni istentiszteletre már állandóan ötven leány járt el. Karácsony ünnepén mindkét templomunkban tartott istentiszteleteinken új színt jelentettek a székelyruhás leányok és legények, s annak dacára, hogy délelőtti templomozásokra sokan eljöttek, elsőnapján délután a Misszió-Ház templomában tartott istentiszteleten *Ferencz* József lelkész 87 székely leánynak és legénynek osztott úrvacsorát, akik egy-két kivételtől eltekintve, ősi viseletükben jelentek meg a templomban.

Ma már mintegy százra tehető azoknak a száma, akik vasárnap és ünnepnap délután a Misszió-Ház gyülekezeti termében töltik el szabad idejüket. A Misszió-Ház lelkészei, dr. *Csíki* Gábor és *Ferencz* József, felváltva minden vasárnap délután 6 órakor istentiszteletet tartanak, melyet szorgalmasan látogatnak. A karácsonyi istentisztelet után egyszerű kis karácsonyfa-

ünnepélyt rendeztünk. A gyűlekezeti teremben *Nagy* Sándor kántorunk vezetésével egyetemi hallgató fiataljaink közül többen szorgalmasan foglalkoznak velük, s felolvasás, szavalatok betanulása, egy-egy rövid előadás, népi táncok és énekek gyakorlása teszi hasznossá szórakozásukat, melyet úgy, mint otthon az ifjúsági egyletben, tánccal tesznek változatossá. Együttlétük, önmagában, foglalkoztatás nélkül is érték, mert elvonja őket az utcák és pesti kis korcsmák lelket és testet egyaránt megrontó légkörétől.

Azok a leányok és legények, akik olyan faluból jöttek el, ahol élénk ifjúsági egyleti élet folyt, azonnal feltalálják magukat a közösségben s örömmel, másokat is lelkesítve és toborozva járnak el az összejövetelekre, ellentétben azokkal, akik a téli hidegben is az egész vasárnap délutánt nagyrészt a Keleti pályaudvar előtti téren ácsorogják végig.

E munka csak akkor eredményes és egyházmentő, ha a gyakran helyet változtató leányok címét megtudjuk. Székelyföldi lelkésztársaimat arra kérjük, hogy több alkalommal is hírdessék ki a szószékről, hogy itt Budapesten a Misszió-Ház templomában IX. Högyes Endre-u. 3. sz. alatt minden vasárnap este 6 órakor istentiszteletet tartunk részükre, s a gyűlekezeti teremben egymás között tölthetik el szabad idejüket, szórakozással és hasznos foglalatoskodással.

Most farsangi ünnepélyt készítenek elő, s egy nagyobb színdarab betanulását is tervbe vették.

II. Zsilvölgyéből elmenekült, legtöbb esetben évek takarékos munkájával szerzett kis ingóságaikat elprédált híveink közül sokan telepedtek le a magyarországi bányavidékeken. Két nagyobb csoport alakult körükből, az egyik *Felsőgallán*, ahol a karácsonyi ünnepen *Ferencz* József lelkész már úrvacsorát is osztott körükben, a másik *Egercsehiben*. Kisebb csoportra találunk *Dorog, Tokod, Nagybátony, Brenberg* és *Pécs* bányatelepein, akiknek egybeírása és meglátogatása most folyik.

E híveink öntudatos hitéletet élő és követelő unitáriusok, akik a zsilvölgyi unitárius misszió eredményességét hírdetik unitáriusságuk bátor megvallásával. Reméljük, hogy a körükben tartott istentiszteletek, gyermekeik hitoktatása továbbra is megtartja őke egyházunk buzgó híveinek.

Ha együtt, egy helyen településhetnének meg, egy erős kis unitárius gyűlekezetet alkotnának, így legnépesebb csoportjukban, Felsőgállán, sincs még 50 lélek együtt.

* * *

E rövid tájékoztató során nem foglalkozhattunk Budapesten állandó munkát talált s itt családostul megtelepedett székelyföldi gyűlekezeteinkből idezarándokolt híveinkkel, jó volna, ha ezekről, s általában minden ideköltözködésről lelkésztársaink *a budapesti lelkészi hivatalt, V. Koháry-utca 4. sz.* érte-

sítenék. A Székelyföldről itt elhelyezkedett iparostanoncok és a testvérközségek által taníttatott gyermekek között is vannak unitáriusok. Tanoncot találtam már a fővároson kívül Debrecenben, Győrön és Kecskeméten, testvérközség által taníttatásra elvállalt gyermek van Kunszentmiklóson is.

Ha tudunk róluk és a többiekről, akkor igyekszünk velük foglalkozni, hogy unitárius és székely öntudatukban megerősítve megtarthassuk őket anyaszentegyházunk építésére.

Budapest. *Ferencz József.*

Titkári jelentés 1941. nov. hó 15. napján.

Mélyen tisztelt közgyűlés! 1941. január 11-én volt utolsó közgyűlésünk, amikor részletes beszámolót olvastam fel az addig végzettekről. Ez alkalommal vázlatos tájékoztatót kívánok adni Egyletünk közgyűlésén megjelent tagjainak arról, hogy mit végeztünk mi, a központi Elnökség és választmány és mit végeztek az egyes egyházközségek, mint fiókegyesületek.

Valaki úgy jellemezte a felszabadulásunk óta eltelt egy esztendőt, mint amely az általános új körülményekhez való alkalmazkodás, életforma-keresés és az új helyzetbe való behelyezkedés esztendeje volt. Közületek és egyesületek itt Erdélyben nem igen tudtak zökkenés nélkül átjutni ezen az esztendőn s az örömnek, a felszabadulásnak, a diadalnak esztendeje az egyesületek életében nem mondható legeredményesebbnek. Ez az év egy kicsit az egyéni sorsok éve volt. Általában mindannyian nagyon el voltunk foglalva azzal, hogy életünket, a magunkét és családunkat a lehető legjobb körültekintéssel indítsuk el a megváltozott életben. Tagjaink közül sokan állások után néztek, fizetéseiket, nyugdíjaikat rendezgették, iparigazolványokat szereztek, vállalatokat indítottak el, kereskedést nyitottak, általában életünk külső körülményeit rendeztük s ez — őszintén megmondjuk — bizonyos mértékben rovására ment annak a munkának, melyet egyesületünkkel kapcsolatban valláserkölcsi és kultúrális tevékenységnek szoktunk mondani. Ezért gondolom, ne próbáljunk egymásnak egyen-egyen szemrehányást tenni s ne marasztaljuk el Egyleteinket sem — természetes rendje volt ez az életnek. Mindenki tartozott saját egyéni sorsának azzal, hogy megfelelő módon gondoskodjék magáról és övéiről.

Unitárius vonatkozásban ezt az esztendőt mindezeken túl jellemezte az is, hogy ezek alatt a hónapok alatt történt meg Egyházunk általános őrségváltása, mellyel kapcsolatos elő- és utómunkálatok az Egylet sok-sok munkását igénybevették.

Mindazonáltal az elmúlt hónapok sem teltek el munkátlanul s beszámolónk nem eredménytelenségről, csupán lecsökkentett, lelassított módon elvégzett munkáról nyújthat képet.

Január óta öt választmányi gyűlésen, két választmányi értekezleten kívül több elnöki megbeszélést tartottunk. Ez alkalmakkor igyekeztünk Egyletünk folyó és új kérdését tőlünk telhetőleg lelkiismeretesen rendezni. A marosvásárhelyi zsinat alkalmával tartott egyletközi ünnepnek előkészítésében más egyházi egyesületekkel együtt közreműködtünk. Az elmúlt hetekben a szokásos őszi felolvasó-gyűléseket megtartottuk s ez alkalmakkal szerencsénk volt Dr. Gyulai Zoltán egyetemi tanár úr sorozatos előadásait és Dr. Gelei József főgondnok úr előadását hallgatni.

Az Egylet kebli lapját az „Unitárius Közlönyt" a miniszterium 24 oldal terjedelemmel engedélyezte, szerkesztőt a Sajtó Kamara tagjai közé fogadták. Már januárban beszámoltam arról, hogy a 4000 példányban megjelenő kebli lapunknak milyen nagy vesztesége volt az, hogy a Délerdélyben maradt unitárius előfizetők, az addigi előfizetők 40%-ban lemaradtak. Ez alkalommal emellett a tény mellett meg kell állapítsuk azt is, hogy a lecsökkentett példányszámban megjelenő Közlöny a megújult magyar életben bizonyos közönnyel fogadtatott tagjaink részéről, mert esztendőkre visszamenőleg nem igen tudunk olyan határozott nemtörődömségre rámutatni, mint azt az előfizetők hátrálékát illetően az elmúlt évre tehetjük. Reméljük, hogy a fentebb említett belső- és külső természetű s csupán az első esztendőben jogosult másirányú foglalatoskodás ezután nem lesz rovására ennek a nagy ügynek. De reméljük különösen azt, hogy lelkészeink kongrua-elrendezésének lényegi és formai befejeződése után ez a kérdés is normálisabb mederbe fog terelődni.

Naptárunkat 1941 évre 4000 példányban adtuk ki s ebből csak véletlenül, egy egyházközség figyelmetlensége folytán maradt meg 56 darab, míg a helyzet így alakulására való tekintettel választmányunk úgy határozott, hogy 1942-re csak 3000 példányban nyomatja ki a naptárt. Reméljük, hogy ilyen mennyiségben nemsokára elhagyja a nyomdát.

A januári közgyűlésen beszámoltunk a megelőzőleg hirdetett pályázati eredményekről. Később választmányunk Nemes Nagy Márta „Kék hegyek honában" című kis gyermekszíndarabját különlenyomatban is forgalomba hozta. Guráth Béláné ügybuzgó és lelkes választmányi tagunk szíves áldozata folytán az idénre egy újabb pályázatot tudtunk hirdetni, melynek eredményéről beszámolunk. Egyben jelentem, hogy a választmány határozata értelmében azt a 20 pengő jutalmat, melyet ilyen értékű könyvek formájában eszközlünk, csak az év végeztével fogjuk odaítélni annak az egyházközségi egyesületnek, mely az elmúlt évben legeredményesebb munkásságot fejtette ki. Erről annakidején lapunkban beszámolunk.

Alapszabályunkat megfelelő belügyminiszteri módosításokkal láttuk el s ez a közgyűlés van hivatva ilyen értelemben elhatározni a változtatásokat.

Meg kell még emlékeznünk a Duna-Tiszamenti Egyházkörnek a nemrégen tartott jubiláris ünnepségéről, melyen anyaegyletünket Dr. Ifj. Mikó Imre tagtársunk képviselte, illetve üdvözölte az Egylet vezetőségét.

Egyletünk több halottjáról kellene ez alkalommal megemlékeznünk, kik kicsiny Egyleteinkben szép egyházi társadalmi munkát végeztek, most azonban egyetlen nagy halottunk emléke felidézésével gondoljunk őreájuk.

Kérem a közgyűlést, hogy rövid felállással kegyeletesen áldozzunk Dr. Boros György Egyletünk volt díszelnökének és nagy munkásának ez évben történt elhalálozása alkalmával s egyben benne, emlékében áldozzunk a névtelen munkásoknak is. (Felállás).

Koporsójánál Benczédi Pál szerkesztő mondott búcsuszavakat Egyletünk részéről. Legyen emléke áldott.

Az Egylet anyagi kérdéseiről a magam részéről csupán azt jelzem, hogy a mostani kiadással kapcsolatban kebli kölcsönt voltunk kénytelenek igénybevenni. Ezenfelül azonban kértük az E. K. Tanácsot, hogy a 500 példányban megküldött missziós Közlöny ára fejében, mint előfizetési díjat, évi 600 Pengőt fizessen. Az E. K. T. legutóbbi ülés valamelyikében ezt a kérésünket méltányolta s az összeget kilátásba helyezte. Választmányunk központi munkáját ezekben kívántam vázolni.

Az Egyesületünk azonban az egyes egyházközségekben él és működik s az évi közgyűlésen ezekről kellene elsősorban beszámolnunk. Éppen ezért most azokról szeretnék szólni, akik jelen gyűlésünkről újra csak kénytelenek voltak elmaradni, Egyletünk Vezetőségének alkalma volt beszélgetni Dr. Gál Miklóssal, Egyletünk elnökével, főgondnokunkkal, ki nagy önmegtagadással és türelemmel intézi az elszakadt egyházközségeink sorsát. Arról az egyleti munkáról, melyet odaát tudunk végezni, könnyű beszámolni, — mondta — mert ilyen munkának lehetősége egyáltalában nincs. Az ottani egyleti életi beszámoló helyett ez alkalommal, gondolom, inkább néma, de buzgó fohászt küldjünk fel a Gondviselő jó Istenhez, mellyel részükre erőt, lelket és életet kérünk, hogy birni tudják a nehéz sorsot addig is, míg új hajnal derenghet reájuk s minden magyarokra.

Még mindig elrendezetlen Egyletünkben a Duna-Tiszamenti egyházkör Dávid F. Egyletének kérdése, mely a maga külön munkájáról, arra való hivatkozással, hogy külön egyesület, beszámolót nem küldött. Gondolom, az elkövetkezendő évben, ezt a függő kérdést tisztáznunk kell, mert a Magyarországi Unitárius Egyház keretében csak egy Dávid Ferenc Egyletnek van helye. Az ők teljes bekapcsolódásuk bizonyára eredményesen fogja befolyásolni és termékenyen fogja elmélyíteni azt a nagy közös munkát, melyet egyházi társadalmi úton végeznünk kell.

Az egyes egyházkörök közül, mint egyházkör, csak a há-

romszéki és az udvarhelyi kör küldött be szakszerű jelentést arról, hogy a szokásos ünnepségeket az elmúlt évben is megtartották. Ezenkívül beérkezett a marosi körből a szentgericei, a vadadi, az iklandi, a szabédi, a szentháromsági, a nyárádszentlászlói, a marosvásárhelyi, a nyárádgálfalvi, a csókfalvi egyházközségek egyleti jelentése, a Keresztúrkörből a keresztúri, a firtosváraljai, korondi, tordátfalvi, ravai, énlaki, kedei, gagyi, medeséri, csekefalvi, tarcsafalvi, csehétfalvi és jánosfalvi egyházközségek egyleti jelentése.

Tekintettel arra, hogy ezen egyes jelentések külön méltatása nagyon elnyújtaná jelen gyűlésünket, arra kérem a közgyűlést, szíveskedjék ettől eltekinteni. Különben is olyan későn érkeztek be ezek a jelentések is, hogy rövid összefoglalót nehéz lett volna készítenem. E helyett a beszámoló helyett tisztelettel azt javasolom, hogy hívjuk fel a még jelentést nem tett egyházközségeket is, hogy ez év végéig jelentéseiket juttassák el hozzánk, hogy így a választmányunk által kitűzött könyvjutalmat lehetőleg minden egyházközségben végzett munka megfelelő méltánylása után tudjuk majd odaítélni.

Abban a reményben, hogy az új életbevaló belezökkenés fokozatosan mind eredményesebbé teszi munkánkat, jelen közgyülésünkre szánt titkári jelentésemet zárom s tisztelettel kérem annak elfogadását. *Dr. Fikker János.*

Márkos Ferenc.

1859 – 1941.

A Nagy- és Kishomoródmente népének meghatóan szeleskörű részvétnyilvánítása mellett kísérték utolsó útjára Homoródjánosfalván december hó 15-én Márkos Ferenc kisgazdát, a község vezetőemberét és az egyházközség tiszteletbeli gondnokát. Az egyházi szertartást Kiss Sándor helybeli lelkész végezte, beszédében megemlékezvén az elhunytról, mint a közügyek önzetlen munkásáról, kiemelve emellett páratlanul álló ritka nemes emberi tulajdonságait.

Márkos Ferenc vallás-erkölcsi alapon gondolkozó és munkálkodó, bibliás székely ember volt, ki polgári és egyházi vezetőivel karöltve dolgozott. Hetven évvel ezelőtt a székelykeresztúri gimnázium diákja, onnan az ekeszarvához tér vissza s Jánosfalván fejti ki a község népére és intézményeire áldásos működését. Tanulótársainak életefolyását szerető figyelemmel kíséri egész életén át. Mint gazda legelső helyen áll, földjei megművelése mellett maga készíti sajátkezűleg szekereitől kezdve minden munkaeszközét. Kora ifjúságától kezdve a vidék

vezetőemberének tekintik. Házatája különösen a Székely-Kirendeltség működése idején, de azután is, a Jánosfalván megforduló vezetőemberek találkozóhelye. Erkölcsi ítélőképessége és magatartása ingadozást nem ismert, ami különösen nagy áldást jelentett a községre a megszállás idején.

Sírjánál a vidék értelmisége nevében Báró József városfalvi lelkész, kisgazdatársai nevében Tamás Gábor mondottak bucsúszavakat, a gyászzenét pedig a daróci fúvózenekar szolgáltatta. A székely nép részvételével impozánsan mutatta meg, hogy az erkölcsi értékeket mindeneknek fölébe helyezi.

JÓZAN MIKLÓS: *Mit hisznek az unitáriusok?* Még 1922-ben összeállított volt a főt. Püspök úr egy kis füzetet az unitáriusok hitéről, mely bibliai alapon röviden, világosan elmondja az unitárius ember meggyőződését. A füzet a történelmi unitárizmus elveit igyekszik kidomborítani.

SZENT-IVÁNYI SÁNDOR: *Útravaló.* A szünidőre útazó unitárius ember számára tesz fel kérdéseket és nyújt megoldást a biblia egy-egy aranymondásával és ad utasítást arra nézve: miképpen olvassuk a Szentírást egyes kérdésekkel kapcsolatosan.

SZENT-IVÁNYI SÁNDOR: *„Mit mond az írás".* I. A szenvedésről. A hét minden munkás napjára ad a bibliából egy-egy kérdésre feleletet. A biblia olvasók számára valóban hasznos útmutató.

FERENCZ JÓZSEF: *Törvény a belső emberek választásáról és kinevezéséről.* A törvénynek magyarázattal ellátott újabb kiadása. Kiadó hasznos szolgálatot tesz egyházi életünknek e törvény kiadásával, mert ma már a Tóth György dr. által összeállított unitárius egyházi törvények nem kaphatók.

MIKÓ IMRE: *Huszonkét év (1918—1940.). Az erdélyi magyarság politikai története 1918. december hó 1-től 1940. augusztus 30-ig.* A kiváló fiatal írónak és képviselőnek hatalmas tanulmánya, amely nemcsak egy felekezetet, hanem az egész magyarságot érdekli. E könyv egyike a legértékesebb magyar szellemi termékeknek. Méltatására még visszatérünk.

ÚJÉVI TISZTELGÉS A FŐTISZT. PÜSPÖK ÚRNÁL ÉS EGYH. FŐGONDNOK ÚRNÁL. A régi szokáshoz és gyakorlathoz híven a tisztelgők és jókívánók népes serege kereste fel újév első napján az unitárius püspöki házat, hogy újévi jókívánatait kifejezze. A főtiszt. püspök úr és dr. Gelei József főgondnok úr együtt fogadták az üdvözlést, melyet dr. Kiss Elek egyh. főjegyző tolmácsolt. Rámutatott egyházunk nehéz és küzdelmes múltjára s megállapította, hogy helyzetünk most is aggodalmas, felekezeti iskoláink megőrzése, papjaink és tanítóink helyzetének javítása főfeladatunk kell, hogy legyen. Bízalommal tekint a jövőbe, mert reméli, hogy a főtiszt. püspök úr és főgondnok úr ismert egyházszeretetével, ősi székely szívósságával, akadályt nem ismerő buzgó lelkesedésükkel — e nehéz időkben is — diadallal megvívják a küzdelmes harcot. Ehhez kéri a jó Isten áldását, segedelmét ez újévben. Püspök és főgondnok úr úgy a főjegyző afiának, mint a megjelent nagyszámú híveknek megköszönték a szíves jókívánságokat. Elismerik egyházunk jelen küzdelmes helyzetét, de a múlt és nagy elődeik példája, magyar unitárius fajunknak szeretete és sorsa arra buzdítják, hogy ők is minden erejükkel biztosítsák unitárius anyaszentegyházunk jelenét és jövőjét. Ebben a tekintetben pedig akadályt nem ismernek s míg a jó Isten erőt, egészséget ad, ezért dolgozni meg nem szünnek. Ehhez a munkához kérik úgy a jelenlevők, mint az összes unitárius hívek segítő munkáját, hogy együttes erővel munkálhassuk egyházunk és magyar hazánk javát. Isten áldása legyen egyházunkon!

FŐTISZTELENDŐ PÜSPÖK ÚR BUDAPESTI ÚTJA. Az elmúlt december hó folyamán Főtisztelendő Józan Miklós püspök úr és Csifó Nagy László egyházi titkár afia Budapestre utaztak, hogy különböző sürgős egyházi ügyeinkben a minisztériumokban eljárjanak. Ez alkalommal a Főtisztelendő Püspök úrat a Kormányzó Úr Ő Főméltósága kihallgatáson fogadta. Főtisztelendő Püspök úr megköszönte a Kormányzó Úr Ő Főméltóságának az állásában történt legmagasabb megerősítést és Egyházunkat kormányzó úr jóindulatába ajánlatta.

Főtisztelendő Püspök úr a Felsőházban a költségvetések tárgyalásával kapcsolatosan felszólalt, beszédében rámutatott egyházunk súlyos anyagi helyzetére.

A vallás- és közoktatásügyi minisztériumban eljártak az 1942. évi költségvetés megállapítása ügyében, a lelkészi kongruák végleges rendezése érdekében. Kérték lelkész afiai részére újabb segély folyósítását, esperes afiai részére az esperesi tiszteletdíj utalását. Ugyancsak sürgették a lelkészek részére 1941 január hó 1-től a véglegesen megállapított kongrua összegének utalását. A lelkészi kongrua végleges rendezésével kapcsolatosan ígéretet kaptak, hogy a minisztérium intézkedni fog, hogy a lelkészeket is a főgimnáziumi tanárokéhoz hasonló kategóriákba osszák be, s korpótlékaikat is ennek megfelelően utalják a jövőben; addig is a minisztérium rövidesen egy újabbi segélyösszeget fog utalványozni.

Eljártak a felekezeti iskoláink és felekezeti tanítóink fizetésének rendezése ügyében. Remélhetőleg e kérdés is a közel jövőben közmegnyugvásra végleges rendezést nyer.

Sürgették a tanáraink végleges besorolásának eszközlését. Menekült tanulóink részére segélyt kértek.

Sürgették a még ki nem utalt családi és korpótlékok utalását. A földművelésügyi minisztériumban eljártak a gazdasági iskola építési ügyében, az 1942. évi államsegély és más kérdésekben.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS. Mindazon kedves hiveinknek, akik a szent karácsony és az újesztendő alkalmából fölkerestek üdvözlő soraikkal, ez úton mondok magam és családunk nevében hálás köszönetet. Viszont én is a legboldogabb újévet kívánom kinek-kinek — valahol Nagy-Magyarországon.

Kolozsvár, 1942 január 6. *Józan Miklós,*
püspök.

A NAGYVÁRADI UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG HIREI

A nagyváradi unitárius szegény gyermekek karácsonyfa-ünnepélyét az idén is megtartotta az egyházközség és gondoskodott szegény gyermekeiről úgy, ahogyan azt a jelenlegi körülmények megengedték.

Az ezerféle gond mellett a fáradtságot nem ismerő leányaink bejárták szorgalmasan a nagy városnak utcáit, hogy minden szíves adakozónak filléreit összegyűjtsék s hogy azzal örömet szerezzenek azoknak a gyermekeknek, akikről más nem gondoskodhatik. Kitartó türelmes munkával sikerült összeszedni ajándékokban, pénzben mintegy 150 P-t, melyből szegény gyermekeink valamennyien részesültek.

Az ünnepélyen a gyermekek a maguk önálló elképzelése szerint vettek részt. Egy-egy költeményt adtak elő. Megnyitó

beszédet mondott Istvándi Sarolta, a nagyváradi Szilágyi Erzsébet ref. Leánygimnázium kitünő II. osztályos tanuló növendéke. Szavaltak Szabó Dénes I. el. o., Szabó Zoltán III. el. o., Benedek Janka II. el. o., és Nagy Etelka III. el. o. tanulók. Három első olyan nagy tehetséggel szavalta el egyénileg választott költeményét, hogy az még felnőttek dicséretére is vált volna.

Mi, nagyváradi unitáriusok, őszinte örömmel fogadtuk ezt a kicsiny ünnepélyt, melyen a gyermeki léleknek igazi egyéni megnyilatkozása jutott kifejezésre. Boldogok vagyunk, hogy egyházközségünkben tehetségesek vannak, mert így az unitárizmusnak itt is jövője látszik kibontakozni.

Az egyházközség vezetősége az újév első napjaiban tisztelgő látogatásokat tett a város vezető hatóságainál, midőn az illetékeseknél egyházközségünk óhajait juttatta kifejezésre. Igy templomhelyet és megfelelő támogatást kért, melyet megelégedésünkre az illetékes hatóságok vezetői készséggel fogadtak. Igéreteket kapott az egyházközség vezetősége, hogy a legmesszebbmenő támogatást nyújtják egyházközségünknek.

Barla Dezső, a nagyváradi unitárius egyházközség gondnoka, a dr. Gelei József főgondnok úr által kitűzött 100 P-ös pályadíj mellé egy II.-t ajánlott meg, miszerint a „Nemzetnevelő gondolat" ápolását célozó dolgozatok közül a második 50 P jutalomban részesíttessék.

Ezen a helyen is meg kell említenünk, hogy jelen ajánlat olyan adakozótól származik, akinek szíves adományai nélkül a megszállás ideje alatt egyházközségi életünk a pusztulás örvényébe jutott volna.

Barla Dezső gyógyszerész gondnokunk a szegény, de tanulni óhajtó gyermekeink ügyét is szívesen támogatja a Berde-Bizottsághoz erre a célra szintén 50 P-t juttat. Ezt pedig teszi azért, mert tudja, hogy azé a nemzeté a jövő, amelynek fiai áldozathozatalra képesek. Hálánkat köszönetben fejezhetjük ki a Mindenhatónak azért, hogy egyházközségünknek olyan világi vezetőt adott, aki egyházközségünknek ütőereit atyai gondjaiban sok szeretettel tartja. Az újév elején őszinte szívvel kívánunk minden egyházközség számára sok ilyen megértő férfiút. *Köntés Béla,* lelkész.

AZ ELVETETT MAG CSIRÁKBA SZÖKKEN. Főgondnokunk okleveles lelkészeink számára „A lelkész a falu népének nemzetnevelője" címen pályatételt tűzött ki. Alig látott napvilágot a kihirdetés, Barla Dezső nagyváradi gyógyszerész a következő bejelentéssel csatlakozik a főgondnok kezdeményezéséhez:

Méltóságos Főgondnok Úr!

A nemzetnevelési gondolat ápolására kiírt pályatételt,

tekintettel a mai viszonyokra, annyira fontosnak és időszerűnek tartom, hogy indíttatva érzem magam egy 50 pengős második díj kitűzésére. Nagyon kérem, hogy fogadják ezt olyan szívesen, amilyen jó lélekkel adtam.

Nagyrabecsüléssel és őszinte tisztelettel:

Barla Dezső,
gyógyszerész.

BUDAPESTI HIREK. December hónap karácsony hónapja, a szeretet megszületésének hava, az ajándékozás ideje. Nem csoda, hogy a budapesti unitárius egyház életében ez a hónap ősidők óta az Unitárius Nők Szövetségének munkájával telik el. Ez a munka december 8-án a Szefke helyiségében tánccal egybekötött műsoros estéllyel kezdődött, amelyen bevezetőt *Buzogány* Anna tanárnő, a szövetség tiszteletbeli elnöke tartott. *Ürmössy* Zsigmond 230 saját felvétel bemutatásával „A Székelyföld fenyvese között" címen érdekfeszítő előadásban mutatta be Székelyország szépségeit. A *Percellné-Kozma Flóra* leányegyesület és a *Brassai* Sámuel ifjúsági egyesület tagjai Fenőjelenetet adtak elő. Énekelt *Varga* Istvánné, *Berei* Mária, *Nagy* Sándor és *Márkos* Jenő, csürdöngölőt járt *Benczédi* Sándor. A jól sikerült előadás után táncra perdült az ifjúság s a jótékony szórakozásnak a késő éjjeli órákban lett vége. Csendes hangyaszorgalommal végezték a szeretet ünnepére való készülést a nőszövetség tagjai már a szövetségi munka megkezdésétől kezdve és karácsony előtt jól sikerült karácsonyi vásárt és karácsonyi gyűjtést rendeztek. Az így egybegyűlt összeget azután felhasználták a nyomor enyhítésére. A szent jelszó az volt: Legalább a karácsonyi ünnepek alatt ne legyen éhező gyermek, vagy hogy ne legyen nélkülöző család. Odaadták az összegyűlt filléreket megszorítva a szeretet munkájától megáldott női kezek. Gyermekeinket és ifjainkat szép karácsonyi ünnepélyekkel örvendeztették meg, ellátva őket a szív mélyéből fakadó kedves írral, lelki és testi édességgel, békítő és buzdító kézfogással. A legcsendesebb volt a legáldásteljesebb munka, a felnőttek megajándékozása. Adtak, akinek adhattak és annak adtak, aki megérdemli és rászorul az adakozásra. Isten áldása van az ilyen adakozáson. Elmondhatja a Nőszövetség, hogy jó munkát végzett. Ezt a munkát egyedül az egy igaz élő Isten jutalmazhatja. Ő tőle várjuk a Nőszövetség emberfeletti munkájára az áldást, ami el nem maradhat.

Ujvári László.

NEMZETVÉDELMI KERESZT kitüntetésében részesültek unitárius afiai közül: Andrássy Ferenc műszaki tisztviselő, Balázs József tanár, Botár István képviselő, Gyallay Pap Domokos, Lőrinczy Zoltán tanár, dr. Mikó Imre képviselő, Müller Géza mérnök, Kelemen Tibor tisztviselő, Pap István tanár,

Rázmán Piroska Kolozsvárról, v. Gidó Béla, kőröspataki Kiss Károly lelkész, vitéz Kozma Ferenc ny. altábornagy, Nagy Áron, dr. vitéz Szinte János MÁV igazgató, Szent-Iványi Sándor afia Budapestről. Örvendünk, hogy unitárius afiai közül ily szép számmal nyertek kitüntetést.

ÚJ DOKTOROK. A kolozsvári tud. egyetemen a következő jeles unitárius ifjakat avatták doktorrá december hó folyamán: *Gyallay Pap Domokos, Kiss Zoltán és Márkos Jenő* afiait. Mind a hárman tősgyökeres, történelmi unitárius családok sarja. További szerencsét kívánunk munkásságukra.

A KRIZA ÖNKÉPZŐKÖR MUNKÁSSÁGÁBÓL. *A Kriza önképzőkör* a jelen tanévben teljes lendülettel folytatta azt a munkát, amelyet az elődök oly nagy sikerrel és dicsőséggel teljesítettek. December 6-án, a Kormányzó úrunk őfőméltóságának nevenapján, nagyszabású műsoros ünnepélyt rendezett, mely műsornak egyik pontját a Wesselényi Lövészegylet ünnepélyén is előadtak igen nagy sikerrel. Ugyancsak szép karácsonyi ünnepélyt rendeztek a szünidő előtt való napon.

GÁLLFY MÓZES H. TANÁRT, a „Kriza önképzőkör" védnökét a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a kolozsvári tudományegyetem mellé felállított Teleki Pál tudományos intézethez r. tanárnak nevezte ki. Minket két szempontból érint ez a kinevezés. Egyik a veszteség szempontja, mert intézetünk egyik fiatal tehetséges tanárát veszítette el benne, a tanuló ifjúság pedig megértő, nevelő irányítóját sajnálja eltávozásával. A másik szempont a tiszta öröm szempontja. Gállfy Mózes barátunk egész fiatalon olyan munkakörbe és lehetőségek közé került, amely csak kevés kiváltságos embernek adatik meg. Midőn távozó tanár afiának szép haladásához sikert és szerencsét kívánunk, kérjük munkájára Istennek bőséges áldását, hogy sikeres munkájával az unitárius névnek is dicsőségére szolgálhasson.

A SZERETET ADOMÁNYA. Kolozsváron Halászi József kisiparosnak meghalt a gimnáziumunkban végzett és már állásban levő fia. A bánatos szülők oly korán elhalt fiúknak megmaradt ruháit: egy drb. téli kabátot, egy drb. felöltőt és négy drb. ruhát, mindeniket kifogástalan új állapotban, a szegény tanulóknak adományozták. A gondviselő Isten, a szenvedők vigasztalója áldja meg az adakozókat és enyhítse meg nagy bánatukat.

A CSERKÉSZEK KARÁCSONYFÁJA. A cserkészek karácsony előtt megrendezték az unitárius kollégium cserkészotthonában a szokásos karácsonyfa-ünnepélyt. Ezen szép alkalmi előadások hangzottak el a fiúk részéről s aztán a cserkész fiúk teát szolgáltak fel. A szép ünnepélyen jelen volt dr. Kiss Elek

főjegyző (a főt. püspök úr Budapesten volt), a teológiai és a gimnáziumi tanári kar is. A főjegyző úr szép beszédben méltatta a karácsonyfagyújtás áldott alkalmát.

KARÁCSONYFA A DIÁKOK RÉSZÉRE. A kolozsvári unitárius kollégiumban 32 olyan menekült diák maradt, akik karácsony estéjén nem mehettek haza. Hogy az áldott szent estén az itt maradni kényszerült fiúk ne maradjanak ridegen magukra, a Nők szövetsége gondoskodott karácsonyfáról és némi karácsonyi ajándékról. Különösen Vajna Lajosné, sz. Br. Diószeghy Ila úrnő volt fáradhatatlan a karácsonyfa és ajándékok elkészítésében. Ünnepszombatján a menekült diákok szobájában is felgyúlt a karácsonyfa s a szüleiktől távol levő fiúk könnyes szemmel hálálták meg a szeretet adományát. Ez alkalomra rendezett ünnepélyen jelen voltak a már említett Vajna Lajosnén kívül dr. Mikó Lőrincné, Csifó Salamonné, Gállfy Zsigmondné, Benczédi Pálné és Benczédi Pál vallástanár. Itt említjük meg, hogy a Nők szövetsége máskülömben is kiválóan szép munkát fejt ki a tanulók gondozása körül.

EMLÉK A KÖZELMÚLT DICSŐSÉGÉBŐL. A Protestáns Egylet 1874. évi közgyűlése alkalmából a Fővárosi Lapok 245. számában a következő tudósítást olvashatjuk:

„Úgy látszik, hogy Kolozsvárt nem panaszkodhatnak az egyházi szónoklat hanyatlása miatt. Nekünk, budapestieknek, az újabb időben két hitszónokot volt alkalmunk hallani; az unitárius *Ferencz* Józsefet és most *Szász* Gerőt s mind a kettő oly jeles prédikátor, hogy ha mindenütt ily szónokok, ily szellemben és ily melegen hirdetnék az ígét, nem lenne ok panaszkodni amiatt, hogy a templomokat nem járják eléggé."

NYIREDY ERZSIKÉT, boldogemlékű *dr. Nyiredy Géza* kiváló tanár leányát az E. K. Tanács tisztviselőnőnek alkalmazta. Az egyház benne kiváló munkaerőt nyert. Sok szerencsét kívánunk az új munkakörhöz.

ELJEGYZÉS. *Pap Lenke* és *dr. Jakab Gyula* december hó 24-én, Énlakán jegybe léptek. Sok szerencsét kívánunk.

HÁZASSÁGKÖTÉSEK. *Dávid Margit* és *Vörös István* a kolozsvári unitárius gimnázium tanára december hó 23-án az unitárius kollégiumban tartották esküvőjüket. Az egyházi áldást dr. Fikker János dékán adta rájuk.

Szentgericzei Gál Anna és *Tóth Kálmán* tanár, egyetemi könyvtári segédőr december hó 27-én tartották esküvőjüket. Egyházi áldásban Józan Miklós püspök úr részesítette.

Benedek Ilona és *Székely Gyula* kolozsvári s. lelkész december hó 27-én tartották esküvőjüket a kolozsvári unitárius

templomban. Egyházi áldásban Józan Miklós püspök úr részesítette.

A szeretet Istenének áldása kísérje az ifjú párokat életükön keresztül.

NYILVÁNOS KÖSZÖNET. Mndazok az ismerőseim, jóakaróim és barátaim, akik az elmúlt évi hosszas betegségem alatt szíves részvétükkel — és az ezt követő nyugalomba vonulásom alkalmából jókívánságaikkal felkerestek, fogadják hálás köszönetemet.

A hódmezővásárhelyi, nagyajtai és bölöni egyházközségeknek, amelyekhez 44 évi munkásságom emlékei fűznek, adjon az Úristen békességet, virágzást és boldog jövendőt.

Bölön, 1942 január hó.

Lőfi Ödön,
nyug. unitárius lelkész.

HALÁLOZÁSOK. *Dr. Balogh István* ny. szolgabíró, tartalékos főhadnagy, frontharcos, 1941 november hó 12-én, Torockón, 54 éves korában hosszas szenvedés után lelkét visszaadta teremtőjének. „Nemes gondolkozású, aranyszívű ember volt. Fájdalmait is mosolyogva titkolta. A kevés jót is sok hálával viszonozta." Korai halálát nagy kiterjedésű rokonság és baráti kör gyászolja.

Balázs Andrásné, sz. Balogh Ilona életének 61-ik, boldog házasságának 38-ik évében nehéz szenvedés után december hó 18-án, Székelyderzsben csendesen elhunyt. Balázs András tb. esperes, gyermekei és unokái mellett nagy rokoni és baráti kör gyászolja.

László János ny. államvasuti főfelügyelő, tb. presbiter, egyházi tanácsos életének 70-ik évében visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. Temetése 1942 január 1-én volt a kerepesi temetőben.

Tanka Károly aranyostordai egyházköri felügyelő gondnok 1942 január hó 7-én hirtelen meghalt. Halálát árván maradt családján és az unitárius egyházon kívül is széles körben gyászolják.

Megboldogult afiait a gondviselő Isten szeretete áldja meg haló poraikban s a gyászolókat pedig vigasztalja meg a hit boldogító, megnyugvást adó erejével.

NYUGTÁZÁS. Az egylet pénztárába december 11-től január 10-ig *előfizetői díjat* fizettek: Dr. Ferencz Áron Kolozsvár, Pokhe Jánosné Bölön, 1940-re; v. Kozma Ferenc, Budapest; Kovács Endre, Gyimesbükk, 1941—1942-re; Kelemen Árpád, Sepsibesenyő 1940—1941-re; K. Kereseő József, Budapest,

1941—1942-re; Cserei Gyula, Sepsiárkos; Id. Marosi János, Marosvásárhely; Kelemen Miklós, Kolozsvár; Incze Böske, Ákosfalva; özv. Ádám Lajosné, Marosvásárhely; Inczefi Sándorné, Kadács; Tóth Menyhértné, Mikeháza; Laborfalvi Nagy Lőrinc, Dés; Székely János, Kolozsvár; Kilyén János, Kökös; Ekárt Gyula, Kolozsborsa 1942-re; Id. Tamási István, Bölön 1941-re; Bartalis Erzsébet, Guidó Domokos, Kibédi Sándor, özv. Nagy Frencné, özv. Fekete Ferencné, Székelyudvarhely 1940—1941-re; Incze Sándor, Simó József 1941-re.

Alapítói díjbna fizettek: Dr. Ferenczy Sándor, Máramarossziget 10 P., id. Elekes Dénes, Marosvásárhely 5 P., Izsák Domokos, Bencéd 12 P.

Tagsági díjat fizettek: Unitárius Egyházközség, Szentábrahám 1940—1941-re; Szász Dénes, Bözöd 1941-re; László Zsigmond, Csekefalva; Biró Elek, Nyárádszereda; Unitárius Szórványegyház, Debrecen 1942-re.

Kolozsvár, 1942 január 10-én.

pénztárnok.
Gálfi Lőrinc,

KIADÓHIVATAL ÜZENETE. A Naptárakról az elszámolást kérjük legkésőbb január hó 31-ig megejteni, a pénzt a Naptár számlára beküldeni.

Az „Unitárius Közlöny' 'kéri hátralékosait, hogy tartozásaikat rendezzék, mert a sok hátralék az ügy megölője.

Az Unitárius Közlöny előfizetése egy évre 2 pengő, D. F. Egyleti tagsági díj 3 pengő; örökös alapítói díj 40 pengő, egyes szám ára 12 fillér. Idegen valutában ennek megfelelő összeg. Előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít, tagsági és alapító tagsági díj pedig a lap mellett az egyleti tagok minden jogaira. — A díjakat az áremelkedés miatt kellett fölemelnünk. Arra kérjük kedves olvasóinkat és tagtársainkat, hogy díjaikat minél előbb rendezzék. Akinek nehézségbe kerül a pénz elküldése, a lelkészi hivatal szívesen elküldi. Kérjük tehát oda fizetni be.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-u'ca 7. Telefon 11-58.

Felelős vezető: Kahlfürst Imre.

7.U.665.

LII. évfolyam. Kolozsvár, 1942. február. 2. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

László Gyula
nyug. testnevelési tanár és kollégiumi titkár.
1864—1942.

Búcsú szavak László Gyula nyug. testnevelési tanár ravatalánál.

Mélyen meghatott lélekkel állok meg e ravatal előtt, midőn ama szomorú kötelességnek és megbízatásnak teszek eleget, hogy a tanári testület nevében és megbízásából búcsú szavakat mondjak az örökkévalóság útján elindult kedves kartársunknak: László Gyulának. A búcsú mindig fájdalmas, bizonyos értelemben temetés, temetés akkor is, mikor nem végső, hanem csak hosszabb elválásról van szó. Ez a búcsú azonban végső búcsú. A nagy útra induló kartársunk néma ajkai azt jelentik: Az én orcámat nem látjátok többé. És mégis úgy érezzük, hogy ebben a fájdalmas búcsúban, mint minden igazi fájdalomban, van valami felemelő, valami magasztos. A test porrá lesz, mert porból vétetett, de a személyiség, a lélek meg marad továbbra is. Az igazi érték el nem veszhet. S ha hiányozni fog is az ő lekötelező egyénisége közülünk, valójában mindig itt lesz miközöttünk, hogy hírdesse az élet diadalát a halál fölött.

Az ő szép életével az emlékek sokasága rajzik fel lelkünkben. László Gyula kartársunk akkor jött hozzánk, mikor az unitárius és a magyar élet a legvirágzóbb volt. Idejövetele egybeesik azzal az idővel, mikor kollégiumunk hatalmas épülete elkészült.

A történelem folyamán át János Zsigmond rövid uralkodása kivételével ebben az időben volt egyházunk a leggazdagabb, intézetünk mindenképpen a legnagyobb reményekre jogosító. Boldog örömünkben el sem tudtuk képzelni azokat a nagy csapásokat, melyeket a világháborút előidéző ördögi munka mi reánk zúdított. Ebben a boldog időben, a régi nagy Magyarországon, László Gyula, a kiváló képességgel és tehetséggel megáldott testnevelési tanár Kolozsvár sport köreiben, a nevelés munkájában kiváló nevet biztosít magának. Tanítványai s ezek között intézetünk ifjúsága a versenyeken nyert babérokat az ő szakavatott munkásságának köszönhetik. Az tette őt boldoggá, ha tanítványai a versenyeken a pálmát elnyerhették.

Amikor a magyar ég tartósan beborult, a változott viszonyok között, a kiuzsorázott, javai nagy részétől megfosztott intézetünkben tovább folytatta a nevelés munkáját mindaddig, amíg a közoktatásügyi törvények nyugdíjba vonulásra nem kényszerítették. A munka és sport szeretete azonban sohasem lankadott lelkében, de az ifjúság iránt való szeretete sem. Nyugdíjban léte alatt is állandóan érdeklődik, a sport, a testnevelés ügye iránt, s minden alkalommal buzgolkodik, így vizsgán a versenyzők jutalomban részesüljenek. Mint tanár 32 évig állott intézetünk szolgálatában, ebből 12 évig az elnyomatás keserves idejében.

Mint kollégiumi titkár 12 évig volt intézetünknek csodála-

tosan pontos tisztviselője. Mint tisztviselő a legodaadóbb gonddal teljesítette a reá bízott feladatot s abban lelte örömét, ha másoknak szolgálatára állhatott. Mint kartárs a leghűségesebb és mindíg igazi jóakaratú barát volt. Mint az unitárius egyház tagja az istentiszteleteknek s minden nevezetes alkalomnak pontos látogatója és résztvevője. A kötelességből mindíg kivette a maga részét.

Példaadó szép családi életéről talán nem is illik a próza darabos nyelvén beszélni, ezt meg kellene énekelni. A családja valóban egyenlő volt a szentség fogalmával. Míly boldog volt, ha gyermekei sikereiről és boldogságáról — és ilyenben Istennek hála bőségesen volt része — beszélhetett. S hát amikor még kis unokájáról is. Valóban, nem csodálkozhatunk, ha e földi életben mindíg a munkát kereste, mert neki a munka eleme volt nemcsak magáért a munkáért, hanem abban a tudatban is, hogy neki családjáért, egyházáért, forrón szeretett édes hazánkért kell dolgoznia.

A munkát most egy felsőbb parancs beszüntette. Hírtelen jött hatalmas betegség ágybadöntötte s a hatalmas, erős testnek engedelmeskednie kellett a felsőbb parancsnak. Még halálküzdelmében is a munka- s kötelességteljesítés sarkalta. Lázálmában is azt képzelte, hogy több feladatot kell elvégeznie, mindaddíg, mig a halál ereje végleg elcsendesítette. Most már megszünt munkálkodni. Teljes és végleges pihenőre tért.

Most már tovább nem dolgozhatik. Mert hűségesen, becsületesen teljesítette azt, ami reá volt bízva. Az az erő, az a szellem azonban, amely életét áthatotta, amely őt munkára serkentette, tovább él mi közöttünk. A tanítványok sokaságának lelkében, egyházunk, intézetünk évkönyveinek lapjain élni fog a László Gyula tanár neve, mint a pontos kötelességteljesítés, az örökös, soha meg nem szünő munka, lelkesedés és határtalan jóság és szolgálatkészség megtestesítése. A sír szélén is erős, törhetetlen hittel hírdetjük és kérdezzük: „Halál, hol van a te diadalod? Koporsó, hol van a te fulánkod?

Nem hiszünk a halál diadalában, a koporsó hatalmában. Az csak a por testet zárja magába. A lélek, mely a testnek irányítója, tovább él, az halhatatlan.

„Ki kedveseinek emlékezetében él,
Nem hal meg az, csupán elutazott,
Halott csak az, akit elfelejtettek."

László Gyula! mi soha, soha, el nem feledünk téged.
Isten veled! Isten veled!

Benczédi Pál.

A tanonckérdés egyházunkban.

Két dolog teszi egyházunkban időszerűvé a tanonc kérdést: a kisebbségi sorsban az ipar és kereskedelem elrománosítását követő magyar úr kitöltése, tehát a múlt hiányainak maradéktalan pótlása s 2. a jövő mind tisztábban kirajzolódó kívánalmainak a követelése. Magyarország arccal az új világ felé nem maradhat egykarú emberként pusztán agrárország, hanem céltudatos és erős iparosodásba kell, hogy kezdjen, ki kell növesztenie a másik karját is, mert csak így, két kézzel emelheti fel a nemzetet. A felemelkedés lelki tényezői a magyar egyházak, melyeknek legfőbb kötelességük gondoskodni arról, hogy a kifejlődő új magyar iparos és kereskedő társadalom necsak számban és névleg, de szellemben is keresztény legyen. A munka hivatássá és erkölcsi értékké, a kereskedő és iparos a hivatásrendi nemzet-szervezetben őszintén tisztelt és megbecsült nemzet-tényezővé, a foglalkozás maga hivatástudattá kell, hogy magasztosuljon. Óriási rászánás, erőfeszítés, anyagi és lelki javak felhasználása szükséges ahhoz, hogy ez a minden ízében elhanyagolt, de megújúlásra és kiépülésre váró magyar kérdés sikeresen és méltóképpen megoldassék.

A magyar ipar és kereskedelem kül- és belföldi életfeltételeinek és életterének a megteremtése a mindenkori magyar kormány munkája és kötelessége, a hivatás kereszténnyé formálása, a lelkiség és a jellem kimüvelése már egyházi feladat is, nem csupán a múltért, amely azt mutatta és igazolta, hogy egyházaink a megpróbáltatások idején mindig erős támaszt nyertek az iparos és kereskedő társadalomban, különösen veszélyeztetett nemzetiségi vidékeken és városokban, ahol a várvédő és nemzeti kultúrát fenntartó elem a munkás rétegek mellett főleg a kis iparos és kereskedő rétegből rekrutálódott, hanem a jövő szempontjából is amikor a nemzeti és vallásos értékek párhuzamosan vagy egymást kiegészítve akarják és fogják munkálni a jobb magyar jövőt.

Az egyházak természetesen sorompóba álltak s mindenik a maga elképzelése és adottsága szerint próbál belekapcsolódni e nemzetépítő munkába. Az Unitárius Egyház ezideig csak kezdeményező lépéseket tett, mert azt, hogy helyenként, tehát városokban és ipari központokban lelkészeink hitoktatásban, a Nőszövetségek pedig tehetségük szerint anyagi támogatásban részesítik az arra rászorulókat, csupán kezdetnek nevezhetjük. Fontosságában már többet jelent az a lépés, amely ha primitiv formában is átmeneti jelleggel is, de a kolozsvári kollégiumban „sejt" tanoncotthont rendezett be a Teológia közvetlen felügyelete alatt. Ezzel párhuzamos jelentőségű a „Berde-Bizottság" azirányú tevékenysége, mely Müller Géza mérnök afia vezetésével központi tisztviselők és a kolozsvári lelkes iparos és kereskedő híveink támogatásával tanoncokat igyekszik elhe-

lyezni városszerte s ha szükséges nagyobb arányú anyagi támogatásban is részesíteni. Az unitárius tanoncotthon eszméje és az elhelyezés kérdése az az alapgondolat, amellyel néhány szóban foglalkozni szeretnék.

Megemlítettem már, hogy Magyarország arccal az új világ felé nagyvonalú iparosodást kell, hogy végrehajtson, hiszen ettől függ nemzeti léte és megerősödése. A zsidókérdés egészséges megoldása, a nemzeti és európai újjáépítés gigantikus követelményei szinte ránk erőszakolja az iparosodás nagyobb mérvű és lendületesebb kiépítését, nem is említve a népszaporulat feleslegeinek elhelyezését és népünk gazdasági megerősítését, a szegénységkoldus rongyainak s lelki kihatásainak levetését, stb. Egyházunk a földrajzi, gazdasági és más adottságok figyelembevételével előreláthatólag Sepsziszentgyörgyön, Marosvásárhelyen, Kolozsvárt és Budapesten kell, hogy a tanoncotthonok felállításának komoly és sürgős kérdésével foglalkozzék. Hogy milyen anyagi források megnyitása teszi ezt lehetővé, arra csak így egyszerűen nincs módunkban válaszolni, de hogy égetően szükséges az otthonok felállítása, arról közvetlen tapasztalatok győztek meg. Bejártuk a helybeli tanoncotthonokat, több tanoncot a munkahelyén látogattunk meg, tanulmányozás céljából, nyitott szemmel szemlélődtünk, eszmecserét folytattunk illetékes tényezőkkel s azt az egyöntetű benyomást szereztük, hogy egyházunk a jövőben egy igen tekintélyes lelki tőkétől esik el, ha iparos és kereskedő tanoncait nem saját otthonában s nem önmaga neveli fel. Napjainkig az iparos és kereskedő tanoncaink enyhe társadalmi lenézéssel mostoha gyermekei voltak egyházi és nemzeti életünknek. Az utca vagy az idegen, mérgezett eszmék nevelték fel őket, legjobb esetben a mester jóindulatú, vagy tág lelkiismerete. Ma az erős felekezeties színű magyar életben, ha kézen nem fogjuk őket, ismét mások fogják felnevelni, amiből ránk nem sok jó származik.

A nevelést megelőzőleg a kiválasztás sem elhanyagolandó feladat. Ehhez már az Egyház, a lelkészi, tanári és tanítói kar szoros összeműködése szükséges. Az Egyháznak kell gondoskodnia olyan szaktudással rendelkező, az egész ország ipari fejlődését szervesen átfogó egyénről, esetleg egyénekről, akik időről-időre meg tudják állapítani a különböző iparágak felvevő képességeit s ennek megfelelőleg tájékoztatást és irányítást adnak a tanoncok elhelyezkedési és érvényesülési lehetőségeit illetőleg, más szóval gazdái lesznek ennek az igen fontos kérdésnek. Azonban nemcsak tanácsokat osztogatnak, vagy segítséget nyújtanak, hanem a falúvezetők bevonásával bizonyos iparágakat is népszerűsítenek. Napjainkban felkapott és tulzottan kultivált pálya pl. a géplakatosság. A „géplakatos" szónak ma varázscsengése van, mely igézetesen vonzza magához a fiainkat. S ez főleg onnan van, hogy a népünk előtt szaladgáló

gépek élő reklámjai önmaguknak. Ilyen reklámokat összeállítani azoknak a foglalkozási ágaknak az érdekében, amelyek nem népszerűek, vagy esetleg lenézettek, mert ismeretlenek, de amelyek többet igérnek a népszerű géplakatosságnál. Mint érdekességet megjegyzem, hogy amíg több székely gyermek azért ment haza Kolozsvárról, mert nem tudott a vas szakmában elhelyezkedni, addig valósággal lámpával kellett keresni üvegszakmai tanoncokat, holott az utóbbiban nyitva áll az út a metszett üveg szakmától a látszerészetig, amelyik nemcsak „úri" mesterség, de egyúttal jövedelmező is. A tanonc irányítás tehát a természetes és kiegyensúlyozott elosztást is szem előtt tartaná, ami magában véve nemcsak egyéni, hanem nemzeti érdek is.

A kiválasztás munkája nagyobb részben természetesen a falúvezetők és középiskolai tanáraink vállára nehezedik. A tanárokat azért sorozzuk ide, mert hiszen egyházunknak és magyar életünknek az a célja, hogy iparos és kereskedő társadalmunk népünk jobb minőségéből kerüljön ki s legalább négy középiskolával rendelkezzék. Szakítanunk kell a múlttal, amikor a tanuló ifjuságunk selejtes részét irányítottuk erre a nagyszerű munkamezőre. A népi elv és gazdasági megerősödés egyenesen azt követeli, hogy a nemzet gerincét ne pusztán a szellemi foglalkozásuak, igen gyakran vérszegény középosztálya alkossa, hanem a kiszélesített és friss erőktől duzzadó iparos és kereskedő osztály is. A kiválasztást már a falúsi elemi iskolában meg kell kezdeni s azt olyan tervszerűen és öntudatosan kell végrehajtani, minthacsak az egyetemnek nevelnénk. Jó lenne, ha lelkészeink és tanítóink a szülők bevonásával évről-évre tehetség-kutatást rendeznének s a gyermeket hajlamainak megfelelőleg céltudatosan nevelnék, irányítanák az ipari pályára. Elengedhetetlen feltétel, hogy minden gyermek legalább nyolc osztályt végezzen. Ez az idő a gyermek testi és szellemi fejlődése szempontjából is egyaránt szükséges. A felnőtt gyermek értelmesebben néz szembe az idegen környezettel, tehát könnyebben alkalmazkodik és sokkal sikeresebben fog hozzá a mesterség titkainak elsajátításához. (Mint kuriozumot megemlítem, hogy a Kolozsvárról hazaszökött tanoncok 90 százaléka azok közül került ki, akik csak négy elemi osztályt végeztek.) Azonkivül a magyar iskolatörvény alkalmat ad arra, hogy a nyolc elemivel rendelkezők aránylag csekély anyagi áldozattal és rövid idő alatt elvégezhessék a négy polgárit, ahonnan a tehetségesebb tanuló az ipariskolák elvégzésével feljúthat a műegyetemig. Tehát többféle alkalom és lehetőség nyílik a számára, hogy mind feljebb juthasson, több ember lehessen. A nyolc elemit viszont bármleyik szegény szülő kijárathatja a falusi iskolában s ezzel alapját veti meg gyermeke nagyszerű jövőjének.

Az elmondottak természetesen egyformán vonatkoznak a

fiú és leánygyermekekre. Ma már hamisan cseng az a mondás, mely szerint a székely ember azért küldi a leányát szolgálni, hogy tanuljon. A cselédsors és a tanulás ritka esetektől eltekintve, két különböző világot és fogalmat jelent. És kérdezzük, hogy miért ne használhatná fel az a székely leány a szolgálatban eltöltendő három vagy négy esztendőt arra, hogy varrásban, hímzésben, szövésben vagy bármi másban Isten-adta tehetségét kifejlessze, teremtő erejét, mely néha öntudatlanul is kibuggyan belőle, pallérozott szaktudásával életünk és művészetünk megszépítésére és gazdagítására fordítsa. Az alkalmi népfőiskolai, gazdasági vagy főző tanfolyamok a maguk nemében mind nagyszerű és szükséges dolgok, de arravaló leányainknak komoly életlehetőséget biztosító szakismeretet csak a tanonc- és szakiskolák adnak, csak az az élet nyújt, ahová most már tervszerűen kell irányítanunk őket. Az egyház sokat tehet ilyen irányban s ha a várakozásoknak megfelelőleg cselekszik a legszentebb nemzeti hivatást végezi el, a legbiztosabb jövő kiépítésének szilárd alapjait rakja le. *Simén Dániel.*

Missziói élet.

A bécsi döntés után egyházunk belső életében nagy eltolódások állottak elő. Ezt az eltolódást egyrészt délerdélyi menekültjeink, másrészt az anyaországból idehelyezett hittestvéreink okozták, akik, mint állami vagy magánalkalmazottak találtak új életlehetőséget a felszabadult Erdély területén. Egyrészt ez a körülmény, másrészt rég vajudó szórvány-problémáink arra indította egyházunk vezetőségét, hogy a szórvány és egyetemes missziói feladatok megoldásáról intézményesen gondoskodjék. Igy határozta el három önálló szórvány-gondozó lelkészség szervezését Kolozsvár, Marosvásárhely és Nagybánya székhelyekkel. Az itt székelő missziói lelkészek kötelessége szórvány-körzetünk beutazása, megszervezése a hitoktatás és istentiszteleti szolgálat végzése, stb. Ez meglehetősen nagy feladatot ró az illető lelkészekre, mert a három körzet mindegyikénél (Kolozsi, Marosi és Nagybányai körzetek) km.-beni legnagyobb súgártávolsága (székhelytől) eléri a 120—150 km.-t. Sok más nehézség és akadály ellenére is, azonban már jórészt mindhárom szórvány-körzetben megindult a rendszeres missziói munka és Istennek hála bíztatóan szép eredménnyel! — A karácsonyi ünnepek alkalmával Istentiszteletet tartottak Nagybányán, Désen, Bethlenben, Besztercén, Egeresen, Bánffyhunyadon, Szászrégenben és a marosi körzet még két szórvány-községében. Mindenütt elérte a résztvevők szórvány-unitáriusok száma az átlag 40—45 lelket. Egyedül Désen voltak kevesebben, az értesítő körözvény elakadása miatt. Ezt kipótolandó, január hó 4-én, újévi Istentisztelet tartatott. — Mivel a ka-

rácsonyi program lebonyolítását a missziói lelkészek csak segítséggel tudták megoldani, teol. tanárok és hallgatók siettek segítségükre, akiknek ezúton is hálás köszönetet mondunk értékes szolgálatukért.

Sok szépet és bíztatót írhatnánk meg szórvány-kérdésünkről, ezzel kapcsolatos egyházi és nemzeti feladatainkról, szórvány-hívek lelkes munkájáról, stb., stb., azonban a szűk keretek határtszabnak. Azonban még annyit meg kell említenünk, hogy sok szórvány-egyházközségünkben igen jóleső érzéssel tapasztaltuk a református testvér egyház lelkészeinek és híveinek igazi magyar öntudatra-ébredésből fakadó megértő támogatását és jóindulatát, mellyel templomukban hajlékot adtak az unitárius szórvány-hívek kicsiny seregének, ezáltal is bebizonyította, hogy a mai erdélyi szórvány-ügy már túlnőtt a felekezetiesség határán és az most inkább mint valaha egyetemes magyar ügy és nemzeti érdekvédelem. Külön kell kiemelnünk e helyen a besztercei és dési református lelkész testvéreinket, akik értékes támogatásukért külön köszönetünk illessen. — A legizmosabb szórvány egyházközségünkben Besztercén, közelebbről egy „unitárius est" rendezését is tervbe vettük, melynek keretében akarunk életjelt adni magunkról a város magyar nagyközönségének is!

Minden reményünk meg van tehát, hogy a buzgó szórványmunkának nyomán virágzó élet fakad majd egyházunk és magyar nemzetünk épülésére, amiben különben ma már illetékes állami szervek is igyekeznek támogatni, akikkel az állandó összeköttetést központi missziói hivatalunk tartja fenn. A missziói élet előmozdítása érdekében e lap hasábjain ezúton állandóan jelentkezünk. *Központi missziói lelkész*

Öntudattal...

Éjszaka volt. Csomagoltam.
Hogy szolgáljam a hazámat,
Úgy tettem, mint tizenötben
Készülődtem katonának...

Tizenötben nem volt senkim:
Csak az anyám, a jó asszony.
Faluvégre ő kísért el,
Hogy engemet megsírasson.

...Hej azóta gazdagodtam!
Most már sokan gondolnak rám.
Feleségem, öt gyermekem
S mellettük az édesanyám!

Hej azóta gazdagodtam:
Hitben, észben, család-számban.
Iránytjelző őrként állok,
Ott, ahol még magyar vád van!...

Hej azóta gazdadodtam:
Tudom most már mért kell menni!
Volt okom rá, s büszkén vallom!
Megtanultam magyar lenni!...

Magyar kézben magyar fegyver!
Így van ez jól, édes hazám!
Öntudattal állok őrt most,
Mint egy sebzett hímoroszlán!...

Izsák Domokos.

A Berde-Bizottság keresztúri csoportjának felhívása.

KERESZTURI VÉNDIÁKOK!

A keresztúri Alma Mater szól Hozzátok az új idők új kívánalmai szerint. Az Alma Mater annaleszei hálás elismeréssel bizonyítják, hogy Ti a román megszállás idején példa nélkül álló szeretettel és áldozatkészséggel tartottátok meg a székelykeresztúri Alma Matert és nagyszerűen támogattátok a székely-unitárius ifjúságot tanulásában.

Éppen ezért most is teljes bizalommal és jó reménységgel kérjük a keresztúri Véndiákokat, hogy a Berde-Bizottság nagyszerű akciója keretében egy új, erős nemzedék nevelése érdekében minden jó keresztúri véndiák hozza meg tehetsége szerint a maga áldozatát és a székelykeresztúri Gimnázium Igazgatóságához küldje el a Berde-Bizottság céljaira szánt adományát. Egy székely diák évi tanulmányi költsége 600 pengő. Intézetünk ma is a székely unitáriusság védő bástyája. Hogy benne minél több erős ifjú harcost nevelhessünk, segítsétek mindnyájan anyagi erőtökhöz képest a Berde-Bizottságot. Támogassuk mindannyian ezt a nagyszerű nemzet-nevelő célzatú mozgalmat. Jelszavunk legyen: Kétszer ad, ki gyorsan ad.

Székelykeresztúr, 1942. január havában.

A Berde-Bizottság keresztúri csoportja nevében:
PÉTER LAJOS gimn. tanár, véndiák.

Az orosz „paradicsomról".

Vitéz Kozma Ferenc vezérkari százados a kolozsvári unitárius kollégium dísztermében előadást tartott az orosz harctéren szerzett tapasztalatairól. Örömmel és büszkeséggel hallottuk, hogy hadseregünk méltó jó hírnevéhez s hogy a mostani nagy műszaki felkészültséggel kevés emberveszteségünk volt. A vitéz százados sok érdekes tapasztalatról számolt be, ami nagyon érdekes, de legérdekesebb az, amit a szemtanú hitelességével a bolsevizmus hatásáról mondott. A bolsevizmus valóban megvalósította a falú népe között az egyenlőséget annyiban, hogy mind egyformán koldusok, szegények, egyforma piszkos ruhában járnak. Az általános piszok jellemző a városi értelmiségre is, mert a ruhát ott is jó hosszú időközökben az állam adja. A házasság intézménye könnyen felbontható szerződéssé vált, a gyermekek szülők nélkül kóborolnak, hogy aztán a hadseregben érzésnélküli gépekké, janicsárokká váljanak. Az általános műveltség sokkal lennebb süllyedt, mint a cárok uralma alatt volt, pedig az sem volt valami magas, az erkölcsi züllés és érzéketlenség elképpesztő. Az emberek közömbösek, élet és halál

mindegy nekik, mert nem tudják, hogy a vörös kegyetlenség mikor gyilkolja le őket. Keresztény templomokban nincs istentisztelet; a keresztény templomokat raktárhelyiséggé, gyülésztermekké, vagy mozgószínházzá változtatták át. *A zsidó templomokban azonban ma is rendesen tartják az istentiszteleteket.* Ez mindennél többet mond.

Látható csak ebből a kis ismertetésből is, hogy milyen veszélyt hárítottak el a tengelyhatalmak és vitéz hadsergünk, mikor a vörös oroszokat visszaszorították s elképzelhető: mi várna reánk, ha a vörös uralom erőt vehetne rajtunk. Ettől azonban Isten megőriz. Vitéz hadseregünk a tengelyhatalmakkal együtt megdönti az istentelenek sátáni terveit és hadseregét.

Felvétel a m. kir. rendőrség budapesti rendőri őrségénél.

Feltételek:

1. Magyar állampolgárság.
2. 21 és 28 év közötti életkor.
3. Nőtlenség.
4. Katonaviseltség.
5. Legalább 170 cm. testmagasság, egészséges, erős testalkat.
6. Földmíves foglalkozás.
7. Feddhetetlen előélet.

A pályázók sajátkezüleg írt és 2 pengős okmánybélyeggel, vagy szegénységi bizonyitvánnyal ellátott kérvényüket a m. kir. rendőrség budapesti főkapitányságához intézve és címezve a rendőrfőparancsnokságnál (Budapest, VIII., Mosonyi-utca 5. szám) nyújthatják be. A kérvény postán is beküldhető.

A kérvényhez csatolni kell:

1. születési anyakönyvi kivonatot, apja, anyja, apai nagyapja, apai nagyanyja, anyai nagyapja és anyai nagyanyja születési anyakönyvi kivonatait (keresztleveleit), valamint a szülők és nagyszülők házasságlevelét.
2. illetőségi bizonyitványt,
3. erkölcsi bizonyítványt,
4. legutolsó iskolai bizonyítványt,
5. nőtlenséget igazoló bizonyítványt,
6. katonai igazolványi lapot (katonák pedig katonai bizonyítványt) és
7. foglalkozást és testmagasságot (lábbeli nélkül mérve) igazoló helyhatósági (községi előljárósági) bizonyitványt.

A pályázók előjegyzésbe vétetnek és testi alkalmasságuk megállapítása végett a m. kir. belügyminisztérium által alakított sorobizottság elé saját költségükön beidéztetnek.

Akit a sorozóbizottság a rendőri szolgálat teljesítésére al-

kalmasnak minősít, annak behívása, illetőleg a rendőrtestületbe való felvétele iránt is intézkedik.

A pályázók lakásváltozásaikat, a még katonai szolgálatot teljesítő pályázók pedig leszerelésüket és állandó lakhelyüket annak idején a rendőrfőparancsnokságnak (Budapest, VIII., Mosonyi-utca 5. szám) akár személyesen, akár levélben, jelentsék be.

Kérem lelkésztársaimat, hívják fel híveik figyelmét erre az elhelyezkedési lehetőségre, s ha akad pályázó, közöljék azt velem.

Budapest, V., Koháry-u. 4. *Szent-Iványi Sándor*
a rendőrségnél szolgáló lelkész.

MIKÓ IMRE: HUSZONKÉT ÉV. (1918—40.) Az erdélyi magyarság politikai története. A fiatal tehetséges képviselőnek eddigi nagy reményekre jogosító munkásságához méltó mű. Az elmúlt 22 év történetének tárgyalása nem könnyű, mert az események nagyon kúszáltak, sok mindennel voltak összefüggésben s minthogy benne éltünk, igen könnyen egyoldalúak lehetünk. Dr. Mikó Imre nem esett bele az egyoldalúság hibájába, hanem teljes tárgyilagossággal, a valóságnak megfelelően írja meg a román kormányzat alatt eltöltött keserves esztendőket. Ismeri jól az eseményeket s helyes történeti érzékkel azokat választja ki, melyek fontosak. A magyarságot nagyobb részében a 22 év kifosztotta, kiuzsorázta, de a magyarság azért, mint nemzeti egység megmaradt mindenkor, annak ellenére is, hogy a román kormányzat taktikája állandóan árulókat keresett és itt-ott nem is sikertelenül. A 22 év nagy megpróbáltatást jelentett, de a magyar egységet nem tudta szétbontani, ezt a helyes és igaz megállapítást tartalmazza a nagy tudással, mindig érdekes eseményekkel megírt könyv. Sok oly kérdésre találunk feleletet e könyvben, melyet eddig nem ismertünk. Különösen érdekes és sok félreértést eloszlató az a rész, amelyben a magyarság vezetőinek tragikus összeütközését tárgyalja a „Nemzeti ujjászületés frontjába" való belépés alkalmával. A könyv nemcsak azért érdekes, mert kitűnően megírt munka, hanem azért is, mert mi rólunk, a mi életünkről szól.

SZÉCSI FERENC: ÚJ MAGYAR SZAVAK SZÓTÁRA. A szerző azzal a bevezetést helyettesítő gondolattal írta meg művét: „Nyelvében él a nemzet". E végből minden idegen szót ki akar írtani a magyar nyelvhasználatból s ezért a közhasználatba átment idegen szavak helyettesítésére mind magyar szavakat ajánl. Lehet, hogy a szokatlanság miatt egyes ajánlott szavai egyelőre nem könnyen honosulnak meg, de mindenesetre jobbak, mint az idegen szavak. A könyvet is, de a könyv igazi célját: az idegen szavak kiküszöbölését a magyar nyelvhasználatból, olvasóinknak, különösen pedig íróinknak figyelmébe ajánljuk.

A DÁVID FERENC EGYLET választmánya január havi ülésén foglalkozott azokkal a nehézségekkel, melyekkel az „Unitárius Közlöny" kiadása körül meg kell küzdenünk. Olvasóink egyharmada a bécsi döntés által vont határon túl van, a papír és nyomdaárak nagyon fölemelkedtek és itteni, különben szép számú (2000) előfizetőnktől sem folyik be az előfizetés, nagyon sok a hátrálék. A mostani kamat mellett az alapító tagdíjak után sem kap az egylet oly összeget, amely fedezné a lap egy évi előfizetési díját. Éppen ezért a Választmány a következő határozati javaslatokat hozta:

1. Mostantól fogva az új alapító tagok díja legyen 50 P.

2. Azokat az alapító tagokat, akik régebben 500, vagy 100 leivel lettek volt alapító tagok, kérjük fel, hogy vagy egészítsék ki tagsági díjaikat 50 P-re, vagy pedig fizessenek be 2 P előfizetési díjat. Ha minden előfizető után 2 P befolyik a rendes időben, a lapot havonta 20 oldal terjedelemben, nagy ünnepek alkalmával pedig 24 oldal terjedelemben tudjuk kiadni.

Ha van igazi összetartás, akkor olvasóink eleget tesznek eme kérésnek, a hátrálékok begyűlnek s a lap akadály nélkül megjelenik minden hónap 15-én. Aki elhanyagolja az előfizetés beküldését, akaratlanul is lapunk és szent ügyünk elsorvadásának lesz az okozója.

A központi választmány női tagjai elhatározták, hogy műsoros estélyt rendeznek az Unitárius Közlöny kiadási költségei fedezésére.

Arra kérjük olvasóinkat, hogy rendezzék hátrálékaikat és előfizetési díjaikat, hogy lapunk eleget tehessen hivatásának.

ISTENTISZTELETEK AZ UNITÁRIUS KOLLÉGIUM DISZTERMÉBEN. „Én pedig és az én házam, tiszteljük az Urat." (Józsué 24, 15.) Az Unitárius Egyház vezetősége 1942. február hó 22-től március 29-ig terjedő időszakban vasárnaponként este 6 órai kezdettel az Unitárius Kollégium dísztermében (Kossuth Lajos u. 9. I. em.) *sorozatos bőjti istentiszteleteket* tart, melyre minden érdeklődőt kereszténi szeretettel meghív és vár a *Vezetőség*. Az istentiszteleti sorozat főtétele: *Külső háborúság — belső békesség. 1. Febr. 22-én.* Prédikál Józan Miklós unitárius püspök. *Tárgy:* Külső háborúság, mint a bűn okozója. *2. Március 1-én.* Prédikál Ürmösi Károly esperes-lelkész. *Tárgy:* A bűnösség érzése és tudata. *3. Március* 8-án. Prédikál Ürmösi József püsp. titkár-lelkész. *Tárgy:* Megtérés-bűnbánat. *4. Március 15-én.* Prédikál Rázmán Mór lelkész. *Tárgy:* A bűnbocsánat. *5. Március 22-én.* Prédikál Filep Imre szórvány-gondozó lelkész. *Tárgy:* Az evangéliumi atyai kegyelem. *6. Március 29-én.* Prédikál Csifó Nagy László egyh. titkár-lelkész. *Tárgy:* Alázat és belső békesség. „Jőjjetek én hozzám mindnyájan akik megfáradtatok és megterheltettetek és én megnyugtatlak titeket." (Máté 11., 28.)

Dr. GELEI JÓZSEF FŐGONDNOK ÚR NÉMETORSZÁGI ÚTJA. *Dr. Gelei József* egyetemi tanárt, egyházunk főgondnokát több németországi egyetem meghívta előadás tartásra. A főgondnok úr eleget is tett a meghívásnak. Előadásai befejezésével még időt szentelt arra is, hogy Hitler vezér irányításával szervezett ifjúsági mozgalmat tanulmányozza. Lapunk zártakor Budapestre érkezett, ahol Józan Miklós püspök úrral együtt, — aki szintén Budapestre utazott Csifó Nagy László egyházi titkár kíséretében — a minisztériumban tárgyalásokat folytat az államsegély és más egyházi ügyekben.

Dr. VERESS GÁBOR MÁV. IGAZGATÓ, az Ibusz ügyvezető alelnöke január hó 22-én tartotta meg magántanári próbaelőadását a kolozsvári Ferencz József tudományegyetem jogi karán., közlekedési politikának eredetéről. A kitünő tudós és közéletű férfiú előadását nagy közönség hallgatta végig. Egyházunktól főt. Józan Miklós püspök úr vezetése alatt jelen voltak Hadházy Sándor pénztárnok, Ürmösi József püspöki titkár, Csifó Nagy László egyházi titkár, Benczédi Pál szerkesztő és még többen. A kiváló tudós próbaelőadása általános jól megértett tetszésben és elismerésben részesült.

ELEMI ISKOLAI hitoktatói megbízást nyertek a következő okl. lelkészek: Imre Lajos Homoródalmásra, Ürmösi Gábor Marosvásárhelyre, Dimény András Korondra. A szép munkamezőn jó sikert kívánunk ifjú kartársainknak.

PETHŐ KÁLMÁN nyomáti lelkésztársunknak Magyarország kormányzója a nemzetvédelmi keresztet adományozta. Pethő Kálmán a román megszállás szomorú korszakát a kolozsvári fellegvár börtönében kezdette s kiszabadulása után is a román hatóságok sokszor hurcolták hadbiróság elé. A felekezeti iskola érdekében állandóan harcolt. A jól megérdemelt kitüntetéshez sok szerencsét kívánunk.

DULL LÁSZLÓNÉ SZENT-IVÁNYI ANNA kiváló költőnő „Fehér akác" című dala a Budapesten székelő Nemzeti Kultúregyesület által február 2-án rendezett irodalmi és zenedélutánon Mandits Judit szakavatott előadásában nagy sikert ért el, zajos tetszésben részesült a nagyszámú előkelő közönség tetszésnyilvánításában. A kiváló költőnő lapunkat és naptárunkat is megtiszteli költeményeivel. Őszinte szívből kívánunk szerencsét a nagy sikerhez.

KŐRÖSPATAKI KISS KÁROLY hittestvérünk 1942. február hó 5-én az Országos Rákóczi Szövetség által rendezett előadássorozatban előadást tartott „A 3500 éves magyar világnézet utolsó királya: *II. János, Magyarország unitárius királya*" címen. Az érdekes előadás nagy tetszést aratott.

BÖLÖNI FARKAS SÁNDOR EMLÉKÜNNEP. Február hó 2. századik évfordulója Bölöni Farkas Sándornak, a nagy amerikai utazó halálának. Az unitárius egyház s Kolozsvár művelődési egyesületei a tavaszon emlékünnepélyt rendeznek a nagy férfiú emlékére. Ezzel kapcsolatosan említjük meg, hogy dr. Kiss Elek egyházi főjegyző afia néhány évvel ezelőtt kiadta Farkas Sándor „Utazás Amerikában" című művét, melyre most fölhívja az olvasók figyelmét.

AZ UNITÁRIUS TEOL. AKADÉMIA NÉPFŐISKOLAI TANFOLYAMA. A teol. akadémia egy igen üdvös eszmét valósít meg: a falusi iskolából kikerült ifjak tovább képzését. E végből február 21-iki kezdettel tanfolyamot rendez, melyen kiváló előadók fogják sok fontos kérdésben irányítani az ifjakat. Az ifjak a teológiai tanárok állandó felügyelete mellett lesznek. A délutáni foglalatoskodás alkalmával mindig velük lesz valamelyik tanár. A reggeli és esteli áhítatukat, étkezésüket, énekléseiket, városban való járkálásaikat mindig a teológiai hallgatók társaságában eszközlik. Általában a meleg barátkozásra, bizalmas együttlétre súlyt fektetnek. A közismerti és valláserkölcsi unitárius magyar öntudatosító előadások mellett a délutáni látogatásokat és tanulmányi kirándulásokat az az alapgondolat hatja át, hogy ismerjék meg a földművelő ifjak a szellemi munkások életét, munkarendjét, de ismerjék meg valamennyire az ipari munkások sorsát és életét is. Az Otthonukban való együttélésükre elgondolásunk az, hogy az ifjak

maguk közül bírót, kisbírót, pénztárost, esküdtet válasszanak. Ezek felelősek a rendért. Azonkívül belőlük fognak kitelni a naposok, akik a tisztaságra felügyelnek. A tanfolyam közepére eső vasárnapon az ifjakat egyházi embereink, tanáraink, tisztviselőink kettősével családjaikhoz ebédre viszik, hogy így a kapcsolat köztünk és a nép fiai közt közvetlenné vállhasson. Az előadások március hó 7-én fejeződnek be. Ismertetésükre még visszatérünk.

LELKÉSZI KINEVEZÉSEK. A főtisztelendő püspök úr, *Szent-Iványi Sándor* budapesti hitoktatót kinevezte a budapesti egyházközség vezető lelkészének. Beköszöntője 1942 február 8-án történt meg, a hívek meleg és rokonszenves fogadtatásban részesítették az új lelkészt, kinek beiktatását Józan Miklós püspök végezte. Jó szerencsét kívánunk lelkész afiának új munkahelyén.

ROSTÁS DÉNES kálnoki esp.-helyettes lelkészt — a *bölöni* hívek egyhangú óhajtására — a püspök úr kinevezte, illetve áthelyezte a bölöni unitárius egyházközségbe rendes lelkésznek. Rostás afiának eddigi lelkészi munkássága kezesség arra, hogy új állomáshelyén is buzgó munkájával erősíti a vallásos életet és új alapot teremt az anyagi javaiból kifosztott egyházközségnek egyházias és magyar szellemben való felépítésére. Isten áldása kisérje!

KOVÁCSI PÁL kiváló festőművész és tanügyi férfiút a kolozsvári Népművelési Tanács titkárává nevezték ki. E munkakörben már hónapok óta kiváló sikerrel dolgozik.

LÖRINCZY GÉZA volt bukaresti lelkész január hó végén teológiai tanári vizsgát tett az újszövetség szakcsoportból. Sok szerencsét kívánunk a kiváló sikerhez.

AZ EGYETEMES UNITÁRIUS LELKÉSZKÖR MUNKÁJA. Az Unitárius Lelkészkör választmánya Ekárt Andor lelkészköri elnök vezetése mellett február 4-én Marosvásárhelyen ülést tartott, melyen az évi munka tervezete során megállapította, hogy Budapesten április hó utolsó napjain lelkészi továbbképző tanfolyamot rendez, a lelkészek számára nyári üdülőhelyet létesít, melyet nagynevű püspökéről, Ferencz Józsefről nevez el, végül pedig lelkészi segélyalapot szervez s az „Unitárius Szószék" című egyházszertartási folyóiratot újból kiadja.

ADOMÁNYOZÁS. Csekefalván orgonánknak a most múlt 1941-ik év november havában eszközölt kijavittatási és újrahangoltatási 22 P-ős költségét László Zsigmond állami nyugdíjas tanító és neje: Tarr Juliánna csekefalvi lakos híveink voltak szívesek kifizetni. Nevezett híveink korábbi adományozásaik egyike „Unitárius Közlöny"-ünk 1939 októberi példányá-

ban értéknyilvánitás nélkül közölve lévén, adományozásaik most a következőleg nyilvánittatnak: A templom építtetésének 1936-ban 103, s a toronynak ugyanekkor 100 éves évfordulati emlékünnepélyekor hét új énekes könyv (252 lei) 8.40 pengő árban. Az 1939 julius 17-én egyházunkban tartott köri gyűlésre (700 lei) 23 pengő 33 fillér pénz. Ugyanekkor házilag kötött díszes nagy úrasztali terítő (2000 lei) 66 pengő 66 filér értékben. Igy az itt kiírt adományozások együtt 120 pengő és 39 fillér. *Sófalvi Domokos.*

SZABÉDI SZÉKELY LÁSZLÓ A BAUMGARTEN-DIJ NYERTESE. Örömmel értesültünk arról, hogy Szabédi Székely László a kiváló költő afia a Baumgarten-díj nyertese lett. Szabédi Székely László ma a kolozsvári Nemzeti Szinház drámai bírálója s az egyetemi könyvtár tisztviselője s igy kiváló tehetségének megfelelő állást nyert. Ujabb és jól megérdemelt sikeréhez őszinte szívből szerencsét kivánunk.

SIREMLÉK. 1857-ben 100 éve lesz, hogy Kissolymoson jánosfalvi *Dénes Mózes* fiatal tanítót eltemették. Sirját a feledés moha lepte be. A ma élő nemzedék nem is tudott róla. Egyik távoli rokona *László Zsigmond* ny. ig. tanító, aki sok vallásos cselekedettel örökítette meg nevét egyházközségeink évkönyveiben, a múlt év őszén egy szép síremléket állitott hamvai fölé. Nemes cselekedete nem szorul dicséretre, inkább figyelmeztető sok, neves, jeltelen sírban nyugvó nagyjaink emlékének hasonló feleleventésére. A múltak emlékét megtisztelő László Zsigmond afiát a jó Isten még sokáig éltesse.

KÖSZÖNET. Elsősorban az Egyház K. Tanács tagjainak, de mindazon lelkésztársaimnak, egyházunk világi és egyházi vezető embereinek, híveinek és más szíves segítőknek, jóakaratú embereknek, akik áldozatukkal vagy bármilyen pártolótámogatásukkal lehetővé tették, hogy szolgálatomnak megfelelő nyugdíjhoz jussak, ezúton fejezem ki hálás köszönetemet. A Mindenhatót kérem, hogy adjon szebb jövendőt, boldogabb újévet egyházunknak és hazánknak, egyházunk vezető-embereink és híveink s minden jóakaratú embernek. Gagy, 1942 január hó. *Benczédi Ferenc* ny. lelkész.

SZÉKELYFÖLDI UNITÁRIUS LEÁNYOK ÉS LEGÉNYEK MŰSOROS ESTJE BUDAPESTEN. Az ország fővárosába felkerült székelyföldi unitárius leányok és legények foglalkoztatására az unitárius egyház sikeres missziói munkát indított be, melynek első kifelé is látható eredménye volt az a műsoros est, melyet január 25-én a székely egyetemi hallgatók nagytermében rendeztek, közel négyszáz érdeklődő jelenlétében. A megjelentek közül mintegy háromszázan nemrégiben Budapestre munkátvállalni feljött erdélyiek soraiból kerültek

ki. A műsoros ünnepélyt a Székely Himnusz vezette be. Ferencz József központi missziói lelkész bevezető szavaiban megemlékezett e munkaközösség megalakulásáról, a székely összetartás erejéről, mely a fővárosba felkerült székelyeket összefogja. A budapesti unitárius diákotthonban tanuló székely egyetemi hallgatók szabad vasárnap délutánjaikat odaajándékozzák, hogy együtt lehessenek a székely falvak fiaival és leányaival, tanítsák és szórakoztassák őket, s nem látnak semmi lealázót abban, hogy a Budapesten háztartási alkalmazottnak elszegődött székely leányt is megtáncoltassák, mint teszik azt a táncestélyeken az úri kisasszonyokkal. Ha most tanulmányi idejük alatt kapcsolatban maradnak a nép gyermekeivel, akkor mint a falú s a magyar nép leendő vezetői a jövőben is minden bizonnyal együtt munkálkodhatnak majd a szebb és boldogabb magyar jövendőért. A műsoron az alábbi leányok és legények adtak elő költeményeket: István Ilona, Szabó Ida és Ráduly Ida Homoródalmás, Vasas Ilona Bencéd, Marosi Ilona Kadács, Csoma Ida Bágy, Varga Eszti és Kovács Róza Homoródkarácsonyfalva, Gergely Julia Abásfalva, Kovács Ilona Homoródszentmárton, Solymosi Mária Medesér, Kádár Margit Kénos, Varga Ferenc Bölön. Előadták Gyallay Domokos írónak két mulattató rövid jelenetét. Az „Uj bíró" című darabban Barabás Áron és Csegezi István Homoródkarácsonyfalva, a „Nagy Csomag" című jelenetben Kerekes Ida Gyepes, Jánosi Anna Kissolymos és Póké Dénes Homoródszentmárton szórakoztatták a hallgatóságot. Az ünnepély megrendezése Nagy Sándor a budapesti egyházközség kántora érdeme, az egyetemi hallgatók közül lelkes segítőtársai voltak Márkos András és Benczédi Sándor. A megjelent közönség soraiban jelen volt Szent-Iványi Sándor a budapesti egyházközség lelkésze és Kelemen Béla gondnok vezetésével a presbitérium több tagja. E hangulatos kis ünnepély is a székely erő, akarat és minden szépért lelkesedni tudás bizonyságtevése volt. Tavaszra egy színdarab bemutatására is készülnek.

BÖLÖNI FARKAS SÁNDOR halála napját lapok és könyvek tévesen közlik; egyik 1842 február 3-ra, másik február 6-ra teszi. Mindkettő téves. A helyes adat megismerése végett a 100 évvel ezelőtt kiadott szomorú jelentést teljes szövegében közöljük. „Erdélyi fő kormányszéki fogalmazó, és a ‚Magyar Tudós Társaság' Tagja Bölöni FARKAS SÁNDOR jelen hó 2-kán estvéli 8 órakor egy jobb életre átszenderüle, — közhasznú élete 47, szolgálata 27., rövid évekre terjede annak, kit a' két Magyarhon testvérileg ölele; — e' Honban több üdvös eredmenyű társulatok alapításának örök becsben maradand emléke; Nemes Háromszéken lakó egyetlenegy leánytestvére, es' rokonai még nem sejték veszteségüket.

Hűlt porai jelen hó 4-kén délutáni 4 órakor fognak nagypiactéri szállásáról a köz temetkező helyre kisértetni.

Kolozsvárott, Télutó 3-kán 1842."

ADOMÁNYOZÁSOK ÉS ALAPITVÁNYOK. Egyházi Főtanács 1941 nov. 16-án tartott ülése 12/d jegyzőkönyvi pont alatt az alábbi alapítványokat és adományokat fogadta el: Özv. Báró Bánffy Ferencné az irisztelepi missziói építkezésre 1000 (ezer) P, 1921-ben végzett oszt.-társak 445 P 50f., Végh Benjámin a Sepsiszentgyörgyön levő Templom-utca 23. szám alatti mintegy 26.000 (huszonhatezer) P tiszta hagyatékot jelentő telkét hagyta a Nyugdíjintézet részére, firtosváraljai egyházközségnek Kozma Miklós 10 pengőt, kobátfalvi egyházközségnek Deák Mózes és Deák Annak 40 P, Péterffy Albert és neje Márton Erzsébet téli gazd. iskolának 233 P ért. pénzszekrényt, dr. Ferenczy Géza tb. fg. a háromszéki egyházkörnek 333 P, dr. Ferenczy Géza tb. főg. a sz.-keresztúri Báró Orbán Balázs alapítvány pótlására 150 P, Bálint Jakab kőrispataki énekv.-tanító 33 P, Zsakó testvérek néh. Zsakó Lenke emlékére 1000 (ezer) P, dr. Ferenczy Géza tb. fg. a gagyi egyházközségnek néhai nagyszülői emlékére 166 P, dr. Ferenczy Géza tb. fg. a nagyajtai egyházközségnek 666 P, Sándor Mózes Katona és neje Homoród-Almáson 16 P, Ferencz József és neje Uzoni Róza nagyajtai lakosok 100 P, Simén Domokos lelkész és neje elhalt kisfiúk emlékére 33 P, Péterffy Albert tb. köri felügyelő. — ez évtől kezdve életében évenként befizetendőleg 500 P adományt jelentett be, Buzogány Kálmán lelkész és neje, szül. Raffaj Ella 666 P-t fizettek be s igérték, hogy ez összeget rövid időn belül 1666 P-re egészítik ki alapítványképpen; dr. Lőrinczy István, Lőrinczy Zoltán, Lőrinczy Géza, Lőrinczy László, Lőrinczy Lajos szüleik házasságának 50 éves évfordulója alkalmából 2000 (kettőezer) P alapítványt tettek a székelykeresztúri gimnázium javára. Egyh. Főtanács örömmel állapította meg azt a nemes áldozatkészséget, mely egyháztársadalmunk minden rétege részéről oly dícséretméltóan megnyilvánult és a maga részéről hálás, e helyen is köszönetét fejezi ki a nemes adományozóknak. Óhajtja, hogy e buzgó szívből jövő adományok szolgáljanak követendő példaadásul híveink körében.

ELJEGYZÉS. *Varró Rózsika* és *Kisgyörgy Sándor* magyarpéterlakai főjegyző február hó 7-én tartották eljegyzésüket. Sok szerencsét kívánunk.

Halálozások.

KOVÁCS MÓZES azon kevesek közé tartozott, aki egész életét a közügyek szolgálatának szentelte. Szerény viszonyok közt, szép tehetséggel megáldva, a papicsaládban nyert vallá-

sos lélektől indítva mindig csak jót cselekedett. 83 életévéből 50-et töltött a kissolymosi egyházközség előljárói között. Tanácsa, szava, cselekedete mindig annak javát munkálta. Adományozása nejével emlékük sokáig őrizni fogja. A községnek is hosszú időn át egyik vezetője. Áldott életét a múlt év szeptemberében fejezte be. Nyugalma legyen csendes.

LÁSZLÓ GYULA TESTNEVELÉSI TANÁR HALÁLA. Kolozsvárt január hó 31-én, rövid, de súlyos betegség után elhúnyt László Gyula ny. testnevelési tanár és 11 éven át volt kollégiumi titkár, 78-ik évében. Temetése február 3-án d. u. 3 órakor volt az Unitárius Kollégium előcsarnokából.

A temetésen az unitárius egyház tagjain kívül jelen volt dr. *Illés Gyula* tankerületi főigazgató, a kolozsvári középiskolák igazgatói, a sportkörök képviselői, volt tanítványok és barátok nagy csoportja. A temetési szertartás a gimn. ifjúságának dalárdája gyászénekével kezdődött, aztán *Józan Miklós* püspök tartott mély gondolatokkal teljes imát és gyászbeszédet. A teológiai tanári kar nevében *Gálfi Lőrinc* teol. tanár, a gimn. tanári kar nevében pedig *Benczédi Pál* vallástanár tartott búcsúbeszédet. Utóbbi a temetőben a lelkészi szertartást is teljesítette. A tanuló ifjúság nevében *Székely László* VIII. gymn. tanuló tartott megható búcsúbeszédet, a dalárda pedig gyászdalokkal búcsúzott az intézet hűséges tanárától és titkárától, aki édes anyja mellett nyert sokat dolgozott testének örök pihenést. A gimn. igazgatósága és tanári kara külön szomorújelentést adott ki s ravatalára koszorút helyezett. Koszorút helyezett ravatalára az E. K. T., a tanuló ifjúság és több sport egyesület. Lapunk vezető helyén közöljük Benczédi Pál vallástanár búcsúbeszédét.

PAP ZSIGMOND HALÁLA. A Magyar Népből olvastuk, hogy január hóban Benczéd községben 89 éves korában elhalt Pap Zsigmond. A magas kort elért férfiú fiatal korában a községnek és az egyházközségnek sokáig vezető embere volt, a közügyeknek mindenkor erős harcos férfia. Isten kiváló humorral, éles kritikai elmével áldotta meg. Vasárnap délutánonként az egész falú népe az ő zamatos székely tréfáin mulatott, vagy pedig régiekről szóló elbeszélésein épült. Tréfáit, híres mondásait Udvarhely megyében széles körben ismerik. A régi emberek családfáját és történetét széles körben ismerte s azokról sok jóízű történetet beszélt el az érdeklődőknek. Benne a múltnak erős oszlopa dőlt ki az élők sorából. Gyallay Pap Domokos, a kiváló szerkesztő és író édes apját gyászolja az elhúnytban.

NYUGTÁZÁS. Az egylet pénztárába január 11-tól február 7-ig előfizetői díjat fizettek: Unitárius Egyházközség Mede-

zér 1941-re, Varga Géza 1940-re, Andrási Áron 1942-re, Andrási Sándor, Kibédi Mózes 1940—41-re, Csete György, Fazakas József Kolozs 1941-re, dr. Mikó Lajos Budapest, Veress László Kolozsvár 1942-re, Bíró Irén Beszterce 1941-re, Unitárius Szórványegyház Debrecen 10 előfizetőért 1940-re és 1942-re, Fazakas Péterné Gagy 1942-re, Bustya Albert, Karácsony László, Benke Dénes, Adorjáni Albert, Bustya József, Benke Ferenc, Ifj. Tóth Ferenc, Pataky István, Csongvay Lajos Ny. Szent-László 1940—41-re, 1940—41-re, Unitárius Egyházközség Dávid Ferenc Egylet, Dombi Mózes, Özv. Kovács Mózesné, Nagy Gáborné, Kovács Ferenc, Gábor Albert, Csíki Lajos, Márton István, Máthé József, Ráduly József, Dáné Lajos, Fekete Mózes, Máthé Elek, Béres Mihály Recsenyéd 1940-re, Deák Mózes Kobátfalva 1942-re,Özv. Ajtay Jánosné Dés, Unitárius Szórvány Gyula, Csekefalvi Tamás Rezsőné Barátos 1940-re, Andrási János, Vári András Kede 1941-re, Ferencz Lajos, Kozma Miklós, Péterfi Dénes, Péterfi Albert, Özv. Péterfi Lőrincné, Vajda Sándor, Fekete Albert, Lőrincz István, Lengyel István, Keresztes Sámuel, Ferencz József, Dombi Mihály, Pozsonyi György, Magyarósi Sándor, Ifj. Szebeni György, Gocsmán György, Benedek Gyula Nagyajta 1942-re, Bába András Szent-Ivánlaborfalva, Szabó András, Simon János Maksa 1941-re, Ferencz Gáborné, Sebestyén Gyula Uzon, Boros Elek Gagy 1941-re, Firtos Dénes 1940—41-re, Benczédi Ferenc 1942-re, Deák Ferencné Sepsiszentgyörgy 1941—42-re, Kovrig Béláné Naszód 1942-re.

Tagsági díjat fizettek: Pálffy Albert Medezér, Asztalos Ferenc Felsőrákos 1942-re, Papszt Gyula Kolozsvár 1941-re, Lőrinczy Miklós 1940—41-re, Gyallai Pap Domokosné Budapest 1941—42-re, Nagy Jenő Jobbágyfalva, Bardócz Béla Daróc, Özv. Szénásy Ferencné Retteg, Id. Bartha Lajos, Id. Kerekes István, Gyulay Ilona, Ifj. Bartha Lajos, Bihari Sándor, Péterfi Gyula, dr. Szász Ferenc, Gazdag Miklós Nagyajta 1942-re.

Alapítói díjban fizettek: Unitárius Egyházközség Homoródalmás 40, Ifj. Darkó Lajos Nagyajta 5, Józan Miklós, dr. Gyulay Zoltán Kolozsvár 50—50 pengőt.

Kolozsvár, 1942. február 7-én.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

SZERKESZTŐI ÜZENET. *M. M. Székelyszentmihály.* P. Zs.-ról írott cikke későn érkezett. Jövő számban hozzuk. Köszönet.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

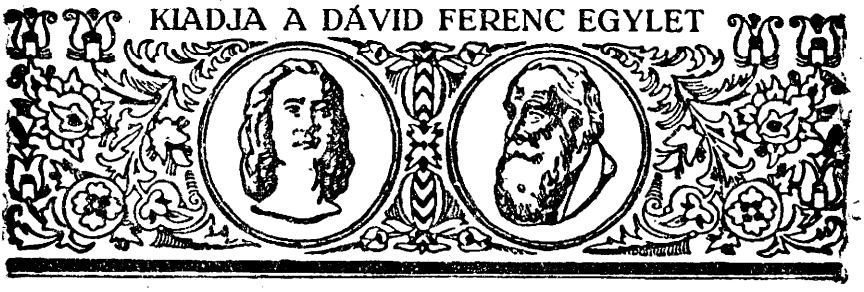
„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bó'yai-u'ca 7. Telefon 11-58.

Felelős vezető: Kahlfürst Imre.

LII. évfolyam. Kolozsvár, 1942. március. 3. szám

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Vitéz nagybányai Horthy István Magyarország kormányzóhelyettese.

A magyar országgyülés két házának együttes ülése a Kormányzó Ur Őfőméltóságának kivánságára 1942. február 19-én kormányzóhelyettest választott.

Kormányzó Urunk eme kívánsága is az ő fenkölt bölcsességére, előrelátására és forró hazaszeretetére mutat. Magas kora ellenére is ereje töretlen, egészsége, gondolkozása friss és minden jó reményre jogosító, de azért jól tudja, hogy az egyetemes embersors alól Ő sem lehet kivétel. Gondoskodni kivánt arról, hogy a magyar hazát semmi meglepetés ne érhesse.

Az első világháborut befejező keserves tapasztalatok megmutatták, mit jelent ez, ha az ország vezetésénél hiányzik az erélyes és bölcs kormányzás. Kormányzó Urunk tudja legjobban, hogyan lehetett a porba omlott hazából, a nagy zür-zavarból újra rendet, fejlődést, magyar életet teremteni. Azt pedig minden magyar tudja, milyen nehéz a szétszakitott hazát ismét a régi egységbe tömöriteni. Az igazi államférfiú bölcsessége és a honfi hazaszeretete vezérelte Magyarország kormányzóját, midőn kormányzóhelyettesről kivánt gosdoskodni.

Az országgyülés megértette a jó szándékot. Egyhanguan magáévátette az ország javára vonatkozó kivánságot.

Kormányzó Urunk nem élt azzal a joggal, hogy kormányzóhelyettest jelöljön. A képviselőház pedig egyhangú lelkese-

déssel Kormányzó Urunk első szülött fiát: vitéz nagybányai Horthy Istvánt választotta kormányzóhelyettessé.

A magyar nemzetet határozottan nagy megnyugvás és a biztonság tudata hatotta át erre a választásra. Nemcsak azért, mert Kormányzó Urunk történelmi megbecsülhetetlen munkássága iránt ez egyúttal a hálának is a kifejezése, hanem azért, mert ez a választás a mai nagy világküzdelemben minden igaz magyar ember részére a biztonságérzetet erősíti. Valahogy úgy érezzük, olyan történt, mint mikor nagy Hunyadi János kormányzó után a magyar nép fiát: Mátyást választotta királlyá.

A magyar nép hálával, tiszteletteljes szeretettel tekint országgyarapító Kormányzó Urunkra és fiára, a kormányzóhelyettesre. Nevüket imába foglalja, hogy szerencsével és sikerrel kormányozhassák a mi édes hazánkat.

Üdv nevükre! Áldás életükre!

Áldás és dicsőség a magyar hazára!

A Berde-Bizottság keresztúri csoportjának felhívása.

KERESZTURI VÉNDIÁKOK!

A keresztúri Alma Mater szól Hozzátok az új idők új kívánalmai szerint. Az Alma Mater annaleszei hálás elismeréssel bizonyítják, hogy Ti a román megszállás idején példa nélkül álló szeretettel és áldozatkészséggel tartottátok meg a székelykeresztúri Alma Matert és nagyszerűen támogattátok a székely-unitárius ifjúságot tanulásában.

Éppen ezért most is teljes bizalommal és jó reménységgel kérjük a keresztúri Véndiákokat, hogy a Berde-Bizottság nagyszerű akciója keretében egy új, erős nemzedék nevelése érdekében minden jó keresztúri véndiák hozza meg tehetsége szerint a maga áldozatát és a székelykeresztúri Gimnázium Igazgatóságához küldje el a Berde-Bizottság céljaira szánt adományát. Egy székely diák évi tanulmányi költsége 600 pengő. Intézetünk ma is a székely unitáriusság védő bástyája. Hogy benne minél több erős ifjú harcost nevelhessünk, segítsétek mindnyájan anyagi erőtökhöz képest a Berde-Bizottságot. Támogassuk mindannyian ezt a nagyszerű nemzet-nevelő célzatú mozgalmat. Jelszavunk legyen: Kétszer ad, aki gyorsan ad.

Székelykeresztúr, 1942. január havában.

A Berde-Bizottság keresztúri csoportja nevében:
PÉTER LAJOS gimn. tanár, véndiák.

Március tizenötödikén.

Gyúladjon ki ma arcotok,
dobbanjon fel a szívetek,
még a nap is lángolóbban
áradozzék a föld felett.
Fel, fel azt a magyar zászlót,—
Vegyétek le a kalapot
Ezeréves történetünk
nem mutat fel több ily napot!

Nem volt soha még e földön,
s tán nem is lesz: olyan nemzet,
ki magának szabadságot:
egy rövid nap alatt szerzett.
Úgy kipattant a szíveknek
akkor ez az örök lángja,
mint rügyéből a vadrózsa
piros pünkösd hajnalára.

Tavaszt hozott a szél szárnya,
felolvasztott havat, jeget,
a szívekről rozsdamarta,
vén-százados bilincseket.
Elsodorta egy fúvással
a szolgaság szégyen jármát,
s kibontotta a rég alvó
szent szabadság sólyomszárnyát

Kard se csattant, vér se hullott,
mire csendült est-imára,
szabaddá lett Magyarország
valamennyi honpolgára.
Ágyúk helyett: Petőfinek
visszhangozott forró szava....
Ima gyanánt zugták aznap:
„Talpra magyar, hí a haza!"

Oh, tündöklő március nap:
Csodatettek csodanapja,
tőled ragyog dicsőséges
történetünk legszebb napja!
Rád esküszik a magyar szív,
hűtlen hozzád nem lesz soha,
diadala nagy multjának,
s jövőjének légy záloga.

Havas István.

Unitárius Népfőiskolai Tanfolyam.

Folyó évi február hó 22-től március 8-ig Népfőiskolai Tanfolyamot rendezett az Unitárius Teológiai Akadémia 34 székely unitárius gazdaifjú számára. A megnyitó ünnepség február 22-én volt, amikor az ifjak részt vettek az istentiszteleten, melyet Simén Dániel teológiai tanár tartott. Templomozás után a kollégium dísztermébe vonultak, ahol Dr. Abrudbányai János dékán ismertette a népfőiskola célját, mely szerint egy új magyar és keresztény életirány elsajátítása a főszempont, hogy ezáltal biztosan haladhasson a székely unitárius ifjúság az előtte feltáruló uton s hogy másoknak is célt mutathasson. A város részéről Vásárhelyi László dr. polgármesterhelyettes, az Egyház részéről pedig Józan Miklós püspök szólott a Népfőiskola hallgatóihoz.

Február 22-én, vasárnap d. u. megkoszorúzták a Főtéren Mátyás király szobrát, a házsongárdi temetőben pedig a nagyunitáriusok sírjait. Ez alkalommal a teológiai tanárok, Kelemen Lajos főigazgató és a teológusok adták meg a szükséges felvilágosításokat.

Hétfőn, 23-án reggel kedődött a már előre elkészített tanrendszerinti oktatás.

Előadó tanárok: Dr Gelei József főgondnok-egyetemi tanár, Kelemen Lajos főigazgató, Dr. Kiss Elek főjegyző, Dr. Abrudbányai János teol. dékán, Vári Albert, Gálfi Lőrinc és Simén Dániel teológiai tanárok; P. Szentmártoni Kálmán, Márton Sámuel és Vörös István kollégiumi tanárok, Domokos Pál Péter tanítóképző intézeti igazgató-tanár, továbbá Elekes Béla szöv. vezérigazgató, Dr. Gál Endre mérnök, Dr. Nagy Zoltán orvos és Kiss Károly ig.-tanító teológiai ének- és zenetanár, Dr. Szathmáry János jogtanácsos.

Meglátogatták az Unitárius Kollégium és a város többi nevezetesebb könyvtárait és múzeumait; a Dermata Műveket; a tűzoltó- és apaállattelepet; a gázgyárat; a Gazdasági Akadémiát; a Minerva nyomdai műintézetet (a Magyar Nép szerkesztőségét) és a klinikákat. Alkalmuk nyilt néhány szinházi és mozidarab megtekintésére, különösen azért, mert a Nemzeti Szinház igazgatója és két mozitulajdonos ingyenes előadásban részesítette a hallgatókat. A Dermata Művek pedig meg is vendégelte őket.

Az Egyház vezetősége, élén Józan Miklós püspökkel és Dr. Gelei József főgondnokkal, a teológiai és gimnáziumi tanári kar, a teológiai és unitárius egyetemi ifjúság bevonásával február 26-án este ismerkedési teaesten vettek részt a Népfőiskola hallgatói, amikor ki-ki néhány közvetlen szóval beszámolt falujáról és önmagáról. Kedves együttlét volt, mely közelebb hozott egymáshoz és egymás lelkébe betekinthettünk. A Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet is, vendégül látta a szokásos péntek

esti (március 6-án) műsorának keretében, amikor néhányan szerepeltek is a székely ifjak közül. Március 7-én este a teológiai, kollégiumi és népfőiskolai önképzőkörök jólsikerült együttes műsoros estet rendeztek, amelyen mindhárom részről szavaltak, ének-számok és felolvasások hangzottak el.

Március 1-én Vári Albert teol. tanár, 8-án, a bezáró ünnepséggel kapcsolatosan pedig Dr. Abrudbányai János dékán tartott istentiszteletet a Népfőiskolai Tanfolyam keretében.

A bezáró ünnepségen megnyitót mondott Dr. Kiss Elek főjegyző, énekeltek és szavaltak a népfőiskolások és előadást tartott Dr. Gelei József főgondnok a Magyar Népről. Szász Károly hallgató köszönetet mondott azért a szeretetért, amelylyel az Egyház és a város minden egyes tagja fogadta őket. Józan Miklós püspök áldástkérő és elbocsátó szavaival ért véget a záróünnepély. A bezáró ünnepélyen szavaltak Bencze László homoródkeményfalvi, Tiboldi Mihály siménfalvi, Kovács Mózes kénosi és Béla Balázs lókodi ifjak.

Visszatekintve arra a 16 napra, amíg körünkben voltak székely ifjú testvéreink, megállapíthatjuk, hogy ez alatt a rövid idő alatt megerősödtek unitárius és magyar voltukban, ismereteket szereztek egyházi és nemzeti életünkből, irodalmunkból, gyarapodott a szakszerű gazdasági ismeretük és szélesedett látókörük. Ittlétük nem volt hiábavaló időtöltés, hanem a komoly munkának önmagukban való öntudatosítása. Ők bebizonyosodtak afelől, hogy vannak, akik mindig szeretettel gondolnak reájuk, akik ismerik bajaikat és segíteni akarnak; vannak, akikben ég a vágy, hogy világító szövétnek szerepét töltsék be népük és fajuk életében. Mi pedig meggyőződtünk arról, hogy a mi székely fajtánkban ma jobban, mint valaha ég és lobog egy szent lelkesedés, mely tisztánlátást és felfeléhaladást követel a maga számára. Láttuk azokat a töretlen és sokat ígérő erőket, amelyek annyi fizikai, szellemi és erkölcsi erőfölösleggel rendelkeznek és amelyeknek felszabadítása és helyes irányba való terelése a mi feladatunk kell, hogy legyen.

Azzal a biztos reménnyel néztünk az eltávozó Népfőiskolai hallgatók után, hogy a tanultakat legjobb belátásuk szerint tovább fogják bővíteni, hogy másokban is vágyat ébresztenek az önművelésre s hogy juttatni fognak lelki értékeikből azok számára is, akik még nem részesülhettek hasonló tanfolyam hallgatásában. *Bencze Márton.*

A hazát szeretni annyi, mint azt kivül félelmessé, belül nyugodttá tenni.

Mert mind övé vagyunk, s ő mindenünké, ezen imádott, szeretett haza! Mely csak úgy fog élni, úgy fog csak virulni, ha érte él, ha érte hal fia.

Dr. Tóth György ravatalánál.

F. év február hó 18-án Budapesten hirtelen elhunyt Dr. Tóth György a m. kir. Kúria ny. bírája, a Magyar Érdemrend középkeresztjének tulajdonosa, Bölön község díszpolgára, a Magyarországi Unitárius Irodalmi Társaság tagja stb. Temetése február hó 21-én volt Budapesten a Kerepesi temetőben nagy részvét mellett. Az Unitárius Egyház K. Tanácsa nevében ifj. dr. Mikó Imre képviselő mondott búcsúbeszédet.

Az Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának nevében szomorú szívvel búcsúzunk Tőled Tóth György atyánkfia, amidőn elindulsz az örökkévalóság felé vezető úton. Sokan gyászolják a Te távozásodat, de azt hiszem, hogy a gyászra a legtöbb oka épen a Magyar Unitárius Egyháznak van, aki a legtöbbet veszítette a Te elköltözéseddel és akinek a szolgálatára fordítottad életed, munkaerőd legjavát. Az Unitárius Kollégium nevelt fel egyszerű falusi diákból jurátusnak s az unitárius egyháznak igyekezted visszafizetni mindazt, amit az Alma Maternek köszönhettél. Életpályád messzire elvezetett attól a székely falutól, az unitárius Rómától, amelyik annyi jeles férfit adott a magyarságnak. Egyéniséged sokoldalúsága a közélet legkülönbözőbb őrhelyeire állított. A fiatal jogászt ott látjuk az Erdélyi Múzeum Egyesület munkásai között; a társadalomkutató, a Néphivatal és Tüdőbeteggondozó rendelésein; a politikust a kisebbségi sorsba szakadt erdélyi magyarság első nemzetszervezetének, a Magyar Szövetség megalapításánál, a jogtudóst a királyi kuria bírói székében. De hosszú közéleti pályádon sohasem feledkeztél meg egyházadról és arról a népről, amelyből származol. Hivatkozzam az unitárius egyházalkotmányról szóló nagy munkádra, mely egyházunk szervezetét országhatárok felett is összetartotta, azokra a küzdelmes évekre, amelyeket a hatalomváltozás után Kolozsvárt az egyházi központ szolgálatában töltöttél, vagy a gazdasági válság idején a budapesti egyházközség keretében kifejtett vagyonkezelői munkásságodra? Ezt a munkát az egyháztörténelem lesz majd hivatva értékelni. Az elválás pillanatában lelkiszemeink előtt csak az az űr áll, amit magad után hagysz és az a másik űr, amelyik nemsokára befogad.

Aki sokáig él, sok mindent megér, — mondja az írás. Te láttad a te hazádat milleneumi fényben ragyogni, láttad amint a Te országodat széttépték, mint Krisztus köpenyét és megérhetted, hogy a Te székely néped visszatérhessen a Szent Korona védelme alá. S ettől kezdve mennyi szeretettel gondoltál a Te szülőfaludra. Megszervezted a Bölönből elszármazottak körét és azon voltál, hogy azoknak az útját egyengesd, akik a

népből fel akarnak emelkedni azon az úton, amelyik Téged az ország legmagasabb bírói testületébe vezetett.

A halál pillanatában leválik az emberről mindaz, ami földi cím, rang, méltóság, kitüntetés, emberi hibák és gyarlóság s nem marad más hátra, csak az az emlék, ami a rokonokban és ismerősökben a távozóról egy életen át megrögződött. Egy embertársunk távozik el közülünk, akire ha visszagondolunk, bizonyára az fog eszünkbe jutni: bár adna az Uristen ennek a nemzetnek minél több vezetőt a nép fiai közül, bár születnék ennek az egyháznak minél több ilyen világi papja. S amíg az ő teste összekeveredik nagyjaink porával ebben a temetőben, lelke bizonyára messze jár az ő szerettei között; ő ott lebeg Kolozsvár ősi kövei felett, megpihen a bölöni lankákon és a határon túl felszáll a dévai vár romjaihoz. Sehol sincsen és mégis mindenütt ott van, mert már életében beköltözött az ő népének szivébe, mint a menyországba. Ezért most csak testétől búcsúzunk, mert a lelke örökké velünk marad és emléke egyházunk kiválói között tovább fog élni.

Tóth György atyánkfia, tanítónk és példaadónk, Isten Veled, Isten velünk! *ifj. dr. Mikó Imre.*

Fogarasi Géza.
(1882—1942.)

Reformátusnak született és úgy is halt meg, de olyan szabadelvű volt, mint a legősibb unitáriusok. Tordán, a vallásszabadság szülőföldjén látott napvilágot s onnan hozta a türelmességet és szeretetet. Székelykeresztúron, 1907-ben egyszerre kezdtük meg a székely szellemi ugarok művelését. Napfényes idők kellemes emlékeiben élt ott a tanárikar, szeretetben, kölcsönös megbecsülésben, barátságban és nem ismerte a torzsalkodó irigységet.

Fogarasi Géza magas termetű, kemény szál ember volt, arcszíne inkább sáppadt, pedig állandó tűz égett villogó szemeiben, de nem rajzolom teli erőben levő testi vonásait, hisz inkább szellem volt. Komoly arcán, mely lelki gazdagságának hű képe volt, a szellemi erő, a jóság, a becsületesség, életvidámság ömlött el, árnyékot nem igen láttunk rajta.

Tanári lélek volt, hivatás tudattal. Szent ízzás és lobogás volt benne. Nem az egyéni babérszerzés vezette, hanem egész lénye olyan volt, aki előtt az élet egyetlen útja a tiszta, lelkiismeretes munka. Egész lelkét bele vitte a tanításba és különös gondja volt a nevelésre, arra törekedett, hogy a magyar ifjúságból jellemes, tisztalelkű, hívő egyéniségeket neveljen, hirdetve, hangoztatva mindig, hogy az ideálokat nem szóvirágokkal, hanem józan, kemény cselekedetekkel kell megközelíteni.

Székelykeresztúri működése után a tordai állami gimnáziumban folytatta áldásos tanári működését. Mindig azon a magaslaton állott, hogy a magyar nemzetet építi az unitárius és református, akár felekezeti, akár állami gimnáziumban működik. A román imperium kialakulásakor nem tett esküt, hanem az újra visszaállított tordai unitárius gimnáziumhoz került, ahol később igazgató lett. Ennek megszünése után 1923-ban a tülekedés elől visszavonult a befeléélés csöndes sáncai közé. Visszament az ősi földhöz. A tanári munka mellett a földmivelés a legszebb emberi hivatás, de egyformán szegényes mindkettő. Nyugalomba vonulása továbbra is a fáradhatatlan munka. Néma türelemmel, erős lélekkel dolgozott és szenvedett, mint annyi és annyi nemeslelkű, névtelen magyar hős. Visszavonultságában könnyebbséget neki csak a családi ház melege adott, ahol az élet minden színe és életvirága pompázott. Most érkezett a hír Romániából, hogy magyar-sárosi birtokán örökké mosolygó arca elhervadt, érces akarata megsemmisült, de emlékét hálás tanítványok serege, jó barátok meleg szive, feleségének és gyermekeinek rajongó szeretete őrizni fogják. Nyugodjék csendesen! *P. Szentmártoni Kálmán.*

Gyallay Pap Zsigmond.

Egy ritka szép élet mult el Gyallay Pap Zsigmond halálával. Különös értékét az mutatja, hogy elmulását 89 éves korral is fájlalják nemcsak hozzátartozói, hanem az egész Nyikó vidék székelysége. Életpályáján mély nyomokat hagyott maga után. Mindhalálig hű fia volt hazájának és egyházának. Ifjabb éveiben mindig vezető szerepet töltött be. Huzamosabb ideig volt községi bíró, az egyházközség gondnoka, amely közéleti szereplésének elismeréséért t. b. presbiteri címmel ajándékezta meg. Az elnyomatás évei alatt is székelysége mellett becsülettel kitartott és többször bizonyságot tett róla.

Azok közül való ember volt, akikről azt szokta mondani a közvélemény, hogy: ritkán születnek.

Az élet kérdéseit kiegyensúlyozott lélekkel mindig derűsen fogta fel és akármilyen csapások érték — pedig érték — sohasem csüggedt, sohasem lett lemondó. Mindig derűs kedélye közkedveltté tette egyéniségét annál is inkább, mert humorán keresztül megérzett alapos komolysága.

A múlt emlékeit nagyon megbecsülte. Apjának templomépítő munkásságára büszke volt. Gyermekeiben és unokáiban pedig Isten megáldó kegyelmét látta. Ez a lelki tünet mély vallásosságáról tesz tanubizonyságot.

Csodálatos emlékező tehetséggel tudta elmondani a lezajlott eseményeket. Az emlékek éles meglátása és elbeszélő ké-

pessége valósággal lebilincselték az embert. Sokszor rámutatott egy-egy pusztán maradt telekre, vagy egy hanyatló család életére és megmondta, hogy ott az Isten büntetett.

A templom előtt várakozó gyülekezet rendesen körülötte csoportosult és őt hallgatta. Beszédtémái sokszor mintegy kiegészítették az istentiszteletet és hatása alatt közügyek intéződtek el; egészséges gondolkozás fejlődött ki. Közgyüléseken gyakran megtörtént, hogy egy-egy nehéz kérdés megvitatásánál az ő találó tréfája döntötte el a határozatot. Tréfáival tudott megverni és jutalmazni is. Erre jellemzők az alábbi esetek:

A román uralom idején egy kormányváltozásnál a liberálisok uralmát a parasztpártiak váltották fel. Választások voltak kitűzve és az egyik parasztpárti kortes meglátogatta Benczéd községet is. Hosszas beszédében vázolta a nemzeti parasztpárt programját, melynek áldása kiterjed a kisebbségi sorsban élő magyarokra is. Beszédében a liberális vezérekről mindig így emlékezett meg: „az a disznó", az az „ökör" stb. Végül felteszi a kérdést, hogy van-e valakinek kérdezni valója, észrevétele vagy panasza. — Mindenki Zsiga bácsira néz, aki rögtön kész a felelettel: Uram! régóta nem élveztem úgy beszédet, mint az Önét. Semmiért sem adnám, hogy meghallgathattam saját fajtájának a lemocskolását.

A szónok megérezte, hogy beszéde el van intézve. —

Ünnepi legátus volt a faluban egyik húsvéti ünnepen. Az ifjú ember kitett magáért és szép beszédében fejtegette az örök élet kérdéseit. Szónoklatával lebilincselte hallgatóit. Az istentisztelet végeztével a templom előtt megáll a gyülekezet, ahol rendesen Zsiga bácsi veszi át a szót.

Legátus Ur! jegyezze meg máskor, hogy a templomban a legátusnak nem, de a gyülekezetnek szabad aludni.

Általános csend lett, melyet az elkomolyodott legátus szava tör meg: Talán nem tetszett a beszédem, Zsiga bácsi!

Nem azért mondom, hanem, mert a legátus ur nekünk sem hagyta, hogy aludjunk.

Igazi székely észjárású elismerés egy beszéd sikeréről.

Most már tréfáit, szellemes mondásait mások beszélik tovább. Ő nyugszik a benczédi családi temetőben, magyar hantok alatt, künn az Avas tetőn. Temetésekor tiszta fehér hó borította a földet és szeliden csillogva verte vissza a téli napsugárt. Ilyen fehéren csillogó napsugaras volt az apám lelke mondotta Gyallay Pap Domokos író, ki az elhunytban édes apját gyászolja. *M.*

Hogy boldoggá tedd a halálodat
— élni tanulj meg,
Hogy boldoggá tedd éltedet
— halni tanulj.

Budapesti levél.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

Február 8-án 10 órakor zsufolva volt hívő lelkekkel Kohány utcai templomunk. *Józan* Miklós püspök vezetése alatt vonult be *Szent-Iványi* Sándor első lelkész, Budapesti és Duna Tiszamenti egyház kör lelkészei, Budapest egyházközség gondnokai. A püspöki invocatio után felhangzott „Ime bejöttünk templomunkba" kezdetű énekünk. Püspökünk János evangéliumából a látomás jelenetét olvasta fel. „Hatalmas Isten, győzhetetlen várunk" éneke után néhány kedves szóval felszólította Szent Iványi Sándort „szolga társát", hogy lépjen a szószékre. *Darkó* Béla fűzesgyarmati lelkész olvasta fel a püspöki kinevezést. Utána az énekkar Schubert „Itt a várt nap, itt a nagy nap" kezdetű dalát énekelte *Nagy* Sándor kántor vezénylete mellett. *Szent-Iványi* Sándor vezető lelkész megható imája és a „Szent Istenünk, Feléd száll fel buzgó szavunk" éneklése után Pál Korintusbeliekhez írt II. levele 4. rész 5. verse alapján tett igéretet arra — amit eddig is cselekedett —, hogy a Krisztust prédikálja, magát pedig mint a hívek szolgáját a Jézusért. Vezető lelkészünk áldást kérő záró imája után a zenekar *Józan* Miklós „Hozzád megyek Uram" című egyházi énekét játszotta Lisznyai Szabó Gyula hangszerelésében. János evangéliuma 13. rész 20. verse alapján tartotta meg püspökünk beiktató beszédét ajánlva az egyházközség pártfogásába beiktató lelkészünket, végül főpásztori áldásával zárta be ünnepélyünk egyházi részét, amely a zenével kísért hangos énekléssel zárult le.

A díszközgyűlést vitéz *Kozma* Ferenc gondnok nyitotta meg, üdvözölte a püspököt, a szép számban megjelent gyülekezetet és vendégeinket. A beiktatott lelkészünket üdvözölték: az egyházközség nevében *Kelemen Béla* vagyonkezelő gondnok, a *Duna Tiszamenti egyházkör* nevében dr. báró *Daniel* Gábor köri felügyelő gondnok, tiszteletbeli gondnok, a *Duna Tiszamenti lelkészkör* nevében *Nagy* Sándor kocsordi lelkész, az Unitárius Missziókör nevében *Ferenc* József központi misszió lelkész, a *Dávid Ferenc egylet* és *Heltai Gáspár biblia-kör* nevében *Dimény Mózes a kör elnöke,* az *Unitárius Nőszövetség* nevében özv. *Kiss* Jenőné a nőszövetség elnöke, a *Brassi Sámuel ifjúsági egyesület* nevében ifj. *Veress* Pál az egylet elnöke, a *Perczelné Kozma Flóra leányegyesület* nevében *Varga* Istvánné, a *bölöni Farkas Sándor iparosok és kereskedők köre* nevében *Birtalan* Lajos a kör elnöke, a *Dávid Ferenc ifjúsági egyesület* nevében *Poké* Dénes, a *345 számú János Zsigmond* cserkészcsapat nevében óbudai *Weress* Ákos csapatparancsnok, az *Unitárius Konferenciás Tábor* nevében *Ujvári*

László a Tábor tiszteletbeli tagja és pénztárosa, a *budai református egyházközség* nevében dr. *Szőts* Gyula, a *Deák téri evangelikus német egyházközség* nevében *Füzessy* István, a *budapesti református egyházmegye* nevében dr. *Domján János*, a *budapesti óbudai evangélikus egyházközség* nevében *Mohr* Henrik, a *Frangepán úti református egyházközség* nevében dr. *Gál* Lajos, a *Bethlen Gábor kör* nevében dr. *Borbély* László, a *német református egyházközség* nevében *Stahel* Károly, a vallás és közoktatásügyi miniszter megbizásából dr. *Simon Sándor* miniszteri titkár meleg szóval, lelkes igérettel, baráti kézszorítással. Akik meg nem jelenhettek levélben üdvözölték. Kereki Gábor segédlelkész olvasta fel *Ürmössy* Károly tiszteletbeli esperes, Kolozsvár lelkészének üdvözlő levelét. Beiktatott lelkészünk kedves szóval köszönte meg az üdvözléseket s igéretet tett, hogy a krisztusi, a nemzeti és a családi alaptól el nem tér s mindig a hit, remény és szeretet szellemében fog szólni s ami ennél is fontosabb, cselekedni is.

A lelket égig emelő ünnepély után a kebli tanács tagjai a lelkészi irodába gyültek össze. A gondnokok kérésére dr. *Gelei* József főgondnok is megjelent *Józan* Miklós püspökkel együtt a gyűlésen. Főgondnokunk vitéz *Kozma* Ferenc gondnok üdvözölte, meleg szavakkal hitet téve hozzávaló őszinte ragaszkodásunkról. Dr. *Gelei* József kedves közvetlenséggel üdvözölte a kebli tanácsot ellátva jótanáccsal a vezetőséget, hirdetve a harcot, azt a harcot, mely tisztít, lelkesít, az eszme, a gondolat harcát, kerülve mindig a személyes jellegű harcot, amely csak romlást és minden szent ügyet tönkre tesz. Az eszmék harcának jegyébe való munkára Isten áldását kéri. Utána *Barabás* István lelkész átadta jelképileg *Szent-Iványi* Sándor vezető lelkésznek az egyházközség minden tulajdonát és *Szent-Iványi* Sándor első lelkész átvette.

A Pannonia szálló egyik termében gyültek össze barátságos közebédre. A közebéden *Kovács* Kálmán a püspökre és főgondnokra, dr. *Gál* Jenő *Szent-Iványi* Sándorra, épúgy dr. *Gelei* József főgondnok és bölcs tanáccsal látva el vezető lelkészünket és *Nagy* Sándor kántor az ifjúság nevében, *Szent-Iványi* Sándor a gondnokokra, *Ujvári* László az apák és fiúk együttes munkájára ürítette poharát.

Másnap hétfő délután a *Nőszövetség* rendezésében a *Berde alap* javára a székely egyetemi és főiskolai hallgatók egyesülete termében tartott szabad előadást dr. Gelei József egyetemi tanár főgondnok németországi tapasztalatairól. Az első perctől az utolsó rendkívül érdekes előadástól s ugyancsak főgondnokunktól a többi tanácsi ülésen és a banketten hallott bölcs tanácsaiból azt tanultuk meg, hogy nemzeti alapra kell helyezkednünk egy célt tűzve ki magunk elé: a nemzetért áldozni fel magunkat és munkákkal együtt egy célért dolgozva, szólva és gondolkodva. Kezeskednünk kell teljes készültséggel

mindig öt perccel megelőzve ellenfelünket, mindig készen a feleletre, hogy védjük azt, ami magyar, ami igazán magyar. Megtanultuk, hogy arra kell törekednünk s a ránk bizottakat is arra kell nevelnünk, hogy az életben meg tudjunk állani, őrt állók legyünk. Nem a betűk betanulása és adatok fejünkbe tömése a fő, hanem az, hogy mindig, minden körülmények között tudjunk megállani egyenes lábakkal, tudjunk harcolni a célért; mert aki harcolni nem tud hazájáért, nemzetéért, hitéért, családjáért, az nem érdemli meg az életet.

Azonban nem elég ezt a bölcs tanítást meghallgatnunk, nem elég! Ennek a szellemében kell dolgoznunk és meg kell valósítanunk a szebb, tökéletesebb és teljesebb szent Magyarországot. Ehhez adj erőt nekünk magyarok nagy Istene, hogy első lelkészünk bölcs nevelése mellett egy akarattal ebbe a szellembe munkálkodjunk, harcoljunk hazánk, egyházunk és családunk boldogságááért.

Jó munkát!

Hitrokoni szeretetteljes üdvözlettel

Budapest, 1942. február 10-én. *Ujvári László.*

A német ifjúság nemzeti nevelése. Magyar nemzeti nevelés.

Dr. Gelei József egyetemi tanár főgondnok urunk az elmúlt hónapban több német egyetem meghívására németországi egyetemeken tudományos kutatásainak eredményéről előadásokat tartott. Németországban kiváló lelkesedéssel fogadták a *tudóst* és a *magyar* embert is. Általában a magyarság iránt való rokonszenvüknek és megbecsülésüknek a németek őszinte kifejezést adtak minden adandó alkalommal. A jeles tudós felhasználta németországi tartózkodását arra is, hogy a mai középiskolai nevelést tanulmányozza. E tanulmánynak eredményeit Kolozsvárt február 26-án és 28-án nagy közönségnek előadta. Ez előadásnak tartalmát a kolozsvári *„Ellenzék"* című napilap tudósítása alapján a következőkben ismertetjük:

Németországban — mondotta az előadó — három középiskolai tipus van. Az egyik a régi értelemben vett gimnázium, a második a Nachwuchsschule, a harmadik pedig a Nationalpolitische Erziehungs-Anstallt. A Nachwuchsschule kizárólag a párt politikai szolgálatára képezi ki az ifjuságot és nevelői szempontból a jellem fejlesztésére helyezi a fősúlyt. A harmadik iskolatipus, az ugynevezett Napola-intézet, a kiválogatott tehetségeket neveli, tehát nagyjában azokat, akiket nálunk tehetségvizsgálatok alkalmával válogatnak ki. A jellem és a tehetségnevelés természetesen egyik iskolában sem jelent a másiknak rovására eső túlsúlyt.

Az új német államot gyökeréig az egység szelleme hatja át — folytatta az előadó — és ez az iskola külsőségeiben is

megnyilvánul. Az intézetvezető és a tanárok mindig és minden körülmények között együtt van a diáksággal, még az étkezések alkalmával is. Az egység szellemét pedig oly módon valósítják meg, hogy nem törekszenek mozgó lexikonok kiképzésére, hanem embert, azaz német embert akarnak nevelni, olyat, aki az életben nemzete szolgálatában bármilyen körülmények között, jellemével, bátorságával, tettrekészségével és talpraesettségével a németség szolgálatában megállja a helyét. De korántsem nevelnek tipusokat. Vigyáznak arra, hogy önálló ítéletű, öntevékeny személyiségeket és egyéniségeket neveljenek.

A nemzeti gondolatnak megfelelően, a tantárgyak nem az öncélú tudást szolgálják, hanem egyszerű eszközök, amelyeket mindig a német nemzet szolgálatára való felkészülés szempontjai és mértéke szerint kell elsajátítani. Központi részt az oktatásban a történelem foglalja el; általában a németek minden tárgyat történelmiesítenek. Ez a főtárgy és a nevelés gerince. Érdekes, hogy kétféle történelmet ismernek. Az egyik az egyén fejlődéstörténete, azaz élettan, a másik az általános értelemben vett emberi történet. Minden ismeretet abból a szempontból néznek, hogy mit tanulhat abból a német ifjú? A nyári szabadságidőt a középiskolás diákok csoportokban és mindig válogatva vagy mezőgazdasági, vagy bányászvidéken töltik, ahol az illető vidéknek munkájában teljes erejükkel részt vesznek. A szabadságidő végeztével pedig azt a bányász-, vagy földmüvescsaládot, amelynél dolgoztak és elszállásolva voltak, magukkal viszik saját otthonukba egy, két hétre. A német ifjúságnak ezzel a nagyszabású és állandó körforgásával szolgálják a német nevelők az egységre ránevelés gondolatát. A német ifjúság nemzeti nevelését a harci gondolat (Kampfgedanke) hatja át. Ebben a gondolatkörben mozogva, a földmüves például nem müveli a földjét, hanem harcol a földdel. Nem öntözi a földet, hanem harcol a szárazság ellen és így tovább.

Gelei professzor érdekes és nemzetnevelői szempontból serkentő erejű előadását nagyszámú hallgatósága feszült figyelemmel kisérte végig.

A kiváló tudós, aki egyuttal az előadás művészetének is mestere, március hó 3-án a Wesselényi Lövészegyesületben is hasonlóan nagyértékű előadást tartott *„A magyar nemzeti nevelés útja“* címen, részletesen rámutatva a nemzetnevelés korszerű fontosságára és ugyancsak behatóan ismertetve azokat a hiányokat, amelyek ezen a téren sürgős megoldásra várnak. A helyzet ugyanis az, hogy bár sokan és helyes irányban foglalkoznak a nemzetneveléssel, mégis a dolgok eddigi rendjében a nemzet felnőttjeinek túlnyomó része nem részesül korszerű magyar nemzeti nevelésben. A lövészvezetőképző tanfolyam tanmenetébe szervesen beillő előadás a más közületekben is szokatlan mély, gyakorlati, cselekvő elhatározásokat váltott ki, ami a jelenlevők hozzászólásaiban is megnyilvánult.

IRODALOM.

FŐTANÁCSI JEGYZŐKÖNYV 1941. november hó 16—17. napjain tartott ülésekről megjelent *dr. Kiss Elek* egyh. főjegyző gondos szerkesztésében. A 94 oldalra terjedő füzet hűséges okmánya a főtanácsi ülésen hozott határozatoknak. Különös érdekessége a főtanácsi jegyzőkönyvnek, hogy magában foglalja Főt. Józan Miklós püspök úr ünnepies beiktatását és munkatervét. Mint ilyen különösen nevezetes történelmi adat is.

ERDÉLY A MAGYAR KÉPVISELŐHÁZBAN. Ez a címe annak a kiadványnak, amely a közeli napokban hagyta el a sajtót. Az *Erdélyi Párt* országos központjának kiadásában megjelent füzet témakörök szerint ismerteti az erdélyi képviselőknek a parlamentben kifejtett munkásságát. Erdélyi törvényhozóink most vettek először részt — huszonkét esztendő után — a költségvetés és felhatalmazás vitájában. Felszólalásaik tükrében az olvasó pontos tájékozódást szerezhet a felszabadult erdélyi országrészek összes időszerű kérdéseiről.

A kiadott kötetből örömmel állapítjuk meg, hogy az unitárius képviselők derekasan kivették részüket a parlamenti munkából. Ebben a tekintetben különösen jelentős a dr. ifj. Mikó Imre munkássága, aki a fáradhatatlanok legfáradhatatlanabbja: hét beszéddel vett részt a parlamenti munkában, nem számítva más működését.

A kiadott füzet hűséges tükre az erdélyi képviselők fáradhatatlan munkásságának és gondolkozásának. Minden magyar embernek ismernie kell, hadd láthassa a kérdések igazi állását.

Sz. 105—1942.

U. P. *PÁLYÁZATI HIRDETÉS*

Pályázatot hírdetek a budapesti unitárius egyházközségben megüresedett és Budapest Székesfőváros által javadalmazott *vallástanító-lelkészi* állásra.

Pályázhatnak lelkészi oklevéllel rendelkező lelkészek.

A pályázati kéréshez csatolni kell: 1. lelkészi oklevelet. 2. Az eddigi szolgálatot igazoló esperesi bizonyítványt. 3. Esperesi igazolványt arról, hogy a pályázó nem áll fegyelmi vizsgálat alatt.

Javadalmazása 254 pengő havi alapfizetés, 10 pengő közlekedési segély, 59 pengő lakáspénz.

Kötelességeit a Szervezeti Szabályzat I. 59. §-ban foglaltak alapján az egyházközség határozza meg saját hatáskörében.

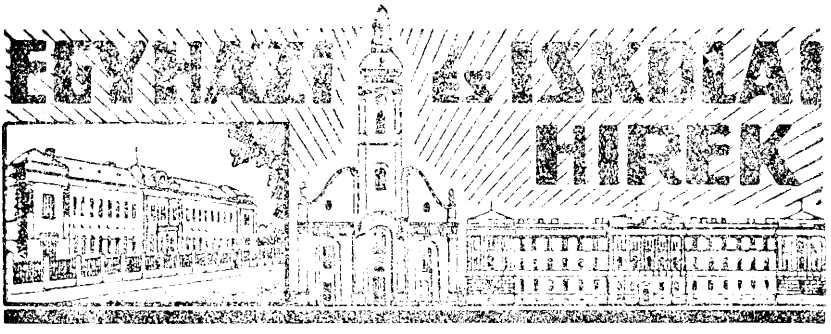
Pályázati határidő: *1942 március hó 25.*

A kellően felszerelt pályázatok az Unitárius Püspöki Hivatalhoz nyújtandók be a fenntírt határidőig.

Megjegyezzük, hogy a székesfőváros csak kezdőfizetést ad és az azelőtti szolgálati éveket sem a fizetésbe, sem a nyugdíjba nem számítja be.

Kolozsvár, 1942. március hó 5-én.

Józan Miklós s. k., unitárius püspök.

A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUM VIII. gimn. osztályos tanulói megható módon adtak kifejezést hazafias lelkesedésüknek. Még mielőtt az ujságokban megjelent volna az a hír, hogy ajánlatos már az érettségi után leszolgálni az önkéntesi évet: az osztály legnagyobb része jelentkezett katonai szolgálatra, melyet az érettségi vizsga letétele után kezdenek meg, hogy a mostani nagy küzdelemben részt vehessenek. Részt kérnek, tevékeny részt a magyar jövő kialakításában... Az ilyen elhatározáshoz nem kell magyarázat. Minden Demosthenesnél szebben beszél a tett. Ez pedig *tett.*

A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS VIII. osztályos diákok, magyar öntudattól áthatott elhatározását a kolozsvári sajtó a tett szépségéhez méltóan jegyezte fel. Megemlékezett róla a *Keleti Ujság,* az *Ellenzék* és az *Esti lap,* a magyar rádió és még több más nagy lap az ügy komolyságához méltóan.

UNITÁRIUS LELKÉSZEK TOVÁBBKÉPZŐ TANFOLYAMA BUDAPESTEN. Az egyetemes unitárius lelkészkör április 28—május 1. napjain Budapesten lelkészi továbbképző tanfolyamot tart. A munkasorozat még nincsen megállapítva, de e hó foylamán a meghívók szétmennek. Értesülésünk szerint gazdag műsorral fog megtörténni a mindenképpen hasznosnak és értékesnek igérkező tanfolyam.

RÁDIÓNAP KOLOZSVÁRT. A budapesti rádió egy egész napot szentelt kincses Kolozsvárnak. E napon Kolozsvárnak talán minden köve megszólalt, melynek valami nevezetessége volt. Megszólaltak a különböző intézmények képviselői s röviden elmondtak valami lényegest Kolozsvár nevezetességeiről. Kelemen Lajos a nagy történettudós fontos történelmi eseményeket említett fel. A tisztán unitárius vonatkozású dolgokról Bodor András a kiváló fiatal tanár tájékoztatta a rádió hallgatóit.

ZSIGMOND JÓZSEF volt lokódi unitárius lelkészt a püspök úr a gagyi hívek kívánságára kinevezte rendes lelkésznek, aki beköszöntőjét már megtartotta s miután őt régi híveinek bizalma hívta vissza az egyházközségbe, reméljük, hogy áldásos munkát fejt ki egyházunk javára. Isten segedelmét kívánjuk lelkész afiának és híveinek.

DR. VITÉZ SZINTE JÁNOS MÁV. igazgató hitrokon afiát az a szép kitüntetés érte, hogy a MÁV. elnök-igazgató állandó helyettesének neveztetett ki. Őszinte szívvel és szerencsekívánatunkkal üdvözöljük és köszöntjük kedves hitrokon egyházi tanács afiát ezen új állásában.

AZ ÜRESEN MARADT KÁLNOKI LELKÉSZI ÁLLÁSRA a főtisztelendő püspö kúr Kiss Tihamér volt ádámosi lelkésznek adott ideiglenes megbizást, amíg állampolgársági helyzete tisztázást nyer.

AZ UNITÁRIUS SAJTÓSZOLGÁLAT KÉRDÉSEIRŐL. *Ferencz József* bpesti misszióházi lelkész az *„Unitárius Értesítő"*-ben komoly cikket írt s cikkében lefektetett elveket javaslat formájában beterjesztette egyházi főhatóságunkhoz. Terünk szűk volta nem engedi, hogy bővebben foglalkozzunk ezzel a kérdéssel. Mi üdvözöljük a tervet s reméljük, hogy az egyház vezetősége megtalálja a megoldás helyes módját. Bizonyos, hogy sajtó és iratügyünket magasabb célok szerint újjá kell rendeznünk. Itt jegyezzük meg, hogy a román megszállás első éveiben *Báró József* városfalvi lelkész Udvarhelyköri, D. F. egyleti elnök hasonló komoly javaslatot tett volt. Az még a levéltárban pihen. Most a gondolat újra föltámadt.

KOVÁCS MÓZES MÁV. intéző afiát Magyarország kormányzója a nemzetvédelmi kereszttel tüntette ki. Melegen üdvözöljük hitrokon testvérünket a kitüntetés alkalmából.

EGYLETI ÉLET BUDAPESTEN. Február hó 20-án pénteken délután 6 órakor volt az Unitárius Missziókház templomában a budapesti Dávid Ferenc egylet februári ülése. „Hatalmas Isten, győzhetetlen várunk" éneke után *dr. Csíki* Gábor lelkész emelt fel bennünket lélekben Istenhez. *Várhelyi* Antal orgonaművész művészi orgonajátékba gyönyörködtette lelkünket. Az orgonajáték minden érző lelket magasabb régióba emelt, valóságos zenei istentisztelet volt. Dr. báró *Dániel* Gábor egyleti elnök szívből fakadó mély érzéssel emlékezett meg elnöki megnyitójában dr. *Tóth* György egyletünk választmányi tagja elhunytáról, ismertetve életét és munkásságát. *Gyallay Papp* Domokosné énekművésznő adott elő nagy művészi készültséggel két énekszámot. Közben *Ekárt* Andor csekétfalvi lelkész, teológiai magántanár, az egyetemes lelkészkör elnöke tartott szabad előadást „Az unitárizmus szerepe Erdély művelődéstörténelmében". Az unitárius történelem nagy alakjaiba ismertette ezt a szerepet, kiemelve minden korszak vezérszellemét. Köszönetet mondott a zárszó jogán *Ferencz* József lelkész s a Himnusz énekével zárult a jól sikerült felolvasó ülés.

Másnap tartotta a *Brassai Sámuel unitárius ifjúsági egyesület* a Baross Szövetség székháza összes termeiben jótékonycélú zártkörű unitárius teáját. Ebbe az esztendőbe ez a tea helyettesítette az eddig évenként megismétlődő unitárius bált. Ha szerényebb környezetbe is, de époly jókedvvel töltötték el

az estet ifjaink. A jól sikerült esten résztvettek az unitárius egyház vezető egyéniségei.

Előre jelezzük, hogy az *Unitárius Konferenciás Tábor* idei budapesti konferenciáját április 11-én, 12-én és 18-án tartja. Az említett napokban a Koháry utcai templomban délután 5 órakor tartanak előadást: *Sütő Nagy* László: Unitárizmus és erdélyi lélek, *Szent-Iványi* Sándor: Unitárizmus keresztény magyar vallás és *Ferencz* József: Unitárizmus egyetemes vallás címen. Minden előadást áhitat előz meg és vita zár be. 18-án az előadás után a tábor hölgytagjai teát szerviroznak. 19-én záró ünnepi istentisztelet lesz.

A mai papírhiány miatt szárazon előadott társadalmi munkásságról szóló jelentésem örvendetes megnyilatkozása és tanubizonysága annak az élénk munkának, ami székesfővárosunk unitárius egyháztársadalmi intézményeiben folyik.

Ujvári László.

HŰSÉGES MUNKA ELISMERÉSE. F. évi február 8-án tartotta Homoródjánosfalván a Nőegylet Kissné Papp Erzsébet elnöklete alatt a felszabadulás első évére vonatkozó rendes közgyűlését. Az elnöki jelentés beszámol az egylet által rendezett ünnepségekről, színdarab előadásáról, a katonáknak küldött érmelegítőkért a Vörös Kereszt köszönetéről. Ezután elnök visszatekintést tett nehéz időkben odaadó hűséggel dolgozó egyleti vezetők munkájára. Közgyűlés Jobb Jánosnét és Márkos Jakabnét, kik az egylet alelnökei voltak tiszteletbeli alelnökké, id. László Domokosnét és László Jánosnét tiszteletbeli örökös választmányi taggá választotta, kisebbségi magyar sorsban végzett kiváló nemzeti és keresztény szolgálataikért. Elhatározta közgyűlés, hogy az egylet elnökének Kissné Papp Erzsébet Tisztelendő Asszonynak éveken át, olyan időszakokban, mikor az iskolában a tanítás egyébként szünetelt, a gyermekekkel való hasznos és nemes foglalkozásáért, gyermekünnepélyek előkészítése és rendezéseért, gyermekeknek és felnőtteknek színdarabok betanításáért és előadásáért elismerő köszönetét fejezi ki. E nagyfontosságú áldásos és szép közművelődési és nemzeti munka megismertetése és méltánylása végett megkeresi a központi Nőegylet elnökségét, valamint az egyházi főhatóságot. Ezután a gyűlekezet pásztora mondott köszönetet az egylet áldozatos és áldásos működéséért s üdvözölte a kiváló munkásokat. Az ötven nőegyleti tag jelenlétében lefolyt közgyűlés a Székely Himnusz eléneklésével ért véget.

LELKÉSZI BEKÖSZÖNTŐ. Rostás Dénes lelkész-esperes h., kit a főtisztelendő püspök úr a bölöni egyházközségbe nevezett ki lelkésznek, 1942. febr. 15.-én tartotta meg beköszöntőjét az új egyházközségében. A beiktatást Taar Géza nagyajtai lelkész végezte. A beiktatáson résztvett dr. Ferenczy Géza tb. főgondnok afia is, amint értesülünk, a bölöni hívek nagy örömmel, lelkesedéssel és megelégedéssel fogadták új papjuk-

nak megjelenését, aki hivatva van ebben a nagy népes gyülekezetben új magyar egyházi életet tovább fejleszteni s hisszük, hogy ez neki a gyülekezet népének támogatásával sikerülni is fog. A magunk részéről szeretettel üdvözöljük és Isten áldását kérjük munkásságukra.

A SZENTHÁROMSÁGI UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG régi temploma a román megszállás alatt már kétszer omlott össze. Ujjáépítése föltétlenül szükséges. Az egyházközség előljárósága az unitárius hívekhez fordul adományért, hogy az építés nagy célját valóvá válthassa. Főt. *Józan Miklós* püspök úr a következő felhivással támogatja a Szentháromság nemes törekvését:

Sz. 710/1941.

Felhívás Unitárius híveinkhez és egyházközségi Előljárókhoz.

Kedves Atyámfiai!

Szentháromsági unitárius egyházközségünk évtizedek óta templom nélkül van s többszöri próbálkozás után a súlyos és nehéz válságos helyzetek miatt nem tudott a templomépítéshez összegyűjtött anyaggal és pénzzel odajutni, hogy templomát felépíthesse.

Most a visszatérés boldog idejében unitárius és magyar kötelességünk, hogy egy többfelekezettel rendelkező nagyközségben segítségére legyünk unitárius híveinknek templomuk felépítésében.

Miután a megszállás ideje alatt az összegyűjtött pénzt és anyagot felekezeti iskola építésére és fenntartására kellett, hogy fordítsák, felhívom unitárius híveimet és a gyülekezetek előljáróinak figyelmét és jóakaratát, hogy a megindítandó gyűjtésben jóakaratú támogatással és adományaikkal gyámolítsák szentháromsági híveinket, hogy a nemsokára felépítendő új templomban dicsérhessék a mi egy igaz Istenünket.

Isten áldása legyen a jóakaratú adományozó híveken és gyülekezeteken.

Kolozsvár, 1941. december 4. Atyafiságos üdvözlettel:
Józan Miklós s. k.
püspök.

SZENTIVÁNLABORFALVA SZÓRVÁNYAINAK GONDOZÁSI ÉS HITOKTATÁSI SORRENDJE 1942. ÉVRE. *I. Uzon vidéke* (Lisznyó, Bikkfalva). Istentisztelet, Urvacsoraosztás, (az uzoni ref. elemi iskolában d. e. 11—12 óráig.) Húsvét 2-ik napján IV—6-án, Pünkösd 2-ik napján V—25-én, Ősszel — szeptember 13-án. Karácsony 2ik napján XII—26. — Konfirmálás és vallásvizsga később kijelölt időben. — Hittanóra minden istentisztelet után és ezenkívül márc. 14-én, okt. 10-én d. e. 11 órakor. — Hívek látogatása november folyamán. *II. Laborfalva vidéke* (Komolló, Réty, Bita, Nagyborosnyó,

Kisborosnyó, Angyalos, Szacsva, Magyaros). — Istentisztelet és Urvacsoraosztásra hívek Laborfalvára járnak. — *III. Maksa vidéke.* (Eresztevény, Besenyő, Dálnok, Albis, Márkosfalva.) — Istentisztelet és Urvacsoraosztás Simon János asztalos házánál délután 3 órakor — március 8-án, november 15-én. — Ugyanokkor hittanóra. — Istentisztelet Besenyőn — Kelemen Árpád ny. jegyző házánál. Külön kijelölt időben. — *IV. Kovászna vidéke.* (Szörcse, Orbaitelek, Barátos, Papolc, Zágon, Komandó, Zabola, Petőfalva, Tamásfalva.) — Istentisztelet, Urvacsoraosztás a kovásznai ref. kultúrházban d. e. 11 órakor. — Húsvét 3-ik nap IV—7-én, május 31-én, szeptember 20-án. Karácsony 3-ik nap XII—27-én. — Hittanóra istentisztelet után. — Hívek látogatása nov.—december folyamán. — *V. Kézdivásárhely vidéke.* (Szentkatolna, K.-szentlélek, K.-szentkereszt, Ikafalva, Kővár, Sárfalva, Osdola, Bereck, Bélafalva.) — Istentiszteltt, Urvacsoraosztás a kézdivásárhelyi ref. tanácsteremben d. e. 11 órakor. Január 18-án, március 1-én, április 12-én, május 17-én, junius 14-én, október 4-én, november 8-án, december 13-án. — Hittanóra ugyanakkor, ugyanott délelőtt 9 órától 11-ig. — Hívek látogatása alkalomszerűleg történik körútban. — Minden ügyben érdeklődés és értesítés szentiványlaborflavi unitárius lelkészi hivatal címére küldendő. U. posta Uzon. *Barabás Béla,* lelkész.

A NAGYHOMORÓDMENTI TÁRSASKÖR, melynek megalakulásáról már a közelmultban megemlékeztünk, február havi rendes ülését f. hó 22-én tartotta Homoródszentpálon. Ez összejövetelen is szép számmal jelentek meg a Nagyhomoródmente falvainak vezetői. A műsort Kiss Sándor unitárius lelkész-elnök megnyitója vezette be, ki lelkes szavakkal emlékezett meg Kormányzó Urunk Őfőméltósága eddigi országmentő munkájáról, valamint Kormányzóhelyettes Úr Őfőméltósága megválasztásáról, Istennek áldását kérve drága életükre.

A műsor további folyamán két előadás hangzott el. Az egyiket Pálffy Ákos h. szentpáli áll. isk. ig. tanító — a jeles népnevelő — tartotta a székely gyermekről, mint a székely jövő letéteményeséről. A másik előadást Báró József városfali unitárius lelkész tartotta Reményik Sándorról. Mindkét előadás után értékes hozzászólások hangzottak el, melyek közül kiemelendők a Bartalis Márton ig. tanító, Tamás Gábor székely kisgazda, dr. Endrődy Albert körorvos és Bede Emil unitárius lelkész megjegyzései.

KÖSZÖNET. Mindazoknak az előljáróimnak, kartársaimnak, barátaimnak, jóakaróimnak, egyeseknek és egyesületeknek, testületeknek, akik megpróbáló betegségem idején személyesen, vagy írásban lélekerősítő szavukkal felkerestek, hálás köszönetemet fejezem ki. Amicus certus in re incerta cernitur. Gálffy Zsigmond igazgató.

AZ EGYHÁZI VEZETŐSÉG A HITERŐSÍTŐ NAPOKAT március 25 és 26 ára tűzte ki.

A SOK HÁTRÁLÉK ÜGYÜNK MEGÖLŐJE. Aki csak elfogadja a lapot és nem fizeti a díjat, lehetetlenné teszi a lap életét, megjelenését. Ha mindenki rendezi a hátrálékát, lapunk havonta legalább 20 oldalon jelenhetik meg. Jó unitárius támogatja lapunk ügyét.

NYUGTÁZÁS. Az egylet pénztárába február 7-től március 5-ig *tagsági díjat* fizettek: Márton Sámuel Kolozsvár 1942-re; Tiboldi Mihály Marosvásárhely 1941—1942-re, Stanciu Jánosné 1942-re; Özv. Vida Gézáné, Gyöngyössi Károly, Nagy Sándor Sepsiszentkirály 1941-re; Petke Andorné Ilyefalva 1941—1942-re; Hegyi József Marosvásárhely 1941—194v-ra, Dr. Gündisch Mihályné Kolozsvár 1941—1942-re; Kelemen Árpád Székelykál 1942-re; Balázs Györgyné Kolozsvár 1941—1942-re.

Előfizetői díjat fizettek: Biró Domokosné Felsősófalva 1942—1943-ra; Barabás Benjámin, Danka Pál, Deák György, Kedei Dénes, Kedei János, Nagy Elek, Simó Ézsaiás Kissolymos 1941-re; Fülöp Domokos Homoródalmás 1937—1942-re; Bodor Endre, Kökössi József Marosvásárhely 1941-re, Iszlai Ferenc 1941—1942-re; Szász Dénes Felsősófalva 1940—1942-re; Nagy Zsigmond M. Bergenye 1942-re; Ádám Sándor Septér 1939—1940-re; Benkő Gyuláné Ilyefalva 1942-re; Unitárius Egyházközség Sepsiszentkirály 1936-ra, Kiss Sándorné 1939-re, Ifj. Kiss Áron 1940-re, Székely György, Sükösd Benedekné, özv. Kiss Lajosné, Kiss Tamás, Bartha Imre, Id. Kiss Áron, Bagoly József 1941-re, Sükösd Endre, Vajna Sámuel 1942-re, Gál Mózes alapító tag 1941-re; Andrásné Göncz Irén Tarcsafalva 1942-re; Unitárius Nőegylet Szabéd 1940-re; Ravai Ilona Rava 1940—1941-re, Andrási Izsák, Berecky Lajos, Kecskés Dénes, Kedei Dénes, Izsák Árpád, Izsák Dezső, Izsák Lajos, Izsák Dénes, Marossy József, Andrási Jenő, Andrási Sándor, Kecskés András, Izsák Abel 1941-re; Nagy Béla, Nagy Lázár Marosvásárhely 1941—1942-re; Bartalis Dénes Medesér 1942-re, Varga Áron, Bartalis Lajos, Dercsi Lajos, Márton Ferenc 1941-re, Varga Lajos, Jakab Elek 1940—1941-rt; Pálffy Lajosné Tarcsafalva 1942-re; Zsakó Gyula Budapest 1942-re; Suchy Jánosné Kolozsvár, Hantz Piroska Kolozsvár 1942-re.

Alapítói díjban fizettek: Kovács Péter Parajd 10 p.-t, Lőrinczy Domokos Kissolymos 5 p.-t, Kozma Miklós Homoródalmás 17 p.-t.

Kolozsvár, 1942. március 4-én. *Gálfi Lőrinc,* pénztáros.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

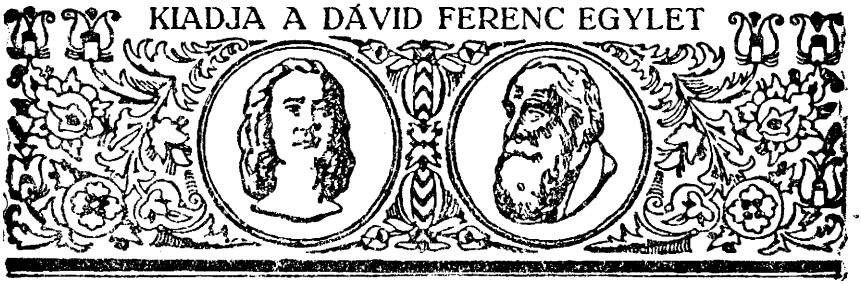
„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-utca 7. Telefon 11-58.

Felelős vezető: Kahlfürst Imre.

LII. évfolyam. Kolozsvár, 1942. április. 4. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Tavaszi remények.

Amit nagyon várunk, későn érkezik még akkor is, ha rendes időben itt van. A dermesztően kemény tél után itt van az áldott tavasz minden igéretével. A kemény tél nem akart engedni hatalmából, a tavasz idejére is itt hagyott hideg szeléből és zivatarából. Mi azért mégis megvagyunk győződve arról, hogy az áldott tavasz itt van s hitünkben, reménységünkben megerősített. Lelkünk számára elérkezett a tavasz már akkor, midőn *március 15-ét* megünnepeltük, midőn *a húsvéti hit diadalában* újra megerősödhettünk... A körülöttünk levő világ sohasem volt bonyolultabb, mint napjainkban. A világtörténelemben olyan nagy fordulat készül, amelyhez hasonló talán csak a népvándorlás utáni események voltak. Ebben a nagy, óriási küzdelemben az isteni Gondviselés megkímélt attól, hogy városaink, falvaink, családi szentélyünk ellenséges dúlásnak lettek volna kitéve. A harcok tűzcsóvái nagyon messzi vannak édes hazánktól. Minden reményünk meg van arra, hogy a keresztény művelődés szent céljai a tengelyhatalmak és szövetségesei áldozatos küzdelmei eredményeképpen diadalra jutnak. Ez a nagy cél egyúttal *magyar* cél is; a diadal, *magyar* diadal is. Éppen ezért nem szabad csüggednünk, kicsinyhitűsködnünk, annál kevésbé kétségbeesnünk, hanem *vállalnunk kell a munkát, az áldozatot* a jövőért, a szebb és jobb magyar jövőért. Az itthoniak értsék meg, hogy nélkülözni hazafias kötelesség; a harctéren levőknél ezerszerte könnyebb lemondani egy s más kényelmességről. De ennél többel is tartozunk. Vitéz katonáink hősies önfeláldozását azzal is viszonoznunk kell, hogy itthon is megteszünk mindent, amit a haza, a haza üdve és jövője kíván tőlünk.

A márciusi gondolatok és a húsvéti hit ilyen kötelességekre sarkal minket. Az igazi hit nyomában mindig a hozzá méltó jó cselekedet párosul. A márciusi és húsvéti hit diadalmas ereje vezessen minket, hogy a magyar föltámadás, *a teljes magyar föltámadás* diadalmas ünnepe is minél előbb eljöhessen.

„Kelet Népe".

„Emeljetek zászlót a népekhez!"
Ézsaiás LXII. 10.

Leng a zászló, hírdeti az örömet. Hírdeti, hogy a Nép hosszas bújdosás és keresés után megtalálta — önmagát. Nem fut többé csalóka ábrándképek után, amelyek tovatűnnek és nyomtalanul elenyésznek, mint a pusztai délibáb. Odaköti őt a röghöz a magyar földnek ősi ereje, amely bőven jutalmazza a barázdába hullajtott magvat és verejtéket. Lám, a picinke fűszálban él a cédrus hite: Kelet népének nemes hivatása. A faágon csüngő harmatcseppekben pedig egy egész színes világ a maga mennyei pompájával integet feléje. Hívja, hivogatja, mintha a tündérmesék kincsét akarná előtte feltárni: — Jer, jer keblemre, érezd annak anyai melegét, telj be illatával, telj be tápláló nedveivel s felejtsd el a mostoha sorsot, amely ezer éven át osztályrészedül jutott. Felejtsd el a múltat, mert a mai százéves napnak jóslata szerint tied a — *jövő*... „Emeljetek zászlót a népekhez."

Leng a zászló, Széchenyi zászlaja. Rá van írva ragyogó betűkkel: munka — hit — bizalom... Ez a hármas egység... Ez a legszebb zászló, mit valaha láttam. Most is, amikor ünnepi örömérzések között föltekintek rája, igézetes vágy fogja el egész valómat. Úgy érzem, mintha templomban oltár előtt állanék, magamba fogadva, szívembe zárva a megnyilatkozott egeknek szárnyas üzenetét... Ért kalász gyanánt rajt' a munka gyümölcse, egy áldott, mindennapi kenyér: benne a magvető imája és az arató dala, a föld pora s a csillagok lelke. Attól oly zamatos, attól olyan édes... Drágagyöngyök gyanánt rajt' a hit drága virága: idvesség keresztje, mely megváltott minket minden mi nagy nyomorúságunkból, minden bűneinkből. Attól olyan színes, attól olyan áldott... És szerelmi zálog, Isten csókja gyanánt, mint egy aranyfonál, bizalom sugára vagyon beleszőve. Attól oly ragyogó, attól olyan drága... Egybeforrt lelkemmel minden kis betűje, minden rojtocskája. Úgy tekintek reá komoly, áhitatos, elszánt szeretettel, mint a térdepelő hitbuzgó római az oltári szentségre... Szentség ez a zászló: Széchenyi zászlaja, a Nemzetnek igazi sacramentuma, amelyben megtestesül a hazafiság és az emberszeretet egyedül üdvözítő vallása... „Emeljetek zászlót a népekhez!"

Leng a zászló, magyar zászló, régi fényben újra leng.
Zeng az erdő, magyar erdő: feltámadás dala zeng.
Aki látja, aki hallja, emberelje meg magát;
Nándor fokán öntestével,
Harmatozó, piros vérrel
Védve-vívja — ostromolja,
Vigye végső diadalra
Ezt a zászlót, a Széchenyi zászlóját! *Józan Miklós.*

A vallásos élet a nemzetnevelés szolgálatában.

Gelei József dr. egyetemi tanár, egyházi főgondnok, besztercei unitárius közművelődési estélyen tartott előadásának rövid kivonata.

A nemzetet, mint a haza határain belül történelmi sorsközösséget élő nagy közületet kis közületek egész bonyolult rendszere építi fel. A nemzet elemi, biológiai felépítő alapközülete a család. Ez neveli a hazának a jövő nemzedékét, ez gondoskodik a nemzet testi, lelki épségéről, itt gyűl fel a nemzeti kis tőkék nagy halmazata. A család folytatása volt az ősmagyar szervezetben a katonai rendszer alapját képező hét, illetve tíz törzs. Ma a közületek egész további rendszere szövi át a nemzet testét: az állam részéről a törvényhozó, bírói és végrehajtó hatalom közösségi rendszere, a vállalkozások részéről a különböző közgazdasági, termelői, szövetkezeti közösségek és a társadalom részéről elsősorban a vallási közösségek, de épúgy a társadalmi egyesületek felszámlálhatatlan sokasága is.

A nemzet nevelése csakis ezeken a felsorolt közösségeken át valósítható meg. És pedig, ha mi nemzetnevelésen végső fokon a nemzet történelmének megfontolt, tervszerű irányítását értjük, akkor nekünk a nemzet minden alkotó közületét fel kell használnunk arra, hogy azon keresztül a nemzeti történelem irányítására megfontolt és jól kigondolt irányítást gyakoroljunk. Hitler is, Mussolini is, mint az európai történelem két legnagyobb irányítója, nemzetük újkori történelmét a nemzet minden ágazatára, minden közületére kiterjedő nemzetneveléssel valósították meg. Nem lehet tehát arról beszélni, hogy a nemzetnevelést csak a tanuló ifjúságra terjesztem ki és befejezem legföljebb a 22. életévvel. A nemzet történelme egy örökké gördülő, soha meg nem álló, s ha jól kézbe vették, mindig felfelé tartó fejlődésfolyamat s ezt a történelmet főként a felnőttek csinálják, tehát a *nemzetnevelést a nemzet minden korú rétegére* és az évezredekben lemérhető nemzeti élet minden pillanatára ki kell terjeszteni.

A nemzetnevelés alaptétele: *az örökéletű nemzet sorsa örökéletű nemzetneveléssel igazítandó.*

Ha ezen bibliai értékű ige után azt keressük, hogy a felsorolt közületek közül melyik fedi terjedelmével leginkább a nemzet egészét, melyik a legörökéletűbb és melyik követi az embert élete legnagyobb szakaszán, tehát melyik közület képes a nemzetnevelésben a legnagyobb részt venni, úgy kétségtelen, hogy azonnal a vallásos közületeken és rajtuk keresztül a lelkészen, a vallásoktatón akad meg szemünk. A lelkész a nemzetnek az az áldott hivatású tagja, aki az embert kezébe veszi a keresztvízkor, az ifjút bevezeti a nemzet társadalmába, egyrészt gyülekezet előtt a konfirmációkor, másodszor az oltár előtt házasságkötéskor és harmadszor az Úr színe előtt a földi világból való elköltözésekor. A lelkésznek egy egész életre kiterjedő alkalma van az emberi lelket kézben tartani és a nemzetért összefogásra, áldozatkészségre nevelni.

Nemzeti történelmünk sok fordulata ékes bizonyíték a vallás sorsigazító jelentőségére. Őseink Álmos vezér megválasztásakor vallásos véráldozattal egybekötött úgynevezett vérszerződésben fektették le az ókor legszociálisabb és egyben legnemzetibb alkotmányát. Kereszténységre térésünk Szent István idejében nemzeti létünk nagy fordulópontja. Történelemigazító volt a keresztes háborúkban való részvételünk és a reformáció — ellenreformáció százada is.

A vallásos életnek a mai nemzeti életünkre való bensőséges értékű befolyását akkor látjuk egészen világosan, ha közelebbről tekintjük a nemzetnevelés belső területeit. Itt tudnunk kell azt, hogy a nemzetnevelésnek négy hatalmas feladatköre van: *a nemzettest, a nemzeterő, a nemzetegység és a nemzetszellem építése.* A nemzettestet, illetve állományt az anyák, a család nyújtja a nemzet számára, a nemzetnevelés első lépése tehát az anya-, illetve a családnevelés kérdése. A nemzeterőt a katonaság, leventeség, lövészintézmény, cserkészet, országjárás, stb. neveli. Az állam egészségügyi szolgálata a nemzet egészségének és az oktatói kar a nemzet szellemének nevelésére van hivatalból rendelve. A vallásos szolgálat főként a nemzeti szellem ébresztésében lehet áldozatos, felelősségetértő kezeken-lelkeken át mérhetetlenül eredményes.

De ott van a vallásos élet és annak szolgálója a lelkész és a rendi nővér a nemzetnevelés többi ágazataiban is. A vallásos hit, az isteni gondviselésbe vetett hit, az embernek földi elhivatásában vetett hite, az evangéliumi hit, Jézus sorsdöntő szerepébe vetett hit a nemzetnevelés minden ágazatában nélkülözhetetlen támaszték, út- és irányjelző. Különösen felmérhetetlen sokat jelent a szeretetnek az emberek közt való terjesztésében, elsősorban pedig a nemzetnevelésnek első lépésében, az anya- és családnevelésben a voltaképpen egyedül ható erő. Az a szeretet, mely két lénynek, a férfinak és nőnek egy-

mással szemben egy egész életre önkéntes felajánlkozásában nyilvánul, mely folytatásában, a gyermekszeretben nemesül, gyümölcsében pedig a gyermek szülőszeretetében és a gyerekek testvérszeretetében nemesül meg: a családon át a nemzetszeretet magasztos eszményévé erősödik fel. Az a kötelességtudat, melyet a családon belül főként a vallásos nevelés valósít meg, a nemzeti összefogás sokágú kötelességeinek alapját rakja.

A legtöbbet művel a vallásos élet a nemzet eszményének szolgálatára a hit elterjesztésében, megerősítésében és a lelki élet egyetemleges kiformálásában. A vallásos hit erejével fellépő nemzeti hit nélkül nincs nemzeti jövendő. Az egy Istenbe vetett hit vitte át a nemzetet az egy hazába való erős hitre és az isteni igazságban való rendületlen hit: az ország feltámadásába vetett szent és örök hitre. Isten és haza szívünk ugyanazon egy kamrájában férnek meg s a mekkora Istenben való hitünk nagysága, akkora nemzetünk és honunk boldogulása, az örök fejlődések útjain való előhaladás.

Egyházépítés.

III.

Egyházépítés az iskolában*).

Gyermekkori, ifjúkori emlékeink kísérnek leghűségesebben az életúton. A gyermeki és ifjúi lélek befogadóképessége a legnagyobb. Az egyéni élet fundamentuma, az egyén jellemének alapépítménye a gyermek- és ifjúkorban rakódik le. Áll ez az egyén vallásos életére és az egyházzal való kapcsolatára nézve is. Ezért, ha azt akarjuk, hogy egyházunk teljesíthesse azt a hivatást, melyet Istentől vett, a gyermeki és ifjúi lélek megfelelő kiépítésére kell legelső sorban gondolnunk, mert a *jelen* gyermek- és ifjú seregéből alakúl ki a híveknek az a hadserege, melynek a jövőben vallásközösségünk, egyházunk keretein belül harcolnia kell istenországának megvalósúlásáért.

Az új iskolai év kezdetén vagyunk. Kezdődik ismét úgy az elemi, mint a középiskolai hitoktatás. Hitoktató lelkészek, vallástanárok pihent erővel, újult lelkesedéssel fognak munkához. Hogy egyházunkban mennyire érzik az arra hivatottak az iskolai egyházépítés nagy fontosságát, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy egyetlen év sem múlik el anélkül, hogy jobbnál-jobb tervek ne születnének meg különböző emberek lelkében hitoktatásunk korszerűbbé és jobbá tételére. Nekünk azonban *nem tervekre*, hanem cselekede-

*) A cikk megjelenése tárgyhalmaz miatt késett. Szerk.

tekre, *munkára* van szükségünk. A leggyönyörűbb tervek alapján megírt leggyönyörűbb hittankönyvek sem érnek semmit megfelelő hitoktatók és megfelelő iskolai egyházépítő munka nélkül. Tanterv, tankönyv csak bot, amelyre támaszkodik tanító és tanítvány. Azonban a legjobb bot sem tudja pótolni az egészséges, erős lábat s nem tudja helyettesíteni a szilárd, kemény derekat.

Unitárius gyermekek és ifjak tanítóinak kell olyan lelkesültséggel, erős egyházias érzülettel, mély vallásossággal, unitárius öntudattal rendelkezniök, hogy a *saját lelkük* hitét, vallásosságát, öntudatos unitáriusságát át tudják ömleszteni tanítványaik lelkébe. Ki utolsó csepp véréig nem lelkesedik valamiért, az másokat sem tud lelkesíteni. Ki tanít és nevel, annak lelkesednie kell azért, amire nevelni akar s ezért a tudományért, melynek részecskéit ismeretek alakjában közölni akarja *nevelési* célzattal tanítványainak. A gyermek, az ifjú hamar észreveszi a lelkesültség hiányát a *tanító* nevelőnél, vagy *nevelő* tanítónál és elközömbösödik a cél felé vezető, segítő tárgy és a cél iránt is. Célok felé a lelkesedés ragadja a gyermeket és ifjút is, lelkesedést viszont csak a lelkesedés ébreszt. Ennek a tudatával kell megkezdeni népiskolákban és középiskolákban egyaránt a hitoktatást.

Középiskoláinknak elsőrendűen fontos szerepe van az egyházépítő munkában, mert azok adják az alapot azok számára, kikből jövőben és állandóan az unitárius vallásközösség vezetői és értelmiségi osztályát alkotó tagjai kikerülnek. Éppen ezért két középiskolánk tanári karának mélyen át kell éreznie azt a fontos hivatást, amit az egyházépítés terén teljesíteniök kell. Nemcsak tanítaniok, hanem *nevelniök* kell mindenek fölött. Öntudatos, erős unitáriussá a gondjukra bízott ifjúságot. Nem lehet *csak* a vallástanárra bízni az ifjúság vallásos, egyházépítő nevelését. Meddő a vallástanár minden jó igyekezete, lelkesültsége, ha az ifjú tanuló vallásos közömbösségét, az egyházzal szemben hidegséget, talán éppen vallástalanságot tapasztalna *más* tanárainál.

Az unitárius tanárnak külön szép és nemes hivatása van a nevelés terén. Lényegéből következik a tiszta, nemes unitárius magatartás, amely minden tanár — bármelyik tárgyát is adja elő, meggyőződését teljesen áthatja. Szükségesnek látszik, hogy erről a kérdésről is megbeszélések történjenek, mert csak együttes munkával lehet nagy célokat elérni. A vallásos nevelés pedig nemcsak szép, hanem egyike a legnagyobb és legnehezebb feladatoknak. *Zoltán Sándor.*

AZ UNITÁRIUS NAPTÁRRÓL való elszámolás határideje január hó 30-án lejárt. Azután csak a befizetések következhetnek. Felkérjük azokat a lelkésztársainkat, akik még nem küldték el a naptárak árát, hogy *minél előbb küldjék be,* mert egyletünknek *múlhatatlanul* szüksége van a pénzre.

Missziói nap Besztercén.

Március 22-én besztercei unitárius szórványhíveink kimondották szórványegyházközséggé való megalakulásukat. Ennek az örvendetes ténynek alkalmából a központi missziói hivatallal karöltve egész napot betöltő missziói napot rendeztek, melyről az alábbiakban kívánunk beszámolni.

Március 21-én este érkezett Besztercére *dr. Gelei József* főgondnokunk *ifj. Márkos Albert* zenekonzervatoriumi tanár, valamint *R. Filep Imre* központi missziói lelkész és neje társaságában. Az állomáson az egyház főgondnokát és a vendégeket besztercei híveinknek díszes küldöttsége fogadta, élükön a bájos kis *Kriza Ágival,* aki egyházunk közszeretetben álló főgondnokát virággal és verses köszöntővel fogadta. Még aznap este rövid értekezlet volt a Magyar Kaszinóban a másnapi missziói nap részleteit megbeszélendő.

22-én, vasárnap d. e. 11 órakor ünnepélyes istentisztelet volt a református templomban, melyen *R. Filep Imre* közp. missziói lelkész imádkozott és prédikált. Istentisztelet után az elnöklésre fölkért főgondnok vezetése alatt a besztercei szórványegyházközség megtartotta ünnepélyes alakuló közgyűlését, melynek rendjén *dr. Gelei* főgondnok úr mindenekelőtt egyházunk háláját és köszönetét fejezte ki a törekvéseinket igaz magyar testvériséggel támogató *Sigmond János* ref. lelkész egyházközségével szemben, amit új szórványegyházközségünk jegyzőkönyvileg örökített meg.

A megalakulás kimondása után a közgyűlés megválasztotta a szórványegyházközség gondnokát és keblitanácsosait, akiknek névsorát lapunk következő számában fogjuk közölni. Az új egyházközséget érintő egyéb fontos ügyekkel kapcsolatban, mert szűk terünk, sajnos, nem engedi most meg, hogy mindenről és mindenkiről kellő részletességgel szóljunk. A felemelő és ünnepélyes hangulatban lefolyt gyűlés után közebéd volt a kaszinó különtermében, melyen híveink szintén nagy számmal vettek részt. Dr. *Vernes Gyula* kebli tanácsos felolvasta azoknak az üdvözlő táviratoknak szövegét, amelyeket ez alkalomból a közgyűlés ***Józan Miklós*** unitárius és ***Vásárhelyi János*** ref. püspököknek küldött; utóbbi, mint volt besztercei lelkész testvéri szeretettel gondozta unitárius szórvány híveinket is, szeretete, ragaszkodása és tisztelete jeléül határozta megküldeni.

A közebéden, melyen a református egyház képviseletében *Sigmond János* lelkész és *Borbély Kálmán* földbirtokos, kerületi gondnok is résztvettek, számos értelmes és mélytartalmú pohárköszöntő hangzott el, melyeknek sorát *Puksa Endre* egyházi tanácsos afia, mint az újonnan megválasztott keblitanács tagja nyitotta meg, a távollevő püspökre és a jelenlevő főgondnokra ürítve poharát, akinek kimagasló személyiségé-

vel, munkájával egyházépítő tevékenységével és mint nemzetnevelővel hosszasan és az egész hallgatóságot magával ragadóan foglalkozott. A pohárköszöntők sorát *dr. Kriza János,* az új gondnok zárta be. Valamennyire mélyen szántó gondolatokban dús beszéddel válaszolt dr. *Gelei* főgondnok, akinek meleg, székelyes közvetlenséggel elmondott szavai mindenkinek a szívében kitörülhetelen mély nyomokat hagytak.

A missziói nap fénypontja az esti fél 9 órai kezdettel lezajlott nagyszabású unitárius közművelődési est, melynek célja az volt, hogy Beszterce város nagyközönségének méltó keretek között színvonalas tartalommal mutatkozzék be a város életében, mint újonnan szervezett egyházi közösség, az itt honfoglaló szerepet betöltő székely unitáriusság. Istennek hála, a nehéz feladat megoldása úgy sikerült, hogy büszkén mondhatjuk el, hogy ezen túlmenően estünk magyar közművelődési eseménnyé nőtte ki magát, melyre nemcsak mi unitáriusok, hanem minden besztercei magyar méltán volt büszke. Ez a minden várakozást felülmuló siker a kiváló rendezésen kívül elsősorban a kiváló szereplőknek köszönhető, élükön dr. *Gelei József* főgondnokunkkal, akinek ma már európaszerte ismert tudós személyisége a vidék legtávolabbi pontjairól is mágnesként vonzotta a hatalmas termet zsúfolásig megtöltő közönséget.

Az estet, melyen a hadsereg, egyházak és intézmények, a hivatalos megye, város előkelő képviselőit is ott láttuk dr. *Kriza János* kir. ügyészségi elnökkel, aki az egyházközség gondnoka, beszéddel nyitotta meg. Beszédében, melyet mindvégig nagy érdeklődéssel hallgatott a közönség, ismertette a besztercei unitáriusok történetét, utalt Dávid Ferenc besztercei kapcsolataira, akinek révén nekünk ősi jussunk van ezen a kis magyar kultúrszigeten is. Ezután *Márkos* Albert zenetanár, a kiváló hegedűművész lépett a dobogóra és az általa igazi művészettel előadott Kodály- és Hubay-szerzemények valóban maradandó, mély hatást gyakoroltak a lelkekre.

Ezután nagy éljenzés és taps közepette dr. *Gelei József* főgondnok lépett az előadói emelvényre, aki *„Vallásos élet a nemzetnevelés szolgálatában"* címen tartott igazán tartalmas, a közönséget magával ragadó előadást. Ez előadást a *„Besztercei Hírlap"* március 18-iki számában rövid kivonatban közölte. E lap után mi közöljük, mert ezzel szolgálatot teszünk olvasóközönségünknek.

A művészi részben a Kolozsvárt annyiszor ünnepelt *Puksáné Boros Irén* hangversenyénekesnő gyönyörködtette a közönséget elragadó művészetével. Ady—Reinitz: „Lelkek szárnyán" és Lavotta: „Honnan jön a fény" és „Rég volt' című darabjait adván elő. Zongorán a hozzá méltó kíséretet *Klicka I.* karnagy szolgáltatta.

„Székelyekről" címen ezután *R. Filep Imre* központi missziói lelkész tartott meggondolkoztató komolyságot és vidám

derűt egyaránt kiváltó előadást, abból az alapgondolatból indulva ki, hogy mit jelent értékben egy város életében az unitáriusoknak úgy is, mint székely közösségnek a megjelenése és bekapcsolódása, akiknek életfilozófiáját az örök derűlátás sokszor nemes humorban való megnyilatkozása teszi értékessé. A hálás közönség ezt az előadást is kedvesen fogadta.

Végezetül a műsort *dr. Vernes Gyula* vm. tiszti főügyész, kebli tanácsos zárta be rövid beszéddel, melyben a megjelent és előadó főgondnoknak, a szereplőknek és a közönségnek mondott köszönetet, igen mélyen fejtegetve ezután azokat a kötelességeket, melyek az egyházakra, úgy is mint magyar közösségekre, a megújuló magyar életben várnak, ahol sok helyen, mint a jelen esetben is, ősi magyar földünkön új honfoglalóknak kell lennünk.

Az előadás és ezzel a besztercei unitárius missziói nap is véget ért. Sokat mondhatnánk még róla, de a legszebbet és hinni szeretnők, a legtalálóbbat erről az unitárius estről, a besztercei magyar társadalom nem unitárius, előkelő vezetőjének nyilatkozatával mondhatjuk, melyben kijelentette, hogy „Beszterce legutóbbi ötven esztendejének talán legkiemelkedőbb magyar közművelődési eseménye volt ez az est!"

Adja Isten, hogy még sok ehhez hasonló mérföldkővel jelezhessük szórvány-ügyünk további útját.

Azokat pedig, akik dr. *Kriza János* gondnok, *Puksa Endre* egyházi tanácsos, rendező-bizottsági elnök és *dr. Vernes* és *Győrke* afiaknak előljáró buzgólkodásával bármivel is hozzájárultak ennek a gyönyörű missziói napnak a kihozásához, illesse leghálásabb köszönetünk és legyen további egyházépítő munkásságukon egy Istenünk áldása! *R. Filep Imre,*

központi missziói lelkész.

Első unitárius Istentisztelet és úrvacsoraosztás Mármarosszigeten.

A húsvéti ünnepek alkalmával Lőrinczy Géza teológiai magántanár, szórványgondozó lelkész felkereste a Mármarosszigeten és környékén élő unitárius hiveit, melyeknek lélekszáma 24 és húsvét harmadnapján Dr. Ferenczi Sándor leánygimn. igazgató lakásán 20 hivő jelenlétében először hangzott el az Egyistenhivők imádsága. Reményteljes kezdet után mindjárt ott a helyszínen megalakitották a mármarosszigeti leányegyházközséget Nagybánya szórványközponttal. Gondnok lett Dr. Székely Ákos országgyülési képviselő. Jegyző: Dr. Ferenczi Sándor leánygimnáziumi igazgató. Pénztárnok: Dr. Orbók Sándor rendőrfogalmazó. Egyházfi: Gál Dénes altiszt. Presbiterek: Dr. Vajda Ákos állami kórház igazgató, László Domokos bányatisztviselő és Dr. Kaáli Nagy Zoltán ügyvéd.

Egyetemes unitárius közönségünket érdekli az a kormányterv, mely Dr. Székely Ákos képviselő úr szerint Mármarosszigettől könnyen megközelithető Borsa község határában kialakitandó sikközpont mintegy 100 idetelepitendő székely családnak biztositana egészséges környezetben jó megélhetést. A felvett jegyzőkönyvben Dr. Székely Ákos orsz. képviselő az Egyházi Főhatóság közbenjárását kéri, hogy lehetőleg egyvidékről unitárius székely családok idetelepitésének az érdekében is közbenjárjon, illetve azt előkészitse. Ilyen célból az Egyházi Főhatóság megkeresésére tesz inditványt.

Árván.

Rázmány András, a budapesti Zrinyi gimnázium VII. oszt. tanulója *„Árván"* címen nevezett gimn. segítségével egy verskötetet adott ki. A kötetre az előfizetési felhívást dr. Csíki Gábor kormányfőtanácsos és S. Nagy László író írták alá és küldték szét s ezzel is elősegítették a kiadást. A fiatal költő kötetét olvasóink szíves figyelmébe ajánljuk, Ára 2 P. Olvasóinknak megrendelését szívesen közvetítjük.

A fiatal költőnek mutatóul az alábbi két költeményét közöljük:

... Árván a sorstól.

megkínozva, meggyötörve,
vágyaimtól összetörve,
mindig remegve,
mindig búsulva,
mindig sírva,
tengődöm s most hangosan
fölzokogok húrjaimon.
Vért-okádó zokogásom,
gyászmiséjű sóhajtásom
rabbilincsét összetörve,
repüljön a messziségbe,
ostromoljon eget-földet
s forrasszon eggyé urat-szegényt.

Én magyar s egyetlen egy Istenhívő vagyok.

Én magyar s egyetlen egy Isten hívő vagyok,
s ha ezrivel is cikáznak fejem felett
tüzet okádó s mindent felperzselő sistergő villámok;
ha az idegenek követ adnak kenyér helyett,
ha ég, föld s az egész világ föllázadna ellenem,
ha útamba gördülnének is a gyatra akadályok;
én magyar s egyetlen egy Isten hívő maradok!

Nem rettenek meg, ha fegyverzajba fullad az imám,
ha minden összeomlik s ellenem kél,
bátran előretörök az ellenség véres nyomdokán
s míg kezemben vígan lengeti a szél,
vérvörös zászlómat, melyen arany betűkkel
föl van írva „Csak egyetlen egy az Isten",
mely szeretet s testvériség vallása, mely követője vagyok,
melyért élek s ha kell bátran meghalok!

Meghalok. Szivesen vállalom a martir halált,
mert üdvösség s boldogabb jövő a jutalma,

Megmutatom, hogy ereimben még mindig az ősi
kaján vér csordul, kik bátran megállták helyüket,
a véresre marcangoló hosszú századok viharába!
Harcoltak hitükért s most sírjaikban csendben pihennek.
Én is megállom helyemet s bármily csapást elvállalok
s örökre magyarnak s egyetlen egy Isten hívőnek maradok!

Az unitárius lelkészi továbbképző konferenoia műsora.

A konferencia üléseit Budapesten, a Koháry-utca 4. sz. a. templomban tartja.

Április 28-án (kedden) d. e. 10 órakor: Ünnepélyes megnyitó. Istentisztelet: Imádkozik Erdő János, prédikál Kelemen Imre. Megnyitót mond Ekárt Andor elnök. Üdvözlések. Ünnepi előadást tart Józan Miklós püspök: „Hivatal és hivatás" címen.

Délben közebéd.

Április 28-án (kedden) d. u. 5 órakor: Imádkozik Fülöp Zoltán, előadást tart Simén Dániel: „Unitárius lelkész az új világ küszöbén" címen.

Április 29-én (szerdán) d. e. fél 9 órakor: Imádkozik Pálffy Albert, előadást tart dr. Kovács Lajos: „Az újszövetség mai problémái és az unitárizmus" címen.

D. e. 12 órakor az Egyetemes Unitárius Lelkészkör rendkívüli közgyűlést tart.

Délben közebéd.

Április 30-án (csütörtökön) d. e. fél 9 órakor: Imádkozik Ürmössy Gyula, előadást tart dr. Abrudbányai János: „Az unitárizmus és a fajelmélet" címen.

D. e. 12 órakor a Lelkészkör küldöttsége megkoszorúzza a budapesti temetőben nyugvó Gál Miklós és dr. Iván László néhai lelkésztársainak sírját.

Délben közebéd.

Május 1-én (pénteken) d. e. fél 9 órakor: Imádkozik Lőrinczi Domokos, előadást tart Erdő János: „Az elemi iskolai vallástanítási tanterv alapgondolatai" címen.

D. e. 12 órakor: A lelkészköri konferencia bezárása. Előadást tart dr. Kiss Elek egyházi főjegyző: „A konferencia lelki eredményei" címen. Bezárót mond Ütő Lajos esperes, záróimát mond Kelemen István esperes.

A konferenciával kapcsolatosan Budapesten a Misszió-Ház templomában, április 30-án d. u. 6 órakor és Pestszentlőrincen az unitárius templomban április 29-én d. u. 6 órakor vallásos templomi ünnepélyt tartunk. Május 2-án a Zeneművészeti főiskola kamaratermében, d. u. 6 órakor műsoros ünnepélyt rendezünk, melyet a rádió is közvetít. Május hó 3-án

(vasárnap) a Duna-Tiszamenti unitárius egyházkör szószékein vendégprédikátorok szolgálnak.

A fentebbi ünnepségek részletes műsorát április hó folyamán minden lelkésztársunknak megküldjük.

Kolozsvár, 1942. március 31. *Elnökség.*

Kovács Imre.
1866—1942.

Mivel szerettem az életet, tudom, hogy szeretni fogom a halált is.

Tagore.

Senki sem hitte s ő a legkevésbbé, hogy a neve ilyen hamar gyászkeretbe kerül. Magas kora ellenére telve volt bizalommal. A szokásos emberi gyarló panaszkodásnak nem volt barátja. Ha kérdeztük: hogy vagy, Imre bácsi! Azt felelte: jól, mint a hal a vízben; vagy pedig: ember már jobban nem lehet. Sem egészsége, sem sorsa ellen nem panaszkodott soha. Az elmult télen, ezen a nehéz, kemény télen egészsége meggyengült, de nem akarta tudomásul venni. A halálra nem is gondolt. Azt hitte, hogy azt másnak találták ki. És ime, mégis április 2-án hirtelen, váratlan elhunyt. Egy pillanat alatt elragadta, mint ahogy a megért gabonát az arató learatja.

Kovács Imrében az igazi buzgó, lelkiismeretes lelkészek egyik régi tanúja dőlt ki az élők sorából. Lelkészi munkásságának emlékeit Kissolymos, Homoródkeményfalva, Bágyon és Szentiványlaborfalva községek hálás lelkei őrzik. Munkás, társadalmi érzékkel megáldott lelkész volt. Telve jó kedvvel, sok tréfával, az élet derűs felfogásával. Tréfáinak jó nagy része emlékezetben van ma is. Barátaihoz hűséges volt, a kartársi érzést mindenkor nemes barátsággal ápolta.

Nyugdíjbamenetelekor Kolozsváron, egyházunk központjában telepedett le. Az egyházi ügyek iránt mindíg kíváló érdeklődést tanúsított. Az ifjúságot teljes szívéből szerette. Vizsgákon szívesen megjelent, mint vizsgabiztos és hittanóra helyettesítést is szívesen vállalta, ha arra szükség volt.

Isten által adott aranyos kedélyének most már csak emléke maradt. Isten gyermekekkel nem áldotta meg házaséletét s így halálát hitvese, közeli és távoli rokonai és barátainak, híveinek nagy serege gyászolja. Életére, jellemére gondolva azonban úgy érezzük, hogy ama magasabb életbe szállt lelke most sírjánál és vígasztal:

— Mit keresítek az élőt a halottak között. Mivel szerettem az életet, tudom, hogy szeretni fogom a halált is. A szeretet pedig örök; a szeretet soha sem hal meg.

DR. VARGA BÉLA EGYETEMI TANÁR, VOLT PÜSPÖK HALÁLA. Lapunk zártakor értesültünk a lesújtó hirről, hogy *dr. Varga Béla* volt püspök, egyetemi tanár hosszas szenvedés után április hó 10-én elhunyt. Temetése április hó 13-án volt a kolozsvári unitárius templomból, püspöknek és egyetemi tanárnak illő szertartással. Jövő számunkban részletesen megemlékezünk egyházunk és az egyetem nagy halottjáról.

BÖLÖNI FARKAS SÁNDOR-EMLÉKÜNNEPÉLY. A kolozsvári Unitárius Gimnázium Kriza Önképzőköre márc. hó 25-én, d. u. 5 órai kezdettel díszgyűlést tartott a nagy amerikai utazó: Bölöni Farkas Sándor emlékére a következő nagy műsorral. A Himnusz eléneklése után *Berkessy* Márton VIII. gimn. tanuló Bölöni Farkas Sándor életéről és jelleméről tartott érdekes felolvasást. *Ütő* Kálmán V. gimn. tanuló *Délerdély* című költeményét szavalta nagy hatással. *Varga* Iván VIII. gimn. tanuló Bölöni Farkas Sándor *Utazás Északamerikába* című művéről tartott igen tartalmas, ismertető szabadelőadást. *Kilyén* Sándor VIII. gimn. oszt. tanuló Ady: *Márciusi naphoz* című költeményét szavalta igazi átérzéssel. *Forner* József VII. gimn. tan. kiváló akkordeon-játékkal gyönyörködtette a közönséget. *Havasi* József VIII. gimn. tanuló *Tavaszi dalok* címen három kedves költeményét adta elő. *Schiff* János VIII. gimn. tanuló Beethoven egy szonátáját játszotta zongorán nagy hatással.

Vörös István védnök-tanár méltatta az ifjúságnak nemes törekvését, mely szerint nagyjaink emlékét visszavarázsolja a jelenbe, hogy tanulhassunk belőle.

A tartalmas, sokat igérő műsoros előadás *Tebenned bíztunk* kezdetű ének és a magyar Hiszekegy elmondásával ért véget.

AZ UNITÁRIUS IRODALMI TÁRSASÁG márc. hó 22-én felolvasó-ülést tartott, melyen *Kelemen Lajos* levéltári főigazgató elnökölt. Ez alkalommal a tartalmas elnöki megnyitó után *Józan* Miklós püspök székfoglalójaképpen *Székelykeresztúr* és *Kelet népe* című ódáit olvasta fel a közönség nagy lelki épülésére. Ezután *Biró* János hírlapíró *„Isten kenyerén“* című

kedves, megható novelláját olvasta fel, mint az irodalmi társaság rendes tagja. Ezután B. Szentgericei Jakab Irén színművésznő a) *Józan* Miklós: Vándor felhők (Regős ének); b) Bertha István—Kovács Gyula: Sír a szellő, hullámzik a Balaton; c) Hubay—Szabolcska: Minek turbékoltok című darabjait adta elő nagy művészettel. A hozzá méltó zongora kíséretet P. Szentmártoni Kálmánné kíváló zongoraművésznő szolgáltatta. A mindvégig lelki épülést nyujtó felolvasó ülést *Kelemen* Lajos főigazgató keresetlen szavakkal zárta be.

TÓTH ISTVÁN FESTŐMŰVÉSZ, gimn. tanárról a *Keleti Ujság* húsvéti száma terjedelmes cikket közöl. E cikkre az adott alkalmat, hogy a minisztériumban fölfedezték a jeles festőművész nehány linoleum-metszetét az Emke irodájában s most azokból rendelést eszközöltek. A kíváló művész most ennek tesz eleget.

MEGHIVÓ. Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör 1942. április hó 29-én, szerda d. e. 12 órakor, Budapesten az unitárius templomban, Koháry-u. 4. sz. *rendkivüli közgyülést* tart, melyre a tagokat szeretettel meghívjuk. Ekárt Andor elnök, Ferencz József titkár-jegyző. — Tárgysorozat. 1. Elnöki megnyitó. 2. Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör alapszabályzattervezete. 3. Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör segélyalaptervezete. 4. A választmány javaslata, az unitárius lelkészek „Ferencz József püspök" üdülőháza létesítése. 5. Indítványok, melyek csak akkor kerülnek tárgyalásra, ha Ekárt Andor lelkészköri elnök címére: Budapest, V., Koháry-u. 4. sz. legkésőbb április 20-án postára adattak.

KITÜNTETÉS. *Dr. Abrudbányay Géza* jogügyi bizottsági elnököt az igazságügyi Miniszter Ur a M. Kir. Kúria Ügyvédi Tanácsának tagjává nevezte ki. A kolozsvári tábla területéről egyedül őt érte ez a kitüntetés.

AZ UNITÁRIUS NŐK SZÖVETSÉGE által rendezett népfőiskolai tanfolyamának ünnepélyes megnyitója 1942. évi április 12-én, istentisztelet után, 11 órakor volt az unitárius Kollégium dísztermében a következő műsorral: Himnusz. Énekelte a közönség. Dr. Mikó Lőrincné, az Országos Nőszövetség elnöke tartalmas beszéddel nyitotta meg a tanfolyamot. Főtisztelendő Józan Miklós püspök úr a népfőiskola hallgatóihoz buzdító, lelkesítő beszédet mondott. Végül Magyar Hiszekegy és Szózat eléneklésével ért véget a szép és lelkesítő ünnepély.

ÚJ DOKTOROK. Bálint Dezső, Elekes András és Pap Zsigmondot március hó 20-án doktorokká avatták. Fiatal dr. afiaink sok szerencsét kívánunk.

NÉVVÁLTOZTATÁS. Dr. *Fikker* János teol. akad. dékán vezetéknevét *Abrudbányai*-ra változtatta.

ADOMÁNY. Szentgericei *Jakab* Miklósné egy tordai menekült tanuló javára 10 (tíz) P-őt adományozott. Köszönet érette.

A KOLOZSVÁRI JÁRÁS 130 tanítója folyó hó 10-én járásköri alakuló-gyűlést tartott Apahídán. Az alakuló-gyűlés lelkes éljenzés mellett *Lőfi* Béla szamosfalvi áll. iskolai igazgatót választotta meg a kör elnökének, alelnökének *Zsigmond* Ferenc apahídai ig.-tanítót. A jelentős munkakörben sok szerencsét kívánunk kedves afiainak.

A JÖVŐ ÉVI NAPTÁR. A jövő évi naptárra nézve már most megkezdődnek az adatgyűjtések. A szerkesztéssel a D. F. Egylet választmánya dr. Abrudbányai János teol. akad. dékán, egyleti titkárt bízta meg, felhatalmazva őt arra is, hogy szükség szerint szerkesztőtársat kérjen fel maga mellé. Már most felkérjük lelkésztársainkat, hogy a névtári adatokat és közleményeket július hó 1-ig nevezett szerkesztő címére beküldeni szíveskedjenek.

ELJEGYZÉS. *Bálint Erzsébet* tanárnő és *laborfalvi Nagy László* tanár jegyesek. Sok szerencsét kívánunk az ifjú jegyes-párnak.

HÁZASSÁGKÖTÉS. *Deák Piroska* kalotaszentkirályi tanítónő és *Szőcs László* kolozsvári állampénztári tiszt március hó 28-án Kolozsvárt házasságot kötöttek. Egyházi áldásban *dr. Kiss Elek* egyh. főjegyző részesítette. (Minden külön értesítés helyett.) — *Reichert Mária Lenke* és *Székely Miklós* áll. tanító április hó 6-án házasságot kötöttek. Egyházi áldásban *Simén Dániel* teol. tanár részesítette. — *Antónya Klára* és *Bodor András* tanár-lelkész április hó 6-án házasságot kötöttek. Egyházi áldásban *Vári Albert* teol. tanár részesítette. Istennek megáldó szeretete legyen az új házaspárokon.

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY előfizetéséről ne feledkezzenek meg olvasóink. Lapot csak úgy lehet fönntartani, ha előfizetőink rendezik tartozásaikat.

Halálozás. Kovács Imre ny. lelkész április hó 2-án éjjel rövid szenvedés után 76 éves korában visszaadta lelkét az egek Urának. Temetése húsvét első napján, d. u. 4 órai kezdettel volt Kolozsvárt, a Házsongárdi temető halottas kápolnájából, Józan Miklós püspök szolgálatával. Az elhúnyt népszerű lelkipásztort özvegye és kiterjedt rokoni és baráti kör gyászolja.

NYUGTÁZÁS. Az egylet pénztárába március 4-től április 7-ig *előfizetési díjat* befizettek: Sikó Márton Kolozsvár 1939—1943-ra, Osváth János Kobátfalva 1941—1942-re, Borbély Elek Felsőrákos 1942-re, Biró Elek, Id. Biró József, Biró Károly, Angyalosi Gábor, Szép László Kide 1941—1942-re, Fekete Benjámin Székelyudvarhely 1940—1942-re, Suchi Jánosné, Hantz Piroska Kolozsvár 1942-re; Fazakas Dénes Székelyudvarhely 1940—1941-re, Ifj. Elekes Dénes 1941-re, Simó József, Boros Gábor, Gyöngyösi Sándor, dr. Bodi János, Nagy Lajos, Radnai János, Bartalis Erzsébet 1942-re, Pál Mihály 1937—1941-re, Pálffy Sándor 1937—1942-re, Ambrus Mihály 1941—1942-re; Biró Irén Beszterce 1942-re, Dr. Székely Ferenc Kolozsvár 1942-re; Bozsi Józsefné Énlaka 1940—1941-re, Bálint Sándor, Biró Dénes, Biró Zsigmond, Fülöp János, Fülöp Gergely, Győrfi Mihály, Keresztély Mózes, Jánosi János, Patakfalvi Jakab, Patakfalvi Izsák, Patakfalvi Sándor, Koronka Ferenc, Pálffy Mihály, Bozsi Gáspár, Török János, Bálint Domokos 1940-re; Firtos Jánosné, Fazakas Sándor, Tánczos Mihály Fiátfalva 1940-re, Firtos Dénes ifj., Firtos Dénes id., Unitárius Egyházközség, Ürmösy Gyula 1940—1941-re; Zoltán Attila Egeres 1941—1942-re; Késmárky Miklós, Unitárius Egyházközség Barót 1941—1942-re; Balázs János, Németh Áron, Székely Zsigmond 1942-re; Id. Incze Kálmán Árkos 1940-re és 1942-re; Id. Barabás Lajos 1940—1942-re; Id. Ütő Sándor, Gyulai Zoltán 1940—1941-re; Sebestyén Sándor 1940-re, Gelei Sámuel 1941—1942-re, Kurta Lajos, Veress Sándor, Damokos Áron 1942-re; Szathmári Miklós Újszeged 1942-re, Kiss Ferencné Szentgerice 1935—1941-re, Pál János id. Medesér 1941—1942-re, Vári Dénes F.-Martonos 1942-re.

Tagsági díjat fizettek: Fülöp Elemér Kide 1941—1942-re, Antoni Albert Kolozsvár 1942-re, Lőrinczy István Sz.-Keresztúr 1941—1942-re.

Alapítói díjat fizettek: Geréb Zsigmond Sz.-Keresztúr 10 p., Tana Ferenc Kolozsvár 20 p.; Péterffy Albert Sz.-Keresztúr 8 p.; Id. Elekes Dénes Sz.-Udvarhely 5 pengő.

Adomány címen fizetett N. N. 8 pengőt.

Kolozsvár, 1942. április 7-én.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

SZERKESZTŐI ÜZENET. K. I.-né A cikkeket köszönettel vettem. Közelebbről közölni fogom. S. I.-né. Jövő számban. Köszönet.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

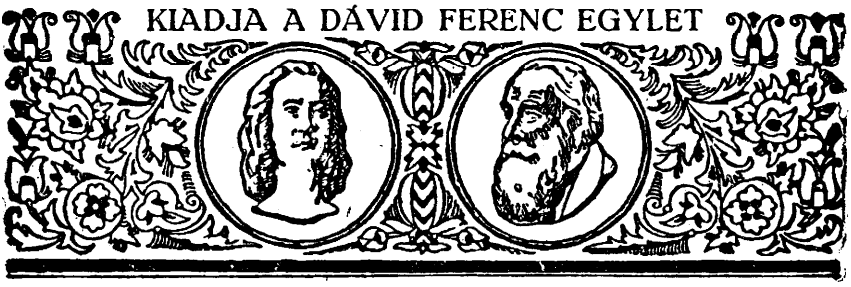
„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-utca 7. Telefon 11-58.

Felelős vezető: Kahlfürst Imre.

LII. évfolyam. Kolozsvár, 1942. május. 5. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Dr. Varga Béla.
1886—1942.

Mélységes mély fájdalommal veszem kezembe a tollat. Varga Béla dr. egyetemi tanárról, volt unitárius püspökről, a Magyar Tudományos Akadémia tagjának haláláról kell megemlékezzünk. Lapunk az utóbbi időben többször megemlékezett róla; mindenkor reményteljes gondolatokkal és várakozással; most csak a fájdalomnak és a pótolhatatlan veszteségnek a mélységes mély átérzésével. Dr. Varga Béla már nincsen többé. Mély bölcsességet és igazi magasságokat kifejező előadását nem hallgathatjuk sem a szószéken, sem más előadó asztalnál. Mindig érdekes és valamely kérdésbe elmélyülő írásait nem olvashatjuk ezután, csak azokat, amiket már megírt. A mélyen gondolkozó agy, a szeretet tiszta finom érzéseivel megáldott szív megszűnt működni, az élet elszállt Varga Bélából, *tőle többet, mint amit eddig adott,* nem várhatunk már. A mulandóság, a halál diadalt aratott hosszas szenvedés után meggyötört testén...

És mégis úgy érezzük és ez az érzés megingathatatlan meggyőződéssé erősödik mi bennünk, hogy dr. Varga Béla továbbra is itt marad közöttünk; itt marad azok között, akik a vallás és általában a szellemi élettel foglalkoznak. Munkái, igéi tovább hatnak, tovább építenek az emberi lélekben; nagy gondolatokkal teljes értekezéseiben ott van az az evangéliumi kovász, amely tovább erjeszti a szellemi élet tésztáját, hogy abból valóban az *élet kenyere* lehessen. Igy tehát a halál diadala mégis csak látszólagos, csak a fájdalom első pillanataiban lát-

szik annak. „A halál az igazak életének a kezdete." Dr. Varga Béla már életében eljutott a halhatatlanok dicső seregébe. Ez a vigasztalásunk a szomorú gyász nagy csapása alatt.

Dr. Varga Bél élete és munkássága nem ismeretlen olvasóink előtt. Mégis a nagy számadás alkalmából föl kell említsünk egyet mást az ő tanulságos életéből. A székelyszentmihályi származású Varga Dénes tordai igazgató tanárnak a fia. Atyjától nyert tiszta vallásos nevelését egész életében határozottan megtartotta; szerette a fehérre meszelt tiszta falusi templomokat s az odajáró, imádkozó székely népet. Nagyon sokat gondolt arra, miképpen lehetne jobbá és szebbé tenni népünknek életét.

Iskoláit Tordán a lelkiismereti szabadság városában, és Kolozsvárt, Erdély fővárosában végezte. Egyetemei tanulmányai befejeztével Berlinben, Lipcsében és Genfben az ottani nagy mestereknél bővítette tanulmányait, teológiai tanár korában pedig egy fél évet Manchesterben töltött.

Tanárnak készült és 1911-ben a kolozsvári unitárius gimnázium rendes tanára lett. 1915-ben a Ferencz József tudomány egyetemen magántanári képesítést nyert. Már ekkor a bölcselet és neveléstudomány irodalmában kiváló neve van. Ez a kiváló hírnév hozta magával azt, hogy 1923-ban az unitárius teológia akadémiára az egyház bizalma meghívta rendes tanárnak bölcseleti és neveléstudományi szakra. Később a rendszeres teológiát is ő adta elő. Az egyházi pályán gyorsan haladt előre. 1928-ban főjegyzővé, 1938-ban pedig püspökké választja az egyház főtanácsa. 1940. decemberében egyetemi tanárrá neveztetvén ki, püspöki állásáról lemondott meggyengült egészségére való tekintettel. Sajnos, egészsége nem állott helyre; folyó év április hó 10-én éjjel fél 12 órakor megszünt élni.

Dr. Varga Béla aránylag rövid 56 éve alatt a tudomány, a vallás és nevelés terén oly sokat munkált, hogy a magyar nemzet legkiválóbb szellemei közé került. Tudományos munkásságának tárgyalásába nem is bocsátkozhatunk bele, mert arról sokkal többet kellene írnunk, mint amennyit megbír lapunk szűk terjedelme. Csak azt említjük meg, hogy ezért a külső elismerés és méltánylás sem hiányzott. Az Erdélyi Múzeum Egyletnek egy ideig lelkes titkára, az Erdélyi Irodalmi Társaságnak tagja, a Magyar Tudományos Akadémia filozófiai bizottságának, később pedig az Akadémiának r. tagja, a nagy magyar átalakulás alkalmával pedig a Korvin koszorú tulajdonosa lett. Ezek azok a külső, egyházi téren kívüli kitüntetések, melyekben dr. Varga Béla részesült. Az egyház minden számottevő egyesületében is kiváló munkásságot fejtett ki. Sokáig ügyvezető alelnöke volt a D. F. Egyletnek, tagja az U. I. Társaság választmányának s mindezekben és más egyesületekben is sok értékes előadással gyönyörködtette, építette a hallgatóságot.

E nagy lélek tanításaiból most csak azt emeljük ki, amit főképpen az egyházi élet terén cselekedett. Lelkének egyik legfőbb gondja az volt, hogy a vallásosság a maga igaz mivoltában terjedjen mindenütt. Hogy legyenek mindenütt telve a templomok vallásos, buzgó lelkekkel s a templom mellett virágozzanak a magyar unitárius iskolák. Arra törekedett, hogy az unitárius egyházban mindenki, minden foglalkozási ágba tartozó fölfogja a vallás magasztos erejét és hatását; a tiszta, keresetlen unitárius hit tegyen eggyé mindnyájunkat Isten és a haza szeretetének szent gondolatában. Éppen ezért nagyon szívén melengette a „népegyház" gondolatát, melyet némelyek félre is értettek. Nagy szeretettel gondolt a kebli tanácsosokra és tőlük különösen sokat várt az egyházi élet fölvirágoztatása tekintetében.

A lelkészképzés emelése szintén lelkének legnagyobb gondját képezte. Az igazi lelkészi munkát nagyrabecsülte, a lelkészek zaklatott sorsát szívén hordozta, legalább az anyagi gondokon igyekezett segíteni.

Nem utolsó sorban fontos az a munka, amit dr. Varga Béla tett az unitárius vallás s általában a vallás valóságának tisztázása szempontjából. Az utóbbi közel száz esztendő sokat tett a különböző kérdések tisztázása szempontjából, de ezért sok minden várt és vár még ma is megoldásra. A vallás és tudomány, a szabadelvűség, az egyéniség és közösség, az értelem szerepe a vallásban stb., — mind felszínre kerültek s ő ezekben a kérdésekben is minden tulzástól menten megtalálta a helyes álláspontot. Megállapította a vallás és tudomány területét és viszonyát; a vallás az irrácionális szellemi jelenség, amely az életnek a magasabb lendületet adja; a lélektani irányzatok között biztos tudással kifejtette, hogy bár a vallásban több az érzelmi elem, de azért a vallás a *lélek egészének* a műve; ismerte a mai külföldi vallásos irodalom jelentős termékeit s azokat értékük szerint fel is használta, azonban az unitárius vallásnak gyökerét itt találta meg a mi őseink hitében, lelki világában. Hittani tanulmányaiban minden e tárgyra vonatkozó kérdést tisztázott, csak éppen most már a ma követelményeinek megfelelő unitárius hittan megírása következik. Az alap le van rakva, csak éppen az új építőmester kell, hogy a művet tovább folytassa és befejezze.

Dr. Varga Béla püspök és egyetemi tanár élete telve volt igazi nagy sikerekkel, elismeréssel és valódi diadalokkal és mégis, mint minden nagyrahivatott élet, tragikusan végződött. Nemcsak az igéret földének határáig ért el, hanem be is jutott oda. Ott azonban már nem tudta érvényesíteni lelkének dús kincseit; az igazi munkatéren, amelyért oly becsületesen küzdött egy Istentől megáldott életen át, már csak rövid ideig maradhatott, mert elragadta a halál. Azonban így is oly munkát, oly tudományos eredményeket, annyi lelki kincset hagyott

hátra, hogy hálát kell adnunk a jó Istennek, hogy őt nekünk adta s megsegítette arra a nagy munkára, amelyet a magyar tudományos élet s az unitárius egyház érdekében kifejtett. Neve a halhatatlanok között van s azok között is fog maradni.

Benczédi Pál.

Unitárius sors a magyar életsors tükrében.

— Dr. Gelei József zárószava a Zeneművészeti Főiskola kamaratermében f. é. május hó 2-án d. u. 6 órától kezdve lezajlott műsoros ünnepélyen —

Az unitárius lelkészi továbbképző-gyülekezéssel kapcsolatos rádióközvetítés végszava zendül ajkamról.

Lelkészeink tanulni jöttek Budapestre, de egyben ismerkedés is volt ez részünkről és ismeretkötés a magyar élettel, lelkesült, szerelmes összeölelkezés a magyar sorsközösséggel. Ezt az utolsó órát pedig arra használtuk fel, hogy unitárius magyarokul mi is nyújtsunk valamit a rádión át a magyar életközösség számára.

Ha mi, mint keresztény vallásfelekezet helyünket keressük a magyar életben, úgy boldog örömünkre szolgál, hogy valamennyi hazai keresztény felekezet büszkén hangoztatja magyarságát, hogy a pápista magyar époly büszkén veri magyarsága mellét a vallásán keresztül, mint a kálvinista, meg a lutheránus. Mi ebben a magyar büszkeségünkben mégis elől szeretnénk tartani, mert mi egyfelől nehezen tudunk a között választani, hogy vajjon mi vagyunk előbb, unitáriusok-e és aztán magyarok, vagy fordítva. Mibennünk ez a kettő: magyar és unitáriusság rangban és időben elválaszhatatlan egység. A mi vallásunk magyar földön született, sőt szűkebb magyar hazája is van a mi vallásunknak Erdély áldott földjében és ott is magyar sorséletünk egyfelől Toráchoz, a vallásszabadság törvényszülő városához, másfelől Kolozsvárhoz, az erdélyi történelem örök központjához kapcsolódik. A mi unitárius vallásunk a magyar föld szülötte, a magyar szellem- és lélektörténelem egyik ékes gyöngye, s ha terjed a nagy világban, akkor is azzal büszkélkedünk: ime a magyarság szellemvilága termékeníti általunk az emberiség lélekvilágát. Mi elsőszülöttségünkben tehát magyarok vagyunk, mert magyarokul és a magyar lélek fejlődéslehetőségei szerint születtünk unitáriusoknak.

Mi azonban hitelvi sorsunk szerint is magyarok maradunk, mert a mi erkölcsi alapfelfogásunk a *küzdelem* és nem a kizárólag Isten kegyelmére alapított boldogulás. Mi a bűnös emberről is azt valljuk, hogy vétkeitől a vétkező különlegesképpen a jócselekedetekkel és a jócselekedetek gyakorlásában kifejtett harcával szabadul meg. Az unitárius főként azonban a jót, az építő és tökéletesítő munkát nem kizárólag Isten kegyelméből, hanem Istentől rárótt *kötelességből,* életelvből, belső lelki

szükségből végzi és így *életét az örök önkéntes küzködésben eltölteni: az unitárius lélek fő lelki gyönyörűsége.*

Mi hát ez más, mint a magyar sors szolgálata, a magyar rendeltetés betöltése és a vallásos életben is a magyar életlehetőség kiteljesítése? Ezért vagyunk mi együtt és egyszerre magyarok és unitáriusok.

A mondottak igazolására, az unitárius szolgálatnak, mint építő nagy magyar nemzeti szolgálatnak csak a következő történelemformáló eseményeire mutatok rá:

János Zsigmond az erdélyi unitárius fejedelem volt az a nagy lélek, kinek uralkodása alatt 1568-ban a jelenlétében megtartott tordai országgyűlésen iktatták először a népek szellemtörténelme során törvénybe a vallás szabadgyakorlatát.

A nemsokára 400 esztendős fennállását ünneplő kolozsvári unitárius kollégium életében esett meg először a magyar történelemben, hogy a sorscsapások alatt 1718-ban iskoláját vesztett diákság tanáraival összefogva a mai Kossuth Lajos-utcában kezemunkájával húzza föl a magyar szellemi közművelődés számára új gimnáziumának falait.

A magyar szövetkezeti élet első megteremtője az Amerika járó, nagy bölöni székely: Bölöni Farkas Sándor volt, aki ép az idén február 2-án száz éve halt meg.

Nagy költőnknek: Vörösmarty-nak, a nemzeti éposz megírásában ihlető szelleme az unitárius püspök: Aranyosrákosi Székely Sándor vala.

A magyar nyelv jogát a tanításban és a magyarosság kötelességét az írásban a soktudományú Brassai Sámuel védte először száz és egy néhány esztendővel ezelőtt.

Nagy püspökünk: Kríza János kezdi és kezdeményezi a magyar népköltészeti kincsek gyűjtését és vele a magyar népi szellemtörténelem megmentését.

Erdély magyarságát a közelmúlt huszonkét esztendős rabságában a nagyvilágból először unitárius amerikai papok látogatják meg és ezek az unitárius papok valának azok a jólelkek, kik egyúttal felekezeti különbség nélkül minden magyarnak osztogatták szét a zsebükben hozott amerikai segélyt.

A magyar kulturtörténelemben először a kolozsvári unitárius kollégiumban vezetik be 1941. őszén a nemzetneveléstant, mint külön tárgyat, a diákság nemzeti érzésének komoly, megfontolt és széles megalapozására.

Csoda-e, hogy ugyanezen iskolának a nemzetnevelés duzzadt emlőjén felnőtt nyolcadikos diáksága örvendezteti meg a szebb jövőért küzdő magyar sorsközösséget azzal a szent elhatározással, hogy a diákok, mint egy ember jelentkeznek a harctérre vérükkel a magyar jövő építésére.

Mindezért van az, hogy mi unitáriusokúl nagy lelki gyönyörűséggel és igaz belső boldogsággal valljuk magunkat magyaroknak.

A végszó, amivel a magyar közösségtől búcsúzni akarunk ime: a magyar jövőt az öntudatos, az összefogásra képes és a jövőért minden áldozattal küzdeni kész nemzet vívhatja ki, és mi ebben az öntudatépítésben, ebben az összefogás megszervezésében és ebben a küzdelemre vágyakozásban elől akarunk járni, mert magyarokul születtünk unitáriusnak és unitáriusságunkon át tudunk legerősebb magyarok maradni.

Lelkészi konferencia — Budapesten.

A Lelkészkör elnöksége, illetve választmánya úgy határozott, hogy a felszabadulás utáni első konferenciáját, illetve továbbképző tanfolyamát Budapesten tartja meg. Az elgondolás az volt, hogy a magyar élet szellemi központjából induljon el az unitárius életet és munkát a jövőben irányító azon eszmei, lelki útmutatás, mely az újuló magyar élet javára kialakulóban van. E mellett azonban döntő szempontnak minősült a hely megválasztásánál az is, hogy lelkészeink legnagyobb része nem talált alkalmat arra eddig, hogy a magyar fővárost láthassa.

Az unitárius napokká izmosodott nagy lelkészi program külső körülményei megteremtésére nagy segítség volt első pillanattól kezdve a budapesti egyházközség vezetőségének, lelkészeinek és gondnokainak, de kebli tanácsának is a megértő, vagy éppen szerető támogatása. Az unitárius közösség jó szelleme emelkedett felül és cselekedett, amikor az elszállásolás, az élelmezés és egyéb kérdések megoldásáról volt szó. Az Egyetemes Egyház, a Kultuszminisztérium, a Székesfőváros, az Államvasutak, a Magyar Rádió mellett a budapesti egyházközségeink, egyházi és világi híveink tették lehetővé, hogy az odaérkezett lelkészek nehéz, mostoha időkben is közvetlen hangulatban, jó életfeltételek mellett és bensőséges környezetben tölthették el azt a néhány napot, mely a konferencia céljaira előirányozva volt.

A konferencia egész műsora két általánosabb részre tagolódott. Az első, vagy tulajdonképpeni részt képezték azok a szakelőadások, melyek megfelelő beosztás szerint délelőtt, vagy délután a Koháry utcai templomunkban tartattak meg. Az ünnepélyes megnyitó április 28-án kedden d. e. 10 óra 30 perckor kezdődött. Gyülekezeti ének után *Komjátszegi Géza* kolozsi lelkész gyönyörű imája emelte a lelkeket Istenhez s kapcsolt össze mindannyiunkat azokkal, akik csak lélekben lehettek velünk. *Kelemen Imre* oklándi lelkész, szerkesztő az új magyar időknek megfelelő, korszerűen unitárius egyházi beszédet mondott. Majd Dr. *Csiki Gábor* esperes a Duna-Tiszamenti egyházkör részéről, *Darkó Béla* a kör lelkészei részéről, míg *Szent-Iványi Sándor* a Budapesti egyházközösség részéről mondtak szives és szeretetteljes üdvözletet, kiemelvén

mindannyian, hogy milyen drága ez a találkozás annyi esztendő után. Ez üdvözlésekre, melyek személyszerint a főpásztornak is szóltak, *Józan Miklós* püspök úr válaszolt közvetlen meleg hangon, majd a nehány percre felfüggesztett ünnepi ülést követő rendes gyűlésen ugyancsak ő olvasta fel „Hivatal és Hivatás" címen iránytmutató előadását. Ez alkalommal a kántori teendőket *Nagy Sándor* lokodi lelkész végezte.

28-án d. u. 5 órakor Biró Izsák szentgericei lelkész mond emelkedett szellemű és őszinte buzgósággal teljes imát. Ekkor következett *Simén Dániel* teológiai tanár előadása „Unitárius lelkész az új világ küszöbén" címmel. Szerdán, 29-én délelőtt 8.30 órakor *Pálffy Albert* medeséri lelkész mondott mélyen átérzett és a mult nagy küzdelmeit idéző imádságot. Ekkor előadást *Dr. Abrudbányai János* teológiai tanár tartott „Az unitárizmus és a fajelmélet" címmel. Délután a rendes időben kezdődő gyűlés előtt *Kővári Jakab* kénosi lelkész, teol. m. tanár mondott szép imát s utána *Dr. Kovács Lajos* lelkész, teol. m. tanár tartotta meg előadását „Az újszövetség mai problémái és az unitárizmus" címmel. Az utolsó szakelőadást megelőzően (pénteken d. e. 9 órakor) *Lőrinczi Domokos* kissolymosi lelkész emelte a lelkeket Istenhez bensőséges és mély imájával s utána *Erdő János* hitoktató lelkész, teol. m. tanár tartott előadást „Az elemi iskolai vallástanítási tanterv alapgondolatai" címmel.

Miután az összes előadások elhangzottak s a termékeny hozzászólások minden kérdés körül kialakították a megfelelő helyes és időszerű álláspontot, *Dr. Kiss Elek* egyházi főjegyző úr átfogó gyönyörű előadásban ismertette a „Konferenciai lelki eredményeit" s mutatott rá arra, hogy miben tett mindannyiunkat gazdagabbá ez az értékes találkozás.

A szakelőadásokon kívül az egész konferencia programját képezték az egyes ünnepélyek. A Misszió Ház templomában csütörtökön (április 30) este 6 órakor tartottuk az első templomi ünnepséget, melyen *Dr. Kiss Elek, Ütő Lajos esperes, Dr. Csiki Gábor esperes, Simén Domokos, Lőrinczi Géza, Késmárki Miklós, Vári Domokos* és *Sigmond József* lelkészek szerepeltek. Szép gyülekezet hallgatta végig az egyes előadásokat és szavalatokat. Szombaton este 6 órakor a Zeneművészeti főiskola kistermében tartottunk vallásos ünnepséget, melyet részben a Rádió is közvetített. Ez alkalommal az Egyetemi Énekkar nagysikerű és áldozatos szereplésén kívül egy szép zongora számon kívül *Józan Miklós* püspök úr megnyítója mellett a jelenlevőket és távollevőket előadásaikkal, szavalataikkal, költeményeikkel gyönyörködtették: *Ütő Lajos* esperes, *Dr. Mikó Imre orszgy. képviselő, Izsák Domokos, Török Elek.* Ezt a szép ünnepélyt, melyhez találó és kedves keretet biztosított a *Nagy Sándor* énekvezér által vezetett székely leányok és legények énekkara, Dr. *Gelei József* unitárius és magyar erővel megírt bezárója fejezte be.

Bensőséges ünnepség volt még Pestszentlőrinczen vasárnap 3-án este 7 órakor. Itt *Pethő István* lelkész megrázó bevezetője után *Ekárt Andor* elnök üdvözlete következett, majd *Zoltán Sándor* lelkész teol. m. tanár tartott előadást, *Szolga Ferenc* lelkész szavalt, *Fazakas Jenő* lelkész énekelt, *Lőrinczi László* vallástanár előadást tartott, *Török Elek* lelkész szavalt, *Kővári né Pálffi Margit* énekelt. A gazdag műsort *Dr. Abrudbányai János* zárószavai fejezték be. Ezután az ünnepség után az egyházközösség gyülekezeti termében kedves közvetlen hangulatban valóságos szeretetvendégség folyt le, ahol a helyi Nőszövetség áldozatos munkával gazdagon vendégelte meg a lelkészeket és a tiszteletes asszonyokat.

A konferenciával kapcsolatban kimerítő ismertetést kaptunk a Miniszterelnökség részéről, a Nemzetpolitikai osztálytól kiküldött *Alföldi* szerkesztő úrtól arról a munkáról, mely ilyen címen az országban most folyik. Hálás szívvel köszöntük meg a Miniszterelnökség szives vendégszeretetét, mellyel az egész konferenciát ebédre hívta meg.

A Hangya igazgatósága lehetővé tette, hogy albertfalvi gyártelepét, raktárhelyiségeit és budafoki pince-gazdaságát megtekinthessük. A sok látnivaló után itt is vendégül láttak bennünket s a terített asztalok mellett bensőséges hangulatban nyilatkoztak meg úgy a Hangya jelenlevő igazgatói, mint az egyes lelkészek, kifejezvén azon óhajukat, vajha a kapcsolat az erdélyi szövetkezetek között és a Budapesti Hangyaközpont között minél hamarabb kiépülne.

A konferencia küldöttségileg koszorúzta meg néhai lelkésztársaink, *Gál Miklós* és *Iván László* sírjait és *Murányi Farkas Sándor* jótevőnk sírját. De felhasználta a Lelkészkör ez alkalmat arra is, hogy püspök úr vezetésével üdvözletet vigyen *Hóman Bálint* kultuszminiszter úrnak, majd pedig *Pataki Tibor* államtitkár úrnak is. Mindkét helyen közvetlen barátsággal fogadták a lelkészeket s minden tekintetben további támogatást helyeztek kilátásba.

Miután a konferencia ideje alatt a Lelkészkör hivatalos évi közgyűlést is tartott, e helyen meg kell még említsük, hogy e gyűlésen elhatároztatott egy lelkészi otthon építése Homoródfürdőn „Unitárius lelkészek Ferenc József püspök otthona" címen. Erre a megfelelő hatóságok már kilátásba helyezték a majdnem egy holdnyi területet. Ez épület alapkövét a lehető leghamarabb ünnepélyesen fogja letenni a Lelkészkör. Ugyancsak elfogadtatott e közgyűlésen a sokat vitatott egyensapka forma is. Több mint ötven lelkész azonnal meg is rendelte a sapkát.

A konferenciát követő vasárnapon különböző templomokban erdélyi lelkészek szolgáltak s teremtettek közvetlen kapcsolatot unitárius és unitárius között.

Sok más apróbb részletre is kitérhetnénk, azonban ez a

hely nem alkalmas erre. Csupán azt állapítjuk meg, hogy a konferencia általában és részleteiben eredményes volt. Mindvégig emelkedett szellem, vallásos hangulat, magyar felelősségérzet és mély emberi megértés jellemezte gyülekezésünket. A Lelkészkör hivatása magaslatán állva teljesítette küldetését ez alkalommal is. A találkozás lelki eredményei bizonyára bőven fognak kamatozni Magyar Unitárius Egyházunk javára s nemzetünk egészségesebb és áldottabb kibontakozására.

A konferencia megrendezésének külső feltételei pontos és lelkiismeretes, körültekintő és mindenre kiterjedő megteremtéséért egyedül Ferencz József lelkésztársunkat illeti dicséret.

Dr. A. J.

Cselédleányaink lelki gondozása.

Egyik legfontosabb missziói munkánk városon szolgáló cselédleányaink lelki gondozása. Örömmel tesszük ezt, mi, akik arra hivatva vagyunk, hogy pótoljuk nekik az édesanyai jó tanácsokat. Ápoljuk, fejlesszük bennük nemzeti, faji és egyház szeretetüket, gyakorlati tanácsokkal lássuk el őket. Gondunk van szórakozásukról és egyéni készségük és ügyességük fejlesztéséről, amikor szavalatokkal műsoros délutánokon való szereplésekre adunk nekik alkalmat és ezek betanításával foglalkozunk velük. Van is egy lelkes csoport, amely hűséges látogatója a biblia óráknak, de sajnos egy része cselédleányainknak szivesebben sétál, korzózik és sokalja azt az egy órát 4—5-ig vasárnaponkint hasznos és mégis kellemes lelki műveléssel tölteni.

Íme itt van az a tizenkét cselédleányom, akik az elmult télen legbuzgóbb látogatói voltak összejöveteleinknek. Ezek azok, akik egy műsoros délutánt rendeztek, ahol minden műsorszámnak ők voltak a szereplői.

És kérem azokat a szülőket, akiknek leányaik Székelyudvarhelyen, vagy más városban szolgálnak, ahol unitárius egyházközség van, kérdezzék meg őket: látogatják-e a templomot és a biblia órákat és kössék a lelkükre nekik, hogy el ne mulasszák az unitárius cselédleányok körébe belépni, azoknak összejöveteleire eljárni. Azt hiszem minden édes anyának, kinek leánya városon szolgál nagy nyugalom az, ha tudja, hogy mi mindent megteszünk, hogy megtartsuk őket az erény és a becsület útján, de ebben segítségünkre kell legyenek a szülők az által, hogy már hazulról ilyen tanáccsal engedjék el leányaikat.

Évek óta vezetem az itteni unitárius cselédleányok körét és mondhatom, sok tapasztalatra tettem szert. Meglátszik azon a cselédleányon, milyen otthon a családi szellem, melyik egyházközségünkben fordítanak gondot a hittan és az egyházi

énekek tanítására, mert szó esik itt sok mindenről. Amilyen jól eső az, ha vannak olyanok, akik tudják és szépen éneklik egyházi énekeinket, éppen olyan elszomorító az ellenkezője.

Hivatásomnál fogva nem vagyok hozzá szokva az elismeréshez, még kevésbé a hálálkodáshoz. Mégis megemlítem, hogy nyolc éve vezetésem alatt álló cselédleányok köréből kettő akadt, akik városunkból való eltávozásuk előtt eljöttek, elbúcsúztak és megköszönték a lelki gondozást, miben részesültek.

Szeretném, ha cselédleányainkhoz és azok szüleihez intézett szavaim megértésre találnának, ha buzdítást adhatnék vele, hogy ahol még nincsen megszervezve az unitárius cselédleányok bibliaköre, ott haladéktalanul megalakíttassék és minden városon szolgáló unitárius leány buzgósággal kapcsolódjék bele ebbe a körbe, hogy a különböző községekből összegyült unitárius leányok testvéri szeretetben kapcsolódjanak itt össze és egy-egy közös fénykép készítésével is bizonyságot tegyenek az unitárius testvéri összetartozásról.

Sigmond Józsefné.

Budapesti levél.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

Április hónapot, eltekintve a nagypéntek komor és a husvét örömteljes ünnepétől, amikor híveink nagy tömegbe látogatták templomunkat, két ünnepi alkalom tette nevezetessé.

Nagypénteken délután 6 órakor Koháry utcai templomunkban áhitatot tartottunk. *Szent-Iványi Sándor* vezető lelkész mondott imát, olvasott bibliát és tartott magasszárnyalású, bensőséges elmélkedést a nagypéntek lényegéről és mély tanulságairól. Mindnyájunkat, még minket is, akik megszoktuk biblia óráiban széles tudással és mély vallásossággal tartott magyarázatait és lélektani előadásait, meglepett a nagypénteki elmélkedése. Zenekarunk *Bach, Corelli, Haydn, Stradella* és *Júon Lisznyay* műveket adott elő magas zenei tudással és összhanggal. Szólistáink *Berei Mária* a m. kir. Operaház tagja, *Lisznyay L. Gábor* orgonaművész és *Mauthner András* csellóművész tudásuk legjavával gyönyörködtették lelkünket. A legsikerültebb zenei estéinket messze felülmulta a nagypénteki est. Minél többször legyen részünk ily magas lelki élvezetben a hit és a zene hangjai mellett.

Az Unitárius Konferenciás Tábor az idei budapesti konferenciáját április 11-én, 12-én, 18-án és 19-én tartotta meg. Az idei konferencián az unitárizmus volt az előadások tárgya és pedig április 11-én *Sütő Nagy László:* „Az egyszemélyü istenhit, az unitárizmus és az erdélyi lélek" címen fejtegette azt, hogy mennyire egy az unitárius lélek az erdélyi lélekkel. Másnap 12-én *Szent-Iványi Sándor* „Az unitárizmus magyar ke-

reszténység" címen az unitárius vallás magyar és keresztény voltát bizonyította be. A következő szombaton pedig ugyancsak ő „Az unitárizmus egyetemes vallás" címen az unitárius vallás egyetemességét vitatta. Mind a három előadást rövid áhitat vezette be s első nap vitéz *Gidó Béla* a Tábor erdélyi elnöke tartott hatalmas elnöki megnyítót. Az előadásokat vita követte. Az előadások mily mély hatással voltak hallgatóinkra, bizonyítja az, hogy számosan nyilatkoztak arról, hogy önérzetet, öntudatot, vigasztalást szereztek, hitükben megerősödtek, sőt büszkék arra, hogy unitáriusok lehetnek. A vita alatt sok egészséges eszme, új gondolat, és gyakorlati indítvány került szőnyegre. A harmadik napon, a vita után a tábor hölgytagjai teát szerviroztak s a társaság jó hangulatban maradt együtt a késő esti órákig. Másnap, vasárnap 9 órakor *Kereki Gábor* székesfővárosi vallásoktató lelkész tartott ünnepi záró istentiszteletet. Fiatal lelkészünk a hűségről prédikált a kereszténység első századából, az irodalomból és a történelemből vett gyönyörű példákkal gazdagítva mélyen szántó beszédét. Az *Unitárius Konferenciás Tábor* úgy érezzük jó munkát végzett ez alkalommal és sok reménnyel tekinthet a pünkösdi Magyarkuti konferencia elé.

Hittestvéri tiszteletteljes szeretettel

Budapest, 1942. április 20-án. *Ujvári László.*

Kovács Imre, ny. unitárius lelkész, 1942 április 2-án elhalt 76 éves korában. (Lásd 1942 Unitárius Közlöny 4. sz. 72 lap).

Dr. Varga Béla volt püspök, egyetemi tanár temetése.

Dr. Varga Béla volt püspök egyetemi tanár április hó 10-én, lapunk zártakor halt meg tüdőgyulladásban a kolozsvári belgyógyászati klinikán. A nagy halottat az unitárius egyház és az egyetem is saját halottjának tekintette. A temetés április 13-án d. u. 3 órakor történt az unitárius templomból, a hol a ravatal föl volt állítva. A családi házból 13-án, hétfőn reggel 9 órakor szállították a halottat az unitárius templomba. A háznál imát mondott *Benczédi* Pál. A gyászszertartáson imát *Vári* Albert teol. tanár, gyászbeszédet *Józan* Miklós püspök mondott. Az egyetem nevében *Zolnai* Béla dr. egyetemi tanár, az egyház és intézmények nevében *Gelei* József dr. főgondnok mondott búcsúbeszédet. A temetőben *Deák* Gábor egyetemi hallgató az ifjúság nevében mondott istenhozzádot, *Ürmösi* Károly tb. esperes pedig lelkészi szolgálattal befejezte a szomorú szertartást.

A szomorú temetésen Kolozsvár városban levő minden intézmény képviselve volt. Az egyetem mellett ott volt a hadsereg, a vármegye, a város, a tanügyi, pénzügyi és minden más hatóságok képviselői. Részvétüket is az egyházban és azon kívül állók közül is számtalanon kifejezték. A főbbeket ezek közül a következőkben közöljük: A főméltósági kormányzó úr kabinetirodája, a m. kir. miniszterelnök úr, a vallás és közoktatásügyi miniszter úr, dr. Varga József ipar és közlekedésügyi miniszter úr, a pénzügyminiszter úr, a kolozsvári katonai parancsnokságok, a protestáns tábori püspök, a magyar protestáns püspökök, az erdélyi ref. egyházkerület, az erdélyi róm. kath. státus igazgatósága, a kolozsvári róm. kath. hittudományi intézet, a ref. teológiai fakultás igazgatósága, Kolozs megye és Kolozsvár főispánja, Kolozsvár polgármestere, kolozsvári rendőrfőkapitányság, postaigazgatóság, a főigazgatóság, az Emke, kolozsvári Kereskedelmi és Iparkamara, a Ferencz József tud. egyetem mennyiségtani és természettani kara, a jog és államtudományi kar stb.

Az egyház kebeléből: Vitéz Kozma Ferenc altábornagy,

dr. Ferenczy Géza tb. főgondnok, dr. Kozma Jenő kormányfőtanácsos, dr. Gyulai Zoltán tud. egyetem mennyiségtan-természettan kari dékán, budapesti unitárius egyházközség, Br. Dániel Gábor, br. Daniel Ferenc és még sokan szóban és írásban a családnál is.

Hatalmas nagy gyászmenet kisérte ki a Házsongárdi temetőbe nagy halottunkat. A nagy tömeg mélyen lesújtva ment a város csaknem minden harangjának zúgása mellett a temetőbe. Valóban püspököt és tudóst, a hít és a tudomány nagy művelőjét temettük.

FŐGONDNOKUNK ÉS A DEUTSCHES MUSEUM. Főgondnokunk: dr. Gelei József a Münchenben felállított nagy német múzeumtól a következő levelet kapta: „Könyvtárunkhoz csatlakozó terjedelmes fényképgyűjteményből, mely a természettudomány és a technika kiváló férfiait örökíti meg, hiányzik Önről egy jó kép. —Mivel nagy súlyt fektetünk arra, hogy gyűjteményünkbe az Ön fényképét is besorolhassuk, azzal az udvarias kéréssel fordulunk a Professzor Urhoz, hogy ajándékozza meg előbbnevezett gyűjteményünket, ha lehet, különböző életkorából való több fényképpel. Igen kivánatos volna, ha néhány kép a Professzor Urat hivatásának teljesítése közben ábrázolná. Megtisztelő válaszát nagy érdeklődéssel várjuk." — Mindnyájunk előtt ismeretes, hogy a müncheni Deutsches Museum a világ történelmi fejlődésének nagy természettudományi és technikai kincseit halmozza föl. Fölötte nagy a mi unitárius szívünk büszkesége afölött, hogy az emberi fejlődés ezen megteremtői között a Deutsches Museum a mi Főgondnokunkat is tisztelni kívánja.

UNITÁRIUS VITÉZEK. Dersi dr. *Elekes Domokos* egyházunk volt főgondnokát a Vitézi Rendbe felvették s az eskűt április hó 21-én Székelyudvarhelyen a szokásos ünnepies keretek közt le is tette.

Primor sepsiszentiványi *Szent-Iványi István* ezredest a Vitézi Rendbe felvették s az eskűt május hó 3-án Kolozsvárt a vármegyeháza dísztermében a szokásos ünnepies keretek közt le is tette.

Az érdem méltó elismerése alkalmával őszinte örömünnepnek és szerencsekivánatainknak adunk kifejezést. Isten éltesse vitézeinket, hogy Isten és a haza szolgálatában még sokat tehessenek.

FELHIVÁS 50 ÉVES OSZTÁLYTÁRSI TALÁLKOZÓRA. Baráti szeretettel hívjuk fel azon tudomásunk szerint még életben lévő osztálytársainkat, akik velünk az 1891—92 iskolai évben a kolozsvári unitárius kollégiumban tettek érettségi vizsgát, hogy Ürmösi Károly alább megjelölt címére lehető legsürgősebben küldjenek értesítést, hogy ez évi június hó 21-ikét alkalmasnak tartják-e osztálytársi találkozó idejéül s ezen a — minden valószínűség szerint utolsó találkozáson — megjelenhetnek-e? Megjegyezzük, hogy ezen napon lesz az 55

éves osztálytársi találkozó is! (Egyben kérjük a lap olvasói közül azokat, akiknek Simon Balázs martonosi birtokos, Gyöngyösi Gábor, Böjthe Benedek és Dr. Gotthárd Sándor osztálytársainkkal módjukban van találkozni, hogy fenti felhívás tartalmát nevezettekkel mielőbb közölni sziveskedjenek.) Kolozsvár, 1942. április 27. *Borbély Ernő* tisztviselő, *Dr. Ferencz József* kir. közjegyző, *Dr. Hintz György* gyógyszerész, *Ürmösi Károly* tb. esperes-lelkész (Kossuth Lajos-u. 16. sz.)

ÉRETTSÉGI TALÁLKOZÓ. Felkérem és felhívom az 1887 évben a kolozsvári unitárius főgimnáziumban végzett 29 ifjúból még élő 9 osztálytársaimat, hogy f. 1942. június 21-én, vasárnap d. e. 9 órakor sziveskedjetek a püspöki irodában megjelenni: 55 éves találkozóra. A találkozó névsor olvasással kezdődik, pontos megjelenéseteket kérem. *Józan* Miklós püspök.

1942 ÁPRILIS HÓ 25-ÉN TARTOTTA AZ UNITÁRIUS NŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉT. Mielőtt a gyűlés rövid beszámolóját adnók, hadd említsük fel örömmel és köszönettel, hogy olyan szép számban jelentek meg a vidéki nőszövetségek kiküldöttei még a legtávolabbi székely vidékekről is. Hisszük és reméljük, hogy a személyes találkozás és megbeszélés előmozdítója lesz a vidéki egyesületi élet fejlődésének s élénkebb együttműködésnek, úgy az egyes vidéki szövetségek, mint a kolozsvári központ közt. Adja Isten, hogy így legyen. — A közgyűlést dr. Mikó Lőrinczné elnök nyitotta meg üdvözölve a megjelenteket. Azután Csató Pálné titkár az erdélyrészi köri nőszövetséget, — dr. vitéz Nyiredy Gézáné alelnök a tiszántúli kör évi jelentését olvasta fel, Szathmáry Julia pénztáros pedig az összefoglalt pénztári jelentést. Ezekből láttuk, hogy a 6 egyházkör nőszövetségei mintegy 40.000 P. pénzforgalmat bonyolítottak le. Ebből fentartunk Kolozsvárt egy állandó otthont árva gyermekek s néhány tehetetlen öreg részére. Osztottak a nőszövetségek pénz és ruha segélyeket, nyujtottak tanuló ifjaknak tandíj és ruha segélyt, juttattak kulturális és templomi célokra, országzászlókra s segítettek pénzzel és munkával, ahol csak tudtak és lehetett. — Ezután Vajna Lajosné alelnök olvasta fel azt a fogadalom szöveget, melyben a négy erdélyi nőszövetség minden tagja nevében felajánlotta munkáját az ország javára Horthy Istvánné, kormányzó helyettesné ő főméltósága jelenlétében 1942 március 25-én. Sigmond Józsefné javaslatát, hogy a falusi leányokat bekapcsolják az egyesületi életbe s ellenőrizzék, ha városba kerülnek olyan formába fogadta el a közgyűlés, hogy mindenütt állítsák fel a „Kozma Flóra" leányegyleteket és ezek tartsák nyilván s a városban tartsák össze a különböző munkákra városba jött leányokat is. Dr. Nyiredy Gézáné jelenti, hogy Sárbogárdon lehetne felállítani egy háztartási alkalmazott képző tanfolyamot. — A

szép tervek megvalósulásának reményében zárta le dr. Mikó Lőrinczné a közgyűlést.

ADOMÁNY. Firtosmartonos községből régen eltávozott Vas Árpád siklósi lakós testvérünk, a firtosmartonosi unitárius egyházközség részére, az 1942 évi urvacsora osztásokhoz szükséges 20 l. bort ajándékozott és küldött el. Az ajándékozott bor értéke 60 pengő. Isten áldása legyen a jószívű adakozón.

NEMZETVÉDELMI KERESZT. A főméltóságú *Kormányzó úr* a „Budapesti Közlöny" 92. sz. alatt 1942. IV. hó 23-ik keltezéssel *Nagy Lázár* ny. M. Á. V. segédtisztnek, aki 1889-ben Szentháromságon született, jelenleg a marosvásárhelyi unitárius egyház gazdagondnoka, a magyar *nemzetvédelmi keresztet* adományozta. Gazdagondnok hitbeli testvérünknek az érdem elismerése alkalmából sok szerencsét és sikert kívánunk.

DR. VARGA BÉLA PÜSPÖK A KEBLI TANÁCSOSOKHOZ 1939. novemberében a mult hónapban elhunyt püspökünk a kebli tanácsosokhoz levelet intézett. Idézzük a levél nehány sorát:

„Általatok és bennetek eleven kapcsolatot akarok népünkkel s állandó gondomat képezi, hogy az az eleven kapcsolat valóban termékeny legyen. Azt óhajtanám, hogy kétezernyi kebli tanács lelki híd legyen a vezetőség és a hívek között, illetve a hívek és vezetőség között. Ebben a szent összefogásban az egyesek panasza és gondja jusson el mindenkihez, az egészhez, az unitárius lelki közösséghez, hogy az egyesek, vagy az egyes egyházközségek életéből mérhetetlen erőt és reménységet nyerjen egyházunk egyeteme s a szeretet és az áldozatkészség versenyét tovább folytassuk egyházunk és istenországa javára.

Ez alkalommal arra kérlek benneteket, hogy hozzátok juttatott lapunkat: az Unitárius Közlönyt vegyétek örömmel és bizalommal."

Arra kérjük kebli tanács afiait, meghalt nagy püspökünknek ezt a felhívását ne feledjék el. Álljon minden presbiter szoros kapcsolatban az egyház egyetemével és az egyházközség népével!

A NAGYHOMORÓDMENTI TÁRSASKÖR KŐRÖSI CSOMA SÁNDOR EMLÉKÜNNEPÉLYE. A Nagyhomoródmenti Társaskör április 12-én Homoródszentpálon nyilvános díszülés keretében áldozott a nagy székely őshazakutató Kőrösi Csoma Sándor emlékének. Nagy, lelkes közönség, élén Cs. Balla Miksa járási főszolgabíróval, gyűlt össze meghallgatni az ünnepi műsort. A műsor gerincét két előadás képezte. Az egyiket Szabados József ref. lelkész-alelnök tartotta Kőrösi Csoma Sándorról, a másikat Szilágyi Loránd alezredes, járási katonai parancsnok „A magyar jövő" címmel a Levente intézményről. E

két előadás köré összhangzóan illet a Magyar Hiszekegy után Kiss Sándor unitárius lelkész-elnök megnyítója, Bardócz Béla főjegyző-alelnök bezárója, Vári Domokos unit. lelkész ünnepi alkalmi ódája, Bedő Ibolya szavalata, Bede Emil unit. lelkésztitkár énekszáma, valamint Pálffy Ákos áll. ig. tanító által vezényelt Áll. isk. Dalkör és a Lőrinczy Mihály áll. tanító által dirigált Ifjúsági Vegyeskar számai. A lelkes hangulatú műsort a Himnusz zárta be. — Külön említést érdemel Bartalis Márton ig. tanító Kőrösi Csoma Sándort megjelenítő művészi olajfestménye, amelyet ez alkalomra készített. — Az ünnepség technikai megrendezése Gyarmathy Andor földbirtokos-háznagyot dícséri.

ELJEGYZÉS. *Pap Sárika* tanítónő és *Filep Sándor* marosvásárhelyi ref. gimnáziumi tanár jegyesek. Isten áldása legyen lépésükön.

PÉTER LAJOS: A SZÉKELYKERESZTURI UNITÁRIUS GIMNÁZIUM RÖVID TÖRTÉNETE. Különös tekintettel a román megszállás éveire. Jót cselekedett a jeles szerző, mikor a gimnázium rövid történetét megírta, a román kormányzat alatti szenvedéseket még elég frissen a jelen és a jövő számára feljegyezte s ezzel egy hősi küzdelemnek hű képét megőrizte. A nagy szeretettel és gonddal megírt mű előnkbe tárja a gimnázium keletkezése, építése, fejlődése történetét s különösen a román korszak alatt való sok megpróbáltatását. Leírja a tanárok és más unitárius vezető emberek áldozatos munkásságát és a magyar életbe való átlendülését. A tanulságos füzet Péter Lajos tanárnak 1940. szeptember 11-én, a felszabadulás ünnepén mondott üdvözlő beszédével fejeződik be. Az érdekes füzetet olvasóink szíves figyelmébe ajánljuk.

MOLNÁR JÁNOS, nyug. állampénztári igazgató, életének 64-ik évében 1942. évi április hó 14-ik napján rövid szenvedés után elhunyt. Az elhunyt kiváló tisztviselő néhai boldog emlékű Molnár János ádámosi lelkésznek a fia. A trianoni nagy sorscsapás után költözött Magyarországra, ahol lelkiismeretesen munkált nyugalomba vonulásig. A csepeli köztemető halottas házából kisérték örök nyughelyére ápr. hó 26-án egyházunk szertartása szerint. A köztiszteletben álló férfit nagy rokonság, széles baráti kör gyászolja. Nyugalma legyen csöndes.

ELŐFIZETÉSEK ÉS HÁTRALÉKOK BEFIZETÉSÉT KÉRJÜK.

SZERK ÜZENET. Több cikk, hír, kép és költemény az alkalmi tárgyak miatt jövő számunkra maradt.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.

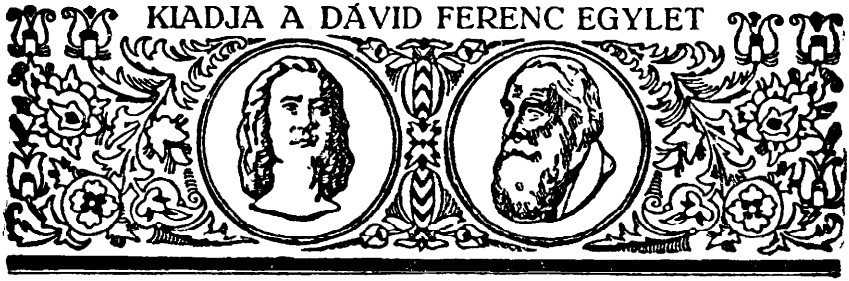
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-u'ca 7. Telefon 11-58.
Felelős vezető: Kahlfürst Imre.

LII. évfolyam. Kolozsvár, 1942. június. 6. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

„Nehéz a szó, mikor elszorul a szív...!"

Május utolsó vasárnapján a hősök napját ünnepelte az ország népe. Egyházunk ügyei e napra a keresztúri egyházkörbe szólítottak, s ott a kör esperesének vezetésével megtekintettem a Gagy és Nyikó völgyének azokat az egyházközségeit, melyekbe a gépkocsi az esők után vállalta a fuvart.

A keresztúrköri székely népet csak diákkoromban láttam volt, akkor is futólag és oly időkben, mikor még ifjakként, a felelősség terhe nélkül jártuk a világot s amikor egészen más tekintettel néztünk az emberek szemébe. Nagyon boldog vagyok, hogy most székely véreinkkel közelebb ismerkedhettem meg, annál inkább, mert a bejelentés nélkül tett futó látogatás alatt, rákészületlenségükben, őszinte arcukat láthattam.

Lelkem nem tudott eltelni a sok gyönyörű ősi templom láttán. Szép festéseikkel, égkék színeikkel, mint egy-egy liliomcsokor úgy festenek. A hősök ünnepére felhordott virágok illatával, az ablakokon át besátorozó nap fényével, a könnyektől csillogó szemekkel s mégis büszke tekintetekkel tele templomból oly szépen zengett a zsoltár, oly megnyugtatóan szólt a praedikátor imája. Amint az egyik lenkékre hangolt templomban ideoda forgok és nem győzök eltelni hangos szóval a szép áhitatával, elémbe bátorkodik az egyik asszony: „Szép templomunk s jó papunk! Főgondnok Úr!" Úgy mondta ezeket az igétlen mondatokat, mintha Istennek kettős ajándékával akart volna előttem eldicsekedni, s a maguk jóravalóságát ebben az Istentől vett kitüntetésben felértékelni.

324.Nagyt.Benczédi Pál tanár ur
Unit.Koll.

A másik helyen az egyházközség kúrátora üdvözölt a templom előtt, s az egyszerű öreg székely oly szép szavakkal emlegette el hosszú idők óta betegeskedő s emiatt templomi szolgálatra még mindig alkalmatlan papját, hogy az ember nem tudott eltelni a népnek papja iránt tanúsított ragaszkodásán.

Mennyi értékes bizonyíték az egyház létszüksége, elhivatottsága mellett, mennyi biztatás a népértvalóságunkra s mennyi parancs a népért való élésünkre! A lelkészt ilyenek láttán nyugton eltöltheti emelkedett hivatásérzet népéért, meggyőző belátásérzet arra, hogy érdemes a népért és e néppel dolgozni. Nyugton adhatja ki enmagának az erkölcsi parancsot, hogy fenkölt lelkével legyen példaadó személyiség, tisztaságával és rendszeretetével előljáró a nép előtt, gondosságával és szépérzetével a jóútra vezérlője a népnek. Elmondhatja, hogy a papi kert rendezett gyümölcsöse, a papné szép virágos kertje és gyommentes veteménye, a templomkörnyék virágos ágyasai épúgy beletartozzanak a néppel és népért való példázatos élésbe, mint a jeles szószéki szolgálat, meg a Dávid Ferenc Egylet és a Nőszövetség ápolása. Sőt mindkét hitbuzgalmi egyesületet fel kell használni arra, hogy az Isten házának és a papi laknak környéke csin és rend tekintetében példázatot nyújtson a nép egészének! Hogy kibővítve szóljon és szólhasson a nép szájában az elismerő ige: „Szép templomunk s jó papunk, szép papilakunk s jó papnénk! Uram Isten!"

A Gagy-Nyikómenti emlékeim elmondására voltakép a következő két élmény késztet.

Szentmiklósra napszálltával érkeztünk. A nép között jöttünk hire futótűzként terjedt el s pillanatról-pillanatra szaporodott az érdeklődők rendje. Az emberekkel beszédbe elegyedve elsajnálkoztam előttük afölött, hogy ezeken a meredek hegyoldalakon mily nehéz a szántás, mily küzködés az élet, s mennyi nyomorúság származik ebből a székelységre. S amint így folyik a szó belőlem, egyszercsak sértődötten közbeszól az egyik székely: „Azért mü meg tudunk egészen jól élni ezen a földön"... Istenem, nem hiszem, hogy életemben még valaha ily jól esett volna lelkemnek helyreigazítás, mint ez. Mert ebből a büszke szóból az egész székely történelem szól felénk. Ugyanis kettő van ebben a közbeszólásban bibliai súllyal megírva. Az egyik a székelynek honszeretete, szülőföldimádata, a másik pedig a küzdelmes élettel örök egybeforradása és ebben sorsimádata. Mintha csak azt mondta volna vele: „Ez a föld nekem úgy jó és úgy szép, ahogy van és ahogy az Isten adta nekem, ehhez én így ragaszkodom, ez nem lehet ócsárlás tárgya és az van rendjén, hogy én küzdjem ezért a földért és ezen a földön, mert székelyhez nem is illik más, hanem csakis a küzdelmes élet!" — Azt akarom ezzel csak mondani, hogy ez a közbeszólás azóta se alvó büszkeséget váltott ki lelkemből fajtám fölött.

A másik esemény Énlakán játszódott le. A nép nemzeti történelmünk büszkeségéből, az énlaki templomból kijövet gyülekezett a templomkijárat előtt a hősök emlékműve körül. A tanítónő lélekemelő gyönyörű beszédben emlékezett meg a nemzet és a székelység világháborús véráldozatáról. Következett a koszorúk elhelyezése. Az egykori bajtársak nevében egyik kitüntetésekkel a mellén keresztbe sűrűn megrakott székely tette le a koszorút. Katonásan odalépett, beszédbe kezdett, de torka elszorult, szava elcsuklott s egy szó se jött ki több abból az emberből, aki egykor a harc mezején a halál poklában a hajrát oly bősz lendülettel tudta ordítani. A beszéd egy hangos zokogásból állott s vele együtt felzokogott az apját, férjét, fiát sirató székely nép is.

Az öreg székely röstelkedve jött felém: „Nehéz a szó, mikor elszorul a szív... Főgondnok Úr!"

A sok lélekemelő tapasztalat, amit nekem Gagy és Nyikó mentének népe, egyházszeretetével, emelkedett gondolkodásával sebtében tett látogatásom alatt szerzett, csak eljegyzés volt a közelebbi kapcsolatok felvételére. Majd bővebben is és mélyebben is nézünk még egymás szemébe!

Gelei József.

Magyar hit, magyar győzelem

Dávid Ferencz Egyletünk f. hó 2-án tartott választmányi gyűlésén dr. Kiss Elek egyházi főjegyző, ügyv. alelnök, mint aki a Nemzetpolitikai Szolgálattal az összekötő szerepet tölti be, jelentést tett arról, hogy a magyar nemzet belső erejét a mai időkhöz hasonló küzdelmekben erősíteni szándékozó szervezet minden magyar társadalmi egyesületet arra kér, hogy a maga kebelében minden rendelkezésre álló módon munkálja a nemzeti felelősség tudatát. Olyan időket élünk, amikor a nemzet egész egyetemének át kell éreznie, hogy történelmi vállalkozásunk győzelmes kimeneteléhez mindenki hite, meggyőződése, ereje és munkája szükséges.

Választmányunk e jelentés alapján elhatározta, hogy mint eddig, ezután is tevékenységében maradék nélkül szolgálni fogja a tiszta magyar nemzeti ügyet. Vallásunk szellemével átmelegített egyháztársadalmi munkánknak ez nem egy külön vállalkozása, hanem lényegszerinti része. Ez alkalommal azonban a rendkívüli időkre való tekintettel úgy határozott választmányunk, hogy általános magatartásunk kifejezéseképpen július 5-én, e hónap első

vasárnapján minden egyházközségi egyesületünkben megrendezzük a *„Magyar hit, magyar győzelem"* napját. Ezúton tehát arra kérjük fel fiókegyleteink Vezetőségét, lelkészeinket, Nőegyleti Vezetőinket és Ifjúságunkat, hogy az egyházközség egész társadalmát bevonva, lehetőleg egy egész napot betöltő olyan műsort állítsanak össze, mely alkalmas legyen arra, hogy a lelkekben megvilágítsa a nagy magyar küzdelem célját, s e megvilágítás egyúttal űzzön el minden esetleges csüggesztő gondolatot, minden reménytelen aggodalmaskodást, s építse az unitárius magyar nép lelkében a győzelem biztos tudatának kisugárzó erejét és lendületét. A legegyszerűbb magyar is tudja ma, hogy világnézetek nagy küzdelmében „totális" módon vagyis „teljes arcvonalon" folyik a háború s éppen ezért a tulajdonképpeni véres harc mögött itthon is csatasorban kell állani minden jó magyarnak szent, nagy ügyünk érdekében. Az általános magatartásunk, bármilyen irányú cselekedetünk, szónoklatunk, társaságban folytatott beszélgetésünk, négyszemközti kitételeink, arcunk kifejezése, szemünk nézése, kézmozdulatunk mind-mind arról kell meggyőzze a bennünket figyelőket, hogy mi elrendeztük már önmagunkban a küzdelem nagy kérdését és ennek alapján tántoríthatatlanul bízunk a győzelemben, s hiszünk abban, hogy e győzelem teljes kibontakozása után a jobb magyar élet kivirágzása feltétlen jönni fog. E hitnek és bizalomnak azonban élő, tevékeny és termékeny lelki megnyilatkozásnak, fanatikusnak, minden körülmények között működőnek kell lenni. Ebből a hitből áldozat kell hogy szülessék.

Olyan legyen általában minden unitárius község életmenete, munkája, hogy abból a község minden fia ismerje meg vallásának bízó, reménykedő, építő, a fejlődést akaró nemzeti szellemét. Olyan legyen, hogy azon át mindenki lássa meg azt a nemzeti szolgálatot, melyet ez a történelmi közösség az elmúlt századokban megtett s mellyel most folyamatosan kíván belekapcsolódni az Új Európa gondolatán keresztül a jobb és boldogabb magyar élet felépítésébe.

Egyleteink vezetőségébe a napokban a július 5-én rendezendő *„Magyar hit, magyar győzelem"* napjával kapcsolatos ünnepség általunk elképzelt műsor tervezetét póstán külön elküldjük.

Kolozsvárt e nap megrendezését a Központi Elnökség vállalja.

Dr. Ábrudbányai János,
teol. ak. dékán.

Beszámoló az első leánynépfőiskolai tanfolyamról.

Az Unitárius Nők Országos Szövetsége folyó év április 12—26-ig Kolozsvárt továbbképző népfőiskolai tanfolyamot rendezett, melyen Marostorda, Udvarhely és Háromszék megyékből összesen 32 falusi leány vett részt.

Április 12-én a székelyruhás fiatal leányok, kik nagy várakozással jöttek Erdély fővárosába, először istentiszteleten vettek részt, — melyet Ürmösi József püspöki titkár tartott, — majd nagy közönség kíséretében átvonultak a kollégium dísztermébe, hogy elfoglalják azokat a padsorokat, hol nehány hét előtt a népfőiskolás fiukat láttuk, éppen olyan őszinte örömmel, mint most őket.

Az ünnepély az Országos Nők Szövetsége elnöke megnyitójából és a főpásztor üdvözlő szavaiból állott. Dr. Mikó Lőrincné rámutatott arra, hogy ez a tanfolyam pótolni óhajtja azt a hiányt, mit ifjúságunk nevelésében a kisebbségi sors hagyott.

A tanfolyam órarendje ennek megfelelően első sorban Magyarország földrajzát, történelmét, irodalmát és helyesírási gyakorlatokat foglalt magában. E főtárgyak előadói Gyarmathy Piroska, Péter Rózsa, Landtné, Asztalos Éva és Murvay Julia voltak.

Az egyházi szempontból fontos hit- és erkölcstan órákat Erdő János, az egyházi ének órákat pedig Kiss Károly tartotta.

A szellemi és erkölcsi nevelést gyakorlati tárgyakról tartott előadások egészítették ki: Major Sándorné a rostos növények hasznáról és a keresztlábitós szövőszék előnyeiről tartott előadásokat, míg Gyarmathy Piroska a háztartás vezetését, valamint a célszerű táplálkozást, lakást, ruházkodást és az olajos magvakat ismertette.

Három fontos előadást tartott dr. Nappendruck Éva orvosnő: Az anya egészsége, csecsemőgondozás és első segélynyujtás címen.

A méhészeti előadást Török Bálint EMGE igazgató volt szíves elvállani, a kertészetit Ullmann Ferenc, a baromfitenyésztésről szólókat pedig Lőrinczy László.

Végül a ma oly fontos családvédelemről szóló órák megtartására sikrült Szabóné Weress Jolán, a pestszentlőrinczi nők szövetsége alelnökét megnyernünk. Előadásaink tárgyát az unitárius székely leány jövőjének nagy kérdései alkották: Ki lesz a párom? — Az édes anya hatalma, — Mit tehet az asszony a hazáért? — Szülőföldünk nagy unitáriusai — és Hazatérve a népfőiskoláról... Továbbá három esti előadásban A faluért dolgozó Budapestet és Finn asszonytestvéreink gyönyörű nemzetmentő munkáját — vetített képekkel — ismertette.

E témakörhöz tartozott egyházunk világi feje dr. Gelei József előadása is, a székely falusi asszony hivatásáról. Mindezen kitünő előadások a fogékony leánylelkekre mély benyomást gyakoroltak.

Ezen hivatásos előadókon kívül országos szövetségünk választmányának két tagja tartott még előadást; Vajna Lajosné a gyógynövénygyüjtésről, Kauntz Józsefné pedig a nő szerepéről az egyházi életben.

Az eddig ismertetett, órákra beosztott tantervet szerencsésen egészítették ki a városban tett séták, múzeumok, botanikus kert, üzemek, stb. megtekintése. Kelemen Lajos főigazgató kitünő magyarázatai különösen felkeltették a leányok érdeklődését, kik első nap a Mátyás szobrot, majd a temetőben nagyjaink sírjait is megkoszoruzták. Színházban a Remsey: „György barát" című drámáját nézték meg, kétszer moziban is voltak, egyik vasárnap ebédre a vezető unitárius családok látták a leányokat vendégül, végül utolsó délután a kolozsvári leányifjúság rendezett számukra teát, melynek vidám programmját ők maguk szolgáltatták, ének, szavalat és ízes humoru monológ előadásával.

A búcsú vasárnapján Józan Miklós főpásztor tartott magasszárnyalásu alkalmi istentiszteletet, majd a kollégium díszermében a leányok ügyes beszámolója, köszönete, éneke és szavalata után Gelei József főgondnok elmondta szép beszédét a székely anyáról. Dr. Mikó Lőrincné elnöki bezárójában meleg szavakkal búcsúzott kedves leányainktól, kiket mi kolozsvári asszonyok, mind a szívünkbe zártunk. Annyi őszinte lelkesedés, tudni és tanulni vágyást mutattak, hogy mindnyájan szívesen foglalkoztunk velük.

Különösen örömöt szerzett nekünk az a komoly érdeklődés, melyet Irisz-telepi Unitárius Otthonunk megtekintésekor tapasztaltunk és hogy az ott látottak mély nyomot hagytak fiatal lelkükben, annak — valamint iránt unk érzett hálájuknak — élénk tanujelét adták azok a még most is érkező csomagok, melyeket árváink és aggjaink részére tőlük kapunk.

Kimondhatatlan örömmel tölt el bennünket a gondolat, hogy népfőiskolás leányaink, — kik közül egyik, arra a kérdésre, hogy hazaérve mit fognak tenni? azt felelte: erősíteni fogom a Nők Szövetségét, — megtartják igéretüket és cselekvő szeretettel igyekeznek egyházuk javát szolgálni. Igy boldogan reméljük, hogy ha Isten segedelmével e tanfolyamokat rendszeresen megrendeznünk, hallgatóink által megteremtve a város és falu megértő együttműködését, olyan unitárius asszonyokat nevelünk, kik szülőföldjük iránti felelős szeretettel megállják helyüket nemzetük és egyházuk szolgálatában.

A tanfolyam résztvevőinek névsora: Adorján Margit Nyomát, Benke Eszter Karácsonyfalva, Iszlay Erzsébet Szentgerice, Inczeffy Borbála Kadács, Kiss Klára Sepsikőröspatak, Kun Mária Kolozs, Márkos Sára Szentiványlaborfalva, Miklós Jolán Szent-

iványlaborfalva, Márkodi Irén Nyárádgálfalva, Szoboszlay Róza Csókfalva, Szolga Emma Okland, Sükösd Anna Sepsiszentkirály, Kilyéni Piroska Kökös, Vári Borbála Siménfalva, Sebestyén Veronika Árkos, Barabás Ida Árkos, Máthé Erzsébet Vargyas, Tófalvi Eliz Korond, Darkó Ida Nagyajta, Mihály Ida Csíkfalva, Incze Ilona Nyárádszentlászló, Brotár Erzsébet Firtosmartonos, Fazakas Zelma Gagy, Major Rákhel Csekefalva, Patakfalvy Márta Énlaka, Gergely Ilona Homorodkeményfalva, Rigó Erzsébet Homoródalmás, Török Teréz Homoródszentpál, Székely Gizella Homoródszentpéter, Forizs Erzsébet Kénos, Nagy Zsuzsika Szabéd, Fekete Ilona Andrásfalva.

K. K. E.

Missziói élet.

Lapunknak ebben a rovatában ezután rendszeres beszámolókat fogunk adni az egyházi életünkben lezajló fontosabb bel- és szórványmissziói életről és tevékenységről. A szépen megindult szórvány-munka, mely ma már Istennek hála úgyszólván országunk egész területét behálózza, mutatni kezdi gyümölcseit, ezért nem érdektelen talán, ha ez alkalommal kiragadunk két szórványt, a *bethleni* és a *sajóudvarhelyi* hiveinket és róluk szólunk néhány ismertető szót.

Természetesen, mint a legtöbb új szórvány-gócunkban, itt sem beszélhetünk történelmi unitárius nyomokról, hanem ezeknek létrejötte is a bécsi döntés eredményéül könyvelhető el jórészt.

Bethlent, a *Bethlen* grófok ősi fészkét is aránylag sok új unitárius menekült választotta új pátriájának, összesen mintegy (40) negyven lélek. Néhány közülük ugyan már a bécsi döntés előtt is bethleni lakós volt, de legtöbbjük aranyosszéki és torockói menekült.

Munkát legtöbbjük a nagyarányú vasútépítésnél kapott, de van közöttük olyan is már, aki az alkalmi vagy időleges munka helyett mélyebb gyökereket biztosító gazdálkodással vagy fuvarozással keresi meg kenyerét. Ezen a téren már az államtól is szeretnénk eredményeket várni, ugyanis Bethlen 4200 lakója közül 779 zsidó, akik fuvarozással és természetesen kereskedéssel foglalkoznak. Keresztény üzlet a községben alig van, a zsidó üzletek ellenben egész utcasorokat foglalnak el és míg a bécsi döntés után még nem nyilt egyetlen új keresztény üzlet sem, zsidó nyilt kettő. A zsidó kereskedelmet és túlméretezést korlátozó tör-

vényes segítséggel reméljük, hogy menekült hiveinknek is tisztességes életet sikerül biztosítanunk. De letelepedésük sok más, fontos szempontból is jelentőséggel bír. Bethlenben minden hónap második vasárnapján tartunk Istentiszteletet és hitoktatást. A testvéri református egyház itt is segítségünkre sietett, készségesen engedve át szép kis templomát istentiszteleteink megtartására. A pünkösdi ünnepek alkalmával is szépszámú gyülekezet vett részt az úrvacsora osztással egybekötött Istentiszteleten, melynek keretében három ügyes ifjút is megkonfirmáltunk. Istentisztelet után pedig megkereszteltük az első bethleni kis menekült újszülöttet, Király Judithot. Van Bethlen és környékének egy lelkes unitárius apostola is Dr. Kiss György ügyvéd atyánkfia személyében, aki az unitárius papi család szellemét és magyarságát hozta magával erre a szórvány vidékre. Mint szerető és féltő édesapa őrködik összegyüjtött kis nyája felett, akinek valóban nemcsak ügyvédje, védője, szervezője, tanítója, hanem papja és sokszor anyagi gyámolítója is, ha kell. Sok ilyen magyart és unitáriust adjon nekünk az Isten!

Sajóudvarhelyre is ellátogattunk a pünkösdi ünnepek alkalmából, ahol mintegy 32 unitárius hívünk és testvérünk él. Ők is menekültek, legnagyobb részük torockói. Tulajdonosaik által elhagyott és az állam által gondnokolt házakban laknak. Kevés gondnokolt föld, vagy kert is jutott számukra és alkalmi munka ugyancsak a vasútépítésnél. Helyzetük természetesen még nagyon sok kivánnivalót hagy fenn, de reméljük, hogy sikerül majd megélhetésük biztosítása és életük rendes vágányokra terelése, hogy ne érezzék sokáig szegények az elhagyott szép otthonuk oly nagy hiányát, mint az néhányuknál, főképpen a butorzat hiánya miatt, nagyon is megérzik. Minden hónapban itt is tartunk rendszeres Istentiszteletet és a szépszámú gyermekseregnek vallásórákat. Egy ifjút Sajóudvarhelyről is konfirmáltunk. Egy kis újszülöttet pedig a református lelkész keresztelt meg, de természetesen unitáriusnak jegyeztetett be.

Néhány hívünk van még Kékesen, Rettegen és Nagydebreken is, valamint Sajómagyaroson. E kisebb szórványokban élő híveink Bethlenbe fognak bejárni. Ime egy kis pillanatfelvétel unitárius szórványéletünkből és munkájából. Majd megszólalnak e rovatban többi szórvány- és missziói lelkészeink is és más vidékről fognak új képeket bemutatni.

R. Filep Imre,
központi missziói lelkész.

Az árvákért.

Kedves Asszonytestvéreim!

Az Országos Nők Szövetségünk közgyűlésének előértekezlete után megtekintettük az Országos Nők Szövetség tulajdonát képező és gondozása alatt lévő — irisztelepi — mondhatjuk így: *Unitárius Árvaházat és Napközi Otthont,* hol körülbelül 28 vidéki kis árvát gondoznak nemeslelkű asszonyaink s igyekeznek pótolni a legnagyobb veszteséget, az édes anyai szeretetet.

Kifogástalan rendet, csinosságot találtunk mindenütt. Kedvesen játszottak, szavaltak, énekeltek a gyermekek. Hároméves kis gyermek is van közöttük. Épen ebédidő alatt voltunk ott s ez alatt az a gondolatom támadt, hogy írok asszonytestvéreimnek s megkérem, hogy nőszövetségükben egy kis gyüjtést indítsanak árváink javára. Jól tudom, hogy nem oly világot élünk most, de egy-egy tojás, egy marék paszuly, egy kis liszt, egy kanálka zsír, két-három krumpli akad minden háznál, mit még nélkülözni tudunk, egy kis jóakarattal. Ki nem érezte a sors legnehezebben elviselhető változását, az édesanyai szeretet hiányát, az hálából adakozzék, aki pedig tudja, hogy mit jelent édesanya nélkül felnőni, csak a mások szeretetének fölösleges morzsáin, az azért adakozzon tehetsége szerint. Szem előtt tartván a közmondást: sok kicsi sokra megy!

A gyüjtés eredményét a kolozsvári Nők Szövetsége Kossuth Lajos-utca 7., I. szám alá szíveskedjék küldeni. Isten áldása és segítsége legyen a nemes szívű adakozókon, kik az árvák könynyét letörölni igyekeznek.

Siménfalva, 1942 május hó 2. Hitrokoni üdvözlettel:

Özv. Richterné Gvidó Julia sk.,
állami tanítónő.

ANYÁK NAPJA KOLOZSVÁRT. Kolozsvárt Anyák napja bensőséges ünnepét május hó 17-én ünnepelték az unitáriusok. A délelőtti istentiszteleten Simén Dániel teologiai tanár tartott buzgó imát és egyházi beszédet. Az ifjak részéről a szép ünnepélyen közreműködtek Forner József VII. gimn. tanuló orgonajátékkal, Incze Julia III. éves tanítónőjelölt köszöntötte megható beszédben az édesanyákat, alkalmi költeményt szavalt Zoltán Judith VI. gimn. tanuló, Erdélyi István VI. ker. tanuló szép hegedűjátékkal működött közre, melyet Szabó Ilona II. éves tanítónőjelölt kísért orgonán. Benedek Sára VIII. gimn. tanuló „Az édesanya" címen tartalmas felolvasást tartott. Szabó Béla VIII. gimn. tanuló alkalmi szavalatával emelte az ünnepély szép hangulatát. A kolozsvári leányközépiskolások énekkara Ajtay József igazgató vezetése mellett Halmos László „Áldd meg Isten" című darabját adta elő teljes sikerrel. Végül főt. Józan Miklós püspök úr mélyen átérzett beszéddel zárta be a megható ünnepélyt. Délután az ifjúsági otthonban az elemi iskolások rendeztek szép ünnepélyt.

MEGJELENT: AZ UNITÁRIUS EGYHÁZ SZERVEZETI TÖRVÉNYE Erdő János theol m. tanár és Ferencz József budapesti misszió lelkész kiadásában. Egyházi életünkben már régóta éreztük a Sz. T. új kiadásának szükségességét. Az 1921-ben dr. Tóth György kiadásában megjelent Sz. T. ugyanis teljesen kifogyott; 1921-től pedig sok olyan Sz. T. módosítás, elvi határozat, törvénymagyarázatot eszközölt az E. Főtanács és E. K. Tanács, melynek ismerete feltétlenül szükséges úgy a hívek, mint az egyházi vezetők részére. Erdő János és Ferencz József a Sz. T. új kiadásában feldolgozták az 1921 óta hozott összes E. Főtanácsi módosításokat, elvi határozatokat, E. K. Tanácsi törvénymagyarázatokat, vallamint az egyházközségi és egyházköri tisztviselők és alkalmazottak felesketésére vonatkozó esküformákat. A könyvhöz előszót Dr. Gelei József egyházi főgondnok úr írt.

Egyházi életünk érdekében áll, hogy ezt a fontos munkát nemcsak az egyházközségek, lelkészek szerezzék be, hanem keblitanácsosok, gondnokok, egyházi tanácsosok is, hogy pontosan ismerve jogaikat és kötelességeiket, méltóan be tudják tölteni hivatásukat egyházunk életében. — A könyv ára: fűzve 4 pengő, kötve 6 pengő. Megrendelhető Erdő János teol. m. tanárnál, Kolozsvárt, Kossuth Lajos-utca 9. sz., vagy Ferencz József, misszió lelkész, Budapest, IX. ker., Hőgyes E.-utca 3. sz.

NÉPFŐISKOLA. Egybeállította: dr. Abrudbányai János, dékán. Különlenyomat a Keresztény Magvető márc.—ápr. 2-ik füzetéből. A Kolozsvárt tartott első Népfőiskolai Tanfolyamnak, úgy szólva, emlékkönyve. Tartalmazza azokat a megnyitó beszédeket, melyeket a népfőiskolával kapcsolatos ünnepélyek alkalmával elmondtak és a népfőiskola hallgatóinak és előadóinak névsorát, az előadott tárgyak megjelölésével. E nevezetes füzetben a következő cikkek olvashatók: dr. Gál Kelemen: Előszó. Dr. Abrudbányai János: Tanfolyamot megnyitó beszéd. Józan Miklós: Üdvözlet. Simén Dániel: A mélység élettörvénye. Vári Albert: A keserű pohár. Dr. Abrudbányai János: Szántsatok új szántást. Dr. A. J.: Kik vettek részt az első Népfőiskolai Tanfolyamon? Dr. Kiss Elek: Beszámoló a Tanfolyamról általában. Dr. Gelei József: A magyar nép. Dr. Abrudbányai János: Mit éreznek a hallgatók?

JÓLTEVŐK EMLÉKÜNNEPE AZ UNITÁRIUS KOLLÉGIUMBAN. A kolozsvári Unitárius Kollégium gimnáziuma 1942. május hó 10-én a Kollégium dísztermében, nagy közönség részvételével, jóltevők emlékünnepét tartotta. A megemlékezés középpontjában Augusztinovics Pál állott, kinek 1937-ben, halála 100. évfordulójáról az akkori körülmények miatt méltóképpen nem emlékezhettünk meg. A szépen sikerült ünnepély lefolyása a következő volt:: Tebenned bíztunk eleitől fogva kezdetű zsoltár elhangzása után *Bodor* András tanár-lelkész buzgó imádsággal emelte a szíveket az egek urához. A jóltevők munkáját tartalmas megnyitó beszédben méltatta *Gálffy* Zsigmond igazgató. Énekelt a gimn. tanulók énekkara *Péterfy* I. tanár vezetésével. *Augusztinovics Pálnak,* a nagy alapítónak emlékét *Benczédi* Pál vallástanár elevenítette fel, kimutatva azt az egyházat és székely népet nevelni, fejleszteni kívánó nagy lelket, amivel a nagy alapító rendelkezett, valamint a nagy alapítvány sorsát, amely csaknem egészben áldozatul esett a semmi emberséget és kegyeletet nem ismerő román kisajátításnak. Hubay: Cremonai hegedűs című darabját *Gálffy* Zsigmond VIII. gimn. tanuló adta elő hegedün *Schiff* János VIII. gimn. tanuló zongorakísérete mellett nagy hatással. Péterfy Albert: *Emlékezés jóltevőinkre* című költeményét előadta *Albert* Zsigmond VII. gimn. tanuló kiváló sikerrel. Az ifjúság részéről *Major* István VIII. gimn. tanuló emlékezett meg a jóltevőkről kiváló szónoki erővel előadott beszéddel. Az ifjúsági regőskar több hazafias dalt adott elő *Major* István VIII. gimn. tanuló vezetésével igen nagy hatással. A magyar Hiszekegy elmondása után *Józan* Miklós püspök bezáró beszédében a jóltevők nagy áldozatáról s a rájok való emlékezés termékenyítő hatásáról emlékezett meg lelkesítő bezáró beszédében, mely a szép műsort valóban maradandó lelki élménnyé tette. A magyar Himnusz hangja mellett zárult a lelket építő szép ünnepély.

AZ EGYHÁZKÖRI D. F. EGYLET vezetőségét arra kéri a központi választmány, hogy a nyár folyamán tartandó közgyűlésekre szíveskedjenek meghívót küldeni, mert a központi választmány szeretne egy-egy képviselőt küldeni mindenik kör közgyűlésére az együttes, céltudatos munka megszervezése érdekében.

AZ UNITÁRIUS MISSZIÓ HÁZ Diákotthonába a felvételi kérések az 1942—43. iskolai évre, 1942. június hó 30-ig beadandók, a Misszió Ház Bizottságához címezve. A kérést a felvételt kérelmező szülője, illetve gyámja írja alá s ahhoz az illetékes lelkész és amennyiben most érettségizett, a gimnázium igazgatójának láttamozása szükséges. A kérelmeket beérkezésük sorrendjében bírálják el. A felvétel az egész iskolai évre szól. 3—4 iparostanonc részére is megfelelő hely áll rendelkezésre. A Diákotthonba csak olyan főiskolai hallgatók vétetnek fel, akik tanulmányaikat csak budapesti főiskolán folytathatják (mérnök, állatorvos, rajztanár, zenetanár). Cím: Budapest, Hőgyes Endre-u. 3.

A DEBRECENI NYÁRI EGYETEM. A debreceni Egyetem az idén is megrendezi az augusztusi szűnidei tanfolyamát, amely az alapítása óta eltelt 15 év alatt szerte a világon ismeretes és népszerű intézménnyé vált. Az idei tanfolyam szervezési munkálatait Dr. Hankiss János egyetemi tanár irányítja. A tanfolyam tanulmányi programmjának középpontjában a magyarságtudományi előadássorozat áll. A Nyári Egyetem ezúttal az európai szellem és a magyarság viszonyának tisztázásával akarja a magyar közönség figyelmét felhívni azokra a nagy történelmi feladatokra, amelyek az új Európa előkészítésében várnak a magyarságra.

A magyar nyelvű előadásokkal párhuzamosan német és olasz nyelvű előadások hangzanak el a magyarságra vonatkozó ismeretek köréből. A Nyári Egyetem tanulmányi programmját hangversenyek, kirándulások, különféle bemutatók egészítik ki. Ezekhez járulnak még a nyelvleckék, melyek az élő nyelvek elsajátítását teszik lehetővé. A nyelvgyakorlásra kitünő alkalom nyilik a résztvevő külföldiek társaságában. Az előadások időpontját úgy választották meg, hogy a nagyerdei strand- és gyógyfürdő nyujtotta üdülési alkalmakat a hallgatóság kihasználhassa. A beiratkozott hallgatók számára a vezetőség nagy utazási és nyaralási kedvezményeket biztosít. A részvételre és kedvezményekre vonatkozóan felvilágosítást nyujt a Nyári Egyetem titkársága (Debrecen, Központi Egyetem).

HALÁLOZÁS. Özv. *Gábor Albertné,* szül. Gáspár Katalin, unitárius lelkész özvegye, életének 80-ik évében, hosszas szenvedés után visszaadta nemes lelkét mennyei Atyánknak. Szerető, önfeláldozó gondos szív szűnt meg dobogni, a szelíd, türelmes, hittel teljes lélek visszatért égi honába. Gyermekei, testvérei, unokái, dédunokái és nagyszámú rokonság gyászolja halálát. Az igazak emlékezete áldott.

AZ UNITÁRIUS IRODALMI TÁRSASÁG május hó 17-én Kolozsvárt, a Kollégium dísztermében felolvasó ülést tartott, melynek lefolyása a következő volt:

Kelemen Lajos főigazgató tartalmas beszéddel az ülést megnyitja. Dr. *Gyulai* Zoltán egyet. dékán, választmányi tag *Laotse*ről, a kínai bölcsről tart nagyértékű, mélyreható felolvasást. *Unitáriusság és világnézet* címen *Borbély* Andor hírlapíró, rendes tag tart szabadelőadást, melyben azt a gondolatát juttatja kifejezésre, hogy az unitárizmusnak ős talaja itt van Erdélyben és továbbra is csak ebből kell táplálkoznia. A művészi részben P. *Szentmártoni* Éva gyönyörködtette a közönséget gyönyörű, iskolázott hangjával. A hozzá méltó zongorakíséretet P. *Szentmártoni* Kálmánné szolgáltatta. Végül *Kelemen* Lajos tartalmas elnöki bezárója és a magyar Himnusz elhangzása után a tartalmas ülés bezárult.

AZ UNITÁRIUS LEÁNYOTTHONBA az 1942—43. iskolai évre a felvételek iránti kéréseket folyó év július hó 20-áig kell beküldeni a Leányotthon Elöljáróságához címezve, Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 7. sz. alá.

Unitárius leányok bibliai köre 1942. évben Székelyudvarhelyen. Első sor közepén Sigmondné, Mátyás Piroska elnöknő (Szövegét l. 85. lapon előző számunkban).

NŐI GAZDASÁGI ÉS HÁZTARTÁSI TANFOLYAM A SZÉKELYKERESZTURI UNITÁRIUS TÉLI GAZDASÁGI ISKOLÁBAN. Az Erdélyszerte közkedveltségnek örvendő tanfolyamot ez évben immár tizedikszer rendezik meg. A tanfolyam kezdete július 19, végződése augusztus 30. 16 évet betöltött nők vehetők fel, kik magyarul írni és olvasni tudnak. A tanítás elméleti és gyakorlati irányú. Bentlakással és közös élelmezéssel van egybekötve. Részletesebb tájékoztatót az iskola igazgatósága szívesen küld az érdeklődőknek.

ALAPITVÁNYOK ÉS ADOMÁNYOZÁSOK. Egyházi Főtanács 12. d)—1941. jkv. pont alatti határozatában örömmel vette tudomásul az 1940—41. években tett alábbi alapítványokat és adományozásokat: Özv. Báró Bánffy Ferencné az Irisz-telepi missziói építkezésre 1000 (ezer) P., 1921-ben végzett osztálytársak 445 P. 50 f., Végh Benjámin a Sepsiszentgyörgyön levő Templom-utca 23. sz. alatti mintegy 26.000 (huszonhatezer) P. tiszta hagyatékot jelentő telkét hagyta a Nyugdíjintézet részére, firtosváraljai egyházközségnek Kozma Miklós 10 (tíz) pengőt, kobátfalvi egyházközségnek Deák Mózes és Deák Anna 40 (negyven) pengőt, Péterffy Albert és neje Márton Erzsébet téli gazd. iskolának 233 P. ért. pénzszekrényt, dr. Ferenczy Géza tb. fg. a háromszéki egyházkörnek 333 P., Dr. Ferenczy Géza tb. fg. a székelykeresztúri Báró Orbán Balázs alapítvány pótlására 150 P., Bálint Jakab kőröspataki énekvezér-tanító 33 P., Zsakó testvérek néhai Zsakó Lenke emlékére 1000 (ezer) P., Dr. Ferenczy Géza tb. fg. a gagyi egyházközségnek néhai nagyszülői emlékére 166 P., Dr. Ferenczy Géza tb. fg. a nagyajtai egyházközségnek 666 P., Sándor Mózes Katona és neje Homoródalmáson 16 P., Ferencz József és neje Uzoni Róza nagyajtai lakósok 100 P., Simén Domokos lelkész és neje elhalt kisfiúk emlékére 33 P., Péterffy Albert tb. köri felügyelő gond. — ez évtől kezdve életében évenként befizetendőleg, 500 P. adományt jelentett be, Buzogány Kálmán lelkész és neje, szül. Raffaj Ella 666 pengőt fizettek be s igérték, hogy ez összeget rövid időn belül 1666 pengőre egészítik ki alapítványképpen; Dr. Lőrinczy István, Lőrinczy Géza, Lőrinczy László, Lőrinczy Lajos. Lőrinczy Zoltán szüleik házasságának 50 éves fordulója alkalmából 2000 (kettőezer) P. alapítványt tettek a sz.-keresztúri gimn. részére.

Egyházi Főtanács örömmel állapítja meg azt az áldozatkészséget, amely egyháztársadalmunk minden rétege részéről oly dicséretreméltóan megnyilvánult és a nemes adományozókkal szemben hálás köszönetét fejezi ki. Egyszersmind azt is kimondja, hogy az adományok és alapítványok egyházi lapjainkban közöltessenek le, hogy a nemes példák, különösen tehetősebb és közvetlen örökös nélküli afiainál követésre találjanak.

MAGYARSZOVÁTI MENEKÜLTEK. Május hó 24-én, istentisztelet után, a magyarszováti menekültek *Kovács* József igazgató-tanító vezetésével a kolozsvári Unitárius Kollégium dísztermében összegyültek, hogy az édes otthon elhagyása után szervezetbe tömörüljenek s továbbra is fönntartsák együvé tartozandóságukat. Az összejövetelen jelen voltak a szovátiakan kívül: *Józan* Miklós püspök, *Gálfi* Lőrinc teol. tanár, *Ürmösi* József püspöki titkár, *Hatházy* Sándor pénztárnok, *Benczédi* Pál szerkesztő, *Kovács* József igazgató, *Székely* Gergely papnövendék. A számbavétel alkalmával kitünt, hogy a 196 elmenekültből Kolozsváron tartózkodik 126 személy, ebből 65 férfi, 28 nő, 33 gyermek, más helységben tartózkodik 51 férfi, 12 nő, 7 gyermek, együtt 70. A jelenlévők nagy örömmel vették tudomásul, hogy szeretett régi igazgató-tanítójuk: *Kovács* József most is a régi buzgósággal állott mellékjük anyagi, erkölcsi és szellemi életök irányítására s a megalkotott szervezet elnökéül megválasztották egyhangúan *Kovács* József ig.-tanítót, ügyvezető elnöknek *Bodor* András tanár-lelkészt, jegyzőnek *Székely* Gergely teol. akad. hallgatót, birónak *Tóth* Domokos volt szováti kisbirót, választmányi tagoknak: *Bodor* Márton, *Domokos* János, *Kiss* Márton, *Maneszes* Ferenc, *Maneszes* István, *Vigh* János gazdákat. A nők és gyermekek irányítására pedig *Bodor* Andrásné, *Antónya* Klára úrnőt. A megalakulás után *Gálfi* Lőrinc teol. tanár és Főt. *Józan* Miklós püspök úr szeretettel üdvözölték szováti menekült híveinket. A püspök úr kifejezte elismerését *Kovács* József igazgató iránt, aki ma is összegyüjti régi híveit, mint a kotló az ő csirkéit, hogy megmentse a veszedelemtől.

ERDÉLYI FÖLDBIRTOKPOLITIKAI FŐOSZTÁLYT létesített a m. kir. Földmívelésügyi Minisztérium Kolozsvárt, mely fontos hivatal május hó 18-án kezdte meg működését. A Főosztály vezetője *dr. vitéz Nyiredy Géza* miniszteri osztálytanácsos, aki nemcsak a legképzettebb és leglelkiismeretesebb vezető tisztviselők egyike, hanem a legbuzgóbb és leglelkesebb unitárius vezető emberek közül való. Ilyen kiváló vezetővel az élén a Földbirtokpolitikai Főosztály működése elé nagy reménnyel tekint Erdély sokat szenvedett magyarsága.

JUNIUS 21-ÉN, az ötvenöt éves érettségi találkozón *Józan* Miklós püspök úr fog a kolozsvári unitárius templomban istentiszteletet tartani.

Az ápr. 8.—máj. 6-ig történt befizetéseket a jövő számban nyugtázzuk. *Szerk.*

NYUGTÁZÁS. Az egylet pénztárához május 9-től június 9-ig előfizetői díjat fizettek: Agh Ferenc Kolozsvár 1941—1942-re, Hosszú Lajos 1942-re, Csiszér Viktorné Szotyor 1940-re, Gyárfás Lászlóné 1938—1939-re, Deák Domokos Kobátfalva 1941-re, Mikó Sándor Bölön, Ürmösi Jenő Beszterce, Geréb Ádám Kolozsvár 1942-re, Inczefi András, Inczefi Ferenc, Benczédi Ferenc, Vári Ferenc, Nemes Lajos, id. Gyöngyösi Lajos, ifj. Gyöngyösi Dénes, id. Marosi Sándor, Márton Dániel, Marosi Lajos, Kozma Elek, Fazakas Dénes Kadács 1940—1941-re, Fekete József Marosvásárhely 1943—1944-re.

Tagsági díjat fizettek: Timár Lajosné Sepsiszentgyörgy, dr. Gyulafalvy Rednik Tamásné Beregszász 1941-re, Gálffy Zsigmond Kolozsvár 1938—1942-re, Kauntz Józsefné 1939—1942-re, Szathmáry Gábor 1942-re.

Alapítói díjat fizettek: Kun Mihály Kolozsvár 10 P., Simén Domokos Homoródalmás 40 P., Major Pál Szilágysomlyó 10 P.

Kolozsvár, 1942. június 8-án.

Gálfi Lőrinc.

Szám: 804—1942. E. K. T.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

Az iklandi unitárius egyházközség közgyűlési határozata alapján, pályázatot hirdetek az iklandi unitárius énekvezértanítói állásra. Pályázhatnak tanítói és énekvezéri oklevéllel rendelkező tanítók.

A pályázathoz csatolandó: a tanítói és énekvezéri oklevél, az eddigi szolgálatot igazoló bizonyítvány és erkölcsi bizonyítvány.

1. Javadalmazása a díjlevél szerint évi 140 P. készpénzfizetés és a megfelelő tanítói államsegély.

2. Természetbeni lakás, mely áll két szoba, konyha, kamra, gazdasági udvar és kertből. (405 öl terület.)

Tanítói és énekvezéri kötelességét az egyházi Szervezeti Törvény vonatkozó §-ai határozzák meg.

A pályázati kérések a marosköri unitárius esperesi hivatalhoz küldendők be, Marosvásárhely, Gecse Dániel-u. 26. szám alá.

A pályázati határidő 1942. június 30.

Józan Miklós, unitárius püspök.

SZERK. ÜZENET. E lapból most is több cikk kimaradt. Oka: *a sok hátrálék,* amely miatt csak 16 oldalon jelenhetünk meg. A hátrálékosokat nagy felelősség terheli!

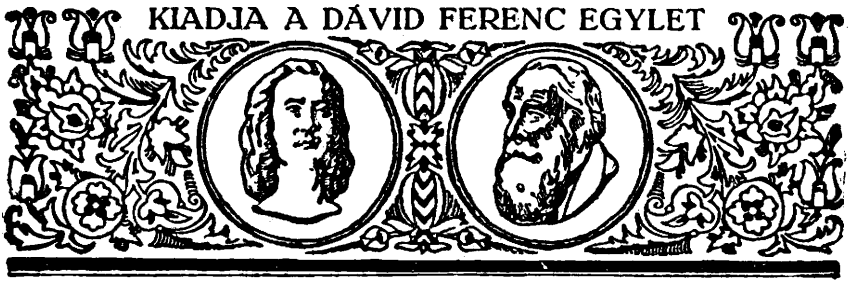
Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár:14256 — Felelős vezető: Major József.

LII. évfolyam. Kolozsvár, 1942. július. 7. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Egyházépítő összefogás

Bezárultak iskoláink, két gymnásiumunkban letették az érettségit, teologiai akadémiánkon több ifjú lelkészi oklevelet szerzett, s az egyházvezetésben is eltelt számunkra az első esztendő. Iskolába jártunk mi is, az élet nagy és komoly és felelősséggel tele iskolájába, az egyház ügyvezetése terén, s közben beleizmosodtunk az építő munkába és vele az iskolaalapításba is.

Az ifjúság elszéledt a szülői házhoz, kipihenni egy léleképítő év fáradalmait, a tanárok szintén elszélednek, a nyári szüneten át a következő léleképítő esztendő fáradságos munkájához új erőt szerezni, s meghitt óráiban kiki fölteszi a kérdést magának: „eleget tettem-e annak, amit tőlem a szülők, az egyház és a nemzet vár?“

A diák is, a tanár is adja meg a feleletet ezekben a sorsdöntő kérdésekben saját magának.

Én itt az egyház vezetőségének és főhatóságának első esztendei munkájából csak azt az egyet akarom kiemelni, ami az egyházat iskoláival kapcsolja össze.

Az iskolák az egyháznak fölötte drága kincs. Ha biztonságot akar, iskolára van szüksége, ha fejlődni akar, az iskola ifjúságán át valósíthatja meg legeredményesebben elveit, ha nevelni akar, a legfogékonyabb lelkekre az iskolában talál, ha a nemzetnek szolgálatot akar tenni, iskolái ifjúságát keresse s ha a nemzet

az egyháztól egyáltalán szolgálatot vár, ahhoz ne tegyen semmi mást, csak iskolákkal ajándékozza az egyházat.

Az egyháznak az építő munkában első szükséglete a nevelő hadsereg; ma azonban az egyház nem rendelkezik elegendő oktató, vezető elem fölött. Hiányok és panaszok a legkülönbözőbb helyeken hangzottak el. Teologiánk a lelkészjelölt ifjak hiányáról, mindkét gymnásiumunk a tanárhiányról, egyházközségeink a tanító- és kántorhiányról panaszkodnak. Mindezek a bajok eredtek egyfelől a huszonkétéves elnyomatás nehéz magyar viszonyaiból, másrészt pedig az utánpótlás szervezetlenségéből. Mentül nehezebbé teszi az élet valamely kérdés megoldását, annál keményebben meg kell szervezkedni a nehézségek legyőzésére, tehát a gyászos trianoni élet alatt egyházunkban annál inkább kellett volna müködnie egy utánpótlás szolgálatában álló szervezetnek.

Mindezeknek a nehézségeknek a leküzdésére — remélem — egy örökéletü szervezetet állítottunk fel a Berde-bizottságban, melynek hármas feladata van: kifelé az egyházi élet támogatására nevelendő ifjúság toborzása s az anyagi támogatás összegyüjtése, befelé pedig a megnyertek egyházias gondolkodásának ápolása és az egyházszolgálatra való lelki előkészítése.

Sajnos, ennek a megmozdulásnak egyelőre sem teológiánk, sem tanári testületünk, sem a tanítói kar nem sok hasznát látja, mert kezdeni valamit csak elől lehet s itt az elvetett magból fakadó termés az első aratásra csak évek multán érik. De akkor se késő.

Második lépésként összefogtunk az iskolával a nemzetnevelés megmunkálásában. Vezette az egyház főhatóságát ebben a kérdésben az a szent és mély meggyőződés, hogy a nemzeti érzést és az egyén nemzetszolgálati kötelességtudatát az eddiginél sokkal nagyobb mértékben kell nevelni, s hogy erre a nemes feladatra az egyház és az egyházi iskolák sokkal jobban képesek, mint a nemzet szervezetének akármely más eleme. A pap a szószékből és a tanár tanári székéből a leghatékonyabb apostola a nemzet újjászerveződésének. Kolozsvári kollégiumunkban külön nemzetnevelő órák szerveztettek és az önképzőköri délutánok idejének is javarésze nemzetnevelési kérdésekkel telt el. A kereszturi gymnásiumunk tanári karával szintén megtartottuk a nemzetnevelési értekezletet, melynek nyomán a jövő évtől kezdve ott is útba indul az iskola eme legfontosabb feladatainak megoldása. Igy egyházunk nemcsak a maga szük körzetében, hanem országos vonatkozásban is úttörő lépéseket tett a nemzeti újjáéledés terén.

De épúgy úttörő lépést tettünk az iskolával való harmadik összefogásunkban akkor, mikor hozzáláttunk egyházi életünk legfontosabb feladatának, a valláserkölcsi oktatás kérdésének új megoldásához. Ezt szükségessé tette formailag az oktatásnak a nyolc osztályra való kiterjesztése, belsőleg pedig négy kérdés: az anyag kiválogatásra érett felülvizsgálata, unitárius gondolkozásunk fejlődésének helybiztosítása, az unitárius öntudat ébresztése és végül a valláserkölcsi oktatásnak is a nemzetnevelés szolgálatába állítása. Ezek mind nagy feladatok s érettük érdemes nagy elhatározásokra szánni magunkat. Érdemes helytállni a mellett a nagy meggyőződésünk mellett, hogy a mi egyházunk a legmagyarabb nemezti egyház, ezért nekünk első sorban érdekünk és kötelességünk az éber öntudat és a vallási élet terén is gyakorolt nemzetszolgálat. Számos tanácskozáson érleltük meg ezeket az egyházi életbe mélyen belevágó kérdéseket, melyekhez e napokban az egyházkörök adják hozzá a maguk bölcseségüket.

A negyedik összefogásunk az iskolával egyenesen iskolaalapítás volt, a népfőiskola megteremtésében. Az üdvös gondolat a teológiai főiskolánk igazgatóságában született meg, az egyházi főhatóság ezt az eléggé nem dícsérhető eszmét azonnal szívvel-lélekkel magáévá tette és a Nőszövetséget is felszólította hasonló leányfőiskola megszervezésére.

Az ügy, mely ezen a soron érik, a falú közelebbhozása a városhoz s ebben egyházunknak, mint népiegyháznak megvalósítása és ezen a réven egyházi életünk egységének, teljességének kiépítése. Ezenkívül pedig a maga területén ez a népfőiskola is ugyan arra jó, amire a Berde-bizottság törekvése irányul, nevezetesen a falúnak egyháztámogató ifjúságot nevelünk.

Ime az Egyház törekvései az iskolákon át egy nagy egyházépítő összefogássá nőnek ki. A szülői házhoz hazamenő tanulóság és az életbe erőgyűjtésre szétoszló tanárság nyári emlékként ezt vigye magával a nép közé.

A gyerekek nyugtassák meg a szülőket, hogy fejlődésük a legjobb kezekbe van letéve s a tanárok nyugtassák meg, ahol csak megfordulnak, az egész unitáriusságot, hogy minden megtétetik egy magyarabb, egy unitáriusabb jövendő kiépítésére s ebben bizalmukkal és ragaszkodásukkal vegyenek ők maguk is részt.

Gelei József.

A Berde Bizottság munkája és felhívása

A Berde Bizottság 1941 szeptemberében Gelei József egyházi főgondnok vezetésével kezdte meg működését. Célját szegénysorsú, de jómagaviseletű, székely gyermekek taníttatásában határozta meg, akik hajlandók magukat az egyházi élet szolgálatára elkötelezni. Ezenkívül célja volt a Bizottságnak minél több, tehetséges székely gyermeknek az ipari és kereskedelmi pályán való elhelyezése, hogy ezzel, egyrészt magyar, másrészt unitárius érdekeket szolgáljon a mostani nagy őrségváltás alkalmával.

Célját, Isten segítségével, reményén felül megvalósította, mert amellett, hogy több székely gyermeket elszegődtetett, már az 1941—42-iki iskolai évben összesen 20 középiskolai tanulót taníttatott. 500 P-vel segélyezte a teológiai akadémia ifjúságát, 300 P. segélyt adott egy gépipari középiskolás tanulónak, kisebb-nagyobb segélyeket pedig az elhelyezett tanoncoknak, meg a gimnáziumi szegény, de a bizottságba be nem vett tanulóknak.

A 20 középiskolai tanuló közül 15 a kolozsvári unitárius kollégiumban tanult, 3 a kereszturi gimnáziumban, 2 pedig Budapesten. A kolozsvári unitárius kollégiumban a következő tanulók tanultak a Bizottság költségén:

1. Fekete Sándor I. o. t. Bukarestből menekült cipész gyermeke.
2. Incze Lajos I. o. t. alsócsernáti pénzügyőr gyermeke.
3. Kilyéni János I. o. t. buzaházai MÁV pályamunkás gyermeke.
4. Máthé Sándor I. o. t. kénosi utász gyermeke.
5. Nagy Károly I. o. t. örményesi földmüves gyermeke.
6. Sándor Mózes I. o. t. felsőrákosi főldmüves gyermeke.
7. Székely József I. o. t. árkosi földmüves gyermeke.
8. Székely Sándor I. o. t. felsőrákosi földmüves gyermeke.
9. Tőzsér Ákos I. o. t. kénosi napszámos gyermeke.
10. Varga László I. o. t. kocsordi földmüves gyermeke.
11. Bota Zsigmond II. o. t. szabédi földmüves gyermeke.
12. Fóri Mihály II. o. t. kolozsvári altiszt gyermeke.
13. Kún Mihály II. o. t. kolozsvári földmüves gyermeke.
14. Mikó Sándor II. o. t. bölöni földmüves gyermeke. (Mikó-család taníttatja.)
15. Szatmári József V. o. t. néhai üveggyári tisztv. gyermeke.

Amint már ebből a névsorból is kivehető, mind olyan gyermekek, akik a Berde Bizottság segítsége nélkül sohasem kerülhettek volna gimnáziumba, mert szüleik szegénységük miatt a taníttási költségeket semmiképpen sem tudták volna fedezni. Hál' Istennek, mondhatjuk, hogy csaknem mindannyian megérdemelték a taníttatást. Egyik-másik a gimnáziumnak is díszére válik, mert kitűnővel, vagy jelessel végzett. Ha pedig voltak közöttük, akik az első félév végén gyenge eredményt mutattak, évvégére

bebizonyították, hogy gyengeségük oka inkább az eddigi iskolázottságuk hiányos és elmaradott voltában, mint saját hibájukban keresendő.

De ennek a sok szegény, jó magaviseletű, tehetséges székely gyermeknek a taníttatása csak egyesek és közületek áldozatkész adományai által volt lehetséges. Most, midőn itt adományaikat hálával és köszönetetl nyugtázzuk, kérjük Istent, tegye lehetővé, hogy ezután is önfeláldozó szeretetükről és odaadó készségükről tanuságot tehessenek.

1.	Józan Miklós — — — — — —	500.—
2.	Dr. Báró Dániel Gábor — — — —	53.86
3.	Dr. Barabássy Albert — — — —	53.90
4.	Budapesti Unitárius Nőszövetség — —	1.000.—
5.	Dr. Fazakas Miklós — — — — —	59.86
6.	Dr. Abrudbányai Ede — — — —	100.—
7.	Kolozsvár városa — — — — —	650.—
8.	Dr. Hethéssy Jenő — — — — —	100.—
9.	A kolozsvári uintárius kollégium diákjai	50.02
10.	Dr. Weress Gábor — — — — —	681.—
11.	Özv. Csifó Salamonné — — — —	90.—
12.	Dr. Tóth György — — — — — —	199.72
13.	Dr. Simándi Tamás — — — — —	80.10
14.	Magát megnevezni nem akaró közület —	2.600.—
15.	Kozma György — — — — — —	53.96
16.	vitéz Kozma Ferenc — — — — —	99.86
17.	vitéz Gyulai Tibor — — — — —	675.86
18.	Valkó Gyula — — — — — —	50.—
19.	Dr. Gál Zsigmond — — — — —	681.—
20.	Dr. Gyulay Zoltán — — — — —	50.—
21.	Dr. Gálfalvy György — — — — —	53.86
22.	Bikfalvy Károly — — — — — —	29.90
23.	Dr. Gelei József előadásaiból — — —	159.44
24.	Bekő Jenő — — — — — — —	262.20
25.	Horthy Miklós Ösztöndíj — — — —	1.800.—
26.	Barla Dezső — — — — — —	99.86
27.	Fazakas Jenő — — — — — —	55.—
28.	Ferencz József — — — — — —	5.40
29.	Gálffy Zsigmond —— — — — —	50.—
30.	Dr. Ferencz Áron — — — — —	55.—
31.	A budapesti unit. egyházközség — —	600.—
32.	Első Magyar Ált. Biztosító Társaság —	49.86
33.	Kolozsvár városa — — — — —	300.—
34.	Dr. Ferenczy Géza — — — — —	99.86
35.	Asztalos Ferenc — — — — — —	20.—
36.	A kolozsvári unitárius kollégium diákjai	50.02
Összesen az eddigi adományok (junius 4-ig)		P. 10.512.52

Az 1941—42-ik iskolai évben ezekben számolhatunk be a Berde Bizottság által végzett munkáról.

A most következő iskolai évre pedig tájékoztatásul a következőkre hivjuk fel unitárius hiveink figyelmét:

I. A kolozsvári unitárius kollégiumba összesen nyolc gyermek felvétele van előirányozva. Szeretnők, ha a legtehetségesebb unitárius gyermekeinket tudnók kiválasztani. Azért, azok a szülők, akik tehetséges gyermekeiket a Berde Bizottság útján szeretnék taníttatni, ez iránti kérésüket minél hamarább juttassák el a Berde Bizottsághoz, valamint a gyermekek iratait is (elemi iskolai értesítő, ujraoltási bizonyítvány, szegénységi bizonyítvány, anyakönyvi kivonatok). Az iskolai év kezdete előtt (kb. szept. 7—8-án) a gyermekek tehetség vizsgálaton esnek át és akik a követelményeknek megfelelnek, azokat a bizottság taníttatni fogja.

II. Ismételten felhívjuk lelkészeink és tanitóink figyelmét, hogy azoknak a gyermekeknek, akik valamilyen ipari vagy kereskedői pályára akarnak lépni, s testi és szellemi fejlettségük nem esik kifogás alá, összes iratait (iskolai bizonyítvány, újraoltási bizonyítvány, anyakönyvi kivonatok) még a hónap folyamán feltétlenül juttassák el a Berde Bizottsághoz. Bizottságunk most abban a szerencsés helyzetben van, hogy az ipari pályát választó ifjakat a legjobb helyekre tudja elszegődtetni, de csak abban az esetben, ha az összes iratok a fenti időben rendelkezésére állanak. Nemcsak elemi, hanem a középiskola alsó osztályait és polgári iskolát végzetteket is elhelyez a bizottság.

Az eddigi tapasztalatok alapján azt állapítottuk meg, hogy az ipari pályára készülő gyermekek a falusi környezet (cséplőgépek, malmok stb.) hatása alatt mindenáron géplakatosok akarnak lenni, vgy valamilyen gépekkel foglalkozó mesterséget szeretnének megtanulni. Azonban ezen a téren az elszegődtetés már csaknem lehetetlen, azért közöljük azokat a főbb mesterségeket, ipari ágakat, ahol inkább tudjuk biztosítani úgy az elhelyezést, mint a későbbi megélhetőségi lehetőséget.

Arany-, ezüstmüves, ékszerész, ötvös; asztalos (épületasztalos, bútorasztalos, mintaasztalos); bádogos, borbély, bőröndös, bőrdiszmüves, szíjgyártó, nyerges, cég- és címfestő, cukrász, esztergályos (vas- és fémesztergályos), galvanizáló, gombkötő, paszományos, szabó, kádár, kaptafakészítő, kárpitos, kazánkovács, kefekötő és ecsetkészítő, lakatos (műlakatos, épületfelvasaló, géplakatos), látszerész, mészáros, nap- és esernyőkészítő, rézöntő, pék, szobafestő, szűcs, takács, timár, vasöntő, vésőműves, bélyegzőkészítő, villanyszerelő.

Ezeken a mesterségeken kívül ott van a kereskedői pálya, melyen szintén nagy hiány mutatkozik.

Tudjuk, hogy ezek az iparágak a legtöbb falusi gyermek előtt ismeretlenek, de ma ezekben van a nagyobb hiány, azért népünk figyelmét ezekre kell irányítani. Nemzeti érdek, hogy az ipar minden ágában legyenek jól kiképzett magyar ifjak, akik a nagy őrségváltásnál minden nehézség nélkül végezhetik a rájuk háruló feladatokat. A Berde Bizottság akkor tölti be hivatását, ha kitermeli a megfelelő embereket s őket a megfelelő helyre állítja.

Bodor András, titkár.

Köszönetem

1942. év tavaszán, Budapesten tartott, unitárius lelkészi továbbképző konferenciának meghallgattam azt a részét, amelyet a rádió közvetített. Ezekben a hangokban keblem megfürdött és lelkemnek égő fáklyája az *egy Isten* hitből, egy néhány sort megvilágított.

Köszönöm az Istennek, hogy magyarnak teremtett! Én az eke szarva mellett, ebben az *egy igaz Isten* hitben töltöm be hivatásom és imádkozom. Fölemelt fővel tekintek az égre, lelkemnek jobb kezével megsímogatom Isten tornácának alapzatát és köszönöm édesanyámnak, hogy magyar unitáriusnak szült engemet.

Mélyen meghajtom a fejemet itt a sovány barázdák sűrűségében és úgy köszönöm meg a magyar kormányzatnak, a magyar rádió igazgatóságának, hogy az unitárius egyház nagy vezető embereit megszólaltatta a rádióban, akik ismertették, hogy milyen tiszta *egy Isten* hittel ragaszkodik az unitárius nép nemzetéhez és a hon védelméhez.

Ezek után megszólalt a rádióban az én kicsiny falumnak két nagy fia: Az egyik tisztelendő Ekárt Andor, a mi papunk, az unitárius egyetemes lelkészkörnek az elnöke.

Nemcsak magas képzettségéről tett bizonyságot, hanem ehhez az igéhez, hogy „Az Isten lélek és akik őt imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják."

Ő hozzá adta a lelkét és lelkének kelyhéből a hitnek a drága olaját csepegtette rá.

Izsák Domokos, a vadregényes erdőknek, mezőknek dalnoka verseiben arattak, Istennek magvetését, amely műveletlen földre hullott és ott termékenyült meg. Mert tavasszal neki bomlik ki az első rügy, neki szól legszebben a pacsirta és a berekben éneklő madárpár, az ő házával szemben építi a fészkét.

Én kívánom, hogy áldja meg az Isten ezt a magas színvonalban szárnyaló lelket és vezérelje egyenesen előre egyházi életünk vezetésében.

Csehétfalva, 1942 május 10-én. *Deák Albert.*

OROSZHEGYI JÓZSA: ROMÁN ÉLET. Megjelent Dr. Jancsó Elemér: „*Erdélyi ritkaságok*" 5-ik köteteként, *Bíró* Sándor tanár bevezető életrajzával. A cím az elmult 22 évi tapasztalatok után ör magától nem nagyon vonzó. Ha azonban elolvassuk a szerzőnek tragikus életét s aztán a könyvet, nemcsak nagy élvezetet találunk benne, hanem nélkülözhetetlen tanulságot is. *Oroszhegyi* Józsa író és orvos volt. Fiatal korában együtt működött a 48-as eszmékért rajongó magyar ifjúsággal, ezek közt Petőfivel, Jókaival és Vasvári Pállal. A szabadságharcot végigküzdötte, 10 évi börtönbüntetést kapott az osztrák abszolutizmustól, amiből 5 évet töltött Josefstadtban; szabadonbocsátása után orvos volt Abrudbányán és Kolozsvárt, de innen kivándorolt Romániába (Munténiába). *Koós* Ferenc, a kitűnő magyar református lelkész felismerte kiváló tehetségeit és a „*Bukaresti Magyar Közlöny*" szerkesztésére kérte fel. Magyar nemzeti szempontból ez a munkássága a legnevezetesebb. Éles megfigyelő képességeivel felismerte, hogy egyes románok már akkor (a 60-as években) milyen álmokat szőttek Erdélyre s erre felhívta a magyar lapok és közvélemény figyelmét, ámbár azoknak az álmoknak teljesülését ő sem vette komolyan. Sokat tett a román egészségügy érdekében. A románok azonban rút hálátlansággal fizettek ezért, de ő mégis a román életet, a most kiadott, eddig kéziratban levő könyvében nagy szeretettel festi. Érdemes ezzel a könyvvel foglalkozni, mert benne nagy tanulságokat talál a magyar olvasó. Többek között azt a szomorú tényt látjuk, hogy miként kallódik el az igazi jó, rendkivüli tehetséggel megáldott magyar ember ezen a nagy világon. A tanulságos könyv ára 3 P. Kapható a Minervánál és minden könyvkereskedésben.

TÁRGYALÁSOK A MINISZTERIUMBAN. Az elmult hetekben Főtisztelendő Püspök Ur, dr. Gelei József egyházi főgondnok és egyházi titkár afiai Budapestre utaztak, hol a székelykereszturi gazdasági iskola építése, az 1942. évi államsegély külömbözet és az 1943. évi költségvetés, esperesi tiszteletdíjak 1941. évre való utalása, tanári besorolások, új lelkészi kongruák, menekült tanulók segélyezése, stb. ügyében jártak el; a minisztériumokban szives fogadtatásban részesültek s kéréseink kedvező elintézésére igéretet kaptak, egyes ügyekben a kedvező elintézés már meg is történt.

ÉNLAKA ÜNNEPE. Május 31.-e mondhatnám ötös ünnepe volt Énlakának. — Legelől említem az egyházközség örömét, mikor ismét üdvözölhette szeretett lelkészét, ki 2 hónapi távollét után, a kolozsvári szanatóriumból egészségesen jöhetett haza. Nemsokára át is veszi a szolgálatot.

Másodszor ünnepe volt, mert megismerhette egyházunk Főgondnokát, ki e napon bejárta a Gagy és Nyikó mentét, közvetlen érintkezést keresve unitárius székely népünkkel. Énlakán többet, mint 2½ órát töltött.

Ugyan ezen a napon tartotta a köri elnökség esperesi vizsgálatát.

A hősök ünnepe mellett a leánylevente csoport eskütétele is külön ünnepséget jelentett.

Főgondnok urunk e templomban, Esperes üdvözlő szavára válaszolva, hosszabb beszédben szólott népéhez, majd végighallgatta a Hősök ünnepének szereplőit. A szereplőket névszerint nem tudjuk emlékezetből felsorolni, megemlítjük azonban azt a nagyon szép és tartalmas beszédet, melyet az állami iskola tanítónője tartott. Délután 2 órakor a leány-

levente csoport műsoros délutánja következett Zsakó Gyuláné levente parancsnok vezetésével. Zsakóné igen tevékeny részt vesz egyházi életünkben, kitűnő orgonista és énekes, ki mint ilyen állandó helyettese az énekvezérnek. Mint a Nőszövetség vezetője a templom részére szőnyeget készíttetett, zöld bársony katedrai behúzót, íróasztali terítőt ajándékozott 350 pengő értékben. A leánylevente csoport fogadalomtételével kapcsolatos ünnepélyen ujabb tehetségéről szereztünk bizonyságot, amikor *„Székely leány Tündérországban"* címen saját darabját adták elő a székely fiúk és székely leányok. Alapgondolata a darabnak, hogy a székely ruha még Tündérországban is a legszebb. Amikor e helyen is hálás köszönetünket fejezzük ki a levente parancsnoknak, kérjük további lelkes és nemes munkáját ifjúságunk, egyházközségünk, népünk művelése, építése érdekében.

A hősökről tartalmas beszédben Ekárt Andor köri jegyző emlékezett meg, a templom előtt az egyházközség gondnoka üdvözölte a Főgondnokot, megköszönve szíves látogatását. Főgondnok urunkat, kit útjában Csifó László egyházi titkár s köri esperes kísért, Csekefalván, Szentábrahámon, Gagyban, Kismedesérben, Martonosban, Énlakán, Tarcsafalván, Szentmihályon, Kobátfalván, Siménfalván, Kadácsban, Szentmiklóson igen nagy szeretettel fogadta a nép a meglepetésszerű látogatást, több helyen ezzel a megjegyzéssel: végre látunk főgondnokot is a falunkban. Úgy gondoljuk, hogy a látogatás kedves emlékként marad fenn Főgondnok urunk lelkében is.

A FELEDHETELEN ÉDESAPA EMLÉKÉRE. *Máthé Juliska nyug. tanítónő* felejthetetlen édesapja: id. Máté Lajos énekvezér-tanító (1861—1906) emlékére, aki született 1842 junius 6-án, születésének századik évfordulóján 200 P-t, azaz Kettőszáz Pengőt ajándékozott a városfalvi unitárius egyházközségnek orgona-alapjának gyarapítására.

Megköszöntem ez adományt a városfalv szószékről, s megemlékeztem a lelkiismeretes, munkás énekvezér-tanítóról, akiről az elismerés és szeretet hangján beszélnek ma is már megőszült tanítványai. Megköszönjük a nagy nyilvánosság előtt is s egy pár szóban érdemesnek találjuk felemlíteni, hogy id. Máté Lajos Kénosból származik, 5 évig Recsenyéden, 40 éven át Városfalván munkálkodott a nevelés és unitárius énekügy szolgálatában. Egyházias szellemű volt. A gyakori papváltozások alkalmával szíve-

sen szolgált a lelkészi katedrán is. Isten hűséges életárssal (Fóris Juliánna, szintén kénosi származású) és 8 gyermekkel áldotta meg, akiknek a nevelésére kiváló gondot fordított. Szép, kiterjedt nagy családtörzse lett. A városfalvi temetőben nyugszik. Emlékét márvány sírkő jelzi, amit a hálás utódik állítottak. Nemcsak szerető gyermekei, hanem tanítványai is szeretettel emlegetik. Áldott az emlékezete! *Báró József*, lelkész.

A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUMBAN érettségire állott negyven tanuló. Ezekből kettőnek (*Varga* Iván és *Gálffy* Zsigmondnak) *kitűnővel*, ötnek (*Berkesi* Márton, *Jánosházy* György, *Lászlóczky* Gyula, *Major* István, *Schiff* János) *jelessel*, 11-nek *jóval*, 17-nek *elégségessel* sikerült a nagy próba, 5 tanuló 2 hónapra javítóra utasíttatott.

A kormány képviselője *Barabás* Tibor tanügyi tanácsos, egyházi részről elnök *Vári Albert* teol. tanár volt.

Józan Miklós püspök és *egy magát meg nem nevezett jótevő* 100—100 pengőt adományozott a legjobb tanulók jutalmazására. Ezt a jutalmat *Varga* Iván és *Gálffy* Zsigmond nyerték.

ÉVZÁRÓ A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUMBAN. Június 24-én, d. e. 11 órakor volt a kolozsvári Unitárius Kollégium gimnáziumának évzáró ünnepe. Az ünnepély „Te benned bíztunk eleitől fogva" kezdetű zsoltárral kezdődött, ezután *Benczédi* Pál vallástanár buzgó imával adott hálát Istennek, hogy egy év küzdelmén átsegített ismét. *Gálffy* Zsigmond igazgató tartalmas beszédben vázolta egy esztendőnek küzdelmeit s irányt mutatott a tanuló ifjúságnak a jövőre nézve. Az év történetének, tanulmányi előmenetelnek ismertetése után a jutalmak kiosztása következett, melyről z Értesítő fog beszámolni. Az igazgató beszámolója után Józan Miklós püspök lelkes buzdító beszédet tartott az ifjúsághoz. Dr. Gyergyay Árpád orvostanár, felügyelő gondnok pedig az orvosi pálya szépségeire és társadalmi szempontból való fontosságára hívta fel a tanulók figyelmét.

ESKÜVŐ. *Kisgyörgy Sándor* magyarpéterlaki jegyző és *Varró Rózsika* junius hó 28-án házasságot kötöttek. Isten áldása legyen az ifjú pár szövetségén.

NAGY SÁNDOR volt kocsordi lelkészt a főt. püspök úr a lókodi lelkes egyházközség lelkészévé nevezte ki. Beköszöntője húsvétkor volt. Az ünnepségről nem kaptunk tudósítást, azért írunk róla ily röviden és későn.

OSZTÁLYTÁRSI TALÁLKOZÓK. Folyó évi iskolai év végén nagyon kedves és emlékezetes alkalomnak volt tanuja a kolozsvári Unitárius Kollégium. Ezeket az alkalmakat az osztálytársi találkozók adták. Ilyen osztálytársi találkozókat tartottak először az 55 ÉVES ÉRETTSÉGIT TETT TANULÓK. Ez a találkozás június hó 21-én volt, jelen voltak ötön. A hatodikat, a gyengélkedő *dr. Gál* Kelemen igazgató, tanügyi főtanácsost otthon, a Mussolini-uti lakásán látogatták meg. A találkozón jelen voltak: *Józan* Miklós püspök, *Geréb* Zsigmond és id. *Máthé* Lajos ny. lelkészek, egyházi tanácsosok, *Hadházy* Sándor egyházi pénztárnok, dr. *Heimann* József orvos. Az osztálytársak ünnepies istentiszteleten vettek részt, amelyen buzgó, mély átérzéssel előadott imát *Geréb* Zsigmond, magas szárnyalású, emlékekkel és reménységgel teljes beszédet *Józan* Miklós püspök tartott nagy közönség előtt.

A második találkozó az 50 ÉVESEKÉ volt, ugyanazon a napon. Ezen jelen voltak: dr. *Ferencz* József, kir. közjegyző, *Borbély* Ernő, dr. *Hintz* György gyógyszerész, *Simon Balázs* ny. ezredes és *Ürmösi* Károly tb. esperes.

Harmadik találkozó a 30 ÉVESEKÉ volt julius 5-én, mely nap Kolozsvárt kürtzengések napja, sokféle ünnepségek napja volt. A találkozón jelen voltak: vitéz dr. *Nyiredy* Géza miniszteri tanácsos, dr. *Gidrai* Liviusz, dr. *Rotaridesz* Mihály, *Sütő Nagy* László író, dr. *Csányi* József és *Siménfalvi* Gyula.

Negyedik találkozó a 10 ÉVESEKÉ volt, szintén julius 5-én. Jelen voltak: *Balla* Ferenc, *Bikfalvi* Károly, *Bodóczy* Sándor, *Csontos* Andor, *Erdős* Mihály, *Gálffy* Mózes, *Kovács* János, *Márkos* Albert, *Nagy* Ferenc, *Nedeczky* György, *Pál* András, id. *Pál* József, *Tana* József és *Kelemen* Tibor.

A KRIZA önképzőkör évzáró ünnepélyt tartott junius hó 14-én, igen szép sikerrel. A szépen sikerült műsort nem közölhetjük helyszűke miatt. Annyit azonban megállapithatunk, hogy karácsony előtt *Gálffy* Mózes, azután *Vörös* István tanárok vezetése és *Major* István VIII. gimn. tanuló elnöklete alatt szépen és sikeresen működött ez a nagymultú egyesület.

„MAGYAR HIT, MAGYAR GYŐZELEM." A *Dávid Ferenc egylet elnöksége* által javasolt ünnepélyt a Központi D. F. Egylet julius hó 5-én tartotta meg Kolozsvárt, az Unitárius Kollégium dísztermében. A lélekemelő szép ünnepélyen a Himnusz eléneklése után lelkesítő bevezető beszédet mondott *Józan* Miklós püspök.

Bencze Márton V. éves papnövendék „Mit kíván a magyar nemzet?" című költeményt szavalta nagy hatással. „A magyar igazság és a keresztes háború" címen nagyhatású előadást tartott *Simén* Dániel teol. tanár. „Magyar zászló" című verset lelkesen szavalta *Abrudbányai* Iván cserkészapród. Ezután az éppen itt átutazó budapesti cserkészek adtak elő több katonadalt és egyikük nagy hatással elszavalt *Gyóni* Gézának egyik szép költeményét. „Mi már megyünk" című költeményt *Pázsint* Zoltán levente adta elő kiváló hatással. „A vitéz" című verset pedig *Ádám* Dénes tanuló szavalta élénk tapsot víván ki. „Kötelességeink itthon" címen *Abrudbányai* János dékán tartott hatalmas beszédet a belső front szilárdságának föntartása érdekében. „Magyar üzenetet" pedig *Székely* Magda szavalta bájosan, elragadóan. Végül a „Magyar Hiszekegy" elmondása és a Szózat eléneklése után lélekben meggazdagodva oszlott szét a dísztermet teljesen betöltő közönség.

FELHIVÁS UNITÁRIUS HITROKONAINKHOZ. Az Erdélyi Tudományos Intézet (Kolozsvár, Erzsébet-ut 21.) a következő iratot intézte püspök urunkhoz:

Van szerencsém Méltóságodnak az Erdélyi Tudományos Intézet kiadásában megjelent „Gismunda és Gisquardus Széphistóriája" c. munkát tiszteletpéldányként megküldeni.

Tekintettel a szerző, Enyedi György, kiváló szerepére, melyet a magyar unitárius egyház életében betöltött, azt hiszem, hogy ez a kiadványunk közelebbről fogja érdekelni a magyar unitárius olvasóközönséget. Éppen ezért tisztelettel kérem Méltóságodat, méltóztassék a nb. rendelkezésére álló eszközökkel az unitárius papok és tanárok figyelmét erre a munkára felhívni. Az Erdélyi Tudományos Intézet a jövőben is fog a magyar unitáriusokat közvetlenül érintő kiadványokat publikálni s reméljük, hogy ezirányu munkánkat az unitárius közvélemény megértő támogatásában fogja részesíteni.

Felhívjuk unitárius hitrokonainkat, hogy a könyv megrendelésével támogassa az Erdélyi Tudományos Intézet nemes célu és egyházunkat érintő munkáját. Ára 5 pengő.

HALÁLOZÁS. *Özv. Kiss Aladárné* szül. *Égeni Róza* életének 77-ik, második özvegységének 28-ik évében, rövid szenvedés után, 1942. június 12-én visszaadta lelkét Teremtőjének. Temetése 1942. junius hó 13-án volt Darócon. Kiváló lelkésznek volt megértő, szerető hitvese. Halálát első házasságából származott egyetlen fia: *Bardócz* Béla daróci főjegyző és családja, nagyszámu rokonság és tisztelők serege gyászolja. Emléke áldott mindnyájunk előtt.

VITÉZ DR. NYIREDY GÉZA az Erdélyi földbirtokpolitikai osztály vezetője, miniszteri tanácsosi kinevezést nyert. A jól megérdemelt előlépéshez őszinte szívvel sok szerencsét kívánunk.

RAGASZKODÁS AZ IGAZI TUDÓSHOZ ÉS KÖZÉLETI EMBERHEZ. Az *Erdélyi Múzeum Egylet* junius hó 28-án tartott közgyűlése felirattal fordult a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz, hogy *Kelemen Lajos* múzeumi főigazgató tovább is állásában maradhasson, ha bekövetkezik az a korhatár, midőn a szabályzat szerint nyugdíjba kellene mennie. A nélkülözhetetlen tudósnak és a közérdeknek mindig rendelkezésre álló szolgálatkészségnek szól ez az elismerés. Bizonyosak vagyunk abban, hogy ez a kérés teljesülni is fog, mert magasabb érdek követeli azt.

TÁJÉKOZTATÓ. *A kolozsvári unitárius gimnázium* I. osztályába beiratkozhatik az a tanuló, aki legalább négy elemi osztályt végzett és az illető iskolai év szeptember 15-én legalább 10 és legfennebb 13 éves. Az I. osztályba iratkozó, valamint más gimnáziumokból átjövő tanulók a beiratkozáskor beadják: iskolai bizonyítványukat, születési anyakönyvi kivonatukat és újraoltási bizonyítványukat. Új tanulók származásukat is tartoznak igazolni a nagyapákig bezáróan. Más gimnáziumokból csak megfelelő előmenetetű és magaviseletű tanuló vehető fel. Fizetendő díjak: beiratási díj kb. 20 P., tandíj évi 100 P., bentlakó tanulóknál ezenkívül: bentlakási díj évi 90 P. (ez valószínüleg emelkedni fog). Étkezési díj havi 50 P. A bentlakó tanulók részére ruha és fehérnemű mennyiséget a mai viszonyok között nem írunk elő, azonban ágyneműt (szalmazsák, melyet mérsékelt szalmaárért itt is meg lehet tölteni, párna, takaró, ágyterítő, lepedők), a tanulók hazulról hoznak. Mosdótálról és kefékről szintén a tanulók gondoskodnak.

A beiratások ideje helybeli tanulók részére: szept. 1—4, vidéki tanulók részére szept. 5—8. napjai. Az iskolai év, ha más rendelkezés nem jön, 9-én kezdődik. A javító és egyéb vizsgálatokat szeptember 1—7. napjain tartjuk. A javító vizsgás tanulók 25 P. külön díjat fizetnek, miniszteri rendelkezés alapján.

Polgári iskolából különbözeti vizsgával csak olyan tanulók léphetnek gimnáziumba, kik utolsó két évüket legalább jó általános osztályzattal végezték. A különbözeti vizsgálat díja tárgyanként 3 P., a magánvizsgálat díja tárgyanként 5 P. Jeles és jó tanulmányi előmenetelű és jeles magaviseletű tanulók igazolt szegénység esetén megfelelő díjkedvezményben részesülnek.

Az igazgatóság.

ÚJ DOKTOR. Örömmel értesülünk, hogy Nagy Zoltán afiát, a D. F. E. ifj. körének lelkes munkását, az elmúlt hetekben a kolozsvári Ferenc József Egyetemen jogi doktorrá avatták. Sok szerencsét kívánunk.

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY előfizetése egy évre 2 pengő, D. F. Egyleti tagsági díj 3 pengő; örökös alapítói díj 50 pengő, egyes szám ára 12 fillér. Idegen valutában ennek megfelelő összeg. Előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít, tagsági és alapító tagsági díj pedig a lap mellett az egyleti tagok minden jogaira. A díjakat az áremelkedés miatt kellett fölemelnünk. Arra kérjük kedves olvasóinkat és tagjainkat, hogy díjaikat minél előbb rendezzék. Akinek nehézségbe kerül a pénz elküldése, a lelkészi hivatal szívesen elküldi. Kérjük tehát oda fizetni be.

JÁNOSFALVI SÁNDOR ISTVÁN: *Székelyhoni utazás.* Dr. Jancsó Elemér: „*Erdélyi ritkaságok*" című sorzatában közelebbről meg fog jelenni *Sándor* István mult században élt unitárius papnak „*Székelyhoni utazás*" című, 1836-ban és 1846-ban irt kéziratos műve. A mű főképpen a két Homoród völgyének az említett években való állapotát írja le. Biznoyos tekintetben a mai falutanulmányozásnak az őse. A szép irányban készült műhöz Benczédi Pál kolozsvári unitárius vallástanár irt ismertető előszót, s minthogy a műnek csak értékes részeit adjuk közre, kb. 20 ív lesz. Ára kb. 6 P.

Már előre felhívjuk erre a rendkívül értékes műre a figyelmet, melyet *Kelemen* Lajos, a kitűnő történettudós is átnézett és kiadásra méltónak tart.

NEMZETI KÖNYVTÁR. Ma minden magyar egyesületben felhangzik az a kívánság, hogy a magyar ember kezébe magyar lélekből született jó magyar könyv kerüljön. Ezért kiváló szerzőktől olcsó kiadású könyveket állítanak össze és adnak ki. Ez az úgynevezett olcsó ponyva. Mint annyi minden ezen a világon, ez sem új dolog, hogy mást ne említsek, a román megszállás alatt a Minerva adott ki egy ilyen gyűjteményt. Üdvözöljük ezt a mozgalmat, amely jó könyvet ad a magyar ember kezébe, hogy ezzel kiszorítsa az ártalmas mérget, melyet a gyanútlan lélek magába szív. Illetékes köröknek figyelmébe ajánljuk, hogy Jókai Mórnak örökbecsű műveiből kellene egy gyűjteményt olcsó áron népünk számára kiadni, mert a Jókai művei ma is kedveltek. Ezzel az ilynemű kiadványoknak értéke csak emelkedik.

ÉNLAKÁN, folyó év június hó 21-től—július hó 6-ig, Zsakó Gyuláné lelkes közreműködésével 2 hetes vöröskeresztes betegápolási tanfolyam tartatott 37 taggal.

A tanfolyam vezetésére *Rozsnyai* Erzsébet vöröskeresztes testvér volt kiküldve. A bezáró vizsgán Méltóságos dr. *Sebessi Ákosné* vármegyei főispán úr neje elnökölt, aki megállapította, hogy a tagok mindannyian kiváló eredménnyel feleltek és gyakorlati szaktudásról tettek tanubizonyságot.

Megállapítása szerint Énlaka községében lelkiismeretes művelődési munka folyik. *Egy jelenvolt.*

A BUDAPESTI UNITÁRIUS MISSZIÓ HÁZ vendégszobáját ágyhuzat és szappan hiánya miatt a mai naptól kezdődően csak azoknak az afiainak tudja rendelkezésre bocsájtani, akik ágyhúzatot (lepedő, paplanlepedő, párnahuzat, törölköző) hoznak magukkal. A vendégszoba válaszlevelezőlap küldésével előre lefoglalandó, s elsősorban hivatalos ügyeik elintézésére felutazó belső ember afiainak áll rendelkezésére. Az érdeklődés Unitárius Misszió Ház lelkészi hivatala, Budapest, IX. Högyes-u. 3. címre küldendő.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

Kolozsvári unitárius gimnázium igazgatósága pályázatot hirdet egy miniszteri kinevezése alá eső magyar-latin szakos rendes, vagy helyettes tanári állásra. A pályázóknak mellékelniök kell: oklevelüket, születési bizonyítványukat, esetleges eddigi szolgálatukról szolgálati bizonyítványukat, keresztény származási irataikat, a családi állapotról bizonyítványt, magyar állampolgársági bizonyítványt, a katonasághoz való viszonyuk igazolását, hatósági orvosi bizonyítványt tbc. szempontjából is, hazafias érzésüket és megbizhatóságukat igazoló iratot és rövid életrajzot. Pályázati határidő 1942. julius 31. Az állás szeptember 1-én foglalandó el. Javadalmazás: megfelelő állami rendszerű tanári fizetés. A pályázatokat a kolozsvári unitárius kollégium igazgatóságához kell benyujtani.

SZERK. ÜZENET. E lapból most is több cikk kimaradt. Oka: *a sok hátrálék,* amely miatt csak 16 oldalon jelenhetik meg a lap. A hátrálékosokat nagy felelősség terheli! Nyugtázás is helyszüke miatt maradt a jövő számba.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L. u. 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár:14504 — Felelős vezető: Major József.

LII. évfolyam. Kolozsvár. 1942. augusztus. 8. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Magyarország új vallás- és közoktatásügyi minisztere.

A magyar vallás- és közoktatásügyi minisztérium legfőbb vezetőjének személyében őrségváltás történt. *Dr. Hóman Bálint* miniszter tízesztendős munkásság után lemondott tisztéről, hogy továbbra mint tudós szolgálja nemzetét.

Erdély magyar egyházai és nevelésügye dr. Hóman Bálint minisztersége idején tértek haza az anyaországhoz. A magyar egyházak lelkipásztorai, felekezeti intézményeinek tanárai és tanítói benne ismerték meg a magyar gondoskodás szellemét. Nagy gonddal építette fel újra az erdélyi magyar egyházak és állami intézetek munkásságát, s igyekezett azokat a rendelkezésére bocsátott mértékben támogatásban részesíteni. Mint a magyar történelem ismerője, megbecsülte az egyházak magyar nemzeti- és kulturmunkáját.

Dr. Szinyei Merse Jenő, az új vallás- és közoktatásügyi miniszter munkásságát ebben a minisztériumban kezdte meg, s gr. Klebelsberg Kunó miniszternek legbensőbb munkatársai közé tartozott. Politikai pályafutása alatt éveken keresztül a kultusztárca költségvetési előadója, s e munkássága révén is kapcsolatban marad a magyar állam vallás- és közoktatása ügyeit intéző minisztérium benső munkájával. Mint a magyar

272.Nagyt.Benczédi Pál tanár urnak
Unit.Koll.

országgyűlés képviselőházának alelnöke, élénk figyelemmel kisérte azokat a parlamenti felszólalásokat, melyek a magyar egyházak munkája és történelmi küldetése megbecsülése jegyében nem egyszer elhangzottak.

Munkásságától a vallás- és közoktatásügyi minisztérium élén sokat várunk. Folytatását annak a megkezdett építőmunkának, mely a huszonkétéves kisebbségi keserűség egy részét letörölte ugyan, de amelyik még nem végezte el maradéktalanul *a jóvátétel és a jövendőépítés* munkáit. Erdély magyar egyházának lelkészi kara, felekezeti iskolák tanárai és tanítói várják, hogy apróbb és nagyobb függő kérdéseik megoldassanak, hogy az állam részéről minden vonalon és síkon egyforma megbecsülésben részesüljenek mindazok, akik a kisebbségi időben a nehezebb egyházi kenyeren szolgáltak; hogy előhaladásuk, munkásságuk megbecsülése, elismerése azonos legyen mindazokkal, akik ma az állam szolgálatában végzik a nemzetnevelés és nemzetépítés nemes munkáját.

E téren végzendő fáradozásaira és a magyar jövendőt építő szolgálatára a mi egy igaz Istenünk gazdag áldását kérjük.

A távozótól szeretettel búcsúzunk, az új minisztert munkássága kezdetén reménykedéssel köszöntjük.

Ferencz József.

Megnyitó beszéd

az 1942. évi aug. 9-én Siménfalván tartott Dávid Ferenc Egyleti gyűlésén.

Nagyérdemű Közönség!
Mélyen tisztelt vallásos gyülekezet!

A Teremtő, mikor a mindenséget létrehozta, nemcsak anyagot alkotot, hanem az anyagba erőt is öntött. Az erő a mindenséget világokra, égi testekre osztotta és az egykor gáznemű csillagokat tömörítette. Lassanként előállott a szárazföld, a víz és légkör, de nem önmagáért, hanem hogy viselje a teremtő legszebb művét, az isteni alkotások legszebb díszét és koronáját: *az életet.*

A mindenségnek legkiváltságosabb pontja a mi földünk, mert minden talpalatnyi helyén pezseg az élet. S az élet bájt, kecsességet lehel erre a sárgolyóra s a benne rejlő gondolat igazán széppé, művészivé teszi, hogy a fejlődés elmélete mellett a teremtő eszmének isteni eredete annál világosabban jelenjen meg az életben: *a flórában és faunában.*

Az életben, miként a halhatatlan lelken, magát az Isten képmását szemlélhetjük. Az egység és végtelenség fogódzanak benne össze. Mondhatjuk, a világ az isteni élet kilélekzése, mely lehelet a természet életében dalra változik, mint a pacsirta ajkain és illatot áraszt, miként az ibolyában. Van benne összhang, mint a zenében és tagozódik, mint valami remek költemény.

Nem csoda tehát, ha az élet a benne rejlő egységgel és változatossággal, összhanggal és költőiséggel megihleti s nemes gyönyöröket nyujt a teremtés koronájának: *az embernek.*

Az embernek méltóvá kell lennie az Istennek eme ajándékára. A hit szárnyain fel kell emelkednie az Istenhez, hogy megérthesse, hogy mindaz, ami a földön szép és jó, fenséges és magasztos, az mind Istentől származik. Minket kereszténeket kétezer esztendő óta a krisztusi eszme e cél elérése és megvalósulása felé vezetett. De a gyakori harcok és háboruk kegyetlensége — sajnos — az emberiség egy részét *istentagadóvá* tette. Az orosz rémuralom eltörölte az iskolai vallásoktatást, elkobozta az egyházak vagyonát; a legtöbb templomot bezáratta s azokat megfosztotta minden értéktárgyuktól; a püs-

pökök és papok legnagyobb részét kiirtotta; a harcos istentagadók egyesületét hivatalos szervvé jelentette ki s hivatalosan a Krisztust a szovjet első számú ellenségévé tette; megindíttatta a „Hitetlenek Lapját" s az atheista ágitátorok részére tanfolyamokat rendeztetett; istenellenes újságokat, könyveket, regényeket, színdarabokat és filmeket iratott és terjesztetett a világ minden nyelvén; az elaggott, munkaképtelen istentagadóknak állami nyugdíjat folyósított, szóval mindenkire halál vár, akiket a vallásos kultusz gyakorlásán, akár csak egy egyszerű imádkozáson tettenérnek.

Ettől a rémuralomtól váltják most meg az emberiséget hős honvédeink az ősi földön, messze, többezer kilométer távolságra, ott valahol a Donec, a Don és a Volga mentén.

Mivel azonban az emberi lélek hajlamos a *téveszmék* befogadására, itthon nekünk kell őrtállanunk s híveink lelkét helyes nevelés által elő kell készítenünk a krisztusi erkölcsök örök igazságainak befogadására és megélésére.

E tekintetben legtöbbet tehetnek az egyházak s azoknak egyesületei, különösen a mi *Dávid Ferenc Egyletünk.*

A Dávid Ferenc Egylet az egyetemes unitárius egyház kebelében a hitköltészet tüköre, az igazi élet képe, a jóságos szivek története; az a szerv, mely fölmelegíti lelkeinket s fölvillanyozza kedélyvilágunkat; az a szerv, mely nemcsak vidulást s lelki emelkedést szerez mindnyájunknak, hanem hatalmasan terjeszti a magyar unitárius kultura-birodalmat; az a szerv, mely az unitárius múltnak festői rajzával szeretni tanítja az egyházat s ösztönt ad az unitárius törekvésnek; az a szerv, mely viharzó lelkünk vágyainak szárnyas szavakat ad s e réven ideálizmusunkban megőrzi hitünket, reményünket és szeretetünket; az a szerv, mely az Istenfélelem és a honszerelem szolgálatában állva: a szeretet és az igazság szellemét plántálja lelkeinkbe; az a szerv, mely kölcsönös megértés által ápolja az emberek lelkében azt a szent hármoniát, mely az örök boldogság eljövéséhez szükség.

Hogy e magasztos hivatását a mi Dávid Ferenc Egyletünk megvalósíthassa, első sorban is *munkára* kell nevelnie minden hivünket, mert a munka az ember egész életére döntő kihatással van. Ha valamely hivünk a józan ész, egészség, munka, anyagi egyensúly rovására menő szenvedélynek a rabja, azokat helyes nevelés, jóakaratú tanácsok által meg kell mentenünk

az élet számára, mert a kártyázás, iszálkodás, túlságos dohányzás csökkentik a munkakedvet és képességet, népünk szegénységének, elmaradottságának, sok betegségnek oka s úgy anyagi, mint erkölcsi, lelki, közgazdasági és népesedési szempontból is káros fajunkra, nemzetünkre, államszervezetünkre. Ezen szenvedélyek költségei az összkeresethez viszonyítva magasak, az erre fordított kiadások az elemi életszükségletek kielégítését gátolják, s úgy az egyén, család és a nemzet pusztulását okozzák.

Másodszor *takarékosságra* kell nevelnünk hiveinket. A takarékosság ok- és célszerű gazdálkodást jelent. Takarékoskodni lehet idővel, anyaggal, erővel, munkával, nemcsak pénzzel. Takarékosság az a módszer, mellyel a helyesen kitűzött életcél a leggyorsabban és legbiztosabban elérhető. Takarékoskodás nélkül az ember szerencsétlenné válik, nyomorba, önmeghasonlásba kerül, életét értéktelennek, elhibázottnak fogja találni.

Az emberiséget nemcsak gazdasági bajok gyötrik, hanem lelkiek is. Ezért Egyletünknek harmadik hivatása a *lelkek ápolása és nemesítése.* Ezt a bajt csak az egységes nemzeti nevelés oldhatja meg, mert az államnak életében ez a legnagyobb politikai erő. Mivel az állam családokból tevődik össze s a család egyénekből, ezért az egyén első sorban lelkileg is a családnak van alárendelve. Tehát a magyar nemzeti nevelés sikere első helyen az anyától és az apától függ. Nekik kell első sorban az ifjúság lelkébe nemzeti öntudatot nevelni, a gyermekek nemzeti érzését erősíteni, fajunk iránti lelkesedésüket a bölcsőtől a koporsóig fokozni. A szülőknek tudatában kell lenni annak, hogy a nemzetek erejét nem azok létszáma, hanem lelki és erkölcsi erejük határozza meg. Ezért öntsenek a szülők is gyermekeik lelkébe hitet, reményt egy boldogabb Magyarország iránt s ápolják a gyermekek lelkében a közös munkára irányuló közösségi gondolatot, hogy a gyermek korán megérthesse, hogy az egyén *semmi,* minden a *faj,* s ezért mindnyájunknak dolgozni szent kötelességünk.

A mi vallásunk az emberi élet mélységeinek legtisztább megérzéséből származik s e mélységekben gyökerező igazságokat öleli fel. Ezért Egyletünk negyedik feladata, hogy *hitünk meggyőző erejét a lelkekben ápoljuk és fejlesszük.* Az unitárius vallás a Bibliában is az élet legtitkosabb mélységeit

kutatja s a vallásos szövegekben mindig a szépet, a nemest, az igazságot keresi s igy találja meg az élet legmélyebb, legtitokzatosabb kérdéseire a feleletet s igy képes gazdagítani az emberiség legősibb könyvének évezredes tapasztalataival, legszebb és legmélyebb gondolataival a lelki életet.

Egyletünknek munkálni kell az *erkölcsi irányzatokat.* A kultura sok javat és kincset foglal magában, de virága és célja csakis a nemes, felséges, az Isten szive szerinti ember. Ahhoz pedig, hogy minél több nemes és felséges ember álljon elő ebbe a küzdelmes világba, — szellem és lélek, idegerő, jellemerő kell. Kell lelki ruganyosság, kell bizalom, kell ujjongás a szivekben, rügyfakadás a lelkekben.

Lelkeket kell nevelnünk, erkölcsi magaslatra kell a világot felsegítenünk, bár a finom, lágy érzések, az édes, erős vágyak ma reszketve ömlenek bele a mindennapi élet kegyetlen formáiba.

A szeretet eszméit kell diadalra vinnünk. Az unitárius vallásé az érdem, hogy a szeretet, a kölcsönös megbecsülés és megértés eszméjét a legmagasabb fokra emelte s más vallásokkal szemben a felvilágosultság alapján a megértés és türelem elvét is zászlójára tűzte.

Különösen a nőkre hárul a legnagyobb szerep, hogy *ember az emberhez, magyar a magyarhoz közelebb jusson.* Sok a nézetkülönbség közöttünk. Sokféle hit és érdek szerint igazodunk. Még pszihológiánk is elváltozik társadalom, állás, foglalkozás és kereset szerint. Történeti fejlődésünk örvényeket szakított közénk. Ezen irányzatoknak megváltoztatására, munkálására és fejlesztésére leghivatottabbak a *nők,* kik a keresztény szellem és csorbítatlan magyarságunkért a legtöbbet tehetnek. Vallásunk keretén belül tehát dolgoznunk kell azonos célokért, *egyházi és faji értékeink megtartásáért és gyarapításáért.* Egész unitárius lelkünkkel azon kell dolgoznunk, hogy a felhőken túl a nap új sugaraival új életet áraszthasson egyházunkra és hazánkra.

A mai forrongó világban őseinktől örökölt szent erényekkel biztosítanunk kell a *győzedelmes új magyar jövőt.* Most nyíltan, szabadon szárnyalhat a lélek, kitárulhatnak a szivek, az elfojtott szavak feltörhetnek az ajkakra, s fennen kiálthatjuk: *magyarok vagyunk.* De mi *unitáriusok is vagyunk.* Ez mindnyájunk számára az összefogást jelenti. Ebben a közösség-

ben minden lelket át kell járnia az Isten szeretetének sugallata s minden léleknek meg kell újhodnia, hogy elfelejthessük e szót: *enyém,* ehelyett azt kell mondanunk: *miénk.* Legyen közös a *kenyér, a vér és a fájdalom,* hogy tiszta és keresztény erkölcsi alapokon nyugvó, kiegyensúlyozott és egységes magyar nemzeti társadalmunk felépülhessen s e keretben a mi *unitárius lelkünk szárnyaló lendülete, alkotó eleme lehessen az örök erkölcsi értékeknek s a magyar igazságok élettörvényeinek.*

Dr. Szolga Ferenc
elnök.

Aratáskor.

Semmiben sem gyönyörködünk nyáron,
Úgy, mint a szép ért búzakalászon,
Mikor a nap ragyog le az égről,
Ének zendül új búza kenyérről.

A kalászok egymásra hajolnak,
Munka közben aratók dalolnak.
Dalolnak egy boldog, szebb időről,
Harcok után egy szebb jövendőről.

De vigyázzunk! Nagy időket élünk.
Orosz földön arat honvédségünk,
Volga mentén zúg halál kaszája,
A halálnak van ott aratása.

Nehéz próbák vége felé járunk.
Hisszük, hogy győz magyar igazságunk.
Hisszük harcunk diadalmas végét,
Isten újra naggyá teszi népét.

Csak azért tett ily nehéz próbára,
Méltók legyünk egy szebb aratásra.

Báró József.

Lőfi Ödön.

A mult év őszén 43 évi lelkészi működés után nyugalomba vonult. Nagy szegénységünkre mutat, hogy még eddig nem emlékeztünk róla. Most ezt a mulasztást pótoljuk, mert a négy évtizednél is hosszabb lelkészi munka, két kiválóan előkelő és népes egyházközség: Nagyajta és Bölön, amelyben szolgált, s nem kevésbé a nyugalomba vonult lelkész: Lőfi Ödön személyisége és munkássága föltétlenül megkívánják, hogy ezt megtegyük. A lelkészi munka olyan, mint a jó anya munkája: csak az eredménye látszik, de a cselekvő személyisége igen gyakran feledésbe megy. Jegyezzük fel tehát egyháztörténelmünk számára a fontosabb adatokat.

Lőfi Ödön 1894-ben tett lelkészi szigorlatot jeles eredménynyel, mikor a hódmezővásárhelyi új egyházközségünkben nyert lelkészi megbízatást. A következő évben egyházunk főhatósága kiküldötte Oxfordba, a Manchster New Collegeba, ahol három évet töltött a nagy mesterek útmutatása mellett. Különösen a társadalomtudománnyal foglalkozott s ezirányú tanulmányaival többször találkozunk a Keresztény Magvetőben és felolvasásaiban.

1898 tavaszán hazatért külföldi tanulmányútjáról s a nagyajtai tekintélyes lelkészi állást foglalta el. Ottani termékeny működésének látható tanúbizonysága a szép lelkészi lakás és melléképületei, melyeknek költségeihez maga is hozzájárult két évi fizetésének teljes összegével. A hívek példaadó buzgósággal támogatták az egyházközség minden ügyét. 1906. év tavaszán a népes Bölön lelkészi állását foglalja el édesatyja: Lőfi Áron után. Abban az időben az ősi felekezeti iskola teljes virágzásában fennállott. Azonban, amint Lőfi Ödön írja: „Sajnos, éppen ezekben az években kezdődött meg a magyar kormány iskolapolitikája, amelynek alapján a nemzetiségekre való tekintettel rohamosan megkezdte a felekezeti iskolák államosítását. Bölönben is a mintegy 700 gör. kel. lakós tankötelesei részére előbb községi, azután állami iskolát létesítettek. A tanítói fizetések és korpótlékok új rendezésével azonban akkora teher nehezedett az egyházközségre, hogy azt viselni nem tudta s ennek folytán, a kormány nyomására, addig minden megerőltetéssel fenntartott felekezeti iskolánkat kénytelenek voltunk állami kezelésbe átengedni.“

Ebben az időben az egyházközség részére igen hasznos vásárt ejtettek meg. Megvették ugyanis a 7 kat. holdat kitevő Zathureczky-birtokot, emely bennvaló két hatalmas épülettel van ellátva s ez kitünő hely volt gyűlésteremnek. A megvásárolt birtok egy részét eladták s ebből az egész telek árát kifizették. A szerencsés vásár és okos gazdálkodás két hold területet és két hatalmas épületet hozott az egyházközségnek. Ez a telek valóban nélkülözhetetlen szolgálatot teljesített az idegen kormányzat alatt, midőn a felekezeti iskola ide huzódott meg.

1906. év őszén Tana Sámuel községi jegyző és Tana János tanító segítségével megalapította a „Hangya" fogy. és ért. szövetkezetet 150 taggal, melyben az elnöki állást 23 éven keresztül teljesen díjtalanul ő töltötte be. Hogy milyen eredménnyel? — arról az az erős szövetkezet beszél, amely ma is a község közgazdasági életének egyik alapja.

Ugyancsak 1906. évben létesítették a nyári menedékházat, amely a mai óvodát helyettesíti.

Az egyházközség hatalmas vagyonnal rendelkezett: 150.000 aranykoronával. Ezt az összeget hazafias érzéstől és kötelességtől áthatva, hadikölcsönnek jegyezték. Hogy mi lett a nagy háború végén a sorsa a hadikölcsönnek, azt mindnyájan ismerjük. Ha azonban nem jegyezték volna is hadikölcsönbe, a világháború okozta értékátalakulás miatt a nagy összeg úgy is elveszítette volna régi aranyértékét.

A főkormányzatváltozás után azonnal visszaállították a felekezeti iskolát négy tanerővel. A tanítók fizetését egyházi adóból hozták össze, mert a régi források kiapadtak, de a nép annyira ragaszkodott iskolájához, hogy szívesen meghozta ezt az áldozatot. 1921 októberében azonban a román tanfelügyelőség a felekezeti iskolát csendőri karhatalommal lefoglalta s abból román állami iskolát csinált. Most vették igazán hasznát a megvásárolt bennvalónak. Az egyik épületből 4 tantermes iskolát alakítottak 1500 lei kölcsönpénzből. Ebben az iskolában néhány hét mulva megkezdődött a magyar unitárius nevelés. A román tanfelügyelő ezt a következő bosszús megjegyzéssel kisérte: „Kár minden munka a fáradságért, mert a székelyeket akkor semmisítjük meg, amikor akarjuk." A ravasz szándék megvolt, de nemcsak az egész székelységet nem tudták megsemmisíteni, hanem a bölöni felekezeti iskolát sem. Hogy ez nem sikerülhetett, az az

egyházközség vezetőségének, a nép kitartásának, a tanítói kar áldozatkészségének és nem utolsó sorban Lőfi Ödön lelkész önfeláldozó munkásságának köszönhető.

Az iskolakörüli küzdelemhez hasonló volt az, amit a kisajátítással kapcsolatosan kellett elszenvednie. 1922-ben kisajátították az összes szántó, kaszáló és erdő birtokokat, csak igen kis birtokrészt hagyva meg az egyházközségnek, lelkésznek és énekvezérnek. Ezzel az azelőtt gazdag bölöni egyházközség a szegény egyházközségek sorába lépett. A kisajátítás miatt a peres eljárást folyamatba tették. Hogy ez mennyi gondba, aggodalomba és fáradságba került, annak igazolására elég lesz, ha elmondjuk, hogy a lelkész egymaga 19 év alatt 137 agrártárgyaláson vett részt. Sikerült is valamit megmenteni a sok vagyonból dr. Ferenczy Géza főgondnok odaadó támogatásával. Az így nyert összegből elsősorban felekezeti iskolájuk fenntartását, a templomi orgona ujjáépítését, a perköltségeket, a felhalmozódott adókat és illetékeket, a toronyfedél újjáalakítását, a kupola kijavítását, az énekvezéri telek stb. ujjárendezését biztosították. 1925-ben pedig közadakozásból egy új nagy harangot öntettek, melynek felszerelésekor az egész vidék részvételével felejthetetlen ünnepélyt rendeztek.

1923. évben megalakították egyházközségében a D. F. Ifjúsági egyletet, 1925-ben pedig a nőegyletet. Mindkét egylet hasznos munkát végzett a szorosan vett lelki, szellemi munkán kívül is. Az ifjúság kezdeményezésének és a Nőegylet kitartásának köszönhető a régi gabonás épületből teljesen közmunkával átalakított közművelődési nagyterem és annak berendezése. A templomkörüli térség virágzóvá tételében a bölöni nőszövetség rendkívül nagy munkát végzett. Ezekről annakidején lapunkban is megemlékeztünk volt.

1926. évben rendszeresítették a belsőemberi fizetéseket az egyházi adónak bevezetése után.

A konverziós törvény az egyházközség anyagi erejére ujabb csapást mért. Az egyik kereskedelmi vállalatnál elhelyezett 74.000 lei összeget személyes közbenjárással úgy biztosította, hogy 16 kat. hold birtokot szerzett ezáltal.

Az idegen uralom évről-évre nagyobb bajokat okozott. Az utolsó években különösen sokat zaklatták Bölönt és lelkészét a zavarosban halászni szerető kalandorok. Ezeknek nyomasztó sú-

lya alól megszabadította az 1940. évi szeptemberi nagy sorsfordulat, a szebb jövő elkövetkezése.

Ezekből a vázlatos adatokból is látszik, hogy L ő f i Ödön lelkész négy évtizedes lelkészi működése áldást jelentett két egyházközsége részére. Mindig együtt élt népével, a gondjaira bízott nyájjal. Egyházközsége állandóan épült az ő bölcs vezetésével.

A magyar ügynek a megszállás szomorú korszakában nem hangos szóval, hanem tettekkel, áldozatokkal állott szolgálatára. Általában nem a külső hatásoknak, hanem mindenkor a benső, komoly tartalomnak volt az embere.

Jelentős egyházi irodalmi tevékenységet is fejtett ki. Fiatal korában az Unitárius Közlönyben is jelentek meg cikkei, költeményei. A Keresztény Magvetőben több tudományos dolgozata, az Unitárius Szószékben pedig több egyházi beszéde jelent meg.

Nyugalomba vonulása alkalmából kívánjuk, hogy a bekövetkezett szebb és várvavárt jobb magyar jövendő adjon Lőfi Ödönnek még sok évet jó egészségben és munkakedvben, hogy egyházi irodalmunkat ezután is gyarapítsa sok jeles munkával.

ELŐFIZETÉS. A Dávid Ferenc Egyleti örökös alapító tagsági díj 50 P. Évi tagsági díj 3 P. Csak előfizetési díj évi 2 P. Az alapító- és tagsági díj az egyleti tagság teljességére jogosit, s így természetesen az Unitárius Közlönyre is. Az előfizetési díj csak az Unitárius Közlönyre jogosit.

Mindenki rendezze díjait, hogy lapunk is eleget tehessen hivatásának.

Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztároshoz (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9) küldendő.

GELEI JÓZSEF: A NEMZETNEVELÉS ALAPJA.

Dr. Gelei József egyet. tanár, egyházunk főgondnoka, többféleképpen szolgálja a magyar élet előrelendítésének ügyét. Egyfelől tudományos buvárkodásaival szaktudományában folyton újabb és újabb eredményeket ér el s ezáltal a tudományt előbbre viszi s a magyar névnek dicsőséget szerez; másfelől pedig soha nem lankadó lángoló szeretettel keresi azokat az alkalmakat és lehetőségeket, melyek segítségével a magyar nemzet nagy szolgálatára állhat.

A mult év november 29-én a debreceni egyetem nemzetnevelési előadássorozatában tartott nagyszerű munkáját adja most közre Szentgericei Jakab Jenő egy csinos kiállítású, 86 oldalra terjedő műben, bővebb átdolgozásban. E kiváló műnek alaphangját ismerjük már „Merre haladjunk" című művéből. Ugyanaz a mély hit a nemzet jövőjében és ugyanaz a rajongás a magyar nemzetért. Csakhogy most már tisztán a nemzetnevelés kérdésére, lényegére s annak megszervezésére fekteti a súlyt. Valóban a kérdést már szebben, meggyőzőbben nem is lehetne előadni. Mindenekelőtt megmondja, mi a nemzetnevelés, mi a nemzetnevelés célja, a nemzetnevelés ágazatai (nemzet testének nevelése, a nemzeterő nevelése, a nemzetegészség nevelése, a nemzetszellem nevelése, nemzeterkölcs, nemzethit nevelése, közösségtudat, biológiai közösségtudat, történeti közösségtudat, teremtő közösségtudat, közösség és egymásrautaltság, közösség és szervezés). Majd megmondja, hogy kinek szól a nemzetnevelés, kik a nemzet nevelői s végül pedig a nemzetnevelés megszervezésére vonatkozó tervezetét adja elő. Térünk szűk volta miatt részletesebben nem ismertethetjük a nagyszerű művet. Felhívjuk azonban rá olvasóink figyelmét, mert valóban nemcsak építő, hanem szükséget pótló mű.

Magyar hit, magyar győzelem

Dávid Ferenc egyleti ünnepély és közgyűlés Siménfalván.

A székelykeresztúri Dávid Ferenc Egylet augusztus hó 9-én, Siménfalván tartotta meg évi rendes közgyűlését, mely alkalommal a magyar hit és magyar győzelem szent eszméjének is kifejezést adott. Ugyancsak ez alkalommal tartotta a nőegylet is közgyűlését, mikor is kiváló munkásságának kétségtelen bizonyítékairól győződött meg a közelről és távolról egybesereglett nagyközönség.

A lelkes hangulatban lefolyt szép ünnepség istentisztelettel kezdődött, mikor is az énekvezéri tisztet P a p Dániel csehétfalvi jeles énekvezér, a szószéki szolgálatot pedig S e b e Ferenc fiatal kodácsi lelkész teljesítette mindvégig lelkes hangulattal és emelkedett szellemben. Rom. 11,20 alapján a hit győzedelmes erejéről beszélt magával sodró erővel.

Istentisztelet után az ünnepély következett. Ez még fokozta az előbbi szárnyaló lelkesedést. Dr. S z o l g a Ferenc egyleti elnök a magyar hit és kötelességről tartott kiválóan tartalmas és fölemelő megnyitó beszédet. E beszédet lapunkban közöljük, mert ezzel szolgálatot teszünk szent ügyünknek. Ezután M á t h é Lajos szentábrahámi lelkész K o z m a Andor „A táltos álma" című látomásos, rapszodikus költeményét szavalta el igazi átérzéssel, művészi kidolgozással és hatalmas erővel. Ezután kellemes hanggal adta elő orgonakíséret mellett „Szeretlek Isten végtelen" című egyházi éneket S z a b ó Ilonka. Tartalmas, hasznos utasításokat adó felolvasást tartott B o r o s György gazd. iskolai igazgató. „A székely imádság" című költeményt nagy hatással szavalta T i b ó l d i Irén siménfalvi lány. G r u e r Anna siménfalvi

leány Kovács Károly „Én nemzetem" című költeményét adta elő igazi átérzéssel. A magyar hit és magyar győzelem eszméjéről Molnár István székelykeresztúri tanár tartott költői lendülettel teljes, magával ragadó felolvasást. Jánosi Margit tanítónő „Erdély feltámad" című költeményt szavalta el valódi hozzáértéssel és nagy hatással. Végül Izsák Domokos, a kiváló székely gazdaköltő adott elő nehányat ujabb költeményeiből, melyekből igazi hazaszeretet és a hazáért való önfeláldozás érzése csendült ki.

A gazdag lelki táplálékot sugalló ünnepély után a rendes közgyűlés következett. Azonban a már elért magaslatról ez sem szállott le a hivatalos próza rideg színvonalára.

Dr. Szolga Ferenc üdvözlő beszédében megemlékezett elnöki székben oly korán elhalt elődjéről: Osváth Árpádról. Majd üdvözölte a D. F. E. jelenlévő központi tisztviselőit: dr. Kiss Elek főjegyző, ügyv. alelnököt, Benczédi Pál szerkesztőt, Menyhért dr. szolgabirót, köri felügyelő gondnokot, dr. Elekes Domokos volt főgondnokot, Pál Dénes helybeli lelkészt, a nőegyletet, Ekhárt Andor titkárt és az egész gyülekezetet. Az egyházközség nevében Pál Dénes lelkész mondott szíves üdvözletet az elnökségnek és a jelen volt nagyközönségnek. Dr. Kiss Elek egyh. főjegyző, ügyv. alelnök mondott lelkes és erőteljes üdvözlő beszédet a központi Dávid Ferenc Egylet nevében, méltatva azt a hivatást, melyet az egylet betölt és azt a gyönyörű ünnepélyt, melyet a keresztúrköri egylet ez alkalommal is teljesített.

Ezután Ekhárt Andor titkár tartotta meg mindenre kiterjedő jelenését, melyből kitűnt az egyleti élet haladó irányzata. Ezután a köri nőszövetség tartotta meg közgyűlését ,Ü. Osváth Rózsika elnöklete alatt. A titkári jelentésben R. Gvidó Juliska titkár terjesztette elő gondos jelentését s azután a nőegylet több fontos kérdést tárgyalt meg. Ezekről majd jövő számunkban emlékezünk meg.

A Dávid Ferenc Egylet körében a magyar hit és magyar győzelem napja valóban feledhetetlen, lelkes ünnepélyben valósult meg.

Az UDVARHELYKÖRI NŐSZÖVETSÉG július hó 12-én Homoródszentpálon, tizenhárom tagozat megbizottainak s mintegy nyolcvan érdeklődő nőszövetségi tag jelenlétében tartotta évi közgyűlését. A Hiszekegy után Kelemen Imréné imádkozott. Kissné Papp Erzsébet elnöki megnyitójában részletesen ismertette az Unitárius Nők Országos Szövetségének működését. Dr. Mikó Lőrinczné központi elnök által beküldött évi közgyűlési jegyzőkönyv egyes szakaszait olvasta fel: A székely leányok sárbogárdi otthonáról, a Leány Népfőiskoláról. Báró Józsefné alelnök Gál Margit központi titkárnő körútjáról szóló jelentését olvasta fel. Gyűlés örömmel állapította meg, hogy a központi irányítás a mai időknek teljesen megfelelő. Az udvarhelyközi Nőszövetségi tagozatok működéséről a beküldött jelentések alapján Bálint Albertné köri titkár tett részletes jelentést. Bár nehézségek vannak megfelelő helyiségek hiánya folytán, mégis általában, ha több helyen a Népművelési Bizottsággal kapcsolatosan is, a tagozatok sikeresen működnek.

Közgyűlés a köri pénztárt vette számba s a tagsági díjak összegére és beszedésére nézve megadva utasításait, a pénztárt Bartalis Mártonnénak adta át.

Három időszerű szavalat után Kissné elnöki bezárójában a nők honvédelmi szolgálatára jelentkezést, valamint a sárbogárdi otthonra való gyüjtést, melyben a jánosfalvi Nőszövetség szép példát mutatott, a jelenlévők figyelmébe ajánlva s a budapesti Nőszövetség kedves vendéglátására hálásan emlékezve, köszönetet mondott úgy a közreműködő szereplőknek, mint a megjelenteknek. Gyűlés a Himnusz eléneklésével ért véget.

A KRISZTUSI SZERETET ÚTJAIRÓL ... Nem olyan régen Izsák, Pest vármegyei nagyközség testvérközségévé fogadta Homoródújfalu unitárius községünket. A testvéri szeretet krisztusi útjait járva, egy igen kedves, jó érzésű család, özv. Damásdi Gáborné és gyermekei, kellemes meglepetésül 100 pengőt és egy 30 kg.-os gyümölcs csomagot küldöttek Újfalu ifjúsága és népiskolai tanulóinak. Az iskola igazgatósága az ebből alkotott „Damásdi Eta-alap" útján, egész tanéven át, ingyen irószerekkel látta el tanulóit, az írástanulás igen nagy előnyére.

Istennek áldása, szeretete szálljon feléjök, szeretett Nagy Alföldünk lakói felé, ez ősi Székelyföldünk fiai, leányai óhajtásaképpen! (S. S.)

GYARMATHY LAJOS földbírtokos afiát Székelyudvarhelyen az OMCsA igazgatójává nevezték ki. Sok szerencsét kívánunk kedves egyhtanácsos afiának ebben a jelentős munkakörben.

HÁZASSÁGKÖTÉSEK. Lőrinczi Mihály, az amerikai tanulmányútjáról nem rég hazatért unitárius lelkész, feleségül vette dr. Bedő Juliát, Bedő Ferenc felsőfehérköri felügyelő gondnokunk leányát. Az esküvő Marosvásárhelyen, folyó év június hó 6-án volt. Az esketést Kelemen Imre oklándi lelkész végezte. Tanúk: vitéz Szinte Gábor tábornok és Ürmösy Gábor unitárius lelkész voltak.

Hercegh Rózsika tanítónő és Katona Endre július hó 11-én házasságot kötöttek Székelykeresztúron.

Gyarmathy Piroska tanárnő és Ütő Lajos, a vallás- és közoktatásügyi minisztériumba beosztott tanár aug. hó 6-án Székelykeresztúron házasságot kötöttek. Az egyházi áldást mindkét esetben Ütő Lajos esperes adta az ifjú párra. Isten áldása legyen a megkötött házassági frigyeken.

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER ÚR Ütő Lajos gimnáziumi tanárt tanügyi fogalmazóvá nevezte ki. Ezzel Ütő Lajos tanár meg is vált a kolozsvári tanszékétől, hogy a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban teljesítsen fontos szolgálatot. Az intézet nagyon sajnálja a kiváló tanárt, az egyház azonban megnyugvással és örömmel veszi, hogy ezt a fontos munkakört választotta, amivel oly sok jót tehet egyházi és iskolai ügyekben.

SZOLGA FERENC volt székelykeresztúri segédlelkészt a főt. püspök úr Budapestre hitoktató s. lelkésznek nevezte ki. Az új és fontos munkakörben fiatal lelkésztársunknak sok szerencsét kívánunk.

A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS ELEMI ISKOLÁBA az 1942—43. isk. évre a beiratások szept. 1., 2. és 3. napjain lesznek megtartva a Berde Mózes-u. 1. sz. iskola irodájában.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK. A helyszűke miatt a most kimaradt cikkeket lapunk jövő számában közöljük.

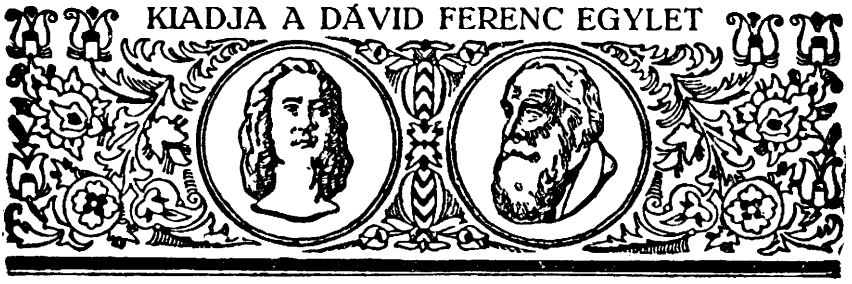
Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár:14798 — Felelős vezető: Major József.

LII. évfolyam. Kolozsvár, 1942. szeptember. 9. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Vitéz Nagybányai Horthy István

Elnöki megnyitó

(1942. augusztus 23.)

Méltóságos és Főtisztelendő E. K. Tanács!

Szent István napján, az országos nemzeti ünnepen, csapott le ránk, magyar nemzetünkre a szomorú hír onnan Kelet felől, az óriási küzdelem színhelyéről. És ez a szomorú hír gyászba borította Kormányzó Urunkat, fenkölt családját és az egész Nemzetet. A Kormányzó Úrnak és angyali jóságú hitvesének nagyrahivatott Fia, Magyarország Kormányzóhelyettese, vitéz nagybányai Horthy István repülőfőhadnagy, élete virágjában, a harci dicsőség mezején, az orosz fronton hősi halált halt.

Ennyit mond a szűkszavú értesítés; de ez is elegendő arra, hogy mindnyájunkat a legmélyebb részvétre indítson a Kormányzói Párral s az elárvult kicsiny Családdal szemben, akiknek a mindenre kész, áldozatos hős a legdrágább kincse, dísze és boldogsága vala.

Még nem volt elég a „keserű pohár . . .“ Az otrantói hősnek ezt is ki kelle ürítenie, hogy bizonyságot adjon diadalmas, örök magyarságáról fiaiban és unokáiban is, ezeriziglen.

Házainkon, templomainkon és iskoláinkon gyászlobogót lenget a déli szél. Gyászol a szívünk is, mert szép reményeiből egy szempillantásban fosztotta ki a kérlelhetetlen sorshatalom, amely nap-nap után száz és ezerszámra szedi ártatlan áldozatait a becsület mezején.

Élet-halál forog kockán. Igy hát közülünk a pirkadó magyar hajnalon mindenkinek, minden Családnak meg kell hozni a maga áldozatát. Itt azonban vesztes az egész Nemzet. A nagybányai Horthy-nemzetség ősi fájának egy értékes, erőtől duzzadó vezérága sodródott le a hatalmas törzset is megrázó viharban, és mi mély fájdalommal, hódolatos részvéttel veszszük körül a szerteszét repülő csonkokat s szeretnénk újból életet önteni a vérző tagokba, a fekete gyémánttá hamvadt porcikákba

Életet — hitet — és reménységet: életet, a Nemzet örökéletének elixir cseppjeit; hitet a teljes magyar Feltámadás varázserejében; és reménységet igaz ügyünk diadalában, amelyért távol harcmezőkön küzdenek a mi véreink, a dicső Honvédek, a Hősök hősének büszke zászlai alatt.

Unitárius Egyházunk részt kér magának ebből az óriási küzdelemből. Unitárius Egyházunk — mondhatom: az egész, csonkítatlan Unitárius Egyház, részt vesz, magyar lelkének teljes áhítatával, abban az egyetemes gyászban, amelynek *holló szárnyai* most édes Hazánkra nehezednek.

Ennek külső kifejezése gyanánt elrendeltük, hogy templomainkra és iskoláinkra országszerte kitűzzék a fekete zászlót s a temetés napján minden gyülekezetünk gyászistentisztelet keretében emlékezzék meg a nagy veszteségről, amely hazánkat érte s méltassák az Achilles vértezetébe öltözött ifjú Hőst, aki „átment a halálból az — életbe . . ."

Egyházunk nevében, a Kormányzó Úr kabinetirodájának az elnökség részéről legmélyebb részvétünket és együttérzésünknek adtuk, távirati úton, mult pénteken kifejezést.

Most is azért vagyunk együtt, hogy egyedül ebből a célból egybehívott rendkívüli Egyházi Képviselő Tanács keretében emlékezzünk meg, mint a feltámadt Magyarság integráns része, a Kormányzó Urat és fenkölt Családját lesújtó fájdalmas csapásról. Az Ő gyászuk a Nemzet gyásza is. Ebben az országos gyászban a testvér-lélek vígasztaló hitével kíván részt venni az egész Unitárius Egyház minden imádkozó és reménykedő tagja, határon innen és határon túl, abban a szent meggyőződésben, hogy a nagy Király jobbja meghozza Mindnyájunk számára — könnyes szemeinken feltörő szivárvány gyanánt — a végleges, a győzelmes, az óhajtva várt Békét s annak pecsétjén ott leend symbolum gyanánt az áldozat kettős keresztje mellett az ősi fényben tündöklő magyar Szent Korona . . . Pótolhatatlan veszteségünknek s efölött érzett őszinte, mélységes gyászunknak adjunk kifejezést, mai rendkívüli ülésünk jegyzőkönyvében s meghajolva az ősi erény nagysága előtt, részvéttáviratunkat a kabinetiroda útján juttassuk el Ofőméltóságáék, a Kormányzó Úr és Neje, valamint a Kormányzóhelyettes özvegye címére a budai Várba.

Isten óvja nagy veszélytől mi magyar Hazánkat!

Józan Miklós, püspök, elnök.

Körösi Csoma Sándor rokon népre talált

Messze, Ázsiában, hol a Mont Everest
Hófehér csúcsával surolja az eget,
Ez üveghegy tövén, az ind Dárdzsilingben
Van egy kopott sírkő. Ékes angol nyelven
Az van rá felírva: Itt nyugszik egy magyar
Világhírű tudós. Magyar föld szülötte,
Ki a vándorbotot a kezébe vette,
Hogy ősi hazáját s népét fölkeresse.
Amikor azt hitte, hogy már megtalálta,
Dardzsilingben érte utól a halála.
Óshazát kereső világhírű vándor
Sok nyelvet megtanult, tibeti szótárt írt.
Hősöknek a hőse: Kőrösi Csoma Sándor.

„Halhatatlanoknak bírája az idő.
Csak akkor tudjátok, hogy ki és mi volt ő,
Ha elmerülnek sorban hosszú, nagy századok,
S hozzá hasonlatost még soh'se láttatok!"

Székely volt. Vaserő. Lángész. Nagy Akarat,
Kinek nyugta nincs, míg diadalt nem arat.
Mit számít az inség, küzdelem, szegénység!?
Célja felé tör s ez neki gyönyörűség.
Ki a betüvetést kamaszkorban kezdte,
Felsőbb iskoláit jelesen végezte.
Ábrándozó lelke történelem órán
Ott bolyong Keleten ősökre gondolván.
Üveg hegyek alatt, zöld legelők felett
Századik nagyapánk bölcsője hol rengett?
Se baj! hogyha térdig vásik a lábam,
Megyek, addig megyek, amíg megtalálom.
Nem lehet oly árva az én magyar népem,
Hogy messze: Keleten rokonunk ne légyen!

Híres nagyenyedi iskolát végezve,
Német egyetemről ide visszatérve,
Kész megvalósítni gyermekkori álmát,
Felkeresni fajunk ős régi hazáját.
Hiába baráti! Őt le nem beszélik.
Reá szánta magát, ezen halad végig.
S mintha a faluból a mezőre menne,
Indul a nagy útra csak úgy gyalogszerrel.
Helyén esze-szíve. Vagyona zsebében
Vándor somfa botja a jobbik kezében.

S amerre elhaladt szárazon és vizen
Szegényből gazdag lett, nőtt a lelki kincsben.
Egyiptomnak földjén piramisra nézett,
Imára fáraók templomába lépett.
Feledve, hogy lába a homokban égett.
Amikor elhaladt Trója romja mellett,
Homérosz eposza a fülében csengett.
Valahol Babilon körül volt az Éden,
Azóta mi történt szumir nagy királyok,
Perzsák birodalma, Xerxes idejében?!
Itt épült valahol Bábelnek a tornya,
De már rég a múlté, földig lerombolva.

Mint dervis az útját éveken át rója,
Útitársa teve, sivatag hajója.
Tűri a nap hevét, kínt és szomjúságot,
Mindent kárpótol az, amiket itt látott.
Hogyha holtra fárad déli nap tüzében,
Kipiheni magát pálmák hüvösében.
Oázis árnyában elnyomja az álom,
Álmodozva ott jár ős Magyarországon.
Sok küzdelem után mesés Indiában
Gyönyörködik lelke a színben, pompában.
Itt az embereknek nincsen semmi vágya,
Ez ország a mesék, s gazdagság hazája.
De lelkét fény, pompa meg nem szédítette,
Terve mellett maradt: ős hazát kereste.

Éltében megtanult vagy húszféle nyelvet,
Tibeti szótárral nagy hírnevet szerzett.
Láma kolostorban, kis hunyhóban lakott,
Zsíros tatár theán élt s egyre dolgozott.
Angol tudós sereg emelt rá kalapot.
Mikor híre-neve ért Magyarországra,
Gyűjtést rendeztek itt jutalmazására.
De ő amint kapta a pénzt visszaküldte,
Ha eddig meg tudott, meg lesz már nélküle.
Lelke nem a pénzre, hanem ősökre néz,
Keleti bölcs lett, kit nem boldogít a pénz.

Ötvennyolc éves már. Újra útra készen.
Indul, hogy a tatár s mongol földre lépjen.
Csak közből ez a fehér Himalája,
Mérföldes csizmáját útjában elállja.
Pedig a hegyen túl olyan népek laknak,
Kik ránk magyarokhoz nagyon hasonlítnak.

Elfáradt a vándor. Elfáradt s megpihen.
Örök hazát talál a szép Dárdzsilingben.

Száz éve, hogy Csoma pihen Dárdzsilingben.
Magyar volt. Sírkövén egy magyar szó sincsen.
Mi ennek az oka? Távolság, szegénység.
Ezután máskép lesz. Abban semmi kétség.
De hírét a Tájfun a magasba kapta,
Nippon hős népéhez magával ragadta,
Ki nem talált rokont Himalája alatt,
Fölkelő nap népe igaz rokon marad.
Mert bevonult Csoma japánok szívébe,
Fényes templomaik csodás szentélyébe.
Mikor imádkozik japán a hazáért
Küld egy hő sóhajtást nyugaton lakozó
Egy fronton harcoló magyar rokonáért.
Keleten ragyognak a csillagok újra,
Nem mese, valóság lett a Hadak útja.

Tele reménységgel, tele dicsőséggel
Minden magyar lelke,
Mert a diadalmas, mert a győzedelmes
Dicső japán népben —
Rokonát fellelte.

Báró József.

Magyar hit, magyar áldozat

— A szentgericei ifjúság. —

Feledhetetlen gyönyörű nap volt a szentgericei leányoknak július 3, amely alkalommal valóban bebizonyosodott az az aranyigazság, hogy nagyobb boldogság adni, mint kapni. De úgy éreztem, úgy láttam, hogy nemcsak nekünk, de feledhetetlen élmény marad mindenkinek, kik akkor egy percig is velünk voltak a marosvásárhelyi csapatkórház gyönyörű, székely faragásos-festéses kapuin belül.

Már magában ezek a szavak: *vért adni katonáinknak hazánkért*, valami kimondhatatlan érzést kelt az emberben s eszünkbe juttat mindent, amin átment a „mi vérünk" a „vérszerződés" óta. Talán soha ilyen sokatmondó nem volt ez a szó: „vér", mint a mai időkben. Nem csoda, hogy a „ma" fiatalsága lelkében is visszhangra talál minden, ami a „mi *véreinkről*" szól — fellobban benne a *„Turáni vér"* — és tettre készteti.

„Drága hazám, örömest neked adom utolsó csepp vérem..." — ezzel a nótával az ajkukon, ezeknek a szavaknak átérzésével, indultak el, a Nyárádmente e kis falujának virágai és lépték át a katonakórház küszöbét és vitték lobogó lelkesedéssel fiatal kis életük legdrágább kincsét, egészséges, tiszta vérüket, önként felajánlani hőseinknek, kik ezt a drága kincset, az édes

otthontól távol, valahol a vad orosz mezőkön kegyetlen ellenség között elhullatták . . .

Míg vonultak fel a városon végig, láttam a meghatottságtól felcsillanni a lélek drága gyöngyét: a könnyet öregek, fiatalok és kemény katonák szemében, — látva ezeket a pirospozsgás leányokat, kik 25 km. útat két ízben is gyalog tettek meg. Mégis csak: „Nem fajult el még a székely vér — és most valóban — minden cseppje drága gyöngyöt ér . . .“ Minden rájuk tekintő könnyes szemben e szavak jóleső érzését láttam.

Feledhetetlen pillanat volt, mikor az első leány büszke, öntudatos székely lélekkel nyújtotta karját az orvosnak és e megható pillanat közben, csorogni kezdett drága piros vére, az azt felfogó üveg tubusba. Valami kimondhatatlan érzéstől mind annyiunk szeme könnyel telt meg . . Az orvosok és segédkező katonák szemében is ott csillogott ez a mindent kifejező: „Turáni fény.“ E megható pillanat néma csendjében, talán mindnyájunk lelkéből egy fohász szállt az ég felé: „Istenünk védd meg honvédeinket, vezéreld vissza őket és add vissza nekünk még egyszer szép hazánkat“.

Hőslelkű honleányaink nevét jóleső érzéssel írom ide, követésre méltó példának, a sok és sok ezer székely leány buzdítására. Neveik: Gál Vilma, Sárosi Emma, Iszlai Bözsi, Szőcs Bözsi, Iszlai Rebeka, Simó Ella, Nagy Berta, Kovács Margit, Tamás Ilus, Kuti Irma, Kuti Gézáné.

Záró szavaimat hozzátok küldöm székely leányaink! Őrizzétek meg tisztának, nemesnek életeteket, mert eljött az idő, hogy szegény, gazdag egyformán áldozhat hazájáért, ki meg őrizte *tiszta, magyar vérét*. Lobogó lelkesedéssel készüljetek az ilyen feledhetetlen gyönyörű pillanatokra, és én hiszem, hogy mind sűrűbben csendül fel a véradásra menetelő honleányok ajkán és lelkében: „Drága hazám, örömest neked adom utolsó csepp vérem . . .“

Történelmi cselekedet — történelmi ruhában.

Azok a kis székely ruhák, melyekben e nemes tettre felvonultak leányaink, méltán nevezhetők történelmi ruháknak. A román megszállás alatt leélt idők legsúlyosabb évében, a mozgósítás idején készültek. Ugyanis, amikor egyes vidékeken, naponta tépték le a román csendőrök, legényeink kalapja mellől a piros muskátlit s lealázó módon zavarták szét a hagyományos székely bálokat.

Erre a jelszóra: „Nemcsak nyelvében, de viseletében és ősi nemes szokásaiban is él egy nemzet“ — megértették szülők, ifjak az „idők szavát“ és a legnagyobb lelkesedéssel fogtak hozzá a már elhagyott ősi székely viseletük felújításához. Nem riadtak vissza az előre látott veszedelmektől sem. Pedig valóban történelmi napok voltak azok, amikor az állami iskola egyik termében „lelkesítő“ szavak mellett gyermekeink tanul-

ták a román történelmet s a másik szobában az egyetlen magyar tanító lakásán 15, 13, 14 éves leányka hímezte konfirmáló székely ruháját... és hallgatta könnyes szemmel, reménykedő lélekkel, hogy milyen is lesz az a magyar világ, hogy fog jönni *Horthy Miklós* a fehér lován — milyenek lesznek a magyar honvédek és azok a kakastollas csendőrök ...? és hogy fogják várni ők, ezekben a könnyes szemmel, remegő kézzel, de rendíthetetlen hittel, bátor lélekkel készített kis székely ruhákban! — Mindennap érkeztek a fenyegetések, hogy állásvesztés, börtön és meghurcoltatás vár mindnyájunkra, úgy merje felvenni valaki azt a ruhát! Még az is megtörtént, hogy a román tanító arcul ütötte egyik leányt és durván kikergette lakásunkból, ahová eljártak néha „magyar dalt" tanulni. Konfirmálásuk napján pedig áttüzesedett tekintetű székelyek lesték az ajtót, mert el voltunk készülve, hogy a csendőri karhatalom meg fogja zavarni e magasztos ünnepet. Igy feledhetetlenebbül vésődött lelkünkbe konfirmálásunk és e nehéz idők emléke.

A nemrégen még „bicskázásáról" híres legény ifjúság is megértette szavunkat, hogy ősi szép szokásaiban, táncaiban, dalaiban is él egy nemzet és visszatértek ők is régi székely viseletükhöz. Ma már messzi vidékeken ismerik őket, ruhájukról, táncaikról, dalaikról. Több helyen szerepeltek már — életre kelteni, megszerettetni régen élő fajunk bizonyítékait, az *ősök szokásait.*

Ezután jött a szép „Levente élet". Legényeink boldogan élik egyleti életüket. Az elsők közt voltak a leányokkal együtt, kik szeretetcsomagokkal gondoltak hős katonáinkra. A „bics*kázás*" már évek óta elmaradt, elfoglalta helyét a hazafias nemes cselekedet, a tanulni és művelődni vágyás nemes érzése. Tehetséges, lelkesedő, nemes tettekre kész, vezetőit követni és megbecsülni tudó ifjúság ébredt fel benne. Nagy többségben büszke, öntudatos unitáriusok. Jóleső büszkeséggel kívánhatunk az ifjúságnak felekezeti különbség nélkül, őt megtartó, önzetlen, áldozatkész vezetőket, akik még nemesebbé, igazi „Leventékké" neveljék őket. Érdemes felfigyelni rá és ősi tehetségeit fejleszteni.

Hiszem, hogy Szentgerice ifjúsága a jövőben is több és több példával fogja bebizonyítani, hogy lehet itthon is szolgálni hazánkat — és hogy el lehet hagyni évtizedes rossz szokásokat, s hogy *faji kötelessége:* „nemcsak nyelvében, de viseletében, ősi szakásaiban, táncaiban, dalaiban" élni egy népnek! Igy mutathatjuk meg, hogy voltunk, vagyunk és leszünk: büszkesége fajunknak, méltó hős fia Nagy-Magyarországnak!..."

Nagy Károlyné.

Hit nélkül nincs nemzetszervezet, műveltség és fegyelem nélkül nincs hősiesség.

(Zrínyi Miklós.)

Országzászló-avatás Firtosváralján

Lélekemelő ünnepségben volt része 1942. július 26-án Firtosváralja község lakosságának és az ünnepségre egybegyűlt vendégseregnek. Udvarhely vármegye főispánjának és alispánjának képviseletében az ünnepségen megjelent dr. Loidl István járási főszolgabíró az Ereklyés Országzászló Nagybizottságának kiküldöttjét helyettesítve, felavatta Firtosváralja Országzászlóját.

Máthé Kálmán budapesti főmérnök indítványára, *Máthé* Géza marosvásárhelyi városi építész főmérnök terve szerint Firtosváralja alig 330 lelket számláló nagy eszményekért mindig lelkesülő szorgalmas népe idegenbe származott fiainak segítségével gyönyörű Országzászlót emelt, melyhez a lobogót özv. *Deák Ferencné* úrasszony adományozta, Firtosváraljáról származott néhai férje emlékére. Meghatló volt nézni az avatásra összesereglett nép között papokat, tanítókat, tanárokat, mérnököket, iparosokat, akiket ez a kicsiny székely község adott a hazának s akik erre az ünnepélyes alkalomra áldozatos szívvel, segítő filléreikkel jöttek haza a szülőfaluba, hogy kivegyék részüket ebből a hazafias lendületű mozgalomból. Sokan voltak itthon az elszármazottak közül, de sokat a kötelesség közülök visszatartott attól, hogy személyesen itt lehessenek az ünneplők között. De lélekben őket is itt éreztük magunk között. Különösen *József Dezső* gyulai rajztanár távolmaradását fájlaltuk nagyon, aki mint Országzászlónk felállításának egyik legnagyobb munkása volt azzal, hogy két, Firtosváraljáról készített festményének levelezőlapon való sokszorosításával jelentős összeget hozott össze.

A felállítás nagyszabású munkája alig három hetet vett igénybe. A kőtalapzatot *Széll Mózes* székelykeresztúri kőfaragó, az árbócrudat tartó oszlopot és az ezt körülvevő székelyes faragású négy kopjafát *Székely Béla* telekfalvi fafaragó művész teljesen székely stílusban, gyönyörű kivitelezésben állította ki, mely mellett az egész közönség meghatva állott meg. Olyan volt az Országzászló a szépen elrendezett környezetben, mint egy szépen kinyilt virág. A nagy munkában a falu apraja-nagyja lelkesen vett részt és sok szem telt meg könnyel, amikor a Firtos mögül előfutó szél büszkén meglobogtatta az árbócrudra felvont lengő magyar zászlót.

Mindnyájan, akik jelen voltunk, úgy éreztük, hogy ebben a nemes, háborús időben a firtosváraljai Országzászló hű kifejezője a székely-magyar léleknek. Mélyen az édes anyaföldbe berögzítve, erős kőtalapzaton, kemény székely kopjafa tartó oszlopokról tör az ég felé az árbócrud, mely magasan hordozza, hogy mindenki lássa a magyar zászlót, mely a jövő magyar győzelembe vetett magyar hitnek hű jelképe. Ez a hit pedig a székely magyar-lélek mélységeiből hatalmas erővel lendül a magasba, az ég felé.

Az ünnepély sorrendje egyébként a következő volt:

A templomban tartott istentiszteletel kezdődött, melyen meghatóan imádkozott *Pál Dénes* siménfalvi lelkész, prédikált ifj. *Máthé Lajos* szentábrahámi lelkész magával ragadó magas szárnyalású beszédben, mint a községből elszármazottak.

Istentisztelet után nagyszámú közönség jelenlétében kezdődött az Országzászló talapzata mellett az avató ünnepség. Az adományként felajánlott lobogót keresetlen szavakkal megható dottan adta át özv. *Deák Ferencné* úrasszony *Hegyi Pál* állami tanítónak, mint zászlógondozónak, aki rövid beszédben ígérte, hogy a zászlónak mindig hűséges gondozója lesz, s amíg a zászlót felvonta az árbócrud tetejére, a közönség imádságos lélekkel énekelte a Himnuszt, melynek elhangzása után id. Máthé Lajos ny. lelkész, aki Firtosváralján 35 évig eredmé nyekben gazdagon végezte nehéz és lelkes lelkészi munkáját, üdvözölte a közönséget, hálát adva Istennek, hogy erre az ünnepségre szeretett élettársával együtt magas kora ellenére is eljöhetett szeretett volt falujába. Meleg szavak kíséretében nyitotta meg az ünnepséget. András Anna és Deák Anikó szavalata után a közönség lelkesen énekelte el a székely Himnuszt, mely után dr. Loidl István székelyudvarhelyi főszolgabíró emelkedett szólásra, bejelentvén, hogy az Országzászló Bizottságtól nem jelenvén meg kiküldött, az Országzászlót felavatja úgy is, mint a főispán úr és alispán úr megbizottja, akik személyesen nem jelenhettek meg, köszönti Firtosváralja munkás, becsületes népét, akik a háborús időkben is meg tudták mutatni, hogy tudnak építeni és lelkesedni a haza szent ügyéért. Kéri a község lakosságát, hogy értse meg továbbra is, hogy háborús időket élünk és mindenki segítse a hadsereget. Elismeréssel adózik a község lakosságának és vezetőségének, hogy oly rövid idő alatt létre tudták hozni a legszebb és legszentebb magyar ereklyét és ezzel a csekély számú község oly sok községet és várost előzött meg. Felhívta a község lakosságát, hogy valahányszor az Országzászló előtt elhalad, imádkozzék Istenhez, hogy a lobogó végleg kerüljön fel az árbócrud tetejére és visszatérhessenek minél előbb délerdélyi testvéreink is. Megható dott lélekkel áldotta meg a zászlót, hogy hírdesse a magyar lélek minden körülmények között való győzni és élni akarását.

Az avató beszéd után háromnegyed árbócra visszaereszkedő zászló alatt a közönség elénekelte a magyar „Hiszekegy" et, utána pedig gyönyörűen szavaltak Bálint Ilka, Deák Klára és Bálint Miklós ifj., Boros Gizella. Az Országzászlót a hatóságok nevében átvette Deák Albert körjegyző, a község lakosságának nevében Bálint Simon községi biró és a helybeli unitárius egyházközség nevében ifj. Szász Dénes lelkész. Hazafias dalokat énekeltek az öreg honvédek és leventék, az Országzászló felállításának történeti sorrendjét rövid beszédben elmondta ifj. Szász Dénes helybeli lelkész, akinek

akadályt nem ismerő áldozatkész és önfeláldozó fáradozásának nagyon sok köszönhető. Szavalt Márton Ferenc ifj., „Betel jesült végre a húszéves álom" c. saját költeményét elszavalta Deák Albert körjegyző, melyet a közönség lelkesedésében többször szakított meg és élenk tapssal jutalmazott. Az ünnepség sorrendjének végén ifj. Szász Dénes lelkész közvetlen szavakkal fordult id. Máthé Lajos volt firtosváraljai ny. lelkészhez, akit köszöntött abból az alkalomból, hogy nagy alkotásaihoz (vízvezeték és székelypálfalvi út) társulhatott az Országzászló felállítása is. A közönség hosszasan éljenzi az ősz lelkipásztort feleségével együtt, aki szerényen jelentette ki válaszában, hogy csak kötelességét teljesítette, amikor népéért, egyházáért és a községért dolgozott. Bálint Simon községi bíró jelentette, hogy a község képviselő testülete a község díszpolgárává fogja választani és kérte, hogy fogadja szívesen. A leventék, tűzharcosok, öreg honvédek, tűzoltók tisztelgő felvonulása után a Szózat eléneklése után véget ért a lélekemelő ünnepség.

Azzal az érzéssel vettünk részt ezen a gyönyörű ünnepségen, hogy az Országzászló-avatáson és a szeretettel hazajött elszármazottak találkozásán kívül ez az ünnepség Firtosváralján a magyar hit és magyar győzelem napjának igazi ünnepsége is volt.

Firtosváralja népe és a jelenlevő közönség erős hittel és bizalommal telt el a magyar jövő iránt és hálás szívvel gondol az ünnepség rendezőire, különösen Szász Dénes ifjú lelkészre, aki a magyar hit és magyar győzelem eme feledhetetlen, gyönyörű napjával megajándékozta az ő népét.

Jelenvolt.

IPAROSTANONCOK ELHELYEZÉSE. A Berde Bizottság a folyó ősz folyamán eddig mintegy 50 székely iparostanonc elhelyezéséről tudott gondoskodni. Azokat, akik kérésükhöz okmányaikat; nevezetesen legalább értesítőjüket és keresztlevelüket csatolták, csaknem kivétel nélkül elhelyeztük. Nagy számban érkeztek olyan bejelentések, amelyekhez érthetetlen okokból semminemű mellékletet nem csatoltak. Az ilyen bejelentések a Berde Bizottság munkáját nagyon megnehezítik, mert a mesterek joggal akarják látni a jelentkezettek bizonyítványát és magaviseleti jegyét. Akiket a mellékletek nélkül is el tud helyezni a bizottság, azok részére sürgős értesítések mennek ki s akkor az illetők azon legyenek, hogy az értesítőt, keresztlevelet, újraoltási bizonyítványt s esetleg orvosi bizonyítványt egészségi állapotukról és az ipari pályára való rátermettségükről azonnal küldjék be. Végül azt közöljük, hogy tekintettel a termények nagy drágaságára, a mesterek nem hajlandók a gyermekek eltartására szükséges összes költségeket fizetni s így a szülők ki vannak annak téve, hogy gyermeküket a tanoncidő alatt is támogassák.

DR. ABRUDBÁNYAI JÁNOS: AZ UNITÁRIUS EGYHÁZ TEOL. AKADÉMIAJÁNAK ÉRTESITŐJE az 1941—42. évre Az értesítő adja az év történetét és a tanulmányi rendet, valamint az eredményt, valamint az önképzőköri munkásságról való jelentést. Bevezetőül Vári Albert tanár tanulmányát olvassuk. Az intézet növendékeinek száma csökkent, ami az átmeneti időnek tudható be. Az Akadémia népfőiskolai tanfolyamot is tartott.

GÁLFFY ZSIGMOND: A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUM GIMNÁZIUMA ÉVKÖNYVE az 1941—42. tanévről. Az iskolai év történetét, a tanulók, tanárok számát és munkásságát adja elő, az önképzőkör munkásságát és érettségit, valamint az intézet életéről való szükséges tudnivalókat tárja előnkbe röviden és világosan. Az Értesítő adja László Gyuláról a Benczédi Pál búcsúszavait, Szentmártoni Kálmánnak „Magyar nemzeti nevelés a családban és iskolában" tárgyú, a szülői értekezleten tartott előadását „Az iskola rövid történetét" Gálffy Zsigmond igazgató írásában. Az Értesítő hű képét adja az iskolai évnek, amely sok nehézséggel volt megterhelve az igazgatónak balesetből következett súlyos combnyaktörése, a tanárok egy részének katonai szolgálatra való behívása és más rendkívüli eseményeknek, de azért Isten segítségével az év szerencsésen és sikeresen eltelt, különösen a VIII. osztály dicsőséget hozott a nagynevű intézetre.

VÉGH JÓZSEF: HOGYAN ÉL MA AZ ERDÉLYI MAGYAR TÁRSADALOM? A könyv tartalma már megjelent az „Ellenzék"-ben hosszas cikksorozatban, de szerző jót tett azzal, hogy könyvalakban is kiadta, mert ezáltal a sok kérdést kiragadta a gyors elfeledés veszedelméből. Arról van szó ugyanis, hogy az erdélyi magyarság egyes rétegei miképpen tagozódnak be a magyar életbe. Szerző az ujságíró okos meglátásával szól minden kérdésről, foglalkozási csoportról s a magyar egység nagy gondolatának megfelelően adja elő mindig érdekes gondolatait. Ára: 8.— P. Megrendelhető az „Ellenzék" kiadóhivatalában.

GELEI JÓZSEF: A NEMZETNEVELÉS ALAPJA című kiváló művét múlt számunkban ismertettük. Akkor nem írtuk meg, hogy az ára 3 pengő és megrendelhető Szentgericei Jakab Jenő könyvkereskedésében, Kolozsvár, Mátyás király-tér.

AZ UNITÁRIUS EGYHÁZ RÉSZVÉTE. Az Unitárius Egyház főhatósága a szomorú és lesújtó hír vétele után azonnal az alábbi sürgönyt küldötte:

Kormányzó Ur Kabinetirodája, Budapest.

Kormányzó Urunkat, fenkölt családját és a Magyar Nemzetet ért fájdalmas csapás fölött résztvevő könnyeket hullatva, tolmácsoljuk mélységes együttérzésünket, Istentől, a mi Atyánktól, áldott vigasztalást kívánunk a szomorodott szíveknek az egész Unitárius Egyház nevében.

Józan püspök, Gelei főgondnok

Az egyházközségek lelkészeihez a következő körlevelet bocsátotta ki:

Sz.: 1221—1942.

E. K. T.

KÖRIRAT ÖSSZES UNITÁRIUS LELKÉSZEINKHEZ.

Abban az országos mély gyászban, mely édes Magyar hazánkat és Kormányzó Urunk Őfőméltóságát családjával együtt érte hősi halált halt vitéz Horthy István Kormányzóhelyettes elvesztésével, egész Unitárius Egyházunk őszinte fájdalommal osztozik.

Felhivom lelkész afiait, hogy ennek az együttérző gyásznak — amint azt hiszem, meg is tettek — külsőleg is adjanak kifejezést azáltal, hogy templomaink tornyára tűzzék ki a gyászlobogót. Már most felhivom összes lelkészeinket, hogy a polgári hatóság által elrendelendő gyászünnep napján tartsanak gyászistentiszteletet minden egyházközségünkben.

Isten óvja szeretett hazánkat, vigasztalja a gyászoló nemzetet és a mélyen sújtott kormányzói családot, segítse diadalra harcoló vitéz katonáinkat.

Atyafiságos üdvözlettel:

Józan Miklós, püspök.

A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUM igazgatósága felhivja a tanulók figyelmét arra, hogy élelmiszerjegyeiket vagy élelmiszer kijelentőjüket és lakbizonylati igazolványukat hozzák magukkal.

ALKALMAZÁSOK, KINEVEZÉSEK. Szathmári Géza magyarzságodról menekült lelkész megbízást kapott a nagysolymosi lelkészi állásra. — A főt. püspök úr Nagy Samu polgárdii lelkészt Kőrispatak rendes lelkészének nevezte ki. Beiktatása szeptember hó 13-án volt szép ünnepély keretében. — Gálna Sándor mezőségi szórványgondozó lelkészt a főt. püspök úr polgárdii lelkésznek nevezte ki. — Murvay Juliskát a kolozsvári unitárius egyházközség végleges r. tanítónőnek választotta meg. A főtisztelendő püspök úr kinevezte. Alkalmazott, illetve kinevezett afiainak sok szerencsét és sikert kívánunk. Isten áldása legyen munkáikon.

HALÁLOZÁS. **Barabás Béla** szentiványlaborfalvi lelkész a nyáron tragikus körülmények közt elhunyt. Özvegyet és árvákat hagyott hátra. A gondviselő Isten gyógyítsa meg a halál által okozott sok fájdalmat. — **Szederjessy Juliánna** tanítónő augusztus hó 15-én hosszas és megpróbáló szenvedés után Kobátfalván a szülői háznál elhunyt. Széleskörü rokonság gyászolja.

IFJ. GYALLAY PAP DOMOKOS, a kiváló írónak apjához méltó fia, Bécsben hosszú idő óta tanulmányokat folytatott s eközben az állami levéltárban sok unitárius vonatkozású dolgokat talált. Javaslatot tett az E. K. Tanácsnak, hogy ezeket az iratokat másoltassa le s ezáltal tegye hozzáférhetővé a múlt iránt érdeklődők számára. Az E. K. Tanács minden bizonnyal eleget tesz ennek az üdvös javaslatnak.

ELFORGÁCSOLÓDÁS. Nevünk: unitárius. Ez a latinból teljesen magyarrá honosult szó azt jelenti: egységhivő. Az egység gondolata tehát minden tekintetben át kell hasson minket. Mégis azt látjuk, hogy mindig elforgácsolódunk, nem tudjuk erőinket egyesíteni, hogy annál nagyobb sikerrel állhassunk elő, ahol elő kell állani. Ezelőtt csaknem két esztendővel javaslat érkezett be egyházi főhatóságunkhoz, hogy egyházi lapjainknak helyzetét vegyük vizsgalát alá és adjunk új irányt és nagyobb lendületet egyházi irodalmunknak, mint eddig volt. Reméljük, hogy ez a kérdés most közelebbről előkerül és a főtanácson megoldást nyer.

DR. GYERGYAY ÁRPÁD, az Európa-hírű tudós sebészorvos egyetemi tanár a nyár folyamán több németországi egyetem, orvosi intézet meghivására előadást tartott az általa feltalált érzéktelenítési eljárásról. Az unitárius egyház méltó büszkeséggel tekint a nagy orvostanárra, akinek páratlanul sikeres sebészi művészetében oly sokan részesültünk, abból az alkalomból, hogy munkásságának értékét hazánk határain túl is nemcsak elismerik, hanem az általa feltalált módszert és eljárást gyakorlatilag alkalmazzák is.

Bölöni dr. Mikó Ferenc

ny. igazságügyi államtitkár, a magyarországi unitárius egyház tiszteletbeli főgondnoka, tartalékos tüzérszázados, a Magyar Érdemrend középkeresztjének a csillaggal, a III. oszt. katonai érdemkeresztnek a hadiékítménnyel és a kardokkal, az ezüst és a bronz katonai érdeméremnek a katonai érdemkereszt szalagján a kardokkal, az ezüst és a bronz katonai érdemkereszt szalagján a kardokkal és a Károly Csapatkeresztnek tulajdonosa, hosszú és súlyos szenvedés után 1942. szeptember hó 10-én, 62 éves korában csendesen elhunyt.

Temetése szeptember hó 13-án volt nagy részvét mellett. A kiváló közéleti férfi munkásságára jövő számunkban visszatérünk.

FŐT. JÓZAN MIKLÓS püspök úr jelen volt vitéz Horthy István kormányzóhelyettes urunk temetésén, Zilahon a Wesselényi-szobor helyreállításának ünnepélyén.

A SIMÉNFALVI KÖZSÉGI MUNKAKÖZÖSSÉG elnökségének felterjesztésére a sokgyermekes anyák közül a Főméltóságú Asszony kitüntetésében részesült két anyát ünnepelte Siménfalva községe augusztus hó 23-i délelőtti istentisztelet keretében. Id. Demeter Elekné Zsidó Rebeka 80 éves 12 gyermekes anya, kinek 40 unokája és dédunokája van, 50 pengő jutalomban és jelvényben részesült. Id. Séra Györgyné Szabó Márta 63 éves 10 gyermekes anya a sokgyermekes anyák jelvényét kapta Pál Dénes lelkész alkalmi imát és beszédet mondott s azután. mint munkaközösségi elnök, megindultan üdvözölte és méltatta a kitüntetett anyákat. Felkérte Richter Rudolfné munkaközösségi ügyv. igazgatónőt a jutalom és jelvények átadására, aki pár szó kíséretében meghatottan tette fel a jelvényt mindkét ünnepeltnek s a fiatal anyáknak eszményképül, követendő példaként állította. Ezek után mindkét anyát egy-egy unokája virágcsokor átadása mellett üdvözölte. A bensőséges családi ünnepély a Himnusz eléneklésével ért véget.

KÁLLAY MIKLÓS MINISZTERELNÖK MONDOTTA:

Vegye megnyugvással tudomásul az egész nemzet, hogy határainkon mindenütt annyi katona áll, hogy az ország határát mindig, bármi ellen meg tudja védeni!

*

A nemzeti összefogást hirdetem. Hirdetem elsősorban most a háborúban, amelyben győznünk kell, mert mégegyszer mondom, ha nem győzünk, nem lesz ország, nem lesz magyar nép, nem lesz vallás, nem lesz Miatyánk, mert hiányozni fog belőle a mindennapi kenyér és a gonosz fog uralkodni ezen a földön.

A nemzeti célok szolgálatában szeretnék mindenkivel együtt haladni . . .

A HÁROMSZÉKI D. F. EGYLET ÜNNEPIES GYŰLÉSE. A Háromszékmegyei Dávid Ferenc Egylet vasárnap, augusztus hó 9-én nagy sikerrel tartotta meg sugásfürdői kirándulását, amelyen több, mint ezer ember vett részt. A környékbeli falvak közül Árkos, Bölön, Sepsikőrispatak, Kálnok, Kökös, Sepsiszentkirály lakóssága hosszú sor szekérrel vonult fel a hazafias ünnepséggel egybekötött kirándulás színhelyére. Délelőtt szabadtéri istentisztelet volt, amelyen Simén Dániel teológiai tanár mondott egyházi beszédet. Délután 3 órakor Fekete Sándor dr. szanatóriumi főorvos beszédével vette kezdetét a hazafias ünnepség. A műsor második száma Imreh András és Székely Klára (Sepsikőröspatak) szavalata volt, majd az árkosi dalárda énekelt. Incze Julia (Árkos) Kecskés Gábor „Horthy csúcs" c. költeményét adta elő. Az ünnepi beszédet Abrudbányai János dr., a kolozsvári unitárius teológia dékánja tartotta „A belső arcvonal" címmel.

— A Dávid Ferenc Egylet valláserkölcsi célok megvalósítására törekszik, — mondotta — s ezeket munkálja, de a hazafias kötelességek vállalásában is előljár. Egyletünk munkaterv ébe vette a belső arcvonal szakadatlan építésének és erősítésének a gondolatát. Minden pillanatnyi eredmény vagy megtorpanás elősegíti, vagy gyöngíti a háború győzelmes kivivását. Sorsunk, jövendőnk nemcsak a harctereken dől el, hanem itthoni magatartásunkon. A megelőző háborúban sem a magyar katona tette le a fegyvert, hanem a belső front megmérgezett lelkei ütötték ki azt a kezéből. Itthon veszítettük el a háborút idegen érdekek szolgálatában álló bérencek aljas bujtogatása következtében. És szörnyű árat fizettünk ezért a végzetes tévedésért. A magyarság annyi vért áldozott e földért, hogy temetőkkel méri a történelmet, de a hősök sírja nem búsulásra, nem csüggedésre, megadásra kényszerít, hanem új hitet ébreszt, új harcra késztet A harc sikere a hitünk erősségétől függ, az Istenbe, a magyar fegyverek erejébe és a győzelembe vetett hitünk erősségétől.

Abrudbányai János dr. nagyhatású beszéde után Benedek Magda (Kökös) Sajó Sándor: „Rendületlenül" c. költeményét szavalta, majd Kiss János, a brassói Magyar Dalárda volt tenoristája énekelt magyar dalokat Ütő Vilma, Tóth Klára és Székely András (Sepsikőröspatak) költeményeket adtak elő. Az „Ősi rögök" című egyfelvonásos hazafias darabban Sebestyén Veronka, Tegző Laura, Máthé Árpád, Kiss Ernő, Máthé Ferenc, Dancs Dániel, Ütő Sándor, Kisgyörgy Mihály, Szabó Zoltán és Lőrincz Sándor (Árkos) szerepeltek sikerrel. Utána Dalström Baba 5 éves leányka énekszámot adott elő édesanyja kíséretével. A szereplők mind kitünően megállták helyüket és nagy tetszést arattak. A záróbeszédet Benedek Gábor kökösi lelkész tartotta, majd a Himnusz eléneklésével ért véget a nagysikerű és lelkeshangulatú ünnepség.

A SZÉKELYKERESZTURI UNITÁRIUS GIMNÁZIUM pénztárába, az ottani Berde Bizottság felkérésére, eddig az alábbi adományok fizettettek be:

Imreh József főszolgabíró	100.—	P.
Gyarmathy Mózes, Budapest	10.—	„
Liebenberger Ferenc	20.—	„
Patakfalvi Zsigmond, Énlaka	15.—	„
Péterffy Gyula ny. ig.-tanító	20.—	„
Dr. Péterffy Gyula orvos	20.—	„
Magánvizsgadíjakból	4.—	„
László István, gyógyszerész	19.90	„
Pálffy László	10.—	„
Fazekas József, tanító	50.—	„
Egyházi titkár útján	680.—	„
Székelyudvarhelyi egyházkör	170.—	„
Összesen:	1118.90	P.

A BERDE BIZOTTSÁG köszönettel nyugtázza 1942. aug. 1-től befolyó adományokat. Vitéz Kozma Ferenc 99 P 86 fillér, Dr. Ferenc Áron 10 P., Simándi Tamás 10 P., Józan Miklós 500 P., dr. Gálfalvi György 55 P., dr. Horváth Péter 5 P., dr. Weress Gábor 100 P., dr. Gál Kelemen 55 P., dr. Barabássy Albert 30 P., Sárosi József 10 P., Kolozsvári Unitárius Kollégium tanári kara 50 P, özv. Csifó Salamonné 10, Csifó N. László 10 P, Dr. Szent-Iványi Gábor 54 P. adományának nyugtázása, a legnagyobb sajnálatunkra a multkori nyugtázásokból szedési hiba következtében kimaradt. Ezért most szíves elnézését kérjük.

Szerkesztői üzenetek

Nyugtázások a jövő számra maradtak.

Munkatársunkat kérjük, hogy közleményeiket jól olvasható írással a papirnak csak **egyik oldalára** szíveskedjenek írni. Képeket csak abban az esetben készíttethetünk, ha az érdkeltek a költségeket fedezik.

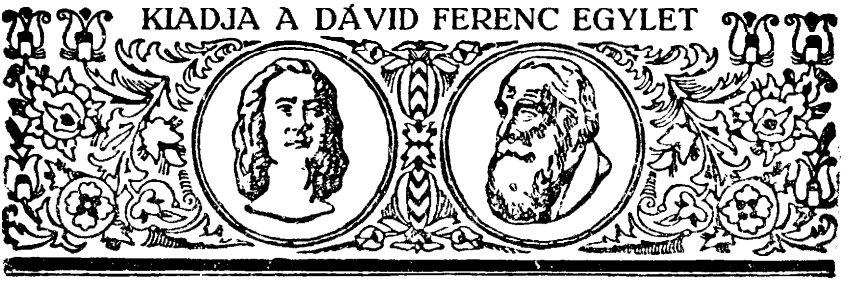
Munkatársainkat kérjük, hogy egyúti esefényekről **idejében** (a hó 5. napjáig) szíveskedjenek értesíteni.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.
Minerva R.-T. Kolozsvár:15066 — Felelős vezető: Major József.

LII. évfolyam. Kolozsvár, 1942. október. 10. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Bölöni dr. Mikó Ferenc
(1880—1942)

Alig érhetett váratlanabb csapás, mint a Bölöni dr. *Mikó* Ferenc halála. A két ország ölelkezése boldog ünnepén úgy jelent meg Erdélyben férfias, daliás termetével, mint aki a hosszú élet és törhetetlen erő biztos igéretét hordozza magában. Egyike volt azoknak a nagy unitáriusoknak, akik Budapestről Kolozsvárra siettek, hogy a kényszer miatt elszakadt köteléket ismét egybeforrasszák örök időkre. A Kormányzó Úr Őfőméltósága őt bízta meg azzal a történelmi jelentőségű feladattal, hogy a püspöki hűségeskü letételénél a kormányt képviselje. Valóban e magas tisztségre méltóbb képviselőt el sem tudnánk képzelni.

Most is emlékezetünkben van hatalmas, daliás alakja és lebilincselő, benső nemességtől áthatott modora. Nem akarunk hinni az írásnak, a gyászjelentésnek, hogy ő nincsen többé, hogy a halál diadalmaskodhatott ily rövid idő alatt daliás termetén. Bizonyára csak földi részén, a testén diadalmaskodhatott, mert az ő élete olyan volt, lelke az örökkévalóság leheletével annyira telve volt, hogy azt a halál zordon szele meg nem semmisítheti. Keresztényi erős meggyőződéssel kérdezzük: Halál, hol van a te diadalod? Koporsó, hol van a te fulánkod? — Elhisszük, hogy a koporsónak, az ő koporsójának erős, a szív gyökeréig fáj a fulánkja, de ebből a fájdalomnak érzéséből állapítjuk meg dr. *Mikó* Ferenc igazi értékét egyházunk és nemzetünk szempontjából. Kinek halála oly széles körben okozott fájdalmat, csak a legkiválóbbak közül való lehet.

Dr. *Mikó* Ferenc a nagy *Mikó* Lőrinc jogtanárnak az unokája, *Mikó* Miklós kuriai bírónak a fia. Ő maga is jogot vég-

Nagyt. Benczédi Pál tanár urnak
Unit. Koll.

zett, ami családjukban hagyomány. A hivatali pályán nagy tiszteletet szerzett magának kiváló műveltségével, igazságosságával és nagy tudásával, ami szintén *Mikó* hagyomány és tulajdonság. Gyönyörű pályát is futott meg, mert mint igazságügyi államtitkár vonult nyugalomba ezelőtt nehány esztendővel.

Nemcsak a polgári életben volt kiváló, hanem mint katona is. Az első világháború nagy küzdelmeiben részt vett s a kitüntetéseknek egész erdejét szerezte meg ott, ahol a dicsőséget a halál aratása közepette szerzik meg.

Családi hagyományainak és nemes szive indításának megfelelően mindig részt vett az egyházi ügyek vezetésében is. Trianoni Magyarországon a különszakadt unitárius egyháznak főgondnoka volt s egyházi munkássága elismeréseül tb. főgondnoknak választotta az egyház legfőbb törvényhozó testülete. Sajnos, ebben a minőségben már nem viheti előbbre többé egyházunk ügyeit.

Élete szeretett családjáé, egyházunké és a magyar nemzeté volt. Munkássága, alkotásai, lelkének nemessége mindig fönnmarad, amíg a szépet, jót és nemeset megtudják becsülni e földön.

Emléke áldott marad mindnyájunk előtt. Fényleni fog az igazak közt mennyei Atyánk országában.

Márkos Albert nyugalomba vonult

A kolozsvári unitárius kollégium tanári testületének szolgálatban legidősebb tagja: *Márkos* Albert, 64 éves korában, 43 éves tanári szolgálat után nyugalomba vonult.

Nyugalombavonulási kérvényét már az elmult tanév előtt beadta egyházi főhatóságához, a Képviselő Tanács azonban szükségét látta, hogy jeles szolgálatait a katonáskodástól minduntalan megfogyatkozó tanári karban továbbfolytassa s így elzárkózott a mult esztendei nyugdíjazástól.

Márkos Albert 1878. május 10.-én született Tarcsafalván. Székely nevelő, lelkészkedő család sarja, mivel hogy apja és nagyapja Tarcsafalván unitárius kántortanító volt, dédapja pedig Alsóboldogfalván lelkészkedett. Márkos Albert — mint a Nyikó-vidék csaknem minden szülöttje — középiskolai tanulmányait Székelykeresztúron kezdte és csak a felsőbb osztályait fejezte be a kolozsvári főgimnáziumban. Nyelvésztehetséggel megáldott talentumával a legnehezebb nyelveket a legnagyobb könnyedséggel tanulta. Az egyetemen a latin-görög szakra iratkozott be s már 1899-ben, 21 éves korában óraadó tanár lesz a kolozsvári főtanodában. 1900-tól 1903-ig helyettes-tanárkodik s 1903-tól 39 éven keresztül töltötte be a főgimnázium latin tan-

székén a rendes tanári tisztséget. 1928 óta a kollégiumi nagykönyvtár könyvtárosa.

Mint a székelység keménynövésű sarja, kivette részét a katonáskodásban is és az 1914-es világháborúban is. 1913-ban elvette a székelykeresztúri kollégium igazgatójának: *Sándor* Jánosnak leányát: *Sándor* Ilonát s ebből a házasságból három, művészi tehetséggel megáldott fiúgyermek származott.

Márkos Albert unitárius egyházi életünkben mint nevelő és mint iróember hagyott nyomot. És Isten éltesse, hogy a járt barázdát csak mélyítse! Több értekezése jelent meg az Unitárius Közlönyben és a Keresztény Magvetőben egyházunk eseményeiről, jeles egyházi férfiainkról, íróinkról s a nevelés kérdéséről és megjelent könyvekről. Irt Latin nyelv- és olvasókönyvet. Nyelvtehetsége különösen megmutatkozott azon a téren, hogy idegenből: latinból, angolból és románból több könyvet fordított magyar nyelvre. Ma is egy egyháztörténelmi okmányunknak, Kénosi Tőzsér János, Uzoni Fosztó és Kozma Mihály kéziratban való nagy történeti művének latinból magyarra való átültetésével foglalkozik.

Márkos Albert írói értékét és becsét az a sok humoros elbeszélés őrzi, mely az *Unitárius Közlönyben, Unitárius Naptárban,* a *Magyar Népben* és a *Pásztortűzben* látott napvilágot. Ezeknek az írásainak nagy értéket az kölcsönöz, hogy nem az íróasztal mellett kiagyalt és elképzelt személyeket és eseményeket ad elő, hanem amit megírt, azt szóról-szóra az életből leste el. Ebben *Márkos* Albert a nép nyitottszemű fia. Kitűnő emlékezőtehetséggel megáldva és az ilyen munkához szükséges lélekkel megsegítve szívvel-lélekkel időzik a nép között s a maga kedves előadó és adomázó természetével könnyen készteti a népet is megszólalásra. A nép száján fakadt értékeket kitűnő szemével és fülével ellesi és áldott írói tehetségével eseménnyé, élménnyé varázsolja. Akik *Márkos* Albertet ismerik, nagyon jól tudják, hogy ha adomázó kedve megjő, mennyi kedves elbeszéléssel, fordulatos ötlettel tudja környezetét szórakoztatni. Az életet vidám derüvel őmaga is oly szépen, oly irigylésreméltó nagyszerűséggel és egyszerűséggel élte és éli ezután is le, hogy az csak kevés embernek adatott meg.

Szinte ellentétbe csap át *Márkos* Albert akkor, ha a tanári hivatás gyakorlásáról van szó. Ott számára az élet mérhetetlenül komoly és szigorú felelősséggel tele. A pár perccel előbb még derüsen tréfázó ember kemény léptekkel halad a tanterem felé s ráncokbaszedett szigorú homlokkal lép be az iskolaterembe és súlyos komolysággal végzi tanítását. Akkora felelősségtudattal, hogy ha valami betegség, baj érte az életben, nagyon nehéz volt miatta ágybanyomni. Utolsó esztendejében is, orvosai megállapítása szerint, őt a sír szélén táncoltató komoly betegségben szenvedett. Se hozzátartozói, se orvosa nem bírta, illetőleg csak késve tudta a szükséges pihenésre ágybaszorítani, mert Márkos Albert

a nyolcadikosokat latinból érettségire készítette s azt mondta, hogy: „Tanítványaim csak egyszer és csak most készülhetnek érettségire, én a betegeskedésre máccor is ráérek!"

Márkos Albertet, a tanárt, igazgatója: a még nála is szigorúbb tanár, a tanári testület előtt mindig mint a tanári kötelességtudás és a tanári pontosság példányképét állította oda. Mindnyájunk előtt az önálló, a maga lábán járó, a befolyásolhatatlan szabad székely szigorú jellemét képviselte s képviseli. Tanítványai pedig egy életre való ihletet kaptak tőle a helytállásban, a kötelességtudásban, a szigorú magyar lélek és a büszke magyar öntudat gyakorlásában és mégis az apát mindig helyettesíteni tudó jóságoslelkű nevelőben.

Az ilyen kötésű emberekből sok kell az unitárius egyháznak s ez volt a magyarázata annak, hogy a főhatóság miért válott és miért válik ma is oly nehezen tőle. Adjon Isten neki hosszú életet, kitartó egészséget, hogy az író leróhassa lelke nyugodalmával mindazokat a tartozásokat, melyekkel egyházának és nemzetének még tartozik!

Az új iskolai év kezdetén

A Brassóban megjelenő „Unitárius Jövendő"-nek még az 1940. évi első számában irt cikksorozatomban emlékeztem volt meg „Nőszövetségek a vasárnapi iskola szolgálatában" cím alatt azon nemes és mindenekfölött az unitárius hitvallásos életet is átható altruisztikus tevékenységről és működési körről, amely az egyes nőszövetségekre vár a vasárnapi iskolák megszervezése, azok beindítása és aktivitása kérdésében.

Fejtegettem ezen cikksorozatomban azt a programot is, melyet a vasárnapi iskolák intenziv működése érdekében az egyes nőszövetségeknek, ezek vezetőinek megvalósítaniok — különösen a jelenlegi viszonyok között nemcsak kultúrális, hanem egyben hazafias kötelességük is.

Időszerünek vélem tehát, hogy most, az új iskolai év kezdetén, amikor voltaképpen minden ily irányú, s a jövő nemzedéknek, ifjúságának kultúrális érdekeit érintő megmozdulásnak az ideje van, e mementóm keretében, most már nem mint 1940 elején, szolgaságban sinylő, hanem — Istennek hála — fölszabadult társadalmi és hitvallásos közösségnek egyik szerény vezetőtagja, fölhívjam a figyelmét Erdély Unitárius Nőszövetségeinek, ezek vezetőinek a vasárnapi iskolákra, azok beszervezésére, beindítására, s ott, ahol megvan már, azok működési körének minél inkább való kifejlesztésére, intenzivebbé tételére, s általában véve a vasárnapi iskolák mindent átható fontosságára.

Mindenekelőtt le kell szögeznem, hogy a vasárnapi iskolák beszervezése, beindításának a feladata elsősorban is az egyházak vezetőinek s különöskép az egyházak lelkészeinek odaadó s fá-

radtságot nem ismerő munkásságára vár. Reájuk hárul az a feladat, amelynek megoldása lehetővé teszi azt, hogy a vasárnapi iskolák működésébe az egyes nőszövetségek tagjai és főleg azok vezető-tényezői is bekapcsolódjanak, s ezen bekapcsolódás által a vasárnapi iskolák betölthessék azt a valóságos és értékes miszsziót, amelynek megvalósítása ma már úgy szociális, mint nemzeti szempontból tekintve, messze kiható jelentőséggel bir.

E súlyos jelentőségű misszió betölthetése végett szükségesnek tartom, hogy most, az új iskolai év kezdetén az egyes nőszövetségek elnökei, — ott, ahol még nem volna beszervezve a vasárnapi iskola, — minél előbb érintkezésbe lépjenek a székhelyükön működő lelkész urakkal, annak megtárgyalása és megvitatása céljából, hogy a vasárnapi iskola beszervezése érdekében minő kezdő lépéseket kell tenniök, hogy az a biztos megvalósulás lehetőségét — minden kétséget kizárólag magában foglalja.

A beszervezési előmunkálatok végeztével a nőszövetségek vezetői értekezletre hívnák aztán össze a tagokat, s azok közül kijelölnék azokat a mozgékonyabb, agilisebb nőket, akik készséggel részt kivánnak maguk a vasárnapi iskola áldásos munkájából, működéséből.

Ezeknek a kijelölt és vállalkozó tagoknak lenne aztán a feladata az, hogy a vasárnapi iskolák látogatására elhivott ifjúságot körzetenként összeírják, s fölkeresve őket a szülei háznál, a szülőket, nevelőket fölvilágosítsák a vasárnapi iskola áldásos elhivatása és működése kérdésében, s az által oda hassanak, hogy a szülők és nevelők a gondjaik alatt álló ifjút a vasárnapi iskola látogatására nem csak utasítsák, hanem annak pontos, s lelkiismeretes látogatását ellen is őrizzék.

Nem lehet vitás az, hogy manapság, — a mai adott nehéz viszonyok között, — különösen a sok gyermekkel megáldott családokban, — oly súlyos életlehetőségi problémák nehezednek a családfőkre, amelyek ily — kezdetben — kicsinyesnek látszó kérdésekben való indolenciát megmagyarázhatónak tüntetik ugyan fel, — ámde ha a nőszövetségek vezetői, azoknak e célra kijelölt tagjai teljes ügybuzgalommal állanak ennek a nemes célnak a szolgálatába, minden vitán felül áll az is, hogy a vasárnapi iskolák beszervezése nehézségekbe ütközni nem fog.

Nem célom e lapnak is — a jelenlegi viszonyok között oly szűkre szabott keretei között hosszabb fejegetésébe bocsátkozni a megvalósítandó azon programnak, amelynek határai között a vasárnapi iskola a működését kifejteni hivatva van, mert hiszen ebben a tekintetben a szociális érzéktől teljesen áthatott egyházi vezetőink és lelkészeink tökéletes tájékozottsággal rendelkeznek, hanem csupán azt kivánom kihangsúlyozni, hogy elérkezettnek látom az idejét annak, amikor minden lehető és adott munkakört meg kell ragadnunk nekünk, nőszövetségeknek abban a kérdésben, hogy tevékenységünk ne csupán a *jótékonyság* terrenumán merüljön ki, hanem a népnevelés, az ifjúság tovább képzése,

lelkivilágának kicsiszolása, erkölcsi és vallásos érzésének kimélyítése terén is fejtsen ki oly tevékenységet, amelynek áldásos gyümölcseit majd a jövő nemzedék tagjai valójában élvezni, s egyben a nőszövetségek odaadó munkásságát kellőképpen értékelni, — s megbecsülni fogja, s ez által egyben megkönnyíteni az eljövendő idők hasonló munkásainak feladatát a vasárnapi iskolák fejlesztése, általánossá tétele, s mindenekfelett ezen kultúrális elhivatottságú intézmények rokonszenvessé, nélkülözhetetlenné való átformálása kérdésében.

A brassói „Unitárius Jövendő"-ben volt alkalmam annakidején cikksorozatomban részletes programot adni a vasárnapi iskolák beszervezése és működési kereteit illetőleg, — ezúttal tehát csak konturjaiban kívántam vázolni a beindítás lehetőségét, azért is, hogy az „Unitárius Közlöny"-t olvasó nőszövetségi vezetőtársaim figyelmét felhívjam erre a jelentős működési körre is, melyből az unitárius nőszövetségeknek kikapcsolódniok — az idők intő, figyelmeztető jelei szerint sem volna szabad!

Szánthóné Süközd Vilma,
a sepsiszentgyörgyi Unitárius Nőszövetség elnöke.

Magyar kereszténység

Amint a lapokból ismeretes, *Zilahy* Lajos, kiváló magyar regényíró azt a telkét, amelyen a házát az orosz bomba összezúzta s több más vagyonát a magyar kincstárnak adományozta azzal a nemes céllal, hogy abból egy iskolát, kitűnőek iskoláját létesítsék a kitűnő magyar, első sorban a föld népéből származott tanulók részére. Amily nagy meghatódottsággal és méltányló érzéssel vettük tudomásul ezt a magyar jövő számára nagy jelentőségű áldozatot, amely körülbelöl 600 ezer pengőt ér készpénzben, annyival inkább meglepő az, amit az ajándékozó *Zilahy* Lajos mond vallomásaiban. A kiváló író benső őszinteséggel elmondja, hogy a buzgó katolikus vallású feleségével sok nagy lelki harcot vívtak meg s ez a sok harc, ha nem is mondja, de még ma sincsen befejezve. Valami el nem mondott érzés azt mondja, hogy legalább a tudat alatt még most is van valami, ami az ők házaséletükben a teljes összhangot zavarja és ez a valami, nem más, mint a felekezeti különbség. A buzgó katolikus, hűséges és önfeláldozó feleség még ma sincsen belenyugodva abba, hogy fia, édes apja vallását, a református vallást kövesse... Istenem, hát itt vagyunk és így vagyunk! Hát a *magyar kereszténység* már nem tud *egészszen magyar* lenni. Még mindig csak felekezetek és nem *magyar felekezetek* vannak Magyarországon? Még mindig ott tartunk, ahol »Az embertragédiájában« egy i- betű különbségért Isten dicsőségére embert áldoznak és az ember egy i-

betűcskéért a halálba megy?! Hiszen a magyar szellem teremtette meg a vallási türelem törvényét, magyar törvények biztosítják a magyar protestánsoknak (luth., ref, és unitárius) jogait. Az 1848:20. t. cikk mindja ki a keresztény felekezetek között a teljes egyenlőséget és viszonosságot. Mindezt, ezt a nagy történeti nemzeti hivatást, amit a magyar protestántizmus egyházai betöltöttek, csaknem négyszáz esztendőn át, amikor a magyar szellem csak az egyszerű fehér templomokban és iskolákban húzódott meg, elfelejtették volna-e egészen? Ezt nem szabad, nem lehet elfeledni. A történelem igazságának megtagadása volna. Amit az emelkedett szellemű magyar törvények mondanak s amit a magyar történelem tanít, vegyük a szívünkbe. Ne azt keressük, amiben a felekezetek között a választófalat fölállíthatjuk, hanem azt, ami a magyar kereszténységben közös. Nem helyes, és a vallás és a nemzeti érzés lényegével ellenkező az a felfogás, amely a vallási és nemzeti érzést sorrendbe állítva ezt mondja: »Én először katolikus vagyok s csak azután magyar«. Az a kijelentés sem helyes: »Én először magyar vagyok s csak azután unitárius«. Lélektanilag szólva, a vallási- és nemzeti-érzés is a lélek gyökeréből fakad; mindkettő Istennek áldott adománya és a létért való küzdelemnek legerősebb eszköze. Ezek együtt jelentkeznek és az ember személyiségének lényeges alkotórészei. Béna, beteg lélek az, amelyben a vallási és nemzeti érzés nincs teljes összhangban. A magyar vallásos ember magyarságát sohasem helyezheti másodsorba. Ahol másképpen történik, ott valami baj van. Ott az emberben nem a *vallás*, hanem az igazi hivatásából kimozdított *egyház* müködik. Az ily egyház nem áll hivatása magaslatán, elveszítette önállóságát és csupán eszköz, idegen eszközzé törpült.

A magyar egyházak hívei úgy szeressék a saját vallásukat, hogy elismerjék más felekezetek magyar törvényekben biztosított jogait és ebben az elismerésben és belátásban tudjunk együtt müködni különböző hitű magyarok édes hazánkért, a szebb, jobb és dicsőbb magyar jövendőért, a megújulásnak lendült magyar életben.

KÁLLAY MIKLÓS MINISZTERELNÖK MONDOTTA:

„Elismeréssel, hódolattal és köszönettel hajlok meg egyházaink előtt, amelyek az elmult időkben testvérként fogtak összse és gondoskodtak arról, hogy a magyar lelkeket megőrizzék"

*

„A felekezeti békétlenség a negativumok kultúrája, pozitivumot csak a felekezeti összefogás, a felekezeti együttműködés jelenthet."

*

Gábor Áron

Zúg az ellen, morajlik a síkon,
Szentiván felől a nemere sivit . . .
Halálszag terjeng, hollók szárnyait
Vihar borzolja s pór száguld az úton.

Uzon népe a hegyekbe menekült,
Asszony, gyermek, beteg és erőtlen agg,
Férfiak fegyverben, golyók hullanak . . .
Vér záporoz és harsonáz a kürt.

Őrnagy úr! egy hadnagy szól megállva,
Pelyhes-állú gyermek, — ifjú még . . .
Ajkán mátkája bűcsú-csókja ég . . .
Szivében anyja aggódó imája.

Őrnagy úr! a csata lángja éget!
Pusztul ki megy és pusztul ki megáll!
Olcsó itt az élet, arat a halál!
A világ, talán e percben ér véget.

Ne félj fiú! az őrnagy szól keményen,
A világvége akkor jő reánk,
Ha élünk mi . . . és elveszett hazánk!
S az örök szégyen ég a Székely népen.

Ki vagy Te?, hogy kétségben a lelked!
Csaba népe a csillagokban él!
Csaba népe soha! soha nem fél!
Hogy székely vagy, egy percre sem felejtsed!

Rajtunk az ellen, előre menni kell!
Ne gondoljatok most asszonyra, csókra!
Gyermekre . . . az árván maradókra . . .
Az élet úgy sem rózsák közt múlik el.

Jöjjön ha kell a dicsfényes halál!
A glóriás, a meg nem alkuvó!
Az örök, a szent, mely tiszta, mint a hó!
És ívelésén Istenhez talál.

Puszta kardunk! Mátkánk és hitvesünk!
Ingyen vett életünk drágán adjuk!
Zsarnok kézen hazánkat ne hagyjuk!
Egy az Isten és székely Nemzetünk.

Acél a lánc, mely minket összetart!
Minden szeme egy székely szív-verés!
Széttépni! egy ármádia kevés!
Csak bilincs teszi bénává a kart.

S a föld, amelyen véred kiömöl!
Kalászt terem, arany búza-szemet!
S az Úr asztalára visznek kenyeret
Hittel itatott porodnak részéből.

Haza! Szabadság! testvéri szeretet!
Érte meghalni szép, nagy és dicső!
Tudva, hogy utána szebb jövendő jő!
Ne felejtsd el, hogy lófő a neved.

Élet lopódzik a hadnagy szemébe,
Gábor Áron lelkes beszédére,
Az ágyútűzben henyélni nem lehet,
Oda tart, hol tombol az ütközet.

— — — — — — — — — — — — — — — —
És Gábor Áron életre-halálra
Küzd és meghal az uzoni csatába.
— — — — — — — — — — — — — — — —

S én, e kornak késő élő sarja,
Emlékezem családom multjára . . .
Szentivánnál az uzoni határba'
Hősihalált halt, sok székely magyarra.

Dull Lászlóné Szent-Iványi Anna.

A D. F. EGYLETI TAGDIJAK ÉS AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY előfizetései körül óriási a hátrálék. Évi tagsági díj 3 P; csak előfizetői díj 2 P. Kérjük a hátrálékok beküldését minél előbb, mert különben lapunkat nem lesz miből kiállítsuk.

ANDRÁSSY FERENC, a kolozsvári Unitárius Kollégium gépésze 35 évi lelkiismeretes munkásság után nyugalomba vonult. Az intézetet s annak minden berendezését úgy gondozta, mintha a magáé lett volna. Teljes szívvel egyházunknak élt; egyházunk minden ügye érdekelte. A Dávid Ferenc Egyletnek régóta alapító tagja s buzgó előfizető és taggyüjtője s minden jó ügynek igaz támogatója. Adja az Isten, hogy a nyugalmat hosszú időn át élvezhesse jó egészségben és minden jó ügy további támogatásában. Helyébe az igazgatóság *Orbán* Sándor gépészt alkalmazta.

FŐT. JÓZAN MIKLÓS PÜSPÖK ÚR okt. hó 4-én *Kovács* Kálmán tanügyi főtanácsos és *R. Filep* Imre központi missziói lelkész társaságában Bánffyhunyadra érkezett az ottani unitárius szórvány meglátogatására. Az állomáson a hatóságok, intézmények, az unitárius és testvérfelekezetek díszes küldöttsége fogadta. 5-én vasárnap ünnepélyes Istentisztelet volt a református templomban, melyen *Józan* Miklós püspök úr prédikált és *R. Filep* Imre mondott úrvacsorai ágendát. Istentisztelet után a hatóságok, intézmények és felekezetek vezetői tisztelgő kihallgatáson jelentek meg *Dr. Nagy* Miklós bankigazgató egyh. gondnok lakásán, ahol a Püspök úr fogadta a tisztelgőket. A lezajlott ünnepségekről jövő számunkban részletesebben megemlékezünk.

PÜSPÖKLÁTOGATÁS NAGYBÁNYÁN. Nagybánya város társadalmi egyesületeinek Munkaközössége egy nagyszabású Szent István-ünnepi hetet rendezett f. évi aug. 15-től 23-ig. Az ünnepi hét egyik díszvédnöke főtisztelendő *Józan* Miklós püspök úr volt, ki ezen alkalomból egy nehány napot Nagybányán töltött. A Püspök Úr fogadtatására az állomáson megjelentek a különböző magyar egyházak lelkészei és a város képviselői, kik mindannyian meleg szeretettel köszöntötték az ősz főpásztort, ki megjelenésével tisztelte meg a várost s ezáltal is emelni óhajtotta a nagyjelentőségű magyar megmozdulás fényét.

A Püspök Úr részt vett az ünnepi hét megnyitásán, a kötött és szabadtárgyú képkiállításon és a díjkiosztási ünnepségen. Az utóbbi ünnepély műsorának egyik kiemelkedő száma volt a „Vándorfelhők" című ének előadása, mely éneknek szövegét és zenéjét a főtisztelendő Püspök Úr szerezte. A közönség szünni nem akaró tapssal jutalmazta a kitűnő szerzeményt, melyet *Sugatagi* István igazi művészi módon adott elő.

A Püspök Úr látogatása során felkereste a Nagybányai Unitárius Szórvány Egyházközséget is s ennek istentiszteletén aug. 16-án délelőtt egyházi beszédet tartott. Az istentisztelet iránt meleg érdeklődés nyilvánult meg s azon az unitárius híveken kívül mások is nagyszámban vettek részt.

Nagybányai híveink meleg szeretettel vették körül ősz főpásztorunkat, ki vállalta az utazás fáradalmait, hogy egyházunk ezen legújabb egyházközségébe is ellátogasson. A hívek nevében *Suka* Sándor egyházközségi gondnok mondott, a lelkész bevezető beszéde után, üdvözlő beszédet.

OKTÓBER 6 AZ UNITÁRIUS KOLLÉGIUMBAN. A kolozsvári Unitárius Kollégium ifjúsága a jelen évben is szép és bensőséges ünnepéllyel hódolt az aradi vértanúk emlékének.

Műsor a következő volt: A Himnuszt énekelte a Kollégium énekkara, búzgó imát mondott *Pázsint* Zoltán VII. gimn. tanuló. Lelkes alkalmi beszédet tartott *Szabó* Béla VIII. gimn. tanuló. Székely Sándor *„Október 6."* című költeményét nagy hatással szavalta: *Máthé* Lajos VIII. gimn tanuló. Zongorahegedű játékkal gyönyörködtette a közönséget *Bajusz* István és *Forner* József VIII. gimn. oszt. tanulók. Szabolycska Mihály: „Csak megvirrad" című költeményét lelkesen előadta *Ütő Kálmán* V. gimn. tanuló. *Gálffy* Zsigmond kollégiumi igazgató október hó 6-án vértanuhalált halt nagyokról tartott tanulságos előadást. Végül a *„Szózatot"* énekelte a Kollégium énekkara *Péterffy* István tanár szakavatott vezetésével.

A FŐTISZTELENDŐ PÜSPÖK ÚR M.. *Szász* Dénes lelkészjelöltet okt. 1-el Szászrégen központtal Mezőségi szórványgondozó lelkésznek nevezte ki. Ünnepélyes beiktatása a magyarrégeni református templomban történt az unitárius és más vallásfelekezetű hivek nagyszámú részvételével. A beiktatást a köri esperes megbízásából *Fülöp* Zoltán vadadi lelkész végezte, aki a szászrégeni szórványegyházközségnek 14 éven át volt beszolgáló lelkésze. Az új lelkész Esaiás 6., 8. versére épített beszéde általános tetszést keltett. A beiktatás után a város központi éttermében bankett volt, melyen szintén nagy számú közönség vett részt. *Bálint* Endre, helyi gondnok, *Kovács* Dénes mérnök, *Fülöp* Zoltán lelkész, *Antal* Gusztáv és *Koszta* István ref. lellkészek, továbbá az új lelkész pohárköszöntőikben a közös magyar összefogásról, egymás szeretetéről és megbecsüléséről tettek tanubizonyságot. Az egész ünnepség egy szép magyar és unitárius életnek volt a megnyílvánulása.

A SZÉKELYUDVARHELYVIDÉKI DÁVID FERENC KÖRI EGYLET folyó hó 6-án Homoródszentpálon tartotta évi rendes közgyűlését. A gyönyörű templomot zsúfolásig megtöltötte a helyből és a vidékről összegyült szépszámú közönség. Pap Ferenc h.-szentpéteri lelkész imájában és beszédében egy magasabbrendű világ célkitüzéseit állította a hallgatóság lelki szemei elé. E magasabbrendű világért folyik a harc s küzdünk mi is itthon

a fronton küzdő magyar honvéddel egy lélekkel. A szép, komoly szolgálat jólesően nyugtatta meg a lelkeket.

Báró József elnöki megnyitójában arról a magyar hitről beszélt, amelynek el kell hoznia a magyar győzelmet. E hit soha el nem muló drága áldozata s záloga a Kormányzóhelyettes Úr hősi élete és halála. A közönség percekig tartó néma imával és felállással adózott áldott emlékének.

Lőrinczy Mihály helybeli énekvezér-tanító szép alkalmi énekét Báró József kísérte orgonán, Reményik-verset szavalt Bedő Ibolya úrleány szép átérzéssel. Benczédy Pál kollégiumi vallástanár várt előadása a gyűlés idejének megváltozása miatt sajnos, ez alkalommal elmaradt. Helyette Báró József olvasott fel egy verses megemlékezést a Kormányzóhelyettes Úr hadiszolgálatáról és hősi haláláról. Ezután Molnár Julia székely leány énekelt kedves közvetlenséggel.

Bár szorosan nem tartozott az ünnepség keretébe, de éppen a kellő ünnepélyesség és tisztelet megadása céljából ide iktatódott az egyházközség egy kedves, bensőséges ünnepe, id. Geréd András és neje, egy nyolc élő gyermeket felnevelt homoródszentpáli székely házaspár számára az elismerés kitüntetésének átadása. Öröm volt nézni, amint mint olajfavesszőkkel ékesen megáldott tőke állotak általános ünneplés közepette a templom piacán a megilletődött szülők s a szépszámú gyermekek. Váry Domokos meleg, közvetlen, lélekből fakadó szavakkal adózott a fáradságtól, küzdelmektől vissza nem riadó, hivatását teljesítő édesanyának, a kitüntetés átadásakor.

Külön élményt jelentett Váry Magda művészi szavalata. Utána Bede Emil olvasott fel verseiből. Elmélyedő, kedves hangulatképek csillantak fel e versekből, melyek közel férkőztek a szívekhez. Báró József olvasott fel még egy verses megemlékezést Kőrösi Csoma Sándorról, majd a műsoros részt bezárva, a hivatalos részre tért át a gyűlés.

A könyvtárról, pénztárról, évi munkásságról való jelentések elfogadása után élénk vita tárgyát képezte a Dávid Ferenc Ifjúsági Egyletek sorsának a kérdése. Végül is gyűlés abban állapodott meg, hogy kivánatos ezen egyházi egyesület működésének visszaállítása, különösen nagyobb, több felekezettel biró helységekben, mert különben a lelkész elveszti közvetlen kapcsolatát az egyház jövendőjét alkotó ifjúsággal. Kisebb, egyvallású községekben a lelkész a leventeegyletek keretében is kiépítheti ezt a kapcsolatot. Gyűlés ezért úgy határoz, hogy felhívással fordul Csifó Nagy László egyházi titkár, valamint Erdő János hitoktató lelkészhez, kik 1939-ig vezetői voltak e központi ifj. egyletnek, hogy felülről lefelé haladva a régi alapokon szervezzék azt újra.

Báró Józsefet megbízta a gyűlés, hogy a következő évre a kör egyletei számára dolgozzon ki egyéves munkaprogramot.

Tisztújítás során elnök lett Báró József, alelnök Kővári Jakab, titkár Pap Ferenc, könyvtáros Váry Domokos, pénztáros Bálint Albert. Választmányi tagok: Bálint Ödön, Kiss Sándor, Bede Emil, Gál Jenő, Lőrinczy Mihály.

Este a homoródszentpáli Leventeegylet rendezésében műsoros estély s táncmulatság volt. Színrekerült a „Falu gyöngye" című színdarab.

ÉVMEGNYITÓ AZ UNITÁRIUS TEOLOGIA-AKADÉMIÁN. Október hó 4-én nyilt meg az Unitárius Teologia-Akadémia a szokásos fölemelő ünnepséggel. Te benned bíztunk eleitől fogva eléneklése után *Simén* Dániel teol. tanár tartott lélekemelő alkalmi imát. Azután dr. *Abrudbányay* János dékán az unitárius gondolatnak a magyar élet szempontjából való fontosságát és életformát adó jelentőséget kidomborító nagyhatású megnyitó beszédében adott kifejezést. Ezután dr. *Kiss* Elek teol. tanár, egyházi főjegyző nagyszabású beszédben mutatott rá az unitárizmusnak a megújuló magyar életben való fontos szerepére. Dr. *Gelei* József főgondnok a nevelésről, a nevelőkről és az Istenbe vetett hitről és bizalomról mély és irányító gondolatokkal zárta be a szép ünnepélyt. A Himnusz eléneklésével ért véget a szép ünnepély. A teol. akad. hallgatók száma négy új növendékkel szaporodott.

ÉVMEGNYITÓ A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUMBAN. Szeptember hó 21-én a szokásos meleg ünnepéllyel nyilt meg a kolozsvári unitárius gimnázium. Tebenned bíztunk eleitől fogva kezdetű ének és a vallástanár imája után *Gálffy* Zsigmond igazgató magvas beszéddel nyitotta meg az évet, különösen kidomborítva a tanulói életben a szeretet által sugalmazott egymásért való felelősség gondolatát. *Józan* Miklós püspök bezáró beszédében rámutatott a nagy példaadókra: Brassaira és Berdére s az ők követésére hívta fel a tanulóifjúságot. A beiratkozott tanulók száma 244. Az első osztályba 53 tanuló iratkozott be.

GÁBOR ÁRON SZOBRA. A székely nép nagy fiának, ágyúöntő és hadseregszervező szabadsághősének: *Gábor Áronnak* Sepsiszentgyörgyön szobrot állít. Az emlékmű művészi elgondolásában a *székelyőserőt* fogja megszemélyesíteni és azt az elszánt akaratot juttatja kifejezésre, hogy a székely határőr, Szent István birodalmának ezen keleti végvárán, az Örök Magyarság védelmére mindörökké ki fog tartani. A szobor költségeit gyüjtéssel, adakozással teremti elő a bizottság, melynek elnöke dr. *Barabás* Andor, Háromszék vm. alispánja, ügyvezető titkára lemhényi *Gábor* Ernő kirendeltségi vezető.

Adományokat 71.335. számú postatakarék csekkszámlára a sepsiszentgyörgyi „Háromszéki Takarékpénztárnál" vezetett folyószámlára kell befizetni.

Olvasóink bizonyára tudják, mi a kötelességünk *Gábor* Áron iránt és teljesítik is ezt a kötelességet.

A SZENTHÁROMSÁGON *építendő unitárius templom* céljára alábbi pénzadományok folytak be: 50—50 pengőt adtak *„Ibus"* Rt., *Joós* András, Budapesti unitárius egyház, *Marosvásárhelyi untiárius egyház, dr. Májay* Dezső. 30 pengőt adott: *Havas* Béla. 28.30 pengőt adott: *Recsenyédi unitárius egyház.* 25 pengőt adott: *Korondi unitárius egyház.* 20—20 pengőt adtak: dr. *Gál* Zsigmond, vitéz *Kozma* Ferenc, *Fekete* Gyula, dr. *Kozma* Jenő, *József* Dezső gyűjtése, *Szentannai* Sámuel, dr. *Ferenczy* Géza, *Kereseő József.* 15—15 pengőt adtak: *Geréb* Zsigmond, *Ferencz* József gyűjtése, dr. *Zsakó Andor.* 12.50 pengőt adott: *Ferencz* József gyűjtése a budapesti székely legények és leányok által. 11.42 pengőt adott: *Medeséri untiárius egyház.* 10—10 pengőt adtak: dr. *Fazakas* Miklós, *Baróti unitárius egyház és nőszövetség,* dr. *Benczédi* László, dr. *Gál* Kelemen, id. *Sári* József, *Szász* Domokos, dr. *Timár* Sándorné, özv. *Ráduly* Jánosné, dr. *Pap* Béla, *Kedei unitárius egyház, Csatkai* Jenő, *Puksa* Endre, *László* István, *Szent-Iványi* Sándor, *Kovács* Dénes, dr. *Imre* Lázár, *Csongvay* Géza. 8 pengőt adott: *Ádám* Mihály. 5—5 pengőt adtak: dr. *Szolga* Ferenc, *Péter* Lajos, *Nagy* Lajos, *Raffay* András, *Patakfalvy* Zsigmond, dr. *Demeter* Attila, *Zsakó* Zoltán, özv. *Kincses* Lászlóné, dr. *Csutak* Mihály, *Kovács* Jenő, *Kriza* János, dr. *Benedek* Miklós, dr. *Szent-Iványi* Gábor, *Gyarmathy* Piroska. 4—4 pengőt adtak: *Gál* Ernő, *Pétfürdői hívek.* 3—3 pengőt adtak: *Kilyéni* Imre, *Kováts* György, *Barabás* Béla. 2—2 pengőt adtak: *Molnár* István, *Lőrinczi* László, dr, *Kopp* Elemér, *Bedőházy* Gábor. 1—1 pengőt adtak: *Barabás* Vilmos, *Pál* János, *Márkos* Albert (Laborfalva), *Tamás* Jánosné, *Lauer* Gyula. 50—50 fillért adtak: *Berde* Gyula, *Nagy* Károly, *Miklós* Ferenc. Az adományok összege 841.82 P. Fogadják a kegyes adakozók szíves adományaikért a szentháromsági unitárius egyházközség hálás köszönetét. *Egyszersmind kéretnek a többi unitárius testvérek is, szíveskedjenek kegyes adományaikkal templomunk építéséhez szintén hozzájárulni.* Pap Gyula lelkész, Fazakas Pál gondnok.

A DÁVID FERENC EGYLETNEK a magyar törvények szerint módosított alapszabályait felterjesztettük tudomásulvételre a m. kir. belügyminisztériumba. A felterjesztés még ez év elején történt. Érdeklődésünkre azt a választ kaptuk, hogy minél előbb leküldik. Ha visszakapjuk az alapszabályokat, kinyomtatjuk és az érdekelteknek szétküldjük. Addig is, míg ezt tehetjük, minden oldalról türelmes várakozást kérünk. Reméljük, hogy a munkának, az egyesületi életnek ez nem akadálya.

NYUGTÁZÁS. Az egylet pénztárába április 8-tól május 6-ig *tagsági díjat* fizettek: Nagy Lajos Székelykeresztur 1942-re, Özv. Botár Istvánné Kolozsvár, Özv. Bella Edéné Marosvásárhely, Gombos Jenő Kolozsvár 1939—1942-re, Szigethváriné Nagy Ida 1940—1942-re, Dr. Kovács Károly Szabadka 1933—1942-re; Szinte Ferenc, Téglás Albert Sepsiszentgyörgy

1942-re, Id. József Lajosné, Gál Vilmos, Hudák Erzsébet, Téglás Dávid, Ádámossy Mihályné, Blaskó Lajosné, Gidáli Béla 1942-re; Téglás Dávid, Deák Józsefné, Ádámossy Mihályné, Tóth Józsefné, Dr. Szánthó Vitusné, Bodor Sándor, Barabás József, Köntés Imre, Köntés Gyula, Blaskó Lajosné, Kiss Antal, Rétyi István, Dancs Pál, Sigmond Kálmán, Bedő Margit, Székely Lajos, Zoltán Sándor 1941-re.

Előfizetői díjat fizettek: Bara Ida, Barabás János, Kiss Gábor, Köntés Sándor, Köntés Mihály, Ifj. Köntés Ferenc, Köntés Ernő, Kárpáti Árpád, Dr. Kovács Lajos, Unitárius Egyházközség, Dr. Gotthárd Ferenc, Dr Kovács Sándor, Antónya Mihály, Ütő Gábor, Kozma Andorné, Szakács Gábor, Barabás Ferenc, Kiss Áron, Kiss János, Papp Sándor, Neda Ferencné, Dr. Major Ferenc, Kovács Gábor, Bölöni Imre, Biszok Mihályné, Vida Sára és Piroska, Molnár Sándor, Kiss Dezső, Kiss Ferenc, Székely Albert, Fazakas Endréné, Göncz Mihály, Péter István, Bódi András Sepsiszentgyörgy 1941—1942-re, Dr. Tana Gyula, Cseke Ilona, Özv. Szilágyi Andrásné, Özv. Incze Istvánné Kilyén, V. Kiss János, Kis Károly, Özv. Pál Sándorné, Mihály András Sepsiszentgyörgy, Kisgyörgy Sámuelné, Pókhé Jánosné Bölön, Ifj. Péterffy István Nagyajta, Pálffy József Marosvásárhely, Id. Gál Elekné Nyárádszentlászló, Gál Margit Kolozsvár, Németh Albert Székelyudvarhely, Özv. Dimény Mózesné Vargyas 1942-re, Özv. Domján Péterné Kolozsvár 1940—1942-re, Özv. Kerestély Zsigmondné 1941—1942-re, Özv. Benke Elekné Siménfalva 1940—1942-re (5 p.).

Alapitói díjban fizetett: Richterné Gvidó Juliska Siménfalva 5 p.-t.; az egylet céljaira *adományozott* Kozma Andorné Sepsiszentgyörgy 5 p.-t.

NYUGTÁZÁS. Az egylet pénztárába május 9-től, október 10-ig tagsági díjat fizettek: Timár Lajosné Sepsiszentgyörgy 1942-re, Dr. Gyulafalvi Rednik Tamásné Beregszász 1941-re, Gálffy Zsigmond Kolozsvár 1938—1942-re, Kauntz Józsefné 1939—1942-re, Szathmári Gábor 1942-re; Lőrinczy Zsigmond Marosvásárhely 1942-re, Kúti Endre 1941—1942-re, Papszt Gyula Kolozsvár 1942-re, Varga László Győr 1941—1942-re, Borbély Anna Borsaújfalu 1942—1943-ra, Zsigmond István Nyárádszereda 20 p., Dr. Mikó Imre Kolozsvár 1940—1942-re.

Előfizetői díjat fizettek: Agh Ferenc Kolozsvár 1941—1942-re, Hosszú Lajos 1942-re; Csiszér Viktorné Szotyor 1940-re, Gyárfás Lászlóné 1938—1939-re (2 p.), Deák Domokos Kobátfalva 1941-re, Mikó Sándor Bölön 1942-re, Ürmösi Jenő Beszterce 1942-re, Kadácsi előfizetők 1940—1941-re Inczefi András, Incefi Ferenc, Benczédy Ferenc, Vári Ferenc, Nemes Lajos, Id. Gyöngyösi Dénes, Ifj. Gyöngyösi Dénes, Id. Marosi Sándor, Márton Dániel, Marosi Lajos, Kozma Elek, Fazakas Dénes, Geréb Ádám Kolozsvár 1942-re, Fekete József Maros-

vásárhely 1943—1944-re, Galbács Ferencné Székelyudvarhely 1942-re, Gönczi Sándor Brassó 1939-re; Budapesti előfizetők: Dr. Végh Gyula 1941-re, Pethő István, Dr. Gál Jenő, Rédiger Károly, Péterffy Gyula, Józan György, Dr. Báró Daniel Gábor, Blasnek Béla, Dr. Lázár János, Dr. Zsakó István, Dr. Májay István, Dr. Benczédy László, Dr. v. Szinte János, Fodor Domokos, Dr. Josipovich Istvánné, Schmidt Gusztávné, Dr. Kozma Jenő, Dr. v. Nyiredy Géza, Fekete Imre, Perczelné K. Flóra Leányegylet 1942-re. Bölöni előfizetők: Bedő Sándor, Berecz Béla, Bíró Béla, Gazdag Miklós, Gergely Gyula, Ifj. Kisgyörgy Sándor, Léta Sándor, Id. Máthé Elek. Id, Mikó Ferenc, Ifj. Mikó Ferenc, Nagy Dénes, Nagy Sándor, Pál Géza, Pál Imre, Szabó Tamás, Tana Albert, Tana Áronné, Tana Béla gondnok, Tana Gy. Áron, Tana János, Tana Lajos, Vajda Imre, Varga L. Lajos 1941-re; Nemes Mihály Mezőbánd, Özv. Szabó Mózesné Lövéte 1941—1942-re; Berei Mózes Kissolymos, Simó Ézsaiás 1941-re; Kovács Imre 1941—1942-re; Biró Elek Nyárádszereda 1943-ra; Marosi János Kede, Kibédi Sámuel, Márton György, Andrási Péter 1941-re, Dombi Jenő, Néhai Moldován János 1941—1942-re; Vári András, Nemes Dénes 1942-re; Özv. Kádár Józsefné Dés, Derzsi János Nagysolymos 1942-re; Nagy Géza Bélbor 1942—1943-ra; Péter Lajos Székelykeresztur. Id. Fodor Mózes, Patakfalvi I. József 1940-re, Nagy Gergely, Kálmán Elek, Firtos Károly 1941-re, Kilyén Dani 1940—1942-re; Baloghné Simó Anna Szörcze 1941-re; Zsigmond István Nyárádszereda 20 p., Fazakas Dénes Katalinpuszta 1942-re, Unitárius Egyházközség Kadács, Sebe Ferenc 1942-re; Firtos Dénes Bencéd 1941—1942-re, Mircse Dénes Kobátfalva, Czakó Pál Stuttgart, Dr. Lázár Miklós Kolozsvár 1942-re, Demeter Ferenc Homoródkeményfalva, Benedek István Gyepes 1941—1942-re.

Alapitói dijat fizettek: Simén Domokos Homoródalmás 40 p.; Major Pál Szilágysomlyó 10 p.; Téglás József Székelyudvarhely 50 p.; Csatkai Jenő Sopron 10 p.; Dr. Keppes István Budapest 20 p.

Kolozsvár, 1942. október 12.

Gálfi Lőrinc
pénztárnok.

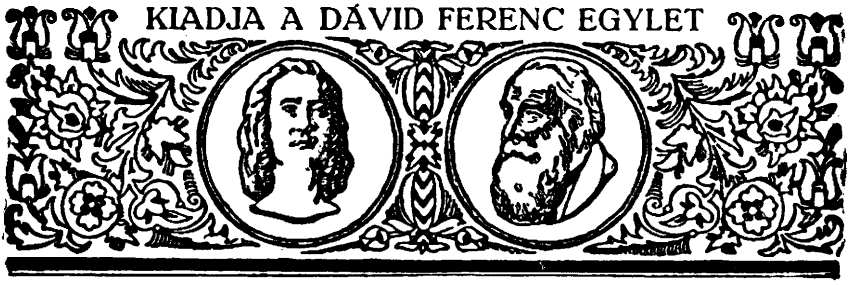
Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL. Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár:15383 — Felelős vezető: Major József.

LII. évfolyam. Kolozsvár, 1942 november. 11. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

A magyar reformáció

Két nagy időpont foglalkoztatja a lelkeket: egyik október 31-ike, a reformáció ünnepe, a másik november 15-ike, Dávid Ferenc halálának évfordulója. Mindkettő nagy ünnep. Egyik a születés, másik a halál ünnepe. Mindkettő a mienk is, mert a hitújítás megindulása nélkül november 15-ike, Dávid Ferenc vértanúsága sem következhetett volna be. Ha jobb szó híján november 15.-ét a halál szóval is jeleztük, ezt olyan értelemben vettük, mint a nagypénteki halált, ami azért volt szükséges, hogy a húsvéti diadalünnep bekövetkezhessék.

Október 31-ikét az egész világ protestánsai ünneplik, Dávid Ferenc halálának évfordulóját: november hó 15-öt csak az unitáriusok. Főképpen mi, magyar unitáriusok. Nekünk mindenképpen lelket buzdító, termékenyítő ünnep mind a kettő. A reformáció általában azért, mert a magyar szellemi, vallás-erkölcsi, nemzeti életnek új és állandó erőt adott. Zivataros időkben, az elnyomatás szörnyű korszakaiban a magyar protestántizmus a magyar nemzeti életnek mindenkor őrizője volt s derüsebb időkben pedig a magyar műveltségnek igazi előmozdítója.

A Dávid Ferenc nyomán elindult reformáció pedig azért drága érték nekünk a maga elvitathatatlan erkölcsi tartalmával, mert teljesen, gyökeresen magyar. Mert azt adta a reformációhoz, ami a reformációnak lényege: a haladást, a tökéletesbülést, az örök fejlődést. Az unitárizmus ezeket a gondolatokat hangsúlyozza ki s ezáltal a Szentírást, Isten igéjét nem megölő betűnek tekinti, hanem az élet vizének.

amely minden szomjúságot csillapít s mely az értelem használása által minden időben az emberiség ihletője lett.

A reformáció által az ember kikerült abból az állapotból, hogy egy magasabb tekintélynek gépiesen engedelmeskedjék. Az egyéni hitet tette a vallásosság középpontjává s ez által az embert azzá tette, amire Isten teremtette. A vallásos egyén, a keresztény személyiség ezáltal nem sűlyed önző egyénieskedésbe, hanem mint a Teremtő Isten öntudatos gyermeke, mint Jézus igaz tanítványa, minden külső kényszerítő eszköz nélkül is tudja, érzi, hogy egymás terhét hordoznia kell, hogy a nagy és szent közösségért, a magyar hazáért, nemzetért és egyházért mindent meg kell tennie.

A magyar közösség gondolatának csak igazi, öntudatos vallásos magyarok állhatnak teljes sikerrel szolgálatában. Ezt tanítja nekünk most október 31-ike és november 15-ike, a két nagyjelentőségű évforduló.

Kovács Lajos,
brassói unitárius esperes-lelkész

Október 22-én szomorú hirt kaptunk a Délerdélyben visszamaradt magyarság köréből: **Kovács** Lajos, brassói esperes-lelkész, az unitárius egyház és az ottani magyarság oszlopos vezetőtagja váratlanul elhunyt.

Kovács Lajos 1882-ben született Fiatfalván (Udvarhelyvármegye) ősi székely családból. Unokaöccse volt **Kovács** Jánosnak, a nagynevű gimnáziumi igazgatónak s unokatestvére **Kovács** Kálmán tanügyi főtanácsosnak. Neveltetését nagybátyja irányította s ez kiváló és kitartó munkásságán egész életén át meglátszott. Tanulmányait a kolozsvári unitárius főgimnáziumban és az Unitárius Teológiai Akadémián végezte. A kissolymosi és a nagyajtai népes egyházközségekben szolgált, amíg a főpásztori bizalom a brassói unitárius egyházközségbe helyezte. Kiváló szervezőképességének és alkotó erejének főképpen itt adta tanujelét. Az addig csak gyengén fejlődő egyházközséget megerősítette, az unitárius híveket öntudatosan megszervezte és az unitárius templomépítés szükségességét annyira lelkükbe oltotta, hogy bámulatos áldozatkészséggel és gyüjtéssel fáradoztak ennek érdekében. A szervezésnél, gyüjtésnél ő járt elől jó példával, kitartással, mert nagy harcot kellett megvívnia az akkori román hatóságokkal, akik a még magyar hatóságok által adományozott templomhelyen, amelyen a templomépítés munkáját megkezdték s az alapot lerakták, a munkát nemcsak betiltották, hanem le is földelték s meg is semmisí-

tették. Később aztán kitartó közbenjárására máshol kaptak alkalmas helyet s ott építették fel a mostani templomot és lelkészi lakást. 1936. május 17-én **Boros** György dr. akkori püspök szentelte fel az épületeket. **Kovács** Lajos nemcsak külső szervező munkában volt nagy, hanem az egyházi élet benső szervezésében, irodalmi és szellemi téren is elsőrendű munkás volt. Több éven át elnöke volt az „Unitárius Egyetemes Lelkészkörnek", amely az ő vezetésével éveken át magas színvonalú továbbképző lelkészi tanfolyamokat tartott. Irodalmi ember volt. Széleskörű tájékozódottsága volt különösen teológiai téren. **„Ébresztgetés"** címmel hiterősítő egyházi beszédei jelentek meg. **Savage: „A kereszténység fejlődéstörténete"** című művét ő fordította angolból magyara.

Prédikációival pályadíjat is nyert. Prédikációi az Unitárius Szószék című folyóiratban, egyházi tanulmányai a „Keresztény Magvetőben" jelentek meg. Elvei mellett mindenkor szilárdan kitartott. Szigorú bírálója volt az egyházi és közéleti eseményeknek s éppen ezért ellenfelei is voltak, de a küzdelmet mindíg fölvette velük. Izzó lelkületű, öntudatos unitárius volt, amelynek megvalósítását óhajtotta végrehajtani minden unitárius intézményben. Az utóbbi években **„Unitárius Jövendő"** címmel egyházi lapot szerkesztett. A lapban elvi álláspontjait fejtegette és azokat nyiltan kifejezésre juttatta.

Hírtelen elhunyta nagy veszteség az egész unitárius egyházra, a Romániában maradt magyarságra s főként a brassói unitárius egyházközségre. Halálát felesége és kiterjedt családja — köztük **Kovács** Lajos dr. sepsiszentgyörgyi unitárius lelkész és testvére, **Kovács** Mózes MÁV-főintéző gyászolják. Az unitárius egyház és az északerdélyi magyarság őszinte részvéttel osztozik e fájdalomban. Legyen pihenése csendes...

Halálát régi cukorbajának a szervezetben való elhatalmasodása okozta. Temetéséről sikerült Lajos nevű fia által — ki éppen a temetés órájára érkezett haza — megtudni a következőket:

Óriási részvét mellett temették el. A brassói magyarság legnagyobb része, többezer ember, résztvett a temetésen. Az unitárius templomban volt felravatalozva. A gyászszertartást Fekete Lajos ürmösi lelkész végezte ez evangéliumi alapige alapján: **„A jó pásztor életét adja az ő nyájáért",** meghatóan jellemezte azt az igazi lelkipásztori munkát, melyet a megboldogult fáradhatatlan kitartással végzett egyházközsége népéért. A délerdélyi unitárius egyház nevében Árkossy Tamás tordaköri esperes mondott búcsuszót. A régi barátok és osztálytársak nevében Szén Mihály datki lelkész beszélt. A brassói egyházközség búcsúját dr. Kerekes

István egyházközségi főgondnok, az Unitárius Nőszövetségét Preissner Péterné tolmácsolta. A magyar keresztény egyházak nevében Csia Pál református lelkész, a magyar társadalom nevében Szabó Béni magyar népközösségi vezető búcsúztak. A sírnál Miklós István fogarasi lelkész végezte a szolgálatot. A temetésen megjelentek: Fülöp Árpád hévizi lelkész és Kacsoh Sándor hirlapíró, ki Nagyenyedről ment el a régi jóbarát és a magyar ügyek egyik harcostársának koporsójához.

Családnak, egyháznak, magyarságnak egyaránt nagy veszteség.

Pihenj csendesen kedves barátunk és kartársunk!

Álmodj Délerdély visszatéréséről, a szabad, nagy Magyarországról addig, míg Isten segedelmével az élők ezt kivívhatják! Isten veled. **Ürmösi József.**

Dr. Zsakó Andor, ny. törvényszéki biró

A posta túlgyakran hozza mndenfelől a szomorú hírt; valóban egymás után „hullnak, egyre hullnak, legjobbjai a magyarnak". Legutóbb, okt. 24-én, dr. **Zsakó** Andor ny. törvényszéki bíró költözött el az élők sorából.

A kiváló férfiúval igazán nemes élet lángja lobbant ki. Élete olyan volt, mint pályája, a bírói pálya. Nem kereste, nem szerette a feltűnést, a hivalkodást, a lármás szereplést, de mindenütt ott volt, ahol az igazi, szerény munkában helyt kellett állani. Mint bíró, igazságos, a szeretet részrehajlatlan igazságával s megállott az őrállomáson, amíg csak lehetett. A világháboruban részt vett, panasz nélkül türte a háború s azután a hadifogság keserves megpróbáltatásait.

A hadifogság után itt maradt Erdélyben, a magyarok megpróbáltatásának helyén. Kőhalomban nyert bírói megbízatást. E mezővárosban unitárius leányegyházközség van. Itt vígasztalta hittestvéreinket az elhagyatottság, az árvaság nehéz éveiben, vígasztalta pedig akkor, midőn az idegen uralom magyargyülölete az ő helyzetét valóban lehetetlenné tette. Akkor ment ki Magyarországra, midőn itt már lehetetlen volt maradnia.

Ahogy a kis leányegyházközség ügyeit szívén viselte, a kevésen hű volt, hűséges volt az egyház egyetemes ügyei iránt is. Mint egyházi tanácsos a régi nemesveretű unitáriusok buzgóságával és szeretetével támogatta egyházunk ügyét önzetlenül, a jutalom és elismerés minden gondolata nélkül.

Igazi bölcs ember volt, valóban bíró, igazságos bíró minden ügyben. Valahogy úgy érezzük, hogy ő is azt kérte az Istentől, hogy adjon bölcs szívet, hogy tudja megkülönböztetni a jót a gonosztól, az igazat a hamistól, a mulandót az örökkévalótól. Az Isten ezt meg is adta neki s ez adott az ő szerény lényének állandó értéket, megbecsülést minden oldalról. Valóban nemes harcot harcolt meg, igazi pályafutást töltött be és a hitet megtartotta.

Példaadó élete áldott lesz mindörökké!

Erdély jövendő iparosai

Erdély részeinek visszatérése az anyaországhoz az erdélyi magyarság szebb jövője felé nyitott útat. Az „első segély", melyet a nemzet a háború közepette nyujtott nekünk, nem újabb és állandó segítségek várására, hanem a magunk és az ország egyetemes boldogulásának érdekében, vasszorgalommal és kitartással végzendő, jó és eredményes munkára kell, hogy buzdítson.

Elszegényedett, lerongyolódott erdélyi népünket a gyarapodás, jólét és művelődés felé vezető útra kell indítani. Ez az út Erdély történetéből indul, át kell hidalja a jelen nehézségeit és nyílegyenesen kell haladjon Erdély és a magyarság jobb jövője felé.

A nagy számbavétel megtörtént! Tudjuk, hogy hányan vagyunk, mi a mienk és mi mindent kell még visszaszereznünk. A kormányzat elkészítette az újjáépítés, az anyaországhoz kapcsolódó közlekedési vonalak és Erdély iparosításának, energiaellátásának terveit és hozzáfogott a kivitelezéshez. Utak, vasútvonalak épülnek; a mező- és erdőgazdaság korszerűsítésére a kormány nagy összegeket áldoz. Erdély kincseinek, az ásványi-, mező- és erdőgazdaság nyerstermékeinek előállítására, feldolgozására sokezer jólképzett szakmunkásra, művezetőre, mérnökre van szükség. Erdély ipari létesítményeit: bányaműveket, erőtelepeket, fa-, textil-, vegyi- és fémipari üzemeket jólképzett, magyar szakmunkásokkal kell benépesíteni. Erősen kell igyekeznünk, hogy az erdélyi ipar számára szükséges szakmunkás-sereget késedelem nélkül kiképezhessük!

Az erdélyi kis-, közép- és nagyiparban jelenleg foglalkoztatott iparostanoncok száma veszedelmesen kevés! Némely iparban teljesen hiányzik az utánpótlás. Ennek egyik oka az, hogy a tanonctartás az iparosra elég súlyos kötelezettségeket ró. A legtöbb esetben heti 30 óra műhelyi tanoncmunkával szemben a tanoncnak lakást, ellátást, sőt ruházatot adni lehetetlen. A tanonctartás terhét csak igen kevéssé csökkentik az állam és az egyházak tanoncotthonai.

A meglévő tanoncotthonokban a szükséges tanonclétszámnak csupán $^1/_5$ része fér el! A korszerű nevelés, az igen fontos erkölcsi és egészségügyi felügyelet, a közösség és együvétartozás érzésének hatékony tudatosítása — a levente nevelésen túl — a tanoncotthonban lehetséges.

Vitathatatlan tehát, hogy az erdélyi városokban minél több és elegendő befogadóképességü tanoncotthonokra van szükség. Egyházunk a kolozsvári kollégiumban 30 tanonc számára tanoncotthont rendezett be. Ismerve egyházunk nehéz anyagi helyzetét, ez a szerény intézmény is nagy áldozatot jelent! Reméljük, hogy az állam, a város és magánosok támogatásával jövőre legalább 50 unitárius tanoncnak tudunk egészséges, rendes és tiszta otthont nyujtani.

A múlt évi és idei tapasztalatokon okulva, ismételten rá kell mutassunk azokra a szempontokra, melyek szerint az ipari pályára készülő ifjakat kiválasztani és elindítani kell. Ezek a következők:

1. A tanoncjelölt legalább 14 éves, legtöbb 16 éves, legalább 6 elemi osztályt végzett, egészséges, testi fogyatékosság nélkül való fiú legyen.

2. Földbirtokos, módos gazdacsalád fiait ne küldjük ipari pályára.

3. Jó rajzkészség, kézügyesség és átlagos „jó“ előmenetel szükséges.

4. A választható szakmát a szükséglet diktálja és nem a szülők vagy a gyermek! Minden szakma jó megélhetést biztosít, ha az iparos kiválóan képzett és szorgalmas. Nem lehet mindenkit géplakatossá képezni csak azért, mert a gyermek fantáziáját a gépek inkább foglalkoztatják. A vas- és fémipar szakmái: vasöntő, fémöntő, kovács, épületlakatos, géplakatos, vasesztergályos, szerszámlakatos, heggesztő, fémnyomó, fémbevonó és fényező, bádogos, gépjárműjavító, kés- és szerszámköszörüs, puskaműves, műszerész, finommüszerész stb. Egyetlen iparban ennyi szakma!

5. A választott szakma a hazai földön is életképes legyen! A szakképzett iparos lehetőleg a hazai földön is megtelepedhessen.

6. A tanoncjelöltnek tudni kell, hogy az Egyház, a segődtető mester, az állam mind az ő boldogulása érdekében hoznak áldozatot. Ezt meghálálni szorgalommal, igénytelenséggel, alázatossággal, fegyelmezettséggel és jó előmenetellel lehet és kell!

7. Kiváló előmenetelű tanoncok, fiatal segédek továbbképzését (ipari középiskola, esti szaktanfolyamok, polgári iskola), elősegítjük és támogatjuk.

Kolozsvár, 1942. november 10.

Müller Géza.

Elforgácsolódás — Egyházépítés

Az Untiárius Közlöny legutolsó számában *„Elforgácsolódás"* címmel pársoros hír jelent meg, mely egyházi sajtóviszonyaink korszerűsítését sürgeti egy immáron közel kétesztendős indítvány ismételt napirendre dobásával. Az indítványt akkor e sorok írója tette meg, s az néhány fórumot már meg is járt, s most is valahol *„véleményezik"* vagy *„tanulmányozzák"*.

Az *„elforgácsolódás"* egyik legnagyobb tehertétele egyházi életünknek. Ha erőinket továbbra is így pazaroljuk, akkor nem marad meg sem lapjaink, sem lelkünk mélyén, állandó vezérszólamunk, az *„egyházépítés"*, melynek fontosságát épen munkakész főgondnok afia hangsúlyozta ki ilyen címen írt cikkeiben.

Ma három unitárius lap jelenik meg havonta, s mindegyik többé-kevésbbé ugyanazt az anyagot hozza. Ha e három lap kiadótulajdonosa elhatározza, hogy egy évre szünetelteti megjelenését, akkor ezen idő alatt be lehetne indítani egy olyan havonta háromszor megjelenő egyházi folyóiratot, egyetemes irányítással, melynek szerkesztőségi benső munkatársait épen a jelenlegi havi lapok szerkesztői és munkatársai adnák, — mely elforgácsolódás helyett valóban egyházépítést jelentene. Ha e kísérlet nem válik be, egy év mulva mindig visszatérhetünk a jelenlegi állapothoz.

A gondolat megvalósítását egyetlen közös megbeszélésen dülőre lehetne vinni, melyre meghívást kell, hogy nyerjenek a lapok jelenlegi vezetői és a lapokat fenntartó közületek felelős képviselői.

A gondolat ismételt felszínrekerülését örömmel üdvözlöm, s a megvalósulás érdekében minden bizonnyal másokkal együtt, magam is bármikor közreműködni kész vagyok.

1942 november havában, a második világégés kellős közepén ébredjen fel az unitárius lelkiismeret, s egyházi részcélok szorgalmazása és erőink elforgácsolódása helyett, befelé néző lelkében találja meg az igazi egyházépítés munkaközösségét.

Ferencz József.

Szerkesztő megjegyzése:

Örömmel adom közre Ferencz József lelkésztársamnak fenti életrevaló javaslatát. Nekünk oly lapra van szükségünk, mely megfelelő nagyobb terjedelemben, ha havonta nem is háromszor, de legalább kétszer jelenik meg olyan szerkesztő munkája eredményeként, aki ért a szerkesztéshez és akinek elegendő idő és más eszközök állanak rendelkezésére.

Az ily átalakítás munkáját rendszerint személyi kérdések is akadályozni szokták. Éppen ezért kijelentem, hogy a jelen év végén túl nem kívánok tovább, mint szerkesztő működni. Ezen az oldalon tehát a szokásos érzékenység nem fog a bekövetkező, tisztán egyházi érdekeket szolgáló megoldásnak utjában állani.

Gondolkozzanak a vezetők éspedig minél gyorsabban.

Nők Szövetségének hírei

VITÉZ DR. NYIREDI GÉZÁNÉ BÚCSÚJA A BUDAPESTI NŐEGYLETTŐL. Hírt adtunk arról, hogy vitéz dr. Nyiredy Gézát miniszteri tanácsosi ranggal a Kolozsváron létesített földmívelésügyi minisztérium földbirtokpolitikai osztály vezetésével bízták meg s így Kolozsvárra költözött családjával. Vitéz dr. Nyiredy Gézáné, a budapesti Nők szövetsége tevékeny elnöknője f. év november 10-én tartott nőkszövetségi gyülésen egyszerű, keresetlen szavakkal, de annál több tett felsorolásával búcsúzott el attól az egyesülettől, amely annyi szép és nemes munkát végzett s amelynek ő oly lelkes és önzetlen munkása volt. Megemlékezett a Sárbogárdra tervezett népfőiskoláról, melynek Józan Miklós püspök úr a sárbogárdi udvarházat felajánlotta. A Nőkszövetsége júliusi közgyülése 3000 pengőt juttatott az új alapító tagsági díjakból. Megemlékezett az Enyediné, Pünkösti Mária emlékalapról, melynek az a célja, hogy öntudatos unitárius leányokat neveljen s ezért az alap jövedelmének nagyrészét a sárbogárdi leánynépfőiskola megvalósítására fordítják. Szép és reményteljes valóságnak tekinti azt, hogy a székelyföldi leányegyletek mind boldogemlékű Percelné, Kozma Flóráról nevezték el magukat.

„Sárbogárd egyháztörténelmi jelentőséget nyerne azáltal, ha az asszonyi lelkek között megteremtendő egységet szolgálná az erdélyi, dunántúli, budapesti, pestkörnyéki leányok nevelésével."

A sárbogárdi leányfőiskola tanfolyamának sikere biztosítva van azzal, hogy a földmívelésügyi minisztérium gazd. szakoktatókat bocsát rendelkezésre s hogy megnyerték Sz. Weress Jolánt is előadónak. A fölszerelésre több helyről adományok érkeztek. Ezek között legmeghatóbb Firtosváralja, Benczéd, Székelyszentmihály, Székelykeresztúr, Homoródjánosfalva, Városfalva és Vargyas asszonyainak adománya.

E népfőiskola és a Nőkszövetségének célja a székely leányokat Budapest felé vonzani, igazi nemesszívű magyar honleányokat nevelni. Míg ezt teszik, azalatt a közelmult halottjainak emlékét is ápolják, hogy a multra épüljön fel a szebb jövő.

Budapesten fájó szívvel veszik dr. Nyiredy Gézáné távozását, azonban mindenki bizonyosra veszi, hogy ezzel az ő nemes, építő munkája nem szűnik meg. Tudósító.

BUDAPESTI NŐKSZÖVETSÉGE GYÜJTÉSE A „BERDE ALAPRA". A budapesti unitárius nők szövetsége fönn akarja tartani 1938. nyarán oly korán elhunyt kiváló lelkésznek: dr. Iván Lászlónak az emlékét. E végből alapot

létesített az ő emlékére és a „Berde segélyalapot“ is az Iván László emlékalappal rendezi. „Dr. Iván László emlékalap“ Berde Bizottság részére befolyt összegek nyugtázása: 150.50 pengő Vértes Jenő, 107.20 P Dr. Iván László emlékalap alaptőkéje, 68.11 P budapesti Unitárius Egyházközség perselypénze, 61 P dr. Gelei József előadásának tiszta jövedelme, 50 P Barabás Istvánné, dr. Benczédi László, dr. Simon Mihály Pálné, 46 P dr. Surányi Ede (Kál), 45 P Major Péter cserkész, 36 P Rószner Valéria, 35 P Lawner Károlyné, 33 P dr. Nyiredy János Pécs, dr. Ujváry László, 30 P dr. Matolay Györgyné, 29 P özv. Kálnoki Kiss Jenőné, 24 P Nyiredy Lajos, Vidor Rupert Miksáné, 21 P ifj. Székely Kocsárd cserkész, 20 P vitéz Filep József Baja, Taufer Béláné, Ferenczi Istvánné, Pálffy Géza Medesér, Kálnoki Kiss Jenő, Benes Vinczéné, Bencze Béláné, 19.60 P Kriza Kálmán Pét, 19 P Dóczi Dezső, 18 P Schmittné Vass Ilonka, dr. Lőrincz Ákos Lispe, dr. Irsai Ernő, 16 P Kádár Ferenc cserkész, 13 P Nyiredy Erzsébet, 12 P Pákey Hegyi Izabella, özv. Költő Gáborné, vitéz Nyiredy Gézáné, Pálffy Miklós, Nyiredy Jenő, dr. Nyiredy István, Havas Béláné, Kisgyörgy Endre, 11 P Ferencz József, Kiss Irén és Jolán, 10 P Ferenczi István Homokmégy, dr. Szász Anna, Rédiger Károly, Kubányi Istvánné Varcs, dr. Bartha Andorné és Robonyi Piroska, özv. Nyiredy Gézáné, Belovári István, özv. Török Kálmánné, özv. Ráduly Jánosné, Czeglédi József Göd, Welten Józsefné Pál Mária, 9 P Sepsi Jánosné, Belovári Istvánné, dr. Kaplay Imréné, Csupor Andor, ifj. Székely Sándor, Szent-Iványi Sándorné, 8 P Csomor Béláné, Polgár Lipótné, Polgár Margit, Iván Margit, Iván Mihály, Pauspertl Károly, Sigmond Sándorné, dr. Vajda Ákos, Tarján Árpád, Hegedüs Szilárd, 7 P Pethő István Pestszentlőrincz, Perczelné Kozma Flóra Leányegyesület, Buzogány Anna, Weress Ákos, 6 P özv. Viola Miklósné, Halász Jánosné, dr. Gálfalvy István Szolnok, Szabó Gáborné, Weress Jolán Pestszentlőrincz, Fejér Domokos, Csucsi László, 5 P ifj. Szentgyörgyi Ferenc, dr. Enyedi Róbert, özv. Nyirő Gézáné, Varga Istvánné, özv. Nyiredy Jenőné, vitéz Vadady Albertné, Jakobi Fülöpné, Pethő László Marosvásárhely, 4 P özv. Fábry Edéné, Janchi Mihályné, 3.60 P Szegedi Mária, 3 P Koltai Benőné, ifj. Barabás István, Kereki Gábor, Bauer Imréné, 2.60 P Arlóy Győzőné, 2 P Péterffy Julia, dr. Rajczi Mária, özv. Prosek Ferencné, Izsó Livi, dr. Pataky Ferencné, Kovács József, dr. Albert János, 1 P dr. Kőházy Endre, Zsigmond Lőrinc, Häutler Ferencné. Összesen 1644 pengő 61 fillér.

Robonyi Piroska pénztáros, vitéz dr. Nyiredy Gézáné elnök, a Berde Bizottság megbizottja.

Meghívó

A Dávid Ferenc Egylet folyó évi december hó 12-én, d. u. 5 órakor, Kolozsvárt, az Unitárius Kollégium dísztermében tartja évi rendes közgyűlését, melyre a tagokat azzal hívom meg, hogyha nem jelennének meg határozatképes számban, a következő közgyűlés december hó 30-án fog megtartatni ugyanazon helyen és időben, mely a jelenlevők számára való tekintet nélkül határozni fog.

Tárgysorozat:

1. Titkári jelentés.
2. Pénztári jelentés.
3. Tisztújítás. Elnök, két alelnök, titkár, szerkesztő, ellenőr és jegyző, valamint 3 választmányi tag választása. A lelépő tisztviselők és választmányi tagok újra választhatók.
4. A módosított alapszabályok 20. §-nak megfelelően, a közgyűlés tagjaiból 3 rendes és 2 póttagból álló számvizsgáló bizottság választása.
5. Az egyleti élet újjászervezése.
6. Javaslatok, melyek 8 nappal a gyűlés előtt benyujtattak.

Közgyűlés előtt műsoros felolvasó ülés lesz, melynek tárgysorozatát kellő időben szétküldjük.

Kolozsvár, 1942. november hó 15.

Dr. Kiss Elek
ügyvezető alelnök.

E. K. Tanács nov. 12.-én tartott ülésén az idei Főtanács idejét dec. 13. és következő napjaira tűzte ki a főtisztelendő püspök úr egyenes kívánságára.

A „Dávid Ferenc Egylet" 1942. évi őszi kulturális előadásainak sorrendje:

1. **November 16-án d. u. 1/26 órakor:**
   a) Erős várunk. Énekli a közönség.
   b) Ima: Bodor András, gimn. tanár.
   c) Elnöki megnyitó: Emlékezés Dávid Ferenc halála évfordulóján. Tartja: Dr. Kiss Elek, egyh. főjegyző, ügyv. alelnök.
   d) Szaval: Zoltán Judit, VII. g. o. tanuló.
   e) Előadás: Az északerdélyi magyarok nyomában. Tartja: dr. Szathmáry Lajos, szórványügyi kormánybiztos.
   f) Bezáró: Józan Miklós püspök, tb. elnök.
2. **November 23-án d. u. 1/26 órakor:**
   a) Ima: Simén Dániel, teol. tanár.
   b) Megnyitó: Dr. Mikó Lőrincné, alelnök.
   c) Előadás: Közlekedési politika a háború után. Tartja: dr. Veress Gábor egyet. tanár, az Ibusz alelnöke.
   d) Szaval: Bencze Márton, IV. é. teologus.
   e) Bezáró: Dr. Kiss Elek egyh. főjegyző, ügyv. alelnök.
3. **November 30-án d. u. 1/26 órakor:**
   a) Ima: Dr. Abrudbányai János teol. tanár, egyleti titkár.
   b) Megnyitó: Dr. Kiss Elek egyh. főjegyző, ügyv. alelnök.
   c) Előadás: „A honfoglaló magyarság művészete Erdélyben" (Oroszországi kutatások eredményeire való kitéréssel) vetített képekkel. Tartja: Dr. László Gyula, egyet. m. tanár.
   d) Szaval: Szabó Béla, VIII. g. o. tanuló.
   e) Bezáró: Dr. Mikó Lőrincné, alelnök.
4. **December 7-én d. u. 1/26 órakor:**
   a) Ima: Benczédi Pál vallástanár.
   b) Megnyitó: Dr. Gelei József főgondnok, v. tag.
   c) Előadás: „Korszerű katonai kiképzés" időszerű katonai tájékoztató magyarázatokkal. Tartja: Kozma Ferenc, vkb. százados.
   d) Szaval: Gellérd Imre, IV. é. teologus.
   e) Bezáró: Dr. Kiss Elek egyh. főjegyző, ügyv. alelnök.

Minden előadás a Kollégium dísztermében lesz. Előadásokra belépődíj nincs. Önkéntes adományokat köszönettel fogad s minden érdeklődőt szívesen lát a választmány.

Dr. Abrudbányai János
titkár.

Dr. Kiss Elek
ügyv. elnök.

A REFORMÁCIÓ ÜNNEPE BUDAPESTEN. Az idei reformáció ünnep alkalmából derekasan kivette részét a budapesti unitárius egyház. Az ünnepi istentiszteletet a Koháry-uccai templomban Józan Miklós püspök tartotta. Hatalmas beszédében megemlékezett a reformáció szelleméről, a budapesti Dávid Ferenc Egylet aranykoráról, mikor a protestáns unió érdekében küzdött. Megemlítette a mai idők sérelmét, kifejezve azt a reményét, hogy újra megindul a protestáns unió szellemében a lélekemelő munka és boldogemlékü dr. Masznyik Endre, Stromp László, Szabolcska Mihály, Ürmössy Miklós és Percelné Kozma Flóra helyébe új munkatársak társulnak vele; mert őneki ma is a protestáns unió a legkedvesebb eszméje és legkedvesebb ifjúkori emléke. Erre emlékeztetett bennünket szeretve tisztelt volt lelkipásztorunk, jelenlegi főpásztorunk gyönyörü előadásába tartott ünnepi beszéde és viszszaemlékeztünk azokra a forró napokra, mikor a mi kis templomunk volt a kovásza a felekezeti békének és a protestáns uniónak. Fájdalom, a vezetők nagy része elhunyt s akik életbe maradtak, hiába küzdenek, az idő nem kedvez ennek a békítő, megértő, egymást megbecsülő szellemnek.

A Vigadóban tartott reformáció emlékünnepélyen Kereki Gábor fővárosi unitárius hitoktató lelkész, mint a Bethlen Gábor ifjúsági kör elnöke képviselte egyházunkat. Beszédében igéretet tett az ifjúság nevében és megbízásából, hogy a reformáció három nagy szellemének: Luther Mártonnak, Kálvin Jánosnak és Dávid Ferencnek szellemében munkálkodnak az ifjak, megbecsülik teljes valóságában a mult küzdelmeit, igyekeznek a jelent ebbe a szellembe megélni, hogy igy a jövőért munkálkodjanak és a jövőt készítsék elő.

A harmadik ünnepélyt a Missio-házban tartottuk, ahol Pethő István állami unitárius hitoktató imádkozott és Simán Dániel unitárius theologiai tanár tartott ünnepi beszédet. Nagy készültséggel és a meggyőződés ihletségével beszélt arról a kettős reformációról, mely a magyar unitárius hívő ajándéka. A nyugateurópai reformációból is kivettük a részünket és saját hazánkba is született egy nagy reformátor Dávid Ferenc személyében, akinek szellemi öröksége elterjedt az egész világon. Az unitárius egyház a legmagyarabb egyház, nemcsak azért, mert Erdélyből származott, se nem azért, mert magyar ember alapította és magyarok a hívei, hanem azért is, mert gyökérszálai odavezetnek az ősmagyar valláshoz, mikor még őseink nem voltak keresztények, tanítása pedig a tiszta evangélium és igy vallásunk alapítójának az Úr Jézus Krisztust valljuk.

Másnap (vasárnap) Szent-Iványi Sándor beszélt,

az Ezsaiás 40. rész 7. verse alapján emlékezett meg a halottak napjáról, rávezetve hallgatói lelkét az örök élet bizonyságára s a feltámadás vígasztaló reményére.

Ha ilyen lelki elkészültséggel járhatja az ember a temetőt, akkor más szemmel nézi a rideg sirokat, melyeket a szeretet virágai borítanak be. Eltűnnek a földi elválasztó jelek: a kereszt és a kopja, csak az egyforma sirok állanak előttünk, amelyekbe különböző vallású, nemzetiségü, mentalitású emberek feküsznek csendes békességben. Milyen isteni szent béke honol a temetőkertbe. De a hívő lélek a temetőben nemcsak a sírokat látja, tovább tekint és látja a fák sárguló levelét, a mezők fekete földjét és rétek fonnyadó füvét. Az őszi lombhullás és a tél dermedtsége dacára is tudja, hogy megjő a tavasz. Ép igy kellene, hogy tudjuk azt: a halál után jő az örök élet. De arra is megtanit a temető, hogy mikor legjobban elrejtve látszik egy eszme, egy gondolat, annál közelebb áll a feltámadáshoz. A protestáns unio eszméje és maga az unitárizmus is a kicsinyhitüek előtt lehunyó félben van, de akik a téli hó alatt látják már a hóvirágot, azok a mai felekezeti türelmetlenségben lássák meg a protestáns unió hajnalhasadását. Ne csak lássuk, hanem készítsük is elő. Mert aki az örök élet örömébe részesülni akar, igyekszik egy életen át a rábízott talentumokat gyarapítani és isteni életet élni. Akik a protestáns unió eszméjéért lelkesednek, azok igyekezzenek maguk türelmesek lenni más felekezetüekkel, hirdessék nyugodt lélekkel a maguk hitét és munkálkodjanak egyházuk érdekében teljes lélekkel és teljes tehetségükkel. Akkor feltámad az Úr napja, meg lesz a protestáns unió és vele az unitárizmus renaissance-a. *Ujvári László.*

EGYLETI ÉLET BUDAPESTEN. Az unitárius társadalom őszi munkáját az Unitárius Nők Szövetsége indította meg október 11-én, a Székelyfőiskolai hallgatók egylete Rákóczy-úti gyűléstermében tartott műsoros estével. Buzogány Anna felolvasta Józan Miklós püspök és neje üdvözlő táviratát, azután elnöki megnyitójában megemlékezett dr. Enyedy Róbertné dr. Pünkösti Máriáról és az ő elévülhetetlen érdemeiről, mint a Nőszövetség buzgó és áldozatkész tagja és Percelné Kozma Flóra leányegyesület megalapítója s hosszú időn át tanár-elnöke és vezetője. A műsoros est célja az ő nevére emlékalapot teremteni, aminek jövedelméből tehetséges leányaink közül egyet-kettőt évenként segélyezne az alap kezelője, a Nőszövetség. Ezután Varga Istvánné a leányegyesület jelenlegi tanár-elnöke gitárkisérete mellett Berei Mária énekelt két dalt. Naeter Emmi a budai zeneakadémia művésznövendéke zongorán adta elő Chopin Polonaisé A-dur című művét.

Iván Ágnes hegedün adta elő Naeter Emmi zongorakísérete mellett — mindketten a budai zeneakadémia művésznövendékei — Schubert D-dur sonátáját. Nagy Sándor éneknégyese Virágim, virágim (ismeretlen mestertől 1588-ból) kezdetű és Mennyekzős ének (F. Joachim Brechtel 1589-ből) című énekeket. Sz. Weress Jolán a finn lottákról tartott vetítettképes előadást. Elnöki zárszót dr. vitéz Nyiredy Gézáné mondott, melyben ismertette a sárbogárdi unitárius népfőiskola tervét és az emlékalapot erre a célra is szánta a Nőszövetség.

Berei Mária, Naeter Emmi, Iván Ágnes és a Nagy Sándor ének négyese valóban művészit adtak, Weress Jolán belevilágított rövid előadásával a lották krisztusi munkájába és Buzogány Anna megnyitója, dr. vitéz Nyiredy Gézáné bezárója szívből jött megemlékezés volt nagy halottunk iránt és mind a ketten lelkes ihlettséggel beszéltek arról a nemes célról, amit dr. Enyedy Róbertné dr. Pünkösty Mária halhatatlan nevével akar elérni a minden nemes cél iránt fogékony Nőszövetség.

Ujvári László.

EGYHÁZTÖRTÉNELMÜNK nagyjai iránt való hálát igyekezett leróni a kolozsvári unitárius kollégium ifjúsága, midőn a Házsongárdi temetőben azokat a sírokat, akiknek nincsen hozzátartozója, rendben tartja s halottak napján pedig tanári vezetéssel kivonul, mint a jelen évben is tette, jeles unitárius sírok megtekintésére tanári vezetéssel. Ezzel elődeink iránt való hódolatunknak adunk kifejezést.

A jelen évben két nagy unitárius halálának következett be 100-ik évfordulója: az északamerikai utazó Bölöni Farkas Sándornak és a fiatalon, 29 éves korában elhalt kiváló népies költőnek: Szent-Iványi Mihálynak. Bölöni Farkas Sándorról megemlékezett a mult iskolai évben a Kriza-önképzőkör, meg fog emlékezni az idén az Unitárius Irodalmi Társaság, nem volna szép, ha Szent-Iványi Mihályról, Kriza barátjáról és munkatársáról az évforduló alkalmából elfeledkeznénk.

Még van egy évforduló ebben az évben: Bölöni Mikó Lőrinc „jogtanár" halálának 70-ik évfordulója. Bölöni Mikó Lőrinc egyházépítő munkássága bizonyára megérdemli, hogy vele alaposan foglalkozzunk. Valamit talán leróvunk az iránta tartozó hálából azzal is, hogy Benczédi Pál mint magántanár ebben a félévben a teol. akadémián előadást tart Mikó Lőrinc és koráról.

BAJTÁRSAK KEGYELETE. Halottak napján bensőséges és kegyeletes ünnepséget tartottak Tanka Károly volt felügyelő gondnokunk Házsongárdi sirjánál. A 21-es

Bajtársi Szövetség, a Nemzetvédelmi Keresztesek tulajdonosai, a 109-es vonalparancsnokság és más bajtársi egyesületek egy gyönyörü faragású, művészi kivitelü kopjafát állítottak volt hadnagy bajtársuk sírhantja mellé. Minden említett alakulat részéről felkérésre dr. Abrudbányai János teol. dékán tartott emlékbeszédet s áldotta meg a magyar élet felett őrködő s a bajtársi szellem áldott jeleként felállított kopjafát. Ugyanekkor a Kövendről elmenekült unitárius magyarok szeretetteljes és kedves megemlékezéssel koszorut helyeztek volt községi bírájuknak és igaz magyar vezetőjüknek. A kövendiek nevében Pálffy Lőrinc kisgazda beszélt igen meghatóan és szépen.

KINEVEZÉSEK. A főt. püspök úr Mátyás György bihari lelkészt Szentiványlaborfalvára rendes lelkésznek kinevezte; Benczédi Béla állami tanítót Bencédbe r. énekvezérnek nevezte ki. Jó munkálkodást és sikert kivánunk ifjú barátainknak az Úr szőlőjében.

KOVÁCSI PÁL a kiváló festőművész és tanügyi férfiú eddig Kolozsvár sz. kir. város közművelődési tanácsának volt a főtitkára, most hatásköre kibővült egész Kolozsmegyére. Sok szerencsét és sikert a megnövekedett munkamezőn!

LEVENTE-ZÁSZLÓSZENTELÉS KISSOLYMOSON. A kissolymosi leventék október 18-án szentelték fel Máthé Domokos főtörzsőrmester úr által adományozott nagyértékü, szép zászlójukat adományozó jelenlétében az unitárius templomban. A hazaszerető katona szülőföldje és édesapja emléke iránti szeretetét örökítette meg nemes cselekedetével, hogy ezáltal igazi hazaszerető leventék kerüljenek ki a községből. Adja a jó Isten, hogy adományozó úr célját elérje s édes hazánk hitben és hazaszeretetben erős leventéket nyerjen minden időben. Adományozót és kedves családját sokáig éltesse Istenünk.

FÖLHIVÁS AZ UNITÁRIUS SZÓSZÉK ELŐFIZETŐIHEZ. Fölkérem mindazokat, akik az Unitárius Szószék előfizetői díjával hátralékban vannak, hogy azt a legrövidebb idő alatt beküldeni sziveskedjenek, különben a lap legközelebbi számát megjelentetni nem tudom. Ne várja senki, akár saját, akár pedig egyházközségi hátraléka van, a személyre szóló fölhivást, mert az költségbe kerül, hanem a lap zavartalan megjelenése érdekében mielőbb teljesítse vállalt kötelezettségét. Az Unitárius Szószék Szerkesztője.

SZÉKELY TESTVÉRKÖZSÉG LÁTOGATÁS A DUNAMENTÉN. Nagyhomoródmente nyolc községének 42 kiküldöttje október 13—17. napjain adta vissza a Dunavecsei járás nyolc községének múlt évben Székelyföldön tett testvéri látogatását. Felejthetetlen, boldog magyar-székely ölelkezés volt ez az út a Duna—Tisza köze kun ivadékainak és a Hargitaalja székelyeinek testvéri találkozása — egy boldog örök magyar jövendő biztos záloga. — Dr. Balthesz Károly, a dunavecsei járás főszolgabírája, Molnár Lajos dunavecsei ref. lelkész, országgyűlési képviselő társaságában, úttörő munkát végezett akkor, amikor beindította a székely falucskák és az Alföld magyar falvainak ilyen testvéri összekapcsolását.

Lelkészeink közül Bede Emil recsenyédi, Pap Ferenc homoródszentpéteri, Váry Domokos homoródszentpáli és Zoltán Sándor homoródszentmártoni voltak jelen 2 református és egy evangélikus lelkész társaságában e körúton. Az ünnepségeken megjelent vitéz Biró István felsőházi tag, aki különben Apostag községnek, Recsenyéd község testvérközségének már a múlt év óta díszpolgára, Dr. Csiki Gábor kormányfőtanácsos, budapesti unitárius esperes, valamint Dr. Mikó Imre országgyűlési képviselő, a Homoródmente képviselője — is.

Bárha e kezdő lépések után eljönne az az idő, amikor a székely és magyar falvak apraja-nagyja szent karavánokba verődve keresik fel országunk különböző tájait, mint most a székelyek az Alföldet, megismerve és így megszeretve egymást, építve a szebb magyar jövőt, Isten áldja és erősítse e szent magyar székely testvéri ölelkezést!

Mint égi jelt legyen szabad megemlítenünk a testvéri ölelkezés tettekben megnyilvánuló eredményét abban a tényben, hogy a Dunamente 8 faluja immár a második esztendőben taníttatja a nagyhomoródmente 8 testvérközségének 7 nagytehetségű székely gyermekét.

Eladó egy nagy kiadású Dávid Ferenc kép, 200 P. Megtudható H. S. pénztárnoknál, Kossuth Lajos-utca 9. szám.

Szerkesztői üzenetek

Több cikk kimaradt helyszűke miatt. A hátrálékok nagysága miatt csak 16 oldalon jelenhetik meg a lapunk. A közösségi szellem ellen vét, aki hátrálékait nem rendezi. — Nyugtázás is helyszűke miatt maradt ki.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár:15691 — Felelős vezető: Major József.

LII. évfolyam. Kolozsvár, 1942. december. 12. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Karácsony a kórházban

(A hódmezővásárhelyi közkórházban, a betegek karácsonyfájánál elmondotta: Biró Lajos).

Karácsony, — egy télen nyíló virágos kert... Amikor odakint a hideg megöl és elpusztít minden élő növényzetet, akkor megkezdődik a bimbók fakadása, virágok nyílása, — mint egy csodálatos virágházban, — az emberekben, a lélek kertekben s mire megérkezik hozzánk Karácsony ünnepe, tele vannak a lelkek szív-virágokkal... Karácsony a szívek virágzásának szent és titokzatos napja. Ilyenkor kezek cserélnek egymással kedves ajándékokat és szívek cserélnek egymással jóságokat...

Karácsonykor, valamilyen különös módon megváltozik a világ. Mások lesznek benne az emberek... valahogy megszépül benne minden, az egész élet. Karácsonykor szebbek lesznek az embrek, mint máskor, mert jobbak az emberek, mint máskor... Mindenki jó akar lenni valakihez karácsonykor. — Karácsony idején nagy forgalom van a szívek vonatján, — a Szeretet utazik egyik szív állomásától a másikig. Karácsonykor szeretnek az emberek és az teszi szebbé a világot, az embereket és az életet...

Igen, ez Karácsony... gondolja búsan a lelketek, — úgy-e testvéreim?... Ez Karácsony otthon... de itt a kórházban, az édes otthontól messzire, a betegek házában a Karácsony olyan, mint egy borus, nehéz esőfelhő... szálló sóhajok tartják csak fenn ezt az esőfelhőt, de alig tudják már tartani, attól lehet félni minden pillanatban, hogy letalál szakadni és könnyzáporával rá fog a lelkekre zuhogni... Mert bár igaz, hogy mindent adnak itt, ezen a karácsonyfán, amit más karácsonyfák alatt is adni

szoktak: gyermeknek színes papirba csomagolt édes cukorkát, fázóknak meleg ruhát, embernek puha kalácsot, de mégis fájdalmas fa a kórház karácsonyfája, mert az otthont hozza emlékezetünkbe, az otthont, — ahol most a karácsonyfa mellől hiányzik valaki... valaki, aki a kórházban a karácsonyfát most könnyes szemeivel és hazasuhanó lélekkel nézi. Az otthon drága képét hozza lelketekbe a karácsonyfa, — úgy-e testvéreim, — ahol most csendesen összeülnek, talán csak egy kis fenyőgalyacska körül és éppen benneteket emlegetnek: Vajjon mit csinál most, vajjon hogy tölti el az ünnepet a mi betegünk?...

Tudom, hogy ilyen szomorú érzelmek szállonganak búsan a beteg ember lelkében, — de örüljetek azért testvéreim ennek a fának mégis. Hiszen ha már otthon nem láthatjátok a karácsonyfát, legalább itt van karácsonyfátok. Akik ezt a karácsonyfát és az ajándékokat összeadták, e kórház orvosai, ápolói, alkalmazottai és a betegek látogatói, akik ezt a sok szépet és jót nektek összehordták, azok éppen az otthont akarták ide varázsolni a kórházba, mindenkinek a maga otthonát, mert tudják, hogy egy beteg szívének nincs jobban eső ajándék, mintha hazulról, az otthonából hoznak neki valamit. Elhagyott otthonotokból a karácsonyi ünnep hangulatát, melegét és szeretetét akarták nektek elhozni ők, hogy érezzétek azt, hogy itt is családban vagytok, — ha nem is az otthoniban, — de itt is szívek vannak körülöttetek és ezek a szívek szeretnek benneteket... Erről beszél némán ez a karácsonyfa. Tudom, hogy fáj a szíveteknek, hogy itt és betegen kell karácsonyozni, de adjatok hálát Istenünknek azért, hogy életben talált ez a Karácsony is, mert lehetne másképen is, — sehol sem karácsonyozni, nem a földön élők között lenni...

Én is feküdtem beteg testtel ebben a kórházban, igaz, hogy nem Karácsonykor, — hanem májusban... amikor nem benn a szobákban öltöznek díszbe a fák, hanem odakint a természetben van ünnep. Amikor napfény arannyal leöntött nappalok és ezüstfényes, holdas éjszakák csendjében virágok születtek... Amikor a legszebb a világ, — én akkor feküdtem itt benn a sóhajok ágyán... de hittem. Hittem, hogy orvosaim kezének és eszének felhasználása mellett meggyógyit Az, Akiről ez a karácsonyfa beszél: Jézus Krisztus, az Örök Jó Orvos...

A karácsonyfa örökzöld fenyő, amely télen is virul, amikor a többi fák halottak. Örökké viruló, mint a Remény... A karácsonyfa ezért: a Hit fája. Ültessétek át a lelketekbe a Hit fáját s gondoljatok mostanában sokat Arra, Akiről Karácsony ünnepe és ez a fa beszél halkan... Arra az isteni Fiura gondoljatok, Aki annyi beteget meggyógyított, amikor testben a földünkön járt és amióta elment innen, azóta onnan Túlról gyógyítja a Benne hivőket. Higyjetek Jézuson át és Jézus által abban az édes jó Istenben, Aki minden életnek és minden embernek Ura és Aki akkor is, — amikor a földi orvos tudásával megáll és azt mondja: Itt

csak Isten tud segíteni, — higyjetek Abban, Aki ilyenkor is, a legreménytelenebb állapotban is meg tud gyógyítani.

Van ennek a karácsonyfának minden beteg részére egy láthatatlan ajándéka. Minden ágán van egy kis levélke, borítékba zárva, a kórház minden betegének megcímezve. Az Égben írták ezeket a leveleket és ha, aki beteg sokat gondol mostanában az ég felé és ha kezét, lelkét nyujtja az Égi Gyógyító Orvos, Jézus felé, hogyha alázatos könyörgéssel járul Isten Atyánk elé, akkor kézbesíteni fogják neki ezt a levélkét. Két szó van benne csupán, két boldogító szó: Meggyógyultál, hazamehetsz ... Kívánom, hogy ezt a láthatatlan ajándékát a karácsonyfának, ezt a boldogság levelet, minél előbb kézbesítsék nektek ... Ámen.

Unitárius Inasotthon

Hosszú éveken keresztül vajudott, míg végre megvalósulhatott. Szükségét mindenki már régóta érezte, hiszen nemzeti és unitárius életünknek ma már egyik legfontosabb kérdése a kereskedelmi és ipari pályák utánpótlásának megoldása. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara kimutatást készített ezeknek a pályáknak utánpótlásáról és szomorúan állapíthatjuk meg belőle, hogy míg a világháború előtt minden 100 mesterre 118 tanonc esett, ma már minden 100-ra 60 ha esik és ezeknek csaknem fele nem magyar, hanem idegen. Ha ezen a kérdésen nem segítünk, éppen az őrségváltás idején iparunk és kereskedelmünk könnyen csődbe juthat. Unitárius inasotthonunk létrejöttét a már rég megszületett vágy mellett két sajnálatos körülmény siettette. Az egyik az volt, hogy a kolozsvári állami tanoncotthon vezetősége igéretet tett, hogy 30 unitárius gyermeket felvesz. Az igéretnek azonban építkezési hiány miatt nem tudott eleget tenni. A második, a diósgyőri vasgyár, a főgondnok levelezése alapján nagy örömmel igérte meg 25 unitárius inasnak a felvételét. Azonban mikor a jelentkezők nagy számából ki lehetett választani a középiskolát végzetteket, mert a szükségletet ezek is pótolták, a gyár megfeledkezett igéretéről s még azt sem tartotta kötelességének, hogy szándéka megváltoztatásáról minket értesítsen. Ezeknek a sajnálatos körülményeknek a hatása alatt beláttuk, hogy unitárius falvaink népét csak úgy tudjuk az ipari pálya felé terelni, ha nem kell mindig mások ajtaján kopogjunk és magunk is felállítjuk inosotthonunkat. Emellett Kolozsváron az összes többi felekezeteknek meg volt már az inasotthonuk, csak a miénk hiányzott. A kollégium igazgatósága a volt szövetkezet helyét átengedte az inasotthon céljaira. Dr. Gyulai Tibor budapesti Kereskedelmi és Iparkamara főtitkára támogatást igért. A kolozsvári Ipartestületnek egyik gyűlésén kérésünkre a polgármester úr 4000 pengőt ajánlott fel, a város

részéről és további 6000-et kilátásba helyezett. A kolozsvári „Siculia" R.-T. dr. Bernád Ágoston elnöklésével 1000 pengőt szavazott meg az inasotthon céljaira. Így meg volt az alap a kezdéshez.

Ezen alapon behívtuk mindazokat a jelentkezőket, akik 14-ik életévüket betöltötték. A fiatalabbakat nem hívhattuk be, mert az érvényben levő törvények szerint csak a 14. életévet betöltöttek segődtethetők el. Őszintén meg kell vallanunk, hogy a megérkezett tanulók sok csalódást okoztak. Hiába hívtuk már annyiszor föl egyházközségeink vezetőségének figyelmét, hogy a géplakatosi szakmán igen nagy túlzsúfoltság mutatkozik és próbálják a gyermekeket más, kevésbbé zsúfolt iparágak felé irányítani, mikor megérkeztek, minden jelentkező géplakatos akart lenni. Voltak olyanok is, akik azzal a tévhittel indultak otthonról útnak, hogy a gimnáziumba mennek és nem tanoncnak. Ezekkel hiába próbáltuk megértetni a helyzetet, minden szavunk falrahányt borsó maradt, mert csalódottan, magukat és nekünk is kellemetlenséget okozva, hazamentek. Voltak egy páran, akik szüleikkel érkeztek meg. A szülőknek azután elmondottuk, hogy fia részére azt az iparágat választhatja, amelyiket legmegfelelőbbnek gondolja, mert mi el tudjuk helyezni, akármilyen szakmában. Egyik helyről a másikra küldtük, mindenütt szívesen fogadták, de sehol sem tetszett. Mindenre volt valami kritizáló szava, míg végre kijelentette, hogy egyik sem megfelelő, mert ő azt szeretné, ha a fia télen itt tanulhatna, nyáron meg otthon segíthetne neki. Ilyen feltételek mellett természetesen senkit sem tudunk elszegődtetni! Egy másik szülő egyenesen megvádolt, hogy gyermekének oly kevés kenyeret adunk. Pedig hát minden inas tanuló, a diákokkal teljesen egyforma bánásmódban részesül és ugyanazt a kosztot kapja. A kellő irányításnak hiányát láttuk abban is, hogy voltak gyermekek, akik 4—5 napi munka után azzal a bölcs megállapítással léptek elő, hogy a munka piszkos és ők tovább nem tudnak dolgozni. Voltak tanoncok, akik miután egy hétig valamilyen szakmában dolgoztak, átkérezkedtek egy másikra, onnan meg egy harmadikra, hogy azután szó nélkül hazamenjenek. Ennek természetesen az lett a következménye, hogy az elszegődtető gazdák előtt hitelünk megcsappant s ezután kéréseinkre olyan könnyen igenlő választ nem adnak. Minden tanoncot a legjobb helyre törekedtünk elhelyezni, illetve olyan helyekre, amelyeknek biztos jövőjük van, mert állami segítségben részesülnek, bár most még csak kialakuló félben vannak. Az ide elszegődtetett tanoncoknak hiába próbáltuk megmagyarázni a jövendő kilátásait, mert mindig volt valami megjegyzésük s a vége az lett, hogy hazamentek. Egy ilyen helyről pl. nyolcan mentek el.

Mindezeket a szomorú tapasztalatokat nem azért írjuk le, mintha kiábrándulva az egész iparostanonc kérdésből, ered-

ménytelennek tartanánk azt. Nem. Hiszen csaknem 30 tanuló itt van, dolgozik és hisszük, hogy jó iparosok lesznek belőlük. Ezek a tapasztalatok megmutatják azonban, hogy már otthon, az iparos pályára készülőknek több felvilágosítást és irányítást kell adni.

Meg kell értetni, hogy bármilyen jó helyre is szegődik el az a tanonc, az első hónapok bizony sok fölösleges munkát kívánnak és olyan dolgokat is meg kell szokni, ami nem kellemes ugyan, de még sajnos, a tanoncévek velejárói.

Aki az ipari pályára adja magát, az hagyjon fel minden olyan hiú reménnyel, hogy majd egyszer ismét visszakerül a falujába. Tapasztalataink szerint igen sok szülő azzal a gonddal engedte el gyermekét, hogy majd itt kitanul egy pályát, ami sohasem fog ártani s aztán pedig ismét visszatér az ekeszarvához. Azok a gyermekek, akik ilyen gondolatokkal jöttek el, az első nehézségnél megtorpantak s úgy érezték, hogy hiába az ők tanulásuk, hiszen az apjuk is meg volt enélkül.

A legtöbb baj azonban onnan adódik, hogy a gyermekek csak géplakatosok akarnak lenni. Meg kell értetni, hogy ez a szakma túlzsúfoltsága mellett nem kecsegtet biztos megélhetéssel és sok olyan számukra ismeretlen iparág van, melyen maguknak inkább tudnak biztos megélhetést teremteni.

Végül pedig meg kell értetni a szülőkkel, hogy a Berde-Bizottság tesz nekik szolgálatot, amikor gyermekeiknek ingyen lakást, kosztot és elhelyezést nyújt, nem pedig fordítva. Sok szülő olyan magasról egyezkedik, mintha nekünk örökösen hálánkat és köszönetünket kellene kifejezni, hogy ő volt szíves általunk gyermekének biztosabb megélhetést nyújtani, mint engedni, hogy idegen városokban idegen fajoknak olcsó pénzért szolgálatba álljon.

Ha ezeket a tapasztalatokat egyházközségeink vezetősége nem téveszti szem elől, hisszük, hogy unitárius tanoncotthonunk egyházunknak és fajunknak egyik legerősebb fenntartó bástyája lesz, mert rajta keresztül egyházunk és fajunk építői kerülnek ki boldogabb és magyarabb jövendőnk felépítésére.

Bodor András.

Dr. bölöni Mikó Gábor
1875—1942.

Dr. bölöni Mikó Gábor kir. kincstári főtanácsos, az Országos Földhitel Szövetkezet ügyvezető igazgatója, Marosvásárhelyen született bölöni *Mikó* Miklós kuriai bíró és felesége Tauffer Lenke házasságából. Középiskolai tanulmányait a marosvásár-

helyi, majd pedig a budapesti ref. főgimnáziumban, egyetemi tanulmányait pedig a budapesti Pázmány Péter tudományegyetemen végezte. Jogi tanulmányainak elvégzése után az akkor felállított Országos Központi Hitelszövetkezet szolgálatába lépett, ahol az ügyvezető igazgatói rangig emelkedett. A Hitelszövetkezet kötelékében legutóbb a személyzeti ügyek rendkívül nagy körültekintést igénylő irányítását végezte. Számos vidéki hitelszövetkezet létesítése fűződik nevéhez.

A világháborút mint népfelkelő huszárfőhadnagy küzdötte végig, ahol vitéz magatartásáért az ezüst és bronz legfelsőbb elismeréssel és a német vaskereszttel tüntették ki. A világháború befejezése után ismét átvette régi ügykörének intézését.

A szövetkezeti élet terén kifejtett rendkívül értékes tevékenységének elismeréséül a Kormányzó Úr a kincstári főtanácsosi címmel tüntette ki. A trianoni békeparancs életbelépése után kimagasló érdemeket szerzett az Erdélyből kiözönlő székely menekültek elhelyezése és támogatása körül.

Nagynevű nagyatyjának, *bölöni Mikó Lőrinc* jogtanárnak hagyományaihoz híven igen tevékeny munkásságot fejtett ki az unitárius egyház kebelében is. Az egyházi élet terén szerzett érdemei elismeréséül a budapesti egyházközség tb. gondnoki címcel tüntette ki. Elnöke volt az Unitárius Misszió Ház bizottságának, valamint a budapesti unitárius egyházközség pénztári bizottságának is.

Gazdasági és pénzügyi vonatkozású kérdésekben szakavatott tanácsai döntő súllyal estek latba.

Hivatali és egyházi tényked̈ése mellett időt szentelt a zeneművészet ápolására is. A zongorajátszás terén Isten áldotta tehetség volt. A magyar dalköltészetet több rendkívül hangulatos szerzeménnyel gazdagította. Szerzeményeit több zeneműkiadó hozta könyvárusi forgalomba.

Boldog házasságából három gyermek született.

Temetése december 7-én nagy részvét mellett folyt le a farkasréti temetőben. Az egyházi szertartást *Szent-Iványi* Sándor lelkész végezte, az unitárius egyház részéről *Ferenc* József lelkész, a budapesti egyházközség részéről *Kelemen* Béla egyházközségi gondnok, az OKH. nevében dr. *Schandl* Károly titkos tanácsos, felsőházi tag, a Hargita jelképes székely község nevében pedig *Pál* András szkv. huszárőrnagy meghatott szavakkal vett búcsút a magyar közélet és az nitárius egyház nagy halottjától.

Áldott emlékét megőrizzük szívünkben!

Ny.

Bölöni Vilmos
(1878—1942.)

Kövenden látott napvilágot 1878-ban és 1942. november hó 28-án hunyta le szemét, mint nyugalmazott lelkész. Lelkészi működését 1900-ban a háromszékmegyei Sepsiszentgyörgyön kezdte, 1909 őszén Székelyudvarhelyre ment, honnan 1927-ben Kolozsra nyert kinevezést s ott folytatta a lelkészi munkát, míg az elmult évben nyugdíjba nem vonult.

Erőteljes férfi, kiváló jómagyar, jól képzett lelkész volt. Fiatal lelkész korában Bodnár Zsigmond budapesti egyetemi m. tanár „Erkölcsi törvényét" magyarázva, arról a Keresztény Magvetőben több tanulmányt írt. Az Unitárius Szószék című prédikációs folyóiratnak hosszú időn át szerkesztője volt. Ebben a folyóiratban sok beszéde jelent meg; egy kötetet „Ébresztgetés" címen külön kiadásban is kiadott.

Beszédei telve vannak bölcseleti gondolatokkal, erővel s lelkesedéssel és hatalmas szónoki erővel is szokta azokat előadni.

Papi éveinek utolsó idejében egészsége meggyöngült, régi erőteljes, férfias alakja már csak részben mutatta a régi, daliás erőt. Feleségének korai elhalálozásával valóban életének igazi segítségét veszítette el. Azután sok megpróbáltatáson ment keresztül, de férfias lélekkel elviselte azokat is, mint a román megszállás viharait.

Élete, munkássága nem volt hiábavaló: Eszméi tovább élnek hívei, tanítványai lelkében. Gyermekei, köztük Bölöni Béla tüzérszázados híven őrzik és tovább fejlesztik lelkének szent örökségét: a megtisztult kereszténységet, a hősi magyar életet.

Temetése november hó 30-án ment végbe Kolozson dr. Aburdbányai János teol. dékán, Rázmán Mór és Komjátszegi Géza lelkészek szolgálatával.

Emléke áldott mindörökké.

Katona Ferenc
(1879—1942.)

Papi család sarja és igazi lelkész volt egész életében. A lelkészi munka és hivatás betöltötte egész életét. Úgy szerette a nemes hivatást, hogy azzal egész élete össze volt nőve.

Hivatásteljesítését a martonosi egyházközségben kezdte meg 1903-ban. Építő munkáját dícséri a szép stílusban épült, tágas és áhitatot sugalló templom s az egyházközsében állandóan szép eredményt felmutató egyleti élet. Hosszas időn át a

köri Dávid Ferenc egyletnek titkára volt s ezt az állást is igazi nemes becsvággyal töltötte be. Az egylet központjának levéltára ma is tanuságot teszen az ő rendkívül buzgó, szorgalmas és pontos titkári működéséről. Odaadó munkásságának jutalmául az egyházkör előbb jegyzőnek, később pedig esperesnek választotta. Háromszor választották esperesnek s így esperesi működése csaknem 20 esztendőre terjedt. Ezt a tisztséget igazi méltósággal, nagy áldozattal, szorgalmas munkával végezte. Kartársaihoz, munkatársaihoz mindenkor igazi jóakarattal viseltetett. A bonyodalmas személyi ügyeket mindenkor szeretettel, nagy tapintattal és békességteremtés vagy fönntartás gondolatával intézte el. Mint egyházkörének képviselője mindenkor tekintélyt jelentett a hatóságok és más egyházak felé.

Háromszor nősült. Első felesége Simon Zsuzsa volt, aki a papi hivatást teljes mértékben megértette és férjének nemcsak gazdasági ügyekben, hanem a népnevelésben és egyleti munkában is hivatásos segítő társa volt.

Második felesége gyermekszülésben rövid egyévi együttélés után meghalt. Harmadik felesége: futásfalvi Hamar Anna megpróbált életének igazi vigasztalója, önfeláldozó segítőtársa volt. Házas életét Isten egy fiú-gyermekkel áldotta meg. Élete, munkássága szép volt, pályafutása nemes. Papi munkásságának utolsó éveit felhők borították be, pályájának szúró tövisei is jelentkeztek. Panasz nélkül itta ki a keserű poharat, nemes lélekkel tűrte, amit a sors reámért.

Most már túl van az élet csapásain. Boldog, munkás életének emléke fönnmarad híveinek, barátainak, szeretteinek lelkében.

AZ ERDÉLYI SZEMLE új számában Sütő Nagy László „Új emberek — új szellem" címmel vitéz Nagy Vilmos és vitéz Miklós Béla kinevezésével foglalkozik, dr. Csekey István egyetemi tanár „Magyar hősiesség" címen az ifjúsághoz szól, Zilahi-Sebess Jenő befejezi a magyar nemzet hanyatlásairól és emelkedéseiről írt cikkét, Máthé-Török Gyula nemzeti szobrászatról elmélkedik, Péchy Horváth Rezső Galilei haláláról emlékezik meg, S. Nagy László Pintér Jenő irodalomtörténetét és Dulin Elek hatályos sajtójogát ismerteti, Florián Tibor Márai Sándor röpiratáról számol be, Csiby Lajos székely elbeszélést ad, Bencze Domokos, Horváth Sándor, Varró Dezső a költőket képviselik, Walter Gyula könyvekről, Longhy István a kolozsvári színház 150 éves jubileumáról, Szotyori Endre a felekezetközi békéről, a Petőfi Társaság megújhodásáról és egyéb eseményekről írnak. Megrendelhető Kolozsvárt, Szentegyház-utca 30., vagy Budapest, V., Csanády-u. 6.

JÓZAN MIKLÓS PÜSPÖK ÚR **„Aratás“**, (Írások könyve) című műve a karácsonyi könyvpiacon megjelenik. E mű az író munkásságának legjavát adja. Ára fűzve 10 P., kötve 15 P.

JÓLTEVŐINK EMLÉKE. Külön lenyomat a Keresztény Magvetőből. Tartalmazza Józan Miklós püspök úr, Gálffy Zsigmond igazgató beszédeit és Benczédi Pál felolvasását Augusztinovics Pálról. Ára 50 fillér. Kapható szerkesztőségünkben és a „Kaláka“ szövetkezetben.

ABRUDBÁNYAI JÁNOS ÉS FERENC JÓZSEF: **Untárius Naptár 1943-ik közönséges évre.** Új szerkesztőkkel, új formában a vargyasi Máté Ernő budapesti könyvnyomdájában igazi unitárius arculattal és nagyon értékes tartalommal jelent meg. Az írók között ott találjuk dr. GeleiJózsef főgondnok, a szerkesztők, P. Szentmártoni Kálmán, dr. Mikó Lőrincné, Bodor András, Márkos Albert, Pálffy Ákos, Izsák Domokos és még sok jeles író munkáját. A több mint 8 ívre terjedő naptár ára 80 fillér. Melegen ajánljuk olvasóink szíves pártfogásába.

JÁNOSFALVI SÁNDOR ISTVÁN: Székelyhoni utazás című műve 2 kötetben a Minerva kiadásában, Benczédi Pál előszavával a karácsonyi könyvpiacon megjelenik. Ára —.— Pengő. Megrendelhető szerkesztőségünk útján is.

SZENT-IVÁNYI SÁNDOR: **Jézus imádásának veszedelmessége.** Fosdicktól fordítás amerikai angol nyelvből. Igen hasznos olvasmány. Ára 50 fillér. Olvasóink figyelmébe ajánljuk. Megrendelhető a budapesti unitárius lelkészi hivatalban. Budapest, V., Kohány-utca 4.

November 15-ike Kolozsvárt.

Kolozsvárt is a régi szokásos melegséggel és bensőséggel ünnepelték meg Dávid Ferenc halálának évfordulóját, még pedig a középiskolai tanuló ifjúság rendezésében *Vörös* István gimn. és *Erdő* János teol. m. tanár rendezésében. A délelőtti istentiszteleten *Ütő* Lajos székelykeresztúri köri esperes tartott az ünnep nagyszerűségének megfelelő egyházi beszédet, közéneket a kolozsvári unitárius középiskolás leányok énekkara szolgáltatta ifj. *Márkos* Albert zenekonzervatóriumi tanár kitűnő vezetésével. Egyházi beszéd után pedig dr. Gündischné Fogarassy Klára, a nemzeti színház tagja énekszólóval fokozta a buzgóságot.

Ugyan e napon délután 4 órakor az Unitárius Kollégium dísztermében műsoros ünnepély volt, melyen a tanuló ifjúság részéről közreműködtek: A kollégium énekkara Péterffy István zenetanár vezetésével, Fekete Kamilla előljáró beszéddel, Zoltán Judit szavalattal, Forner József és Bajusz István hegedű- és zongorajátékkal, Szabó Ilona zeneszámmal, Szabó Béla szavalattal. Nagyszabású előadást tartott „Dávid Ferenc és az ifjúság" címen Ütő Lajos esperes. A szép ünnepélyt a főt. püspök úr buzdító, lelkesítő beszéde zárta be.

Dávid Ferenc emlékünnepély Budapesten.

A *budapesti Dávid Ferenc egylet* negyven éven át november hóban egyházunk alapításának szentelte és mindig arra törekedett, hogy erre az emlékünnepre Erdély erre leghivatottabb férfiait nyerje meg, hogy *Dávid* Ferencet, elhivatását, munkásságát ismertessék. Jellemzi az előadókat, de különösen *Dávid* Ferenc lelki nagyságát, hogy minden alkalommal tudtak újat mondani. Nemcsak ezek a tudományos előadások bírnak friss zamattal, hanem az egyházi emlékbeszédek is. Például *Szent Iványi* Sándor vezető lelkészünk november 15-iki beszéde Dávid Ferencet eddig nem ismertett oldaláról, mint a haladás, fejlődés fanatikusát mutatja be, aki — mint a repülőgép — földről és pedig a hazai szent rögről indul el, de visszaszáll Ahhoz, aki őt küldte, Isten felé. Az ő útján azért nincs megállás, csak folytonos emelkedés.

Ép ilyen friss zamatú volt dr. *Abrudbányai* János theologiai dékán „Bizonyság a vallásban" című magasszárnyalású, mély bölcseséggel megírt és vallásos íhlettel előadott tanulmánya, melyet a kiváló előadó a budapesti *Dávid Ferenc egyletben* november 20-án olvasott fel. Jellemzi az ő lelki bátorságát, hogy épp abból indult, amit ellenfeleink leginkább szeretnek *Dávid* Ferenc bűnéül felróni, hogy vallását oly sokszor változtatta és ő teljes logikus gondolkodású okfejtéssel épp az ellenkezőt bizonyítja be, mint amivel ellenfelei vádolják. *Dávid* Ferenc azért változtatja hitvallását sok álmatlan éjszaka és átgyötrött nappali töprengések után, mert vallásos lelke nem tudott a félúton megállani, mindig fölebb és fölebb törekedett, Isten felé. Ez az igazság, ezt mi éreztük, de kifejezni nem tudtuk és ép ezért hatott és lekesített bennünket az ő előadása; mert a megismert, de kifejezni nem tudott igazság utáni szomjúságunkat elégítette ki.

A „Te benned bíztunk eleitől fogva" éneke után dr. *Csíki* Gábor esperes, az egylet főtitkára imádkozott. Művészi orgonajáték után báró dr. *Dániel* Gábor, az egylet elnöke üdvözölte a körünkben megjelent főpásztorunkat, *Józean* Miklós püspök urat, a *Dávid Ferenc egylet* két kiküldöttét, dr. *Kiss* Elek egyházi főjegyzőt, a központi egylet ügyvezető enökét és dr. *Abrudbányai* János theologiai dékánt, a központi egylet titkárát. Dr. *Kiss* Elek lelkes szavakban ismertette Erdély 22 éves küzdelmét és az igazi unitárius missziót, a szórványokban élő hivek lelki gondozását. Szavai vádoltak, de lelkesítettek is. Vádoltak azért a mulasztásért, amit a szórványokban élők ellen vétettünk nemtörődömségünkkel, de lelkesítettek arra, hogy ebbe a nemes misszióba gondolattal, szóval, cselekedettel, áldozattal, munkával részt vegyünk. Az elnöki megnyitó és dr. *Abrudbányai* János előadása után *Gyallay Pap* Domokosné énekművésznő nagy művészettel énekelte *Erkel* „Ima a Hunyadi László operából" és *Weber:* „Ima" című műveket. Zárszót a püspök úr mondott, kedves szavakban köszönte meg a szereplőknek azt az értéket, amit adtak lelki épülésünkre, azután megemlékezett a budapesti *Dávid Ferenc egylet* megalakulásáról és megjelölte egyletünk viszonyát az anyaegylethez. A Himnusz hangjai mellett zárult ez a forró este.

Sok forró estét megért ez a negyvenéves egylet, hiszen azzal dicsekedhetett, hogy házi előadója volt, ami még sokezret számláló egylteknél sem igen fordul elő — egyletünk díszét, *Percellné Kozma* Flórát értem alatta, de ez a jól sikerült estély legszebb estélyeink közé tartozik. Erdély szelleme és levegője mindig felfirrisítőleg hat a mi lelkünkre; mert vsszavezet a hazai röghöz *Csaba* királyfi birodalmába, *Dávid* Ferenc földjére!

Ujvári László

JÓZAN MIKLÓS püspök úr névnaptartás megváltásául a Nőegyletnek 100 pengőt adományozott. A Nőegylet karácsonykor a szegény gyermekek megajándékozására fogja fordítani.

KOLOZSVÁRI KOLLÉGIUMUNKBAN az E. K. Tanács kénytelen volt dec. 6-tól a karácsonyi szünidőt kiadni. A szünidő január hó 4-ig tart. A fűtőanyaghiányra való tekintettel E. K. Tanács a főtanács idejét is elhalasztotta azzal, hogy mihelyt lehetséges, újból össze fogja hívni. A főtanács idejére összehívott más egyháztársadalmi szervezetek gyűlései is arra az időre maradnak s így természetesen a Dávid Ferenc Egylet közgyűlése is. Midőn a főtanács és a főtanács előtt valami egyháztársadalmi szervezetek közgyűlései megtarthatók lesznek, egyházi főhatóságunk a meghivókat ki fogja küldeni.

A LAP ELFOGADÁSA ELŐFIZETÉSRE KÖTELEZ! Küldje be mindenki hátrálékát, hogy a jövő évben lapunk nagyobb terjedelemben jelenhessen meg.

AZ UNITÁRRIUS KÖZLÖNY DIJAI. Előfizetés egy évre 2 P. D. F. egyleti tagsági díj évi 3 P., örökös alapítási díj 50 P. A tagsági és alapítótagsági díjban benne van az előfizetési díj is.

A régi, különösen az 500 leies alapító tagsági díjak kamatai ma már nem fedezik a lap előfizetési díját. Arra kérjük tagtársainkat, hogy egészítsék ki 50 P.-re tagsági díjaikat, vagy pedig vállalják az előfizetés összegét.

NYUGALOMBA VONULÓ TANÁROK. Gálfi Lőrinc és Vári Albert teol. tanárok nyugalomba bocsátásukat kérték. Az E. K. Tanács azzal teljesítette a kérelmet, hogy Gálfi Lőrinc teológiai tanár 1943. január 1-ével, Vári Albert teol. tanár pedig 1943. ápr. 1-ével megy nyugdíjba. A teol. akad. igazgatóságának javaslatára az E. K. Tanács úgy határozott, hogy az újszövetségi szakot pályázathirdetés útján, az egyháztörténelmi és egyházjogi szakot pedig meghívás útján tölti be.

Az unitárius hit és tudomány eme két kiváló munkásáról lapunk kellő időben részletesen meg fog emlékezni.

TANULMÁNYI FELÜGYELET. A kolozsvári tankerületi főigazgató, dr. Kántor Lajos igazgatót főgimnáziumunkhoz kiküldötte, aki több napon keresztül tanulmányi felügyeletet tartott a latin nyelvből. Továbbá ifj. Hadházy Sándor tanár, tanulmányi felügyelőt kiküldötte a dési állami, besztercei állami és evang. gimnáziumokhoz, végül a kolozsvári koedukaciós zsidó gimnáziumhoz a történelem tárgyára. Hadházy afia vizsgálata után mindenütt minta-tanítást is teljesített és jelentéseit a tankerületi főigazgatónak megtette.

KERESZTELŐ. A főtisztelendő püspök úr abban az áldott örömben részesült, hogy fia: Józan György O. K. H. főtisztviselő György nevű második gyermekét, mint kedves unokáját megkeresztelhette.

A KÖZPONTI DÁVID FERENC EGYLET őszi felolvasó sorozata a jelen évben is magas színvonalon állott és nagy közönséget vonzott. Kiváló, a közélet és a tudomány jelesei voltak az előadók. November hó 16-án dr. Szathmáry Lajos, az EMKE főtitkára: A szórvány magyarok ügyéről; november hó 23-án dr. Veress Gábor egyetemi tanár, az Ibusz ügyvezető elnöke: Közlekedésről, dr. László Gyula egyetemi m. tanár „A honfoglaló magyarság művészete Erdélyben"; Kozma Ferenc vk. százados korszerű katonai kiképzésről tartott kiválóan értékes, építő előadást. Megnyitó vagy bezáró beszédet tartottak: Józan Miklós püspök, dr. Gelei József főgondnok és dr. Kiss Elek főjegyző, ügyv. alelnök. Imával közreműködtek: Bodor András tanár-lelkész, Simén Dániel és dr. Abrudbányai János teol. tanárok, Benczédi Pál vallástanár. Szavalattal: Zoltán Judit, Bencze Márton, Szabó Béla és Gellért Imre.

A BERDE ALAPHOZ való hozzájárulás címén a Homoródvárosfalvi Unit. Egyházközség hívei 80 kg. veteményt, 62 kg. kukoricát, 76 kg. burgonyát és 18 kg. babot szolgáltattak be a Székelykereszturi Unit. Gimn. Konviktusához.

A FELEKEZETKÖZI VISZONY. Dr. *Raffay* Sándor evangélikus püspök 1942. szeptember 3-án Budapesten tartott egyházkerületi közgyülésen felolvasott évi jelentésében a következőket írta:

„Felekezetközi viszonyokról olyan jól esnék már egyszer valami kedvezőt mondani, de — úgy látszik — hogy Krisztus híveinek szívét még a háborús idők sok nagy gondja és baja sem hajlította közelebb egymáshoz. A reverzálishajsza tovább tart, a pápás egyház sajtója tovább gúnyol bennünket és tovább izgat ellenünk. Isten legyen irgalmas azoknak, akik a keresztény egyházak között még ma is szitják a visszavonást..."

Szívünkbe nyillalnak ezek a szavak. Hát így állunk valóban?! Nincs kivel küzdenünk? Nem vívunk-e élet-halálharcot Keleten az ördög vösös hadseregével? Nem csonka-e még hazánk? Nem nyögnek-e még százezrek testvéreink közül idegen rabságban, börtönök fenekén, nagy megpróbáltatásban?! Magyar testvérek, még nem érünk rá a felekezeti béke megbontásának nagy fényűzésére.

KÉRELEM LELKÉSZ AFIAIHOZ ÉS MÁS HITTESTVÉREINKHEZ. A kolozsvári unitárius lelkészi hivatal arra kéri lelkészeket, hogy ha hivei közül valaki a kolozsvári kórházak valamelyikébe kerül, szíveskedjék értesíteni (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 14.), hogy a betegeket meglátogathassa. A betegeket szintén kéri, hogy Kolozsváron létükről egy levelezőlapon, vagy telefoni úton a lelkészi hivatalhoz értesítést küldeni szíveskedjenek.

AZ EGYETEMES UNITÁRIUS LELKÉSZKÖR OKTÓBERI VÁLASZTMÁNYI ÜLÉSE SZÉKELYUDVARHELYT. A napilapok és az Unitárius Egyház című lap részletesen megemlékeztek az egyetemes lelkészkör választmányának október hó 25-én tartott gyűléséről s ez alkalommal közreműködtek a választmányi tagok azokon a szép és maradandó értéket képviselő ünnepélyeken, melyeket a székelyudvarhelyi egyházközség aktóber 25-én s a székelykereszturi pedig október 26-án, mindkét helyen a templomban rendezett. A Választmány a lelkészkört érdeklő ügyekkel foglalkozott s ezekről az egyetemes gyűlésnek jelentést is tesz, de értesített is erről minden lelkészt. Az ünnepélyek lefolyása a következő volt:

Ünnepély a székelyudvarhelyi unitárius templomban október hó 25-én estve.

Az unitárius templomban szombaton délután tartott ünnepélyen nagy gyülekezet vett részt, köztük sokan a város más vallású társadalmának tagjai közül, élükön Sebesi Akos dr. főispán és felesége, Szentkirályi Kálmán alispán, Filó Ferenc dr. polgármester és a másvallású nőegyletek elnöksége. Ferencz József budapesti lelkész imája után Abrudbányai János dr. dékán tartott egyházi beszédet, melyben a háborus küzdelem közepette aggodalmaskodóknak a lelkét ébresztgette. A hivő embernek, minden unitáriusnak és minden magyar embernek, akik az itthoni fronton dolgoznak, a feladata az építés. Sem a nemzet történelme, sem a nemzet mai ereje, sem egységessé alakuló lelkisége nem engedheti meg, hogy e legsúlyosabb történelmi időkben a nemzet bármely tagja a harcot feladja, a küzdelmet s annak eredményét veszélyeztesse s ezzel a végső győzelmet, — melynek eljövetelében rendíthetetlenül bízunk — hátráltassa. Ének- és zeneszámok után Máthé Zsigmond nyárádszentmártoni lelkész mondott beszédet, kihangsúlyozva, hogy a mai kor borúlátása helyett a magyar jövőt építő nemzedéknek bízó magatartással és erős hittel kell rendelkeznie. Az ünnepélyt Sigmond József lelkész zárta be, aki feleségével együtt sokat fáradozott e lelkitalálkozó megrendezésén.

Ünnepély Székelykeresztúron.

A székelykereszturi unitárius templomban, ahol a gyülekezet tagjain kívül az unitárius kollégium diáksága is megjelent, Kővári Jakab kénosi lelkész mondott imádságot, Abrudbányai János dr. dékán prédikált a hivő ember magyar kötelességeiről. A megjelent vendégeket Ütő Lajos esperes üdvözölte, Jánosi Gabi tanítónő szavalata után Benczédi Pál a kolozsvári kollégium vallástanára tartott előadást homoródjánosfalvi Sándor István egykori székelyföldi unitárius lelkipásztor, híres könyvgyűjtő és ismert történetíró alakjáról. Sándor István „Székely-

honi utazás" c. könyvével, mely 100 esztendővel ezelőtt íródott, megelőzte Orbán Balázs báró ismert székelyföldi monográfiáját. E kéziratban néhány példányban feltalálható munkát most rendezi sajtó alá Benczédi Pál s e nagy érdekességű könyv az előadó bevezető tanulmányára rövidesen megjelenik. Székely népviseletbe öltözött kisleányok szavalatai után Ferenc József lelkész a lelkészkör titkára mondott zárszót.

Az ünnepély után a megjelent lelkipásztorok az unitárius gimnázium tanári karával együtt egyszerű vacsorán vettek részt a székelkereszturi gimnázium konviktusában.

A találkozó a két székelyváros közönségét arra ébresztette, hogy a felekezetek vallásos ünnepélyeit is be lehet állítani az egységes és egyre öntudatosabb közösségben megnyilatkozó nagy nemzeti céljaink szolgálatába.

NAGYHOMORÓDMENTI TÁRSASKÖR f. hó 15-én tartotta az új munkaidényben első felolvasó összejövetelét Homoródszentpálon. Ez ülésen *Kiss Sándor* h.-jánosfalvi unit. lelkész, elnök megnyitója után *Bede Emil* recsenyédi unitárius lelkész, titkár olvasott fel a délpestmegyei testvérközség látogató útról. A hangulatos felolvasást időszerű kérdések megbeszélése követte, melyek során az évi programm is összeállíttatott. Egyben kimondatott, hogy a Társaskör következő ülését december 6-án tartja Kormányzó Urunk Őfőméltósága névünnepén. Örömmel adunk hírt a Társaskör újabb munkába indulásáról, hiszen a munka oroszlán részesei a mi kicsi unitárius világunk élmunkásai is.

NYUGTÁZÁS. Az egylet pénztárába október 12-től december 5-ig *tagsági díjat* fizettek: Ferencz József Budapest, Kővári Jakab Kénos, Székely Gyula Kolozsvár 1942-re, özv. Székely Mózesné Felsőrákos 1940—1942-re, Péter Ödön Bözödújfalu, Nagy József Kolozsvár 1941—42-re, Vári Albert Kolozsvár 1939—1942-re. November 12-ig: Incze Katalin Szeged 1942-re, Nagy Sándor Lókod 1941—42-re, (3 P. 40 f.), Zsigmond József Gagy 1941—42-re (3 P. 40 f.), Iszlai Kálmán Kiscsákó 1942—43-ra (3 P. 80 f.), Firtos Áron Kénos 1940—43-ra (10 P.), Varga Lajos Zilah 1942-re, Keresztes Gyula Kolozsvár 1939—1942-re.

Előfizetői díjat fizettek: Marosi Julianna Budapest, Sz. Rend József Kolozsvár 1942-re, Vörös Istvánné Nyárádszereda 1941—1943-ra, Vörös István Kolozsvár 1942—43-ra, Major Domokos Csekefalva 1941—42-re, Gál Béla Lokod 1938—1942-re, Unitárius Egyházközség Kissolymos 1938—1942-re, ifj. Csete Imre Kolozs.

Alapítói díjban fizettek: Özv. Richterné Gvidó Julia Siménfalva 5 P., Lőrinczy Domokos Kissolymos 10. P., László Péter Medesér 10 P. 20 f.-t.

Kolozsvár, 1942. december 5-én.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

KÖSZÖNETNYILVÁNITÁS. Kedves Híveimnek, régi jó barátaimnak és ismerőseimnek Miklós-napi üdvözletükért és jókívánataikért ezúton mondok hálás köszönetet. Én is viszont minden jót kívánok mindnyájuknak a közeledő szent ünnepek és a magyar Újév alkalmából. Szeretetteljes üdvözlettel, Kolozsvár, 1942. december 8. *Józan Miklós* püspök.

Szám: ad. 1809—1942. E. K. T.

Körlevél.

Valamennyi Egyházi Tanácsos Atyánkfiának a Főtanács idejének elhalasztása tárgyában.

Az Egyházi Képviselő Tanácsnak 1942. december 5-én tartott ülése határozatából értesítjük, hogy a december 13-ra kitűzött Egyházi Főtanácsi és az ezzel kapcsolatosan jelzett más ülések, a fűtőanyag teljes hiánya miatt, további intézkedésig, elmaradnak.

Kolozsvár, 1942. december 5.

Atyafiságos üdvözlettel:

Püspök helyett:

Dr. Kiss Elek egyh. főjegyző. — **Dr. Gelei József** egyh. főgondnok.

Szám: 1807—1942. E. K. T.

Pályázati hirdetés teol. tanári állásra.

E. K. Tanács a Teológiai Akadémia Igazgatóságának 129—1942. számú előterjesztésére pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán 1943. szeptember 1-én megüresedő újszövetségi teológiai tanári tanszékre.

A Teológiai Akadémia szabályzata 54. §. 2-ik bekezdése szerint pályázhatnak és választhatók azok, akik teológiai tanári képesítő vizsgálatuk letevése előtt vagy után legalább 2 évig egyházi képesítésüknek megfelelő állást töltöttek be.

Az Egyházi Főtanácshoz címzendő folyamodások — amelyekben a nős pályázók feleségük unitárius voltát is igazolni tartoznak, az Akadémia Igazgatóságához nyujtandók be 1942. december hó 9-ig.

A Magyarországi Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának Kolozsvárt 1942. november hó 27-én tartott üléséből.

Józan Miklós, püspök.

Eladó egy nagy kiadású Dávid Ferenc kép, 200 P. Megtudható H. S. pénztárnoknál, Kossuth Lajos-utca 9. szám.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

Minerva R.-T. Kolozsvár-16016 — Felelős vezető: Major József.

5770